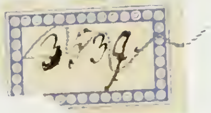

3 1761 04277 1576

Trykt i Em. Baerentzen & Co. lith. Inst.

DANSKE OG NORSKE RIGER
i
VESTERLEDEN
(Ved Aar 900_950.)
Dansk.
Norsk.
Af Mangel paa Plads og for at lette Oversigten ere Stedsnavnene ikkun anførte i deres nubrugelige Former.
NORGE
DANMARK
NORDSÖEN
VESTER HAVET
ÖSTERSÖEN
TYDSKLAND
(Saxland)
(Vindland)
(Frisland)
Holsten
Bergen
Opslo
Viken
Halland
Skaane
Bleking
Bornholm
Sjælland
Fyen
Odense
Roskilde
Ribe
Viborg
Aarhus
Limfjorden
Slesvig
Ryggen
Hamborg
Elben
Lothringen
Burgund
Mainz
Trier
Kölln
Aachen
Nimwegen
Courtray
Löwen
Laon
Troyes
Dijon
J.H. Mansa.

DEN DANSKE EROBRING

AF

ENGLAND OG NORMANDIET.

DEN DANSKE EROBRING

AF

ENGLAND OG NORMANDIET.

VED

J. J. A. WORSAAE.

KJØBENHAVN.

FORLAGT AF DEN GYLDENDALSKE BOGHANDLING (F. HEGEL.)

THIELES BOGTRYKKERI.

1863.

LIBRARY
NOV 2 5 1974
UNIVERSITY OF TORONTO

Indhold.

Første Afdeling: Vikinge-Tiden.

Anden Afdeling: Bebyggelses-Tiden.

Tredie Afdeling: De store Erobringers Tid.

FORORD.

Blandt det danske Folks Bedrifter vil neppe nogen i verdenshistorisk Betydning kunne sammenlignes med dets Erobring af England og Normandiet. Med den afsluttedes tillige det hedenske Danevælde, og ved den indtog Danmark for første Gang en Plads i det christelige Statssamfund i Europa.

Men uagtet denne mægtige Stordaad endnu har den særegne Interesse, at den danner Begyndelsen til det danske Folks sikkre, skrevne Historie, er den dog ikke hidtil bleven seet i sin rette Sammenhæng eller Belysning. Fremmede have gjerne været altfor ukjendte med eller endog fordomsfulde mod de Danske og Nordboerne i det Hele, og saavel danske som andre nordiske Forfattere have sædvanlig forholdsviis mere dvælet ved løse, den egentlige Historie forvirrende Sagn, end ved de samtidige, i Norden og i de vestlige Lande opbevarede Minder om de Danskes og de øvrige Nordboers virkelige Kulturforhold i Oldtiden.

Ved forskjellige antiqvariske Reiser først paa de brittiske Øer (med kongelig Understøttelse 1846—1847)

og senere igjen (1851—1852 med Understøttelse af det Kongelig Danske Videnskabernes Selskab) i England, Normandiet, Bretagne og Loire-Egnene[1], blev jeg tilmed overtydet om, at danske og norske Minder i de vestlige Lande tidligere havde været sammenblandede paa en vildledende Maade, og at navnlig Erobringen af Normandiet ikke, som i Almindelighed antaget, meest var skeet ved Nordmænd, men, i Overeensstemmelse med Estrups forhen udtalte Anskuelse[2], fornemmelig ved de Danske, hvilket ogsaa Norges fædrelandsksindede og hoitfortjente Historieskriver P. A. Munch senere i alt Væsentligt har godkjendt[3]. Da desuden Vikingetogenes Oprindelse og hele Betydning, idetmindste for Danmarks Vedkommende, selv i den nyeste Tid, er bleven eensidig fremstillet og opfattet[4], besluttede jeg at udarbeide nærværende Skildring,

---

[1]) See mine desangaaende udgivne Skrifter »Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Irland«. Kjøbenhavn 1851. 8vo., og »Meddelelser fra Normandiet og Bretagne til det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab«. Kjøbenhavn 1852. (Aftrykt af Selskabets »Oversigter« for samme Aar, hvori tillige S. 277—281: »Nogle nye Oplysninger om Danelagen i England«).

[2]) »Bemærkninger paa en Reise i Normandiet i Efteraaret 1819«. Kjøbenhavn 1821, og »Bidrag til Normandiets Culturhistorie fra 10de til 13de Aarhundrede«. Kbhvn 1820. (Aftrykt af det Skandinaviske Litteratursamfunds Skrifter).

[3]) Jfr. nedenfor S. 141—142.

[4]) Af P. A. Munch, der tildeels har villet forklare de fra Danmark af udgaaede talrige Vikingetog og Udvandringer som Følger af en foregiven Folkekamp paa Braavallahede og en derefter fuldført Fortrængelse af en ældre, formeentlig halvtydsk-gotisk Befolkning i Danmark ved skandinaviske Nordgermaners, ikke mindre uhistoriske, samtidige Fremrykning. Fra Norge, hvor efter Munchs Mening, ingen saadan storartet Fortrængelse af en ældre tydsk-gotisk Befolkning skulde have

der er grundet ikke alene paa de ældste og paalideligste historiske Kildeskrifter, men ogsaa paa de i England og Normandiet selv til vore Dage opbevarede danske Minder.

Ligesom jeg i denne Henseende efter bedste Evne har bestræbt mig for at udskille Sagn fra den virkelige Historie og derved muliggjøre en broderlig Skifteforretning mellem de Danske og deres nordlige Naboer, Nordmændene, om hvert Folks rette Adkomst til de store historiske Minder i Vesterleden, saaledes har jeg søgt at grundlægge en lignende Deling mellem de Danske og deres sydlige Naboer, Tydskerne. Udmærkede franske Historikere (t. E. Guizot og Guérard) have nemlig allerede fremhævet, hvorledes ældre og nyere tydske Forfattere jævnlig paa en uhistorisk Maade overvurdere de oprindelig tydske Franker i Forhold til Frankriges ældre, gallisk-romerske Folkefærd, idet de af en overstrømmende Nationalfølelse glemme den usle Svaghed og Rygg esløshed, som beredte Frankernes Overmagt i Frankrige en selvforskyldt Undergang i det capetingiske, mere galliske Kongedømme. Men ogsaa af den følgende Udvikling turde det fremgaae, at tydske og efter dem de fleste engelske Forfattere med ioinefaldende Partiskhed, især mod de Danske, hidtil have fremdraget »den angelsaxiske Stamme« som det nyere engelske Folks egentlige, ædle og stolte Forfædre, hvis Udvikling og Storhed alene for en Tid

---

fundet Sted, udgik dog ogsaa til selvsamme Tid, som i Danmark, baade Vikingetog og Erobringer efter en forholdsviis ligesaa stor, ja næsten endnu større Maalestok.

blev standset af de danske »Sørøvere« og disses Efterfølgere Normannerne, medens derimod Angelsaxernes egne Krøniker godtgjøre, at Angelsaxerne paa den danske Erobrings Tid havde, netop som deres frankiske Frænder, udspilt deres vigtigste Rolle, og at de ved deres store Fordærvelse begunstigede fremmede Erobrere paa deres eget Overherredømmes Bekostning.

At iøvrigt de Danske og deres efterfølgende normanniske Slægtninge, som i England fuldendte hvad de Danske havde forberedt, gjennemførte deres indbyrdes nøie sammenknyttede Erobringer ved frygtelig Blodsudgydelse og Grusomhed (i hvilken Retning de dog kun fulgte Angelsaxernes, Frankernes, Romernes og alle andre erobrende Folks forud givne Exempel), er ligesaa vist, som at ikke alene Normannerne, men ogsaa de Danske, have gyldige Krav paa en betydningsfuld Andeel i det nuværende engelske, især af dansk-normannisk Aand besjælede, Folks Storhed og Magt.

Kjøbenhavn, i Mai 1863.

J. J. A. Worsaae.

DEN

DANSKE EROBRING

AF

ENGLAND OG NORMANDIET.

FÖRSTE AFDELING.

VIKINGE-TIDEN.

---

omkring Østersøen turde i det Hele med Hensyn til Kulturens Udbredelse dengang i det Mindre have været for det nordlige, hvad Middelhavets Kystlande i det Større vare for det sydlige Europa.

I Aarhundreder havde dog den græske og romerske Kultur øvet sit mægtige Herredømme i Syden, og forlængst havde græske Nybygder været anlagte paa Krim og ved Marseille, hvorfra Handelen bragte græske Varer og Kjendskab til græsk Dannelse bestandig længere mod Nord, forinden Danmark og de øvrige Lande ved Østersøen bleve paavirkede af den ved Middelhavets Bredder opstaaede høiere Kultur. Den store Afstand mellem Nord- og Sydeuropa, Landveiens Besværlighed og Søfartens Ufuldkommenhed samvirkede til, at Broncealderens eiendommelige Kultur, idetmindste saavidt Erfaringerne hidtil vise, kunde have et Fristed i Danmark og i Egnene ved Østersøen lige ned indtil omtrent Christi Fødsels Tid. Det var da heller ikke mere den gamle græske, men den senere romerske Kultur, som ogsaa her, i Jernalderens ældste Tidsrum, skulde bidrage til at fremkalde en heel ny Udvikling.

Efterat nemlig Romerne havde staaet i mange baade krigerske og fredelige Forbindelser med de Nord for dem boende Galler eller Kelter og Germaner, gik de ved Christi Fødsels Tid over Alperne mod Nord og Vest, for alvorlig at bekrige de nysnævnte Folkefærd, som ofte havde truet Romerriget, og for ved deres Undertrykkelse at udvide det romerske Herredømmes

—140. Tavle I—V). Atlas de l'Archéologie du Nord, publié par la Société Royale des Antiqv. du Nord. Copenhague 1857. 4to. Tab. B I — B. VII.

og den romerske Kulturs Grændser. Paa disse storartede Tog, som efterhaanden bredte sig ud over den sydligste og vestligste Deel af Germanien (eller Tydskland), over Hispanien, over Gallien (Frankrige, Belgien og Holland) og Britannien (England) heelt op til det sydlige Caledonien (Skotland), traf Romerne en forholdsviis ikke ringe Kultur og fandt tillige hyppig kraftig Modstand hos de derboende saakaldte »barbariske« Folk. I Særdeleshed i det iberiske Hispanien, i det sydlige Gallien og Germanien var der, nærmest som Følge af tidlig Handel med Grækenland og Rom, baade store og velhavende Stæder, hvor en ikke ringe Dannelse herskede, og hvor t. E. en ofte anseelig Udprægning af Mynter foregik. Gallerne vare overhovedet et godt begavet Folk, om de end maaskee neppe kunde maale sig med Germanerne. I de nordligste Egne af Gallien og Germanien og i det tilgrændsende Britannien, hvor en Paavirkning fra Syden af enten havde været langt ringere eller endog slet ikke havde kunnet gjøre sig gjeldende, stod Kulturen dog neppe saa høit. Navnlig synes Kjendskaben til Jernet og dets Brug endnu at have været meget indskrænket. Men desto større var Folkets Uafhængighedsfølelse og Kraft, som ikke var svækket ved Grækenlands eller Roms forfinede Dannelse.

Ligeoverfor de keltiske eller galliske Folks fra Fædrene nedarvede Mangel paa Sammenhold seirede ikke desto mindre Romernes uboielige Villie og større Krigskunst. Med megen Snildhed havde Romerne stadig forstaaet at skaffe sig Bundsforvandte blandt de galliske og germaniske Stammer, ved hvis Hjelp de ikke alene gjennemførte, men ogsaa tildeels bevarede deres nye Erobringer i Germanien, Hispanien og navnlig i Gallien

og Britannien i henved firehundrede Aar. Med forbausende Udholdenhed og Kraft grundlagde Romerne her allevegne, tiltrods for den lange Afstand fra Moderlandet, romerske Sæder og Skikke og i det Hele taget romersk Kultur. Ældre Stæder omdannedes og nye anlagdes til stærke Befæstninger, der bleve vigtige Midtpunkter for den romerske Magt. I disse Stæder, som udstyredes paa den i Rom sædvanlige overdaadige Viis med pragtfulde Huse og Villaer, med store Theatre, Vandledninger og andre anseelige offentlige Bygninger, indførtes tillige romerske Love (navnlig den saakaldte Municipalforfatning), der tilstod Borgerne en høi Grad af Uafhængighed og Selvregjering. Samtidig vedbleve de beseirede indfødte Folk ude paa Landet i Reglen at beboe deres Fædres Jord, hvor de ikkun undtagelsesviis synes at have lidt Overlast, og hvor de under Roms stærke Beskyttelse, som ydede dem en forhen ukjendt Fred og Ro, saa meget desto hurtigere tilegnede sig den romerske Kultur, ja endog hyppig selv det romerske Sprog.

Men udadtil, hvor altid Farer truede, maatte Romerne med store Anstrengelser dække deres uhyre Grændser mod de ubetvungne »barbariske« Nabofolks Angreb. Yderst mod Norden ved Skotlands Sydgrændse opførte de endog flere vældige Volde og Grave med hosliggende Borge (»castra«), som strakte sig tværs over Landet. Langs Rhinen havde de oprettet Vagtposter og befæstede Leire, hvor ligeledes Krigsfolk bestandig laae rede til at møde de farlige Germaner. Ogsaa fra Rhinen af til Donaus Kilder, omtrent fra Mainz til Regensborg, havde de maattet bygge en Vold, for at skjærme Nordgrændsen af deres derværende

Besiddelser. Ovenfor denne Vold streifede romerske Hære gjentagne Gange, for at kue de fjendtlige Germaner. Men efter gjentagne Nederlag indskrænkede Romerne sig væsentlig til at forsvare, hvad de i Forveien havde erhvervet. Deres Herredømme udstrakte sig ingensinde varigt til det nordlige Germanien og endnu mindre til de fjernere liggende skandinaviske Lande.

Men om endogsaa de Tog, som romerske Hærførere og selv Keisere skulle have gjort til Elben og de nordiske Landes Grændser, i Henseende til Erobringer forbleve uden Virkning, bidroge de dog til at fremme den romerske Kulturs Indvirkninger langt ud over Romerrigets egentlige Omraade. Deels ved Handel og deels ved ligefremme Forbund mellem Romerne eller de romaniserede Galler og Britter og deres Naboer, af hvilke enkelte Stammer fra Germanien, og maaskee tillige fra Skandinavien, tjente som Hjelpetropper i de romerske Hære i Gallien og Britannien, bleve romerske Varer i stor Mængde forte ud over det nordlige Germanien og selv det skandinaviske Norden, fornemmelig dog over de gammeldanske Lande, som nu paa Grund af deres nære Beliggenhed ved den i Britannien saa stærkt grundfæstede og saa vidt udstrakte romerske Dannelse, heller ikke længere kunde modstaae den i største Delen af det øvrige Europa gjennemførte nyere Kultur. Jordfundne Oldsager godtgjøre noksom, at Befolkningen i de danske Lande i de første Aarhundreder efter Christi Fødsel ikke alene i noget høiere Grad, end Befolkningen længere oppe paa den skandinaviske Halvø, har modtaget Frembringelser af den romerske Kunst og Industri, men at den ogsaa, ligesom de romaniserede

Galler og Britter, tidlig maa have begyndt selvstændig at efterligne de saaledes givne romerske Forbilleder og derved at udvikle en noget egen Smag i Forarbeidelsen af Vaaben, Redskaber og Smykker. Idetmindste fra det tredie Aarhundrede af grundlagdes i Danmark en paafaldende Rigdom og Pragt (t. Ex. med guld- og sølvbelagte Hjelme, Ringbrynjer, Vaaben, Hestetøi og andre kostbare, mærkværdig godt forarbeidede Smykker), som endog i det Væsentlige vedligeholdt sig, selv efterat Romerriget med alle dets Forfinelser forlængst var gaaet tilgrunde i det mellemste og vestlige Europa. Allerede dengang havde ogsaa Danmark i Lighed med de øvrige skandinaviske Lande en særegen Runeskrift, som senere efter Romerrigets Fald udbredte sig over Britannien og andre Lande [1]).

Hen i det fjerde, femte Aarhundrede e. C. begyndte nemlig Romernes Herredømme i Germanien, Gallien og Britannien at nærme sig sin Undergang. Rigtignok vare disse fjerne Nybygder efterhaanden blevne saa mægtige, at t. E. i Britannien de derværende romerske Legioner og Borgere stundom kunde danne ligesom en egen romersk Stat, der afsatte og indsatte Keisere og i hvert Tilfælde øvede en anseelig Indflydelse i Rom. Men Romerne vare der, som i Italien selv, ved Overdaadighed og Vellyst stærkt vanslægtede fra deres Fædre.

[1]) J. J. A. Worsaae: »Fund af romerske Oldsager i Danmark« (Annaler for Nord. Oldkyndighed og Historie 1849 S. 390—399. Tab IV—VI); Samme: »Om Jernalderen i Danmark«, aftrykt af Oversigt over det Kongl. Danske Vidensk. Selskabs Forhandlinger 1857. S. 286—298. Samme: »Nordiske Oldsager i det Kgl. Museum i Kjøbenhavn« 1859, den ældre Jernalder S. 69—92. Engelhardt: »Thorsbjerg Mosefund.« Kbhvn 1863, med 18 Tavler 4to.

Christendommen havde vel begyndt ved de romerske Hære og Nybygder at udbredes lige til Britannien, men den var endnu ikke stærk nok til at standse Fordærvelsen. Med Sædernes Forfald tiltog den indre Splid, især i den vestlige Halvpart af det nu tvedeelte romerske Rige, hvor ovenikjøbet de undertvungne Folk ophidsedes ved de romerske Embedsmænds blodige Udsugelser. Under slige Forhold blev det vestlige romerske Rige et lokkende Bytte for de talrige germaniske Folkefærd, som nu i den store Folkevandrings Tid med friske Kræfter stormede ind fra Østen og Norden, og som vare bestemte til, paa Romerrigets Ruiner at danne nye og christelige Stater, ved hvilke Verdensudviklingen skulde føres et mægtigt Skridt fremad. Det gik allevegne ved disse germaniske Erobringer af det vestlige romerske Rige, som sædvanlig ved lignende store Omvæltninger i Historien, at der i aandelig Dannelse og overhovedet i Kultur strax i Begyndelsen skete en kjendelig Tilbagegang, idet Strømme af Blod bleve udgydte og uhørte Voldsgjerninger øvedes, før den nye Sæd, som blev nedlagt, kunde komme til at spire og bære Frugt.

De germaniske Folkefærds Erobringer af og Bosættelser i de forskjellige Dele af det gamle romerske Rige skete dog ikke altid udelukkende ved pludselige Angreb af hele fremtrængende Folkestammer eller ved blodige Kampe. Navnlig i Gallien og Britannien havde Romerne nok været nødsagede til at dække deres Grændser og Kyster mod de germaniske, især saxiske Folkefærd, som idelig baade tillands og tilsøes gjorde Angreb, om ikke for Andet, saa for idetmindste at kunne plyndre og hjembringe et rigt Bytte. Men ved

Siden deraf havde aabenbart ogsaa germaniske, navnlig saxiske og frankiske Nybyggere i temmelig stor Mængde formelig nedsat sig paa Kysterne og Grændserne som Følge af Forbund og fredelige Forbindelser og det endog længe før Romernes Herredømme her gik tilgrunde. Da de romerske Legioner først havde forladt Britannien og Gallien, og da hverken de tilbageblevne Borgere i de mange og adsplittede romerske Byer eller de øvrige, ved den romerske Dannelse forfinede og svækkede Britter og Galler vare istand til at hævde en fast og varig Selvregjering, forstærkede de ulige kraftigere tydske Nybyggere sig lidt efter lidt ved flere og flere af deres Landsmænd, som saaledes vandrede mod Vest, medens muligviis andre tydske Stammer rykkede efter fra Øst, idet de gjorde Plads for nye og længere østerfra kommende, som det synes, fornemmelig slaviske Folkefærd. I hvert Tilfælde droge talrige tydske Angler[1] og Saxer fra Elbegnene og Germaniens Kyster over til Britannien omtrent samtidig med at de nærbeslægtede tydske Franker, der havde boet ikke langt fra Saxerne ved Nederrhin, stadig udbredte sig over endeel af de tidligere romerske Besiddelser i Gallien. Baade

[1] At Anglerne vare eet Folk med Saxerne, og at de saaledes vare et tydsk og ikke et skandinavisk Folk, fremgaaer utvivlsomt af deres Stedsnavne, Folkenavne og Sprog, saavelsom ogsaa af deres efterladte Grave og Oldsager. Beda den Ærværdiges bekjendte Fortælling (Historiæ Ecclesiasticæ Gentis Anglorum Lib. I cap. XV i Monum. Hist. Britan. p. 120—121) om Anglernes, Saxernes og Jydernes Erobring af England, om Anglernes Herkomst fra Angel i Sønderjylland, om Jydernes Nedsættelse i Kent og paa Øen Wight m. M., ansees med Rette af den nyere Kritik for en Fabel. Jfr. I. E. Kemble: »The Saxons in England.« London 1849. Vol. I. p. 13 ff. De talrige, omhyggelig undersøgte Gravminder fra dette Tidsrum i Kent og paa Wight have ogsaa havt en slaaende Lighed med Anglernes og Saxernes hedenske

Frankerne, Anglerne og Saxerne, eller som de to sidste Folk senere kaldtes med et Fællesnavn: »Angelsaxerne«, synes fra først af at have vedligeholdt god Forstaaelse med de i Gallien og Britannien endnu levende Romere, ligesom de ogsaa, idetmindste i Begyndelsen, synes at have optaget fra disse deres Forgjængere i Herredømmet den kloge Politik at lade Galler og Britter, saavidt muligt, forblive i Besiddelse af deres Jord. Men jo mere Frankerne og Angelsaxerne ret udbredte sig og satte sig fast i Landene, jo mere de oprindelige galliske og brittiske Indbyggere forgjæves søgte at standse deres videre Fremtrængen eller endog heelt at forjage dem, desto mere maatte de fremmede Erobrere naturlig gribe Leiligheden til at tilegne sig de gjenstridige Gallers og Britters tidligere Eiendomme. Omsider efter langvarige Kampe vare Frankerne og Angelsaxerne som Seirherrer trængte saa langt frem fra Østen af, at ikkun nogle faa bjergfulde Landskaber alleryderst imod Vest vare ubetvungne, nemlig i Gallien: Bretagne og i Britannien: Wales, Cornwall og Cumberland, hvor nu ogsaa de oprindelige Indbyggere tildeels fik Lov til at vedligeholde deres Nationalitet og Uafhængighed, og hvor de trolig bevarede det fra Fædrene nedarvede Had mod deres frankiske og angelsaxiske Stammefjender. Til disse afsides Egne og desuden til Irland og de andre Øer Vest for Skotland og Britannien

Grave i det øvrige England og med de samtidige Gravminder i Frankrige og Tydskland, hvorimod de, ligesom disse, bestemt adskille sig fra de gammeldanske Oldtidsminder fra denne Tid baade paa den jydske Halvø og i det øvrige skandinaviske Norden. See »Inventorium Sepulchrale by the Rev. Bryan Faussett, edited by Ch. R. Smith. London 1856. 4to.

reddede sig Rester af den Christendom, som alt i det romerske Herredømmes Tid var begyndt at udbredes i Gallien og Britannien, men som nu der og meest i Britannien maatte vige Pladsen for Frankernes og Angelsaxernes Hedenskab. Med dette nye Hedenskab fulgte nye Sæder og Skikke. Til Forskjel fra de vestligste, af Gallerne og Britterne beboede Egne kunne ogsaa endnu Frankernes og Angelsaxernes gamle Landskaber opvise hele Rækker af særegne, fra dette Tidsrum stammende hedenske Grave, i hvilke Frankerne og Angelsaxerne hvile med deres Sværd, Knive, Oxer, Skjolde og Pile og saaledes stadig og fornemmelig med Vaaben, der ligesom anskueliggjøre for Nutiden, hvor djerve og krigerske de nye Erobrere af Gallien og Britannien vare. Længe efter deres første Bosættelse i disse Lande, hvor de efterhaanden bleve stærkt blandede med de talrige Levninger af de ældre Indbyggere, og hvor de oprettede en Mængde smaae, af hverandre fordetmeste uafhængige Stater eller Kongeriger, rasede deres vilde Kamplyst i blodige indre Stridigheder. Over Krigens Larm glemte de imidlertid ikke Fredens Sysler. Den af Romerne høit udviklede Kultur, som de forefandt hos de romaniserede Galler og Britter, maatte, især ved deres stadige Blanding med disse Folk, i den Grad paavirke dem, at de, ligesom deres germaniske Brødre i Tydskland og Italien, af al Magt bestræbte sig for at optage den og muligen udvikle den videre. Paa denne Maade fremstod nye Kulturformer og en ny Smag, som vel ikke i kunstnerisk Reenhed kunde maale sig med den romerske, men som til Gjengjeld fuldkommen bar Præget af den frie, phantastiske Aand, der var de seirende germaniske Folks Særkjende og Styrke.

Tilsvarende Omvæltninger foregik efter Romerrigets Fald ogsaa i de af den romerske Kultur hidtil paavirkede, skjøndt ingensinde af Romerne erobrede Nabolande, navnlig i Germaniens eller Tydsklands midterste og nordlige Egne og tillige i det skandinaviske Norden og der i Særdeleshed i Danmark. Det skandinaviske Norden kunde neppe staae ganske udenfor det mægtige Røre, som paa Folkevandringens Tid havde grebet de fleste Folkefærd rundtom i Europa. Ikke usandsynligt er det derfor, at samtidig med Anglernes og Saxernes Udvandring fra Tydskland endeel Friser og mulig med dem enkelte, forholdsviis forsvindende og senere sporløst forsvundne jydske Daner kunne fra det gammeldanske Jyllands sydvestlige og vestlige Kyster være gaaede over til Britannien. Hvorvidt forøvrigt Norden og navnlig Danmark selv dengang modtog ny Tilvæxt til sin Befolkning ved Indvandringer østerfra, er uafgjort. Men fra det femte, sjette Aarhundrede af traadte de skandinaviske Lande i en mere levende eller ny Forbindelse med Østen, nemlig gjennem Rusland med det østromerske Keiserdømmes Hovedstad Byzantz eller Constantinopel. Endeel, ja næsten de fleste af de mange i Danmark fra Hedenskabets Tid hidtil opgravede store Skatte af Guldsager hidrøre fra denne mærkelige Forbindelse, som idetmindste for det sjette, syvende Aarhundredes Vedkommende, efter Mynternes Vidnesbyrd, maaskee endog kan siges at have havt eet af sine Midtpunkter i Danmark, hvorfra de østromerske Varer da førtes omkring til de nærmest liggende Lande, og som i hvert Tilfælde øvede en væsentlig Indflydelse paa Udviklingen af en ny og noget

særegen Smag i de nordiske Lande[1]. Alle Kjendsgjerninger fra hiin fjerne Tid tyde hen paa, at Befolkningen i Danmark dengang i Henseende til selvstændig udviklet Kultur fuldtvel kunde staae ved Siden af de hedenske Angelsaxer og Franker, Britanniens og Galliens nye Erobrere, med hvem den i det Hele taget synes at have havt Meget, navnlig Odinsdyrkelsen, tilfælles, ja at de Danske endogsaa i Sofart og Handel langt have overgaaet disse. Ikke alene ældgamle nordiske Sagn berette om de Danskes og Nordboernes vidtstrakte tidlige Sotog; ogsaa en fremmed, frankisk Kronikeskriver fortæller, at en frankisk Konge i Begyndelsen af det sjette Aarhundrede var flygtet til Danmark til Kong Cochilaik (Hugleik?), for at søge Hjelp mod Klodovig, der paa den voldsomste og grusomste Maade havde erhvervet sig Eneherredømmet over Frankerne. Danerne samlede senere (Aar 515) en Flaade, hvormed de seilede op ad Floderne i Flandern, udbredende Død og Ødelæggelse til alle Sider. Men da de belæssede med Bytte vilde vende tilbage, bleve de slagne og mistede igjen Alt hvad de havde vundet[2].

Forresten vare dog de Danskes og Nordboernes Sotog i det sjette, syvende og Begyndelsen af det ottende Aarhundrede endnu væsentlig indskrænkede til Nordens egne Lande og til Kysterne omkring Østersøen.

---

[1]) Jfr. t. E. »Nordiske Oldsager« Fig. 379, 381—84, 393, 397—408, 425, 430—32, 443—44 m. fl. C. J. Thomsen om Guldbracteaterne i Atlas de l'Archéologie du Nord. Tab. I—XII. og Annaler for Nord. Oldk. og Historie 1855 samt Mémoires de la société Royale des Antiqv. du Nord 1850—1860.

[2]) Gregorii Turonensis Historia Francorum III cap. 3. Dette Skrift er affattet i Slutningen af det sjette Aarhundrede.

Men den Nordboerne medfødte Kjærlighed til Havet og Lyst til dristige Søtog, som fra Arilds Tid af havde havt sin Rod i Folkets krigerske Aand og i Nordens for et kraftigt Sømandsliv fortrinlig skikkede Naturforhold, fandt bestandig ny Næring. Gjennem lange Tidsrum forberedte Nordboerne og ikke mindst de Danske og Nordmændene sig til at fremtræde paa en større, verdenshistorisk Skueplads.

II.

Christendommens Fremtrængen hos Franker og Angelsaxer. Større Rigers Dannelse. Karl den Store. Offa og Egbert. Svaghed hos Folkene. Første Vikingeskibe i de christne Lande.

Hedenskabet hos Franker og Angelsaxer blev ikke af lang Varighed. I Gallien, hvor Levninger af den tidligere Christendom stadig havde holdt sig i større Udstrækning, fandt den christne Lære hurtigst Indgang hos det nye Herskerfolk. Efterat den mægtige Erobrer Klodovig var bleven omvendt, modtog alle Franker efterhaanden hen i det sjette Aarhundrede den hellige Daab. Fra Gallien af virkede Christendommen igjen ind paa Britannien. Men endskjøndt ogsaa christne Lærere fra Irland, de vestlige Øer, især Jona, og fra Skotland prædikede i det nordlige og vestlige Britannien, grundfæstedes den nye Lære dog ikke her, før hen i det syvende Aarhundrede. Kirker og Klostre, som forhen vare afbrændte af Anglerne og Saxerne i deres

Hedenskab, bleve atter opførte, og paa mange af de samme Steder, hvor hidindtil Offringer til de hedenske Guder vare anstillede, reiste sig nu Altre til den sande Guds Ære.

Ligesom Christendommen efterhaanden maatte fremkalde en fuldstændig Omvæltning i Folkenes Tænkemaade og aandelige Udvikling i det Hele, saaledes førte den ogsaa naturlig en ganske ny Statsdannelse med sig. Istedetfor at Franker og Angelsaxer tidligere, i Overeensstemmelse med deres mange Guder, havde havt mange Konger i mange Smaariger, maatte de nu med Læren om een Gud i Himlen let komme til at forbinde Tanken om een Konge i deres jordiske Rige. Det var ogsaa en tilsvarende Ordning af Samfundsforholdene, der blev forberedt ved det syvende og ottende Aarhundredes frygtelige Kampe, i hvilke tillige Hedenskabets vilde Krigeraand til Christendommens yderligere Fremme fortærede sin sidste Kraft.

I Gallien eller, som det efter Frankerne senere blev kaldet, Frankrige, opstod efter flere mindre Rigers blodige Undergang, den første, vidtstrakte christelige Stat under Karl den store. Hans Herredømme var begrændset af Nordsøen, Atlanterhavet og Middelhavet, og omfattede, foruden de nuværende franske Lande, tillige Øvre- og Mellemitalien, Sydtydskland mellem Rhinen, Main og Lechfloden, Flandern, Frisland og endelig Saxernes Land mellem Rhinen og Veseren, hvor han med Ild og Sværd og med alleslags Grusomheder havde paatvunget Folket Christendommen.

Med overordentlig Iver og Kraft søgte han i dette nye og store Frankerrige ikke alene at grundlægge en fast indre Forvaltning og saavidt muligt tillige Eenhed i Styrelsen,

men ogsaa at sikkre Grændserne mod fjendtlige Angreb, medens han desuden ivrig arbeidede for Kirkens og Geistlighedens Tarv og i det Hele for Alt, hvad der kunde tjene til Folkeoplysningens og Folkevellets Fremme. Efterat han i Aaret 800 af Paven i Rom var kronet til romersk Keiser, blev han i egentlig Forstand den romerske Kirkes Beskytter, paa samme Maade som den græske eller østromerske Keiser i Byzantz med Rette blev anseet for den der herskende græske Kirkes nærmeste Værge.

Ogsaa i Anglernes og Saxernes Land rørte sig nu den første begyndende større Statsdannelse. Efter Anglernes og Saxernes Erobring og Bosættelse i Britannien havde nemlig det af dem bebyggede Land været deelt i syv til otte Kongeriger: Nordhumberland med de to Riger Deira og Bernicia (Hovedstad York), Mercien (Hovedstad Lincoln), Østangel (Norwich) og Kent (Canterbury), hvilke nærmest udgjorde de af Anglerne og maaskee Friserne besatte Egne, medens Essex (London), Sussex (Chichester) og Wessex (Winchester), hvad ogsaa deres Navne vise, omfattede Øst-, Syd- og Vestsaxernes Lande. Disse Smaariger havde fordetmeste havt særegne Konger, som vare indbyrdes uafhængige af hverandre, og som kun anerkjendte et Slags fælles Overhoved i Lighed med de gamle Britters Overkonge og Germanernes Hærkonge. Han kaldtes »Bretwalda» eller den vældige Hersker, men Værdigheden var ikke indskrænket til noget enkelt Rige eller nogen enkelt Kongestamme. Den var derfor ofte Gjenstand for voldsomme indre Kampe mellem de angelske og saxiske Smaakonger. Tidlig blev den dog meest hævdet af kraftige Konger i Wessex,

som paa Grund af deres farlige Nærhed ved de hævntørstende Britter i Cornwall, Devonshire og Wales, særlig vare opfordrede til at være paa deres Post, og som i Virkeligheden ogsaa vare en Art Formuur for hele det angelsaxiske Herredømme. Det var fremdeles de vestsaxiske Konger, der, da Christendommen paany begyndte at gjøre sig gjeldende i Britannien, længst værnede om det gamle nationale Hedenskab, og det var ligeledes dem, der ved Christendommens endelige Seir foretrak at benytte indfødte Lærere, i al Fald Præster fra Irland og Skotland, hvor allerede en af Paven mere uafhængig Nationalkirke fandtes, fremfor ganske fremmede Lærere, som selvfølgelig vilde arbeide paa at bringe Britannien fuldstændig ind under den romerske Kirkes Overhoved.

Men netop ved Karl den Stores Tid havde det for et Øieblik Udseende af, at Mercias angelske Konger kunde tilrive sig den største Magt. Den berømte Offa (eller Uffe), som efter Sagnet i sin Ungdom havde været anseet for at mangle Mæle, Syn, Hørelse og næsten Forstand, fremstod paa eengang, pludselig forandret, som en udmærket, med store Egenskaber prydet Høvding, hvis kraftige Bestræbelser gik ud paa at gjenvinde Mercias tidligere Overvægt over de omliggende angelske og saxiske Kongeriger. Lidt efter lidt maatte ogsaa Kent, Essex, Østangel og selv Strækninger af det mægtige Wessex bøie sig for ham. Endelig kæmpede han med Held mod de keltiske Britter i det yderste Vesten og fratog dem eengang for alle et tidligere meget omtvistet Sletteland ved Floderne Dee og Wye, hvilket han lod dække mod fremtidige Angreb ved en hundrede engelske Mile lang Vold med

foranliggende Grav, Offasdiget (»Offas dyke«) kaldet, som endnu heelt ned i Middelalderen vedblev at være Grændsen mellem de keltiske Britter og Saxerne, og som, efterat Mørket var faldet paa, ikke under svær Straf maatte overskrides af Britterne. Det saaledes indvundne Land siges han til yderligere Sikkerhed at have ladet befolke med angelske og saxiske Nybyggere.

Offa søgte ved sine Eenhedsbestræbelser i det Hele kjendelig, om end i det Mindre, at efterligne Karl den Store, med hvem han ogsaa skal have staaet i temmelig jævnlig Forbindelse. Medens Offa saaledes var paa sin Magts Høide, efterat han havde gjort Mercia til den mægtigste og meest anseete Stat blandt de angelske og saxiske Riger, maatte een af de sidste Efterkommere af den gamle vestsaxiske Kongestamme, Egbert, vandre om som Flygtning paa Europas Fastland. Især deleshed opholdt Egbert sig længe hos Karl den Store og bivaanede hyppig, vistnok selv som Medkæmper, flere af Karls seirrige Tog, hvorved han maatte blive nøie bekjendt med Keiserens Planer og ivrige Bestræbelser for Grundlægningen af en vidtstrakt og kraftig Statseenhed.

Kort efter at den mægtige Offa var død og efterat hans Svigersøn Kong Brihtric af Wessex ligeledes var død som Følge af Gift, kaldtes Egbert tilbage til sit Fædrerige Wessex, hvor han nu fandt en viid Mark til at gjennemføre de Ideer, som han havde indsuget under sit Ophold hos Karl den Store. Baade ved snilde Kunstgreb, ved Vaabenmagt og paa mange andre Maader vidste han at benytte de indre Stridigheder og store Svagheder i de angelske og saxiske Kongeriger, saa han omsider henimod Aar 827 var i Besiddelse af en

Magt, der var endnu større end Offas. Fra denne Tid af var Overherredømmet over de angelske og saxiske Riger igjen for lange Aarrækker hos de vestsaxiske Konger. Den gamle Bretwalda-Værdighed, som havde været beklædt af otte Konger, tildeels i forskjellige Kongeriger, og som mere havde været en tom Titel, maatte nu vige Pladsen for en kraftigere og bestemtere Overmagt. Imidlertid var selv Egbert ikke fuldstændig Herre over Øst-Angel, Mercia og Nordhumberland. Disse gammelangelske Lande, hvis Befolkning var talrig og mægtig nok til, fremfor Saxerne, at afpræge Anglernavnet i de omtrent ved denne Tid opstaaede Fællesbenævnelser England (»Anglia») og Englænderne (»Angli»), vedbleve til en ikke ringe Grad at hævde deres nationale Eiendommeligheder og, for en Deel under egne Konger, tillige deres fra Fædrene nedarvede Selvstændighed. Tiltrods for Anglernes nære Slægtskab med Saxerne var der heri fremdeles bevaret en Slags Adsplittelse af det angelsaxiske England i to Dele: en angelsk og en saxisk, hvilket ikke alene vanskeliggjorde Dannelsen af en virkelig angelsaxisk Statseenhed, men ogsaa bidrog til at aabne Veien for et nyt Folkeelements Fremtrængen.

Stod det saaledes i Virkeligheden ikkun daarligt til med Eenheden og Fastheden i Egberts nye Stat, hvis hele Tilværelse og Kraft væsentlig beroede paa Herskerens Personlighed, var Forholdet ingenlunde bedre, men snarere endnu misligere i Karl den Stores umaadelige Rige.

Paa Grund af de betydelige Afstande og de store Folkeforskjelligheder var Alt her i langt høiere Grad afhængigt af den Styrende. De indre Institutioner, saa fortræffelige de end kunde være, stode fremmede ligeoverfor Folkene, som ikke kunde glemme deres tidligere

mere ubundne Sædvaner og hele forrige Selvstændighed, og som derfor heller ikke kunde være gjennemtrængte af den rette Folelse af at de alle skulde være Borgere i een stor, christelig Stat. Det var ovenikjobet en Kjendsgjerning, at Folkene saavel i Frankeriget som i det angelsaxiske England paa den Tid bleve henrevne af en bestandig stigende Fordærvelsens Strom. Den nye Christendom havde vel kuet Oldtidens raa og vilde Kraft, men den havde ikke formaaet endnu i dens Sted at bibringe Folkene en hoiere og ædlere aandelig Udvikling og Styrke. De forhen i Sæder og Levemaade ufordærvede Folkestammer, som forholdsviis let vare komne i Besiddelse af Lande, hvor den romerske Civilisations Forfinelse og Fordærvelse almindelig herskede, nedsank snart i Blodagtighed og Vellyst. Samtidige Efterretninger gjenlyde af Klager over den usle Sandselighed, Egenkjærlighed og forbryderske Havesyge, som i Forening med trodsig Selvraadighed og Lyst til Undertrykkelse mere og mere gjorde sig gjeldende. Christelige, senere for hellige ansete Mænd iagttoge med dyb Sorg Tidens store Brost, ja udsendte talrige Spaadomme om, at Gud ikke vilde tillade en saadan Tingenes Tilstand at vedvare længe. Mange vare, efter Datidens Forestillinger, de Jertegn og Varsler, som bleve sete baade paa Himlen og paa Jorden, og som antoges for at forkynde den Herrens Straf, der vilde overgaae de christne Folk for deres tiltagende Ugudelighed og syndige Levnet[1]. Det var næsten som om en

[1]) The Saxon Chronicle an. 793. (Monumenta Hist. Britannica. London. 1848 Fol.) og Rev. Dr. J. H. Todd's forventede Udgave af den nysopdagede gammelirske Kronike: The war of the Gaedhil with the Gaill or the invasions of Ireland by the Danes and Norsemen, o. fl. St.

indre Stemme sagde Folkene selv, at de nødvendig maatte gjennemgaae en haard Skole og i en ydmygende Renselses Tid bøie sig for kraftigere, mere ufordærvede Hedninger, før et virkelig christeligt Liv og en virkelig christelig Statsdannelse kunde blive udviklet.

De hellige Mænds Frygt for, at en ny Svøbe skulde hjemsøge Christenheden og navnlig Irland, England og Frankerriget, var heller ikke ugrundet. Ikkun et halvt Aarhundrede efter at Karl Martel (Aar 732) ved en glimrende Seir over Maurerne havde reddet Christenheden fra at gaae tilgrunde ved Hedningers Angreb fra Syden af, og midt under Offas, Egberts og Karl den Stores Seirsglæde viste der sig paa flere Steder af de vestlige Landes Kyster fjendtlige Skibe med stridbare Hedninger fra det fjerne skandinaviske Norden. Spaadommene syntes saaledes allerede at være deres Opfyldelse nær, og det var intet Under, at Mange, især i hiin stærkt overtroiske Tid, med Gru maatte tænke paa de skrækkelige Ulykker, som nu stode for Døren.

III.

Tilstanden i det skandinaviske Norden ved Vikingetogenes Begyndelse. Kongemagtens Udvidelse. Christendommens Nærmelse. Danmark truet af Karl den Store.

De nordiske Kildeskrifter give endnu ikkun faa virkelig historiske Efterretninger om Forholdene i det skandinaviske Norden i Slutningen af det ottende

og Begyndelsen af det niende Aarhundrede. Ved Sammenstilling med samtidige Oldtidsminders og med fremmede Krønikers Udsagn fremgaaer det dog klart nok, at Norden paa den Tid har været endogsaa meget stærkt befolket, og at Nordboerne ved Agerdyrkning, Handel og Vikingefærd havde erhvervet sig anseelige Rigdomme. Tiltrods for et grumt Hedenskab, som endnu ledsagedes af blodige Offringer af Mennesker og Dyr, vare Nordboerne i Besiddelse af en forholdsviis ikke ringe Dannelse, der navnlig aabenbarede sig i særegne frie Institutioner og Love, som seirrig havde modstaaet Romernes ellers saa vidtstrakte Paavirkninger, i en eiendommelig Skjaldekunst og en særegen Runeskrift. Ved Siden deraf fremtraadte alligevel kjendelig Virkningerne af Berøringer med fremmede, selv christne Stater. Den samme nye, rigtignok barbariserede Kunstsmag, som havde udviklet sig hos Franker og Angelsaxer, var ikke alene fremdeles bleven optaget, men ovenikjøbet tildeels selvstændig bearbeidet af Nordboerne, ja endog paa en noget forskjellig Maade i Nordens forskjellige Lande. I selvgjorte Vaaben og Smykker, der afprægede Datidens Pragtsyge og Rigdom paa Guld og Sølv, kunde Nordboerne maale sig med de fleste Folk paa den Tid [1]), og i Henseende til Brugen af Vaabnene, hvad enten det var tillands eller tilsøes, kjendte Nordboerne ingen Overmænd.

Det skandinaviske Norden var imidlertid endnu dengang, ligesom flere andre Lande tildeels paa samme

[1]) Jfr. t. E. »Nordiske Oldsager« S. 99—102, 112—120. Enkelte af de her afbildede Gjenstande ere vel fra en noget yngre Tid, men røbe endnu kjendelig den ældre Stiil.

Tid, adsplittet i en Mængde Smaariger, hvert med sin Konge. I Danmark var der sikkert forskjellige Konger i forskjellige Landsdele. Men høiere mod Nord i Sverige og Norge var der forholdsviis endnu flere, ligefrem paa Grund af Landenes Natur, af de uhyre Skovstrækninger og vilde Fjelde, der dannede stærke og i mange Tilfælde næsten uigjennemtrængelige Grændseskjel mellem den skandinaviske Halvøes Dalstrøg og bebyggelige Egne. Jo mindre dog de herved opstaaede Riger vare, desto mindre Magt havde ogsaa Kongerne, og desto større Myndighed udøvede de frie Bønder eller Storbønderne, som vare Eiere af de anseeligere Landeiendomme. Kongen var nok den Første iblandt dem, drog omkring paa Gjæsteri, udbød Leding og anførte Hæren i Slaget, men i det Hele formaaede han ikke Stort uden Samtykke af Bønderne, som i Virkeligheden hver for sig vare smaae Konger paa deres Gaarde. Alle havde de en fremherskende Tilbøielighed til at føre som et Slags Hof i deres Hjem, hvilket sædvanlig var mere, end Indtægterne af deres Jordeiendomme vilde tillade. Da ovenikjøbet Jorden endnu kun var dyrket paa en ufuldstændig Maade, vare de dobbelt henviste til at erhverve sig det Fornødne til deres og deres Mænds Underhold enten ved Handel, eller, som Folkets krigerske Tænkemaade ubetinget foretrak, ved Vaabenmagt, ved at føre Krig og hjembringe Bytte fra andre Egne. Det ansaaes i det Hele for mindre hæderligt at erhverve ved Sved, hvad man kunde kjøbe med Blod. Markarbeide var Trællens og høist den Frigivnes Sag, men for den Fribaarne og den ætstore Høvding var Krigens blodige Færd den eneste værdige Syssel. Ifølge Odinslæren var det ogsaa kun Kæmper, som døde paa

Valen eller som vare mærkede med Spydsod, der skulde bænkes i Valhal, i Gudernes Lag drikke Øl og Mjød og fordrive Tiden med herlige Kamplege. Nordboen frygtede derfor ikke Kampen og dens Farer, men han søgte dem; hans Hu stundede idelig did, hvorhen Einherierne og Valkyrierne vinkede ham, og han gik, dødelig saaret, »leende til Odin» til Valhals Glæde.

Saalænge Norden var deelt imellem en Mængde Smaakonger, havde Nordboen ingen Mangel paa Krige og indre Kampe i sin egen Hjemstavn. Enten var der gjerne Feide mellem de enkelte Naborigers Konger og deres Høvdinger, eller ogsaa behøvede den Kamplystne kun at drage omkring indenfor Nordens Grændser til andre, længere borte liggende Riger, hvor han da frit kunde hærge. Men, ifølge Nordens naturlige Beskaffenhed, maatte disse Tog meget hyppig, ja i de fleste Tilfælde blive tilsøes; thi tillands over uveibare Klipper og gjennem tætte Urskove var Færdslen i Reglen forbunden med altfor stor Besværlighed, hvorimod de talløse Fjorde, Vige og Sunde aabnede lette Forbindelsesveie ligesom de umaadelige Skovstrækninger ydede Tømmer i Overflødighed til Bygning af store og søstærke Skibe. De vældige Brændinger paa Nordens Klippekyster og Sandrevler lærte ogsaa tidlig Folket at trodse Havet med dets farlige Strømninger og Storme. Men foruden de Høvdinger, som om Sommeren gik ud paa Hærtog, for at vinde Hæder og Bytte, og som om Vinteren sade hjemme paa deres Gaarde, hvor de med deres Mænd eller Huskarle levede høit af det kampvundne Bytte, gaves der andre, som roste sig af, at de aldrig sad ved Arnestedet eller sov under sodet

Bjelke, men hvis stadige og eneste Hjem var Havet. Det var sædvanlig yngre Sønner, som ikke havde Odelsjord, men som i Arv eller Gave havde faaet Skibe, hvormed de stadig droge ud paa Vikingetog i fremmede Lande. Disse Høvdinger hilstes gjerne af deres Følge med Kongenavn som »Søkonger«, eller naar de, hvad stundom skete, havde et fast Tilhold under et eller andet Næs, som »Næssekonger«. Ikke sjelden forenede flere af dem deres Styrke og bleve saaledes meget farlige for de Lande, som de vare enige om at hærge.

Der synes endog at være Spor til i de gamle Sagn, at Kongesønner efter deres Fædres Død formelig deelte Riget paa den Maade, at den ene fik Herredømmet over Landjorden, den anden over Havet. Slige Søkonger sværmede da rundtom paa de nordiske Kyster, hvor de snart øvede Strandhug og kæmpede med de forskjellige Høvdinger, og snart indgik Forbund med dem om at holde andre Søkonger borte. Men de havde dog fordetmeste deres Stade i Nærheden af de større Vige, Flodmundinger, Sunde og Belter, hvor der var meest Røre og hvor navnlig de fleste Handelsskibe lode sig see. Handelsskibene førte dengang gjerne ligesaafuldt bevæbnede Mænd, som Krigsskibene, og det var derfor meget langt fra, at de altid bleve erobrede og plyndrede; ikke sjelden synes endog Kjøbmanden at have været saa djerv en Viking, at han kunde entre og erobre sin Fjendes Skibe. I hvert Tilfælde var Vikingefærden mod Handelsskibene i Virkeligheden hyppig en Kamp mellem Mand og Mand, et forvovent og livsfarligt Spil, der ligesaavel kunde gaae ud over Angriberen som over den Angrebne.

Af den Omstændighed, at Vikingerne saaledes fornemmelig havde deres Stade rundtom i de talrige Vige (»Vík») paa Nordens Kyster, synes de at have faaet Navnet Vikinger.

Ved alle disse Vikingesværme maatte i en raa, krigersk Tid øves megen Hærværk og Udaad, baade i og udenfor Norden. Smaae Børn bleve stundom kastede op i Luften og grebne igjen med Spydsoddene. Fanger bleve dræbte paa den Maade, at man ristede en Blodørn paa deres Ryg ved at skjære Ribbenene fra Rygraden og trække Lungen ud. Qvinder bleve skjændede eller bortførte som Trælle og solgte, naar det ikke kunde lykkes deres Slægt og Venner at frikjøbe dem med betydelige Pengesummer.

Saagodtsom alle Krige, selv til den nyeste Tid, have dog frembudt lignende oprørende Grusomheder, om end under andre Former. Desuden vare Vikingerne som Hedninger hyppig opflammede af religiøs Fanatisme mod de Christne, ja den hedenske Religion kunde endog i visse Tilfælde siges at paabyde Grusomheden som en hellig Pligt. Mange af de Fanger, om hvis qvalfulde Død Sagaerne og Krønikerne give Beretninger, ere nemlig sikkert, efter andre Folks Skik, offrede til Guderne som Takoffre for vundne Seire, og tillige som Sonoffre for kommende Kampe.

En saadan Opfattelse af Vikingernes ofte tilsyneladende umenneskelige Færd, kan ikke andet end styrkes ved talrige Efterretninger i Sagaerne om de milde og hæderlige Love, som Vikingerne paa deres Tog ellers vare underkastede. Saaledes lader Ørvaroddsaga Vikingen Hjalmar sige: »Jeg vil aldrig spise Kjød, som er raat eller kun krystet i et Klæde, eller drikke

Blod. Jeg vil aldrig rane fra Kjøbmand eller fredelig Bonde mere, end hvad jeg just behøver til Strandhug, og dog lægge dets fulde Værd isteden. Jeg vil heller aldrig lade en Qvinde plyndre, om hun eier end nok saa meget Gods. Tager nogen af mine Mænd en Qvinde med Vold eller fører hende mod sin Villie til Skibet, da skal han miste sit Liv, hvad enten han er Fornem eller Ringe».

Lignende høihjertede Følelser nærede den norske Viking, Kongesønnen Half, om hvem det berettes, at han med sine udvalgte fribaarne Kæmper altid vandt Seir, medens hans Broder Hjorolf, som drog paa Vikingetog med blandet Skibsmandskab, sammensat baade af Frie og af Trælle, hvis Sag det jo var at blive hjemme og udføre de mindre hæderlige Forretninger, allevegne leed Tab og Skam. Den frie Mands lovlige Syssel var ikke alene Krigen, men til den kan det næsten siges, at han havde Eneret. Idetmindste synes det, som om Vikingefærden ene var hæderlig og lovlig, naar den styredes af virkelige Høvdinger eller Mænd af Datidens store Ætter; thi hvis Smaafolk eller Ufrie vilde paa egen Haand indlade sig paa Vikingetog, ansaaes de for Røvere og Ildgjerningsmænd, og Vikingerne selv regnede sig det da til Fortjeneste, naar de havde renset Havet for slige lovløse Sørøvere.

Vikingefærden tør saaledes ikke ansees som lavt og foragteligt Sørøveri, men tvertimod som et efter Datidens Anskuelser fuldkommen lovligt og hæderligt Krigshaandværk, der imidlertid maatte holdes indenfor visse bestemte Former, ligesom t. E. Kapervæsenet i det nyere Europa. Det var en Art regelmæssig, stadig Krigsførelse, som ikke alene billigedes og under-

støttedes af Kongerne, men som endogsaa jævnlig blev udøvet baade af dem selv og deres ypperste Mænd. Den Vaabendaad, der udførtes paa slige Tog, blev ligesaavel, som de ypperste Bedrifter i Landkrigene, Gjenstand for Skjaldenes Qvad og Nordboernes største Hæder og Beundring. Det synes endog til sine Tider at have været en nødvendig Betingelse for, at en Høvding kunde nyde nogen Anseelse, at han havde været paa Vikingetog og udmærket sig ved kjække Bedrifter.

Men efterat de mange smaae Riger i Norden ved deres indbyrdes Kampe og gjensidige Vikingetog, havde fortæret deres indre Kraft, begyndte Veien at blive banet for en heel ny Statsdannelse i de nordiske Lande, i Særdeleshed da Grundlaget for den hedenske Statsform: Troen paa de gamle Guder, var bleven bestandig mere og mere svækket. Flere Hedninger troede paa deres egen Styrke og lode haant om Guderne. Mange Mærker tydede hen paa, at den Christendom, som med stærke Skridt havde nærmet sig Nordens Grændser, nu hos ikke Faa vilde kunne finde et villigt Øre.

Allerede ved Aaret 690 skal den hellige Willibrod ikke uden Held have prædiket Christendommen for de hedenske Friser og deres Naboer Danerne. Adskillige Daner maatte desuden paa Reiser i Udlandet blive fortrolige med den nye Lære eller i al Fald blive paavirkede baade af den Pragt, hvormed den christelige Gudstjeneste udøvedes, og af det christelige Liv i det Hele.

De gamle Sagn afspeile klart nok de store Omvæltninger, der i religiøs og politisk Henseende forestod

Norden. Mægtige Erobrere begyndte at danne større Riger, hvorved de tre nordiske Riger, Danmark, Norge og Sverige, for første Gang optraadte som mere samlede Eenheder, paa lignende Maade som kort forhen Frankerriget og det angelsaxiske England. Men hyppig maatte naturligviis de større Erobrere i Danmark, Norge og Sverige trænge ind paa hverandres Enemærker, forinden deres Riger kunde faae den tilbørlige Afrunding. Snart synes saaledes danske Konger at have udvidet deres Herredomme over store Strækninger af Sverige og Norge, snart igjen turde svenske Konger til en Tid have ført Sceptret over idetmindste Dele af de gammeldanske Lande.

Ved disse større Rigers begyndende Dannelse og ved den paa samme Tid fremtrængende Christendom med dens mildere Aand og fredeligere Sæder fik Vikingelivet i Norden en ny Retning. Der var ikke længere en saadan Anledning til Feide paa de forskjellige Smaariger, som før, og Kongerne begyndte nu at blive saa mægtige, at de lettere kunde modstaae og tilbagedrive Vikingernes Angreb. Vikingefærden i Norden selv maatte saaledes snart blive formindsket. Derimod udenfor Norden fik den et hidtil ukjendt Opsving. Thi de stolte og mægtige Mænd, der hidtil havde siddet eneraadige paa deres Gaarde og tildeels havt Underhold af Vikingefærd paa Nordens egne Kyster, bleve nu meest henviste til at feide paa længere bortliggende Lande, især paa de fremmede christne Riger, hvor der hos de svage, blødagtige Indbyggere var Udsigt til at vinde rigt Bytte. Men mange af de Storbønder, som forhen havde turdet byde mindre Konger Trods, kunde ikke taale de nye Enekongers stadig stigende Overmagt,

og endnu mindre kunde de finde sig i de nye Afgifter, som de maatte udrede, og som bleve dobbelt følelige, da den forhen saa betydelige Indtægt af Vikingefærden var, om ikke ganske standset, saa dog væsentlig besværliggjort. Talrige, frihedselskende Mænd, som ikke vilde boie sig for den nye Tingenes Orden, der ovenikjobet begyndte at true de gamle Guder, foretrak da at forlade Fædrehjemmet, for at søge sig et Fristed i ubeboede Lande eller for ved Sværdet i Vikingefærd at skaffe sig stadig Underhold, maaskee endog et nyt Hjem paa fremmede Landes Kyster. Til slige Erobringer sigtede aabenbart de fleste af de større Vikingetog til de vestlige Lande, ja selv mangfoldige af de mere spredte, tilsyneladende enkeltstaaende Hærgetog vare beregnede paa, ved gruopvækkende Odelæggelser at bane Veien for endelige Bosættelser.

For de Danske var der imidlertid endnu en ganske særegen Grund til netop henimod Aar 800 at paabegynde Vikingetog til idetmindste nogle af de vestlige, nemlig de saxiske, frisiske og øvrige frankiske Lande. Danmark var ikke alene, ifølge sin Beliggenhed og sin hele Kulturudvikling, det Rige i Norden, som hurtigst maatte paavirkes af de større europæiske Bevægelser, som tidligst smeltede sammen til eet heelt Rige, hvorved det igjen virkede ind paa Sverige og Norge, og som saaledes tidligst udsendte større misfornoiede Vikingeskarer til de nærmest liggende fremmede Lande. Men det var ogsaa Danmark, som tidligst maatte optage Kampen for Nordens nationale, baade religiose og politiske Selvstændighed imod Saxernes grusomme Betvinger Karl den Store, der som Seirherre stod ved Danmarks sydlige Grændse. Den frihedselskende saxiske

Høvding Widukind flygtede oftere (første Gang 777) op til den jydske eller danske Konge Sigfred (Sigurd), af hvem han for den fælles Fares Skyld fik en Hær til Hjelp imod Karl den Store. Sendebud mellem Karl og Sigfred nævnes baade i Aarene 782 og 798[1], og om det end ikke mere kom til ligefrem aabent Brud imellem dem, var der dog stærk Opfordring for de Danske til særlig at vende deres Vikingefærd mod Karl den Stores Lande, hvorfra baade det gamle Hedenskab og Danmarks Uafhængighed stadig blev truet. Under alle Omstændigheder var det af største Vigtighed for Danmark, at Karl den Store fik Noget at tage vare i sit eget Rige med Forsvaret af dets Kyster. Hans Opmærksomhed og Kraft kunde derved bedst afledes fra ligefremme Angreb paa Danmarks Grændse.

Nordboernes stolte Uafhængighedsfølelse og Had mod al Undertrykkelse, hvad enten den fremtraadte i en verdslig eller religiøs Form, deres krigerske Aand, deres eventyrlige Ustadighed, som hyppig med uimodstaaelig Magt drev dem ud fra Hjemmet, for at vinde Hæder og Gods, og endelig deres Kjendskab til de vestlige Landes Rigdom og afmægtige Svaghed, synes saaledes i Forbindelse med deres levende Erkjendelse af den Fare, der fra de frankiske Keisere truede Danmarks og Nordens Frihed og Selvstændighed, at have afgivet tilstrækkelig Aarsag til, at Vikingetogene fra nu af bleve saa vidtstrakte og saa farlige for de vestlige Lande.

I mere almindelig historisk Forstand vare dog Vikingetogene tillige fremkaldte ved en høiere

[1]) Efter samtidige Beretninger, navnlig i Annales Laurissenses og Annales Einhardi an. 777, 782, 798 hos Pertz' Monumenta Germaniæ Historica I p. 156—59, 162—64 og 185.

historisk Nødvendighed. Paa samme Tid, som de, i Lighed med Arabernes og Magyarernes (eller Ungarernes) fra andre Sider mod Christenheden rettede Angreb, skulde medvirke til, at det nye Europas Institutioner og Stater i det Hele bleve styrkede ved det Sammenhold, som Folkene nødvendig maatte vise ligeoverfor de grumt fremstormende Hedninger, paa samme Tid, som de skulde bidrage til at indblande friskt og kraftigt Blod i de svækkede frankiske, angelsaxiske og keltiske Folk, paa samme Tid skulde de ogsaa muliggjøre Christendommens og den christelige Statsdannelses Indtrængen i det hedenske Norden, idet de rensede de nordiske Lande fra deres argeste Hedninger og stolteste Hovdinger, medens disse igjen bleve førte til andre Lande, hvor de snart, idetmindste for en Deel, maatte bøie sig under den Christendom, som de ikke havde villet anerkjende i deres gamle Hjem.

IV.

Sveaveldet, Noregsveldet og Daneveldet. Danernes og Nordmændenes første Tog til de vestlige Lande fra Aar 787 til 830. Danekongen Godfreds Kamp mod Karl den Store. Godfreds og Karls Død

---

Ifølge de tre skandinaviske Landes særegne Beliggenhed, Natur og øvrige Forhold, maatte de derfra udgaaede Vikinge- og Erobringstog faae en forskjellig Retning og i det Hele en noget forskjellig Charakter.

S v e a v æ l d e t eller Sverige laa nemlig altfor afsides fra de vestlige christne Lande, og dets Skibe

havde en altfor lang og farlig Vei did fra Østersøen af gjennem de ovenikjøbet hyppig fjendtlige danske Sunde og Belter til at svenske Vikinger kunde deeltage i synderligt Antal i Togene til Saxland, de brittiske Øer og Frankrige. De Svenske vendte sig derfor i Vikingetiden væsentlig mod Øst og udførte der den mindre fremtrædende, skjøndt for Norden og Østen betydningsfulde Opgave at grunde Nybygder, tildeels endog nye Stater paa Østersøens Kyster: i det nuværende Finland og Rusland, selv i det Indre, hvorved tillige de ældre Handelsforbindelser mellem Norden og Constantinopel bleve udstrakte ogsaa til de fjernere liggende arabiske Lande, og hvorved Norden eller især Øerne i Østersøen senere bleve Midtpunktet for et levende, saare vigtigt Handelsrøre mellem Orienten og hele det nordlige Europa.

Vikingetiden var derimod ulige mere Noregsvældets (Norges) og fornemmelig Danevældets eller Danmarks glimrende Tid. For første Gang blev det øvrige Europa ret bekjendt med de daadkraftige Nordmænd og Danske, som ikke alene med ubetvingelig Tapperhed allevegne i de vestlige Lande gjorde store Erobringer, men som ogsaa lærte de Indfødte at anerkjende deres overlegne Herskerevne. For første Gang udsendte Norden de velrustede, ofte selv pragtfuldt udstyrede Vikingeskibe, som paa den Tid ikke havde deres Lige, med forvovne, i de nordlige Haves farlige Skole oplærte Sømænd, der ogsaa strax og for lange Tidsfølger tiltoge sig det Eneherredømme paa Havet, som hverken Kelter, Angelsaxer eller Franker kunde gjøre dem stridigt, end sige fravriste dem. Som Følge af stadig fortsatte, indbyrdes Kampe i Norden selv, optraadte Nordmændene og de Danske sjeldnere i broderlig Forening sammen

i de vestlige Lande, og sædvanlig da kun, hvor en større fælles Fare eller Fordeel var i Udsigt. Hyppig stode de endog reent fjendtlige ligeoverfor hverandre. Men i Almindelighed gik de, hvad ogsaa deres Landes Beliggenhed medførte, hver sin egen Vei. Nordmændene søgte fornemmelig til de nærmest dem liggende, skjøndt fjerne og ubeboede Øer i det nordlige Atlanterhav, og derfra videre mod Syd til Skotlands og Irlands Kyster. De Danske fulgte naturligen de frisiske Nabokyster bestandig videre mod Vest indtil de naaede Frankrige og England, paa hvis Strande, der laae endeel nærmere ved Danmark, end ved Norge, de danske Vikinger i Aarhundreder fik deres egentlige Tumleplads.

Ukjendte som Saxer, Franker, Angelsaxer og Kelter endnu vare med de enkelte nordiske Stammer, maatte de, især i Begyndelsen, let komme til at forvexle deres Navne. Forsaavidt de ikke ligefrem benævnede dem under Eet som Hedninger eller Normanner ɔ: Mænd fra Norden (»Nortmannia«), kaldte de dem især gjerne Daner, hvad enten de nu vare virkelige Daner, Nordmænd, eller en Blanding af begge Folk [1]. Dette var ikke alene begrundet deri, at det netop var Daner, som tidligst og meest kom i Berøring med

[1]) Einhardi: Vita Karoli Magni (hos Pertz: Monum. German. Hist. II. p. 449—50) siger cap. 12: »Dani siqvidem ac Sueones, quos Nortmannos vocamus«, og Cap. 14: »contra Nortmannos, qvi Dani vocantur, primo pyraticam exercentes deinde maiore classe litora Galliæ atqve Germaniæ vastantes, bellum susceptum est.« Annales Einhardi og Enhardi Fuldensis ad an. 810 nævne »Danos« »de Nortmannia«, medens Ravennatis Anonymi geographia (lib. I. c. 11) siger: »Nortmannorum patria, qvæ et Dania ab antiqvis dicitur«. Den frankiske Munk Aimonius siger ogsaa i Slutningen af det niende Aarhundrede (Langebek: Script. rerum Danic. II. p. 20): »gens Danorum, qvi proprie Northmanni i. e. septentrionales homines appellantur.«

Vestens meest civiliserede Folk: med Franker og Angelsaxer, og som desuden blandt alle nordiske Vikinger spillede den meest fremragende Rolle ved deres mægtige Erobringer, men det var tillige en Følge af Danefolkets overveiende Anseelse og Betydning paa den Tid i Norden selv. Det for hele Norden fælles Sprog heed derfor almindelig »dansk Tunge« (»dönsk túnga«), ligesom senere de af Vikingetiden med dens store Erobringer omfattede Aarhundreder ere, for Nordens Vedkommende, fortrinsviis og træffende blevne kaldte Danevældets Tid.

Baade Daner og Nordmænd optræde iøvrigt paa selvsamme Tid, ja i de selvsamme Aar, for første Gang i Vikingefærd i de vestlige Lande, skjøndt kjendelig strax nærmest i forskjellige Egne.

Omtrent ved Aar 790 var det, at Vestens Folk bleve grebne af Overraskelse ved det uventede Syn af nordiske Vikingeskibe med deres frygtelige hedenske Krigere. Efterat tre Vikingeskibe allerede i Aaret 787 vare komne til Dorsetshire, paa Kysten af Wessex, hvor de Danske havde hærget og dræbt Shiregreven Beaðuheard — den første Angelsaxer, der faldt i Vikinge-Tiden — landede (danske?) Vikinger igjen i Aaret 793 paa Nordhumberlands Kyst. De indtoge Øen Lindisfarne, ødelagde den hellige Kirke og øvede Mord og Plyndring. Aaret efter bemægtigede de sig Egferts Kloster ved Mundingen af Wear Floden, myrdede ligeledes der Munkene og traadte Helligdommene under Fødder. Flere af Skibene forgik dog senere i en Storm, hvorved mange Hedninger mistede Livet [1]).

[1]) The Saxon Chronicle Ao. 787, 793 og 794.

Samtidig skete de første fjendtlige Angreb af Nordmænd paa Skotlands og Irlands Kyster. Aar 793 hærgede Hedninger, hedder det, alle Britanniens Øer, og i de to følgende Aar tillige Øerne Holmpatrick og Rachlin paa Irlands Nordkyst. Flere Gange nærmest før og efter Aar 800 anrettede de ogsaa skrækkelige Ødelæggelser paa den hellige Øe Jona eller Icolmkill (beliggende mellem Skotland og Irland), der havde været een af Planteskolerne for Christendommens Udbredelse i hine vestlige Egne, og som endnu dengang havde et berømt Kloster, indviet til den hellige Columba, efter hvem Øen havde faaet Navn. Som ved Lindisfarne og Wearfloden, saaledes plyndrede Hedningerne først og opbrændte derefter alle Munkenes Bygninger paa Øen, ved hvilken Leilighed næsten halvfjerdsindstyve Mennesker, baade Geistlige og Lægmænd, omkom. Senere igjen blev Icolmkill atter hærget af de hedenske Nordmænd, som, afseet selv fra deres religiøse Fanatisme, vistnok væsentlig have holdt Øie med Øen, da det var et Sted, hvorhen talrige Troende dengang vandrede, og hvorhen de bragte mange Kostbarheder til den hellige Columbas høit anseete Kloster.

Allerede i de samme Aar, ja endnu tidligere havde norske Vikinger stadig sværmet om paa Færøerne, Hjaltland (Shetland), Orknøerne og Hebriderne, de af Nordmændene saakaldte Syderøer. Det varede heller ikke længe, før norske Vikinger formelig begyndte at overvintre og sætte sig fast paa disse Øer, der, da Skotter og Irer paa den Tid ganske manglede baade større Skibe og Sømandsdygtighed i det Hele, maatte for Nordmændene blive ligesom befæstede Leire, hvorfra de med saameget større Tryghed kunde udgaae paa Tog til fjernere Egne.

Thi naar Nordmændene saaledes først vare paa de fattigere Øer Norden og Vesten for Skotland, maatte de snart blive hendragne til det rigere Irland. Hele denne store Øe var fra ældgammel Tid af endnu beboet af keltiske Irer, som paa ægte keltisk Viis vare splittede i en Mængde smaae Stammer, der kæmpede indbyrdes paa Liv og Død. Christendommen var vel saare tidlig indført i Landet; der var talrige Kirker, Klostre og en Mængde Geistlige, som tildeels udmærkede sig ved sjelden Lærdom og brændende Iver for Christendommens Udbredelse til Hedningerne selv i de fjerneste Egne. Men det egentlige Folk var ikke gjennemtrængt af Christendommens sande Aand; det var letsindigt, grusomt, hævngjerrigt og stadig optaget af sine blodige indre Kampe. Der var heller ikke i Irland nogen Overkonge, kraftig nok til at holde det ustadige Folk og dets mange stridbare Høvdinger i Ave. Under disse Omstændigheder maatte der her være Meget at udrette for et saa tappert og raadsnildt Folk, som Nordmændene vare. Irlands Skjønhed, dets herlige grønne Græsgange, der have givet Landet Tilnavnet: »den grønne Øe«, dets frodige Løvskove, dets Bugter og Havne, som ydede fortræffelig Leilighed til Søfart og Handel, maatte desuden i og for sig udøve en mægtig Tiltrækningskraft paa de norske Vikinger, som i deres eget Fædreland ikke kjendte en saa yppig Frugtbarhed, og som paa Skotlands Nord- og Vestkyst meest havde seet vilde og tildeels nøgne Klipper med temmelig spredte grønne Dale og Sletter, men uden noget Træ, der kunde give Læ mod de voldsomme Storme, der rase i disse Egne.

Omtrent ved Aar 812 begyndte »de Fremmede« (»Gaill«) først for Alvor at hærge paa Irland, men

allerede dog med en 120 Skibe stærk Flaade, hvorved mange Stæder i Landet bleve plyndrede og brændte. Efter et Nederlag, som Nordmændene tilsidst leed, varede det flere Aar, før der igjen viste sig Vikingeskibe paa de irske Kyster. Men i Løbet af faa Aar (820—5) kom nu atter Flaader især til den nordøstlige Deel af Landet, til Ulster, som jo ogsaa laa nærmest ved Nordmændenes Tilhold paa Øerne ved Skotlands Vest- og Nordkyst. Hedningerne ødelagde bl. A. Bangor, hvor de opbrød den hellige Comhghalls Skriin, dræbte Biskoppen og otte Geistlige, hvorefter de hærgede det omliggende Land[1].

Men medens Nordmændene (eller som Irerne jævnlig kaldte dem: »Lochlannoch« ɔ: de som boe ved Indsøerne eller Fjordene) saaledes ved deres allerede stadig gjentagne Angreb vakte Skræk og Bestyrtelse hos Lærde og Læge over store Strækninger af Irland, havde det ligeoverfor liggende England fuldstændig Ro for Vikinger i det Hele. Fra det sidste Angreb paa Nordhumberland (794) hengik der næsten fyrgetyve Aar inden nogen ny fjendtlig Vikingeflaade landede ved Englands Kyster. Danerne havde imidlertid heller ikke havt Leilighed til ret at føre deres Hærtog did. De havde havt fuldt op at gjøre med heftige Kampe mod de frankiske Keisere og med deraf følgende, endogsaa storartede Vikingetog til det frankiske Riges Kyster.

Karl den Store havde nemlig vel ved Overmagt og Grusomhed faaet de hidtil hedenske Saxer i Nord-

---

[1]) De irske Annals of Ulster, of Inisfallen, of the Four Masters (i O'Connor: Script. rer. Hibernicarum), sammenholdte med »The war of the Gaedhil with the Gaill«. Enkelte Aarstal angives imidlertid der noget forskjelligt.

tydskland omvendte til Christendommen og deres Land forenet med sit Rige. Men han havde ikke strax kunnet kue deres gamle, stærkt gjærende Friheds- og Uafhængighedsfølelse. Henimod Aar 800 gjorde de et voldsomt Opror, der blev dobbelt farligt for Frankerriget, da de, som forhen deres Hovding Widukind, søgte og erholdt Hjelp i Danmark, hvor dengang Kong Sigfred var død, men hvor en endnu kraftigere og mægtigere Konge Godfred (Gudrod) herskede. En ligefrem Virkning heraf var det sikkert, at talrige Vikingeflaader netop nu begyndte at hærge paa Frislands og andre af Frankerrigets Kyster under frygtelige Ødelæggelser af Borge, Byer og især af de Hedningerne saa forhadte Kirker og Klostre. Er det end tvivlsomt, hvad Krønikerne berette, at Vikingeskibene allerede ved denne Tid (omtrent 800) viste sig for Keiser Karl selv til hans Overraskelse og Sorg paa Frankriges Sydkyst ved Narbonne, altsaa i Middelhavet, efterat de skulde have omseilet Portugal, Spanien og passeret Gibraltarstrædet, bliver det dog vist, at Keiseren ved de sørgelige Efterretninger fra Frankrige og Frisland fandt sig foranlediget til i al Hast, endog to Gange omtrent ved Aar 800, at bereise sit Riges Kyster, for at faae udrustet en Flaade, for at indsætte Kystvogtere og for i det Hele at træffe Forsvarsanstalter mod de farlige Vikinger[1].

I Følelsen af Kystbevogtningens Svaghed ligeoverfor Modstandere som de danske Vikinger, synes Keiseren snart efter at have grebet til en Udvei, der idetmindste senere oftere blev efterlignet, nemlig

[1] Einhardi: Annales ad an. 800.

at afstaae en Oe eller et Stykke Land paa Kysten som Len til en dansk eller nordisk Vikingehovding imod at han da skulde paatage sig Forsvaret af Kysten, selv imod sine egne Landsmænds Angreb. Paa en saadan Maade fik den normanniske Hovding Halfdan, som i Aaret 807 underkastede sig Keiseren med en stor Skare Mænd, sandsynligviis Besiddelsen af Oen Walcheren under Kysten af Flandern[1]. Men heller ikke denne Foranstaltning blev til synderlig Nytte for Frankerriget, idet slige Hovdinger, som gjerne antog den christne Lære, og som saaledes dobbelt maatte frygte for deres Landsmænds Raseri, hyppig, naar det kom til Stykket, gjorde fælles Sag med de danske Vikinger, imod hvem de netop vare satte til at kæmpe.

Det lykkedes Keiseren strax i Begyndelsen af det niende Aarhundrede ikke alene at dæmpe det saxiske Opror, men ogsaa at skaffe sit Rige fremtidig Ro fra den Kant af ved at bortflytte flere tusinde Saxer fra deres gamle Besiddelser i Elbegnene, hvilke Landstrækninger da igjen bleve givne til venskabeligsindede slaviske Folk. Men det lykkedes ikke Keiseren at opnaae varig Fred og god Forstaaelse med sin djerve Nabokonge Godfred i Danmark, og endnu mindre lykkedes det ham at skaffe sit ængstede og haardt truede Rige Ro for de stadig tiltagende danske Vikingeskarer.

For kraftigere at kunne hævde Danmarks Selvstændighed mod Keiseren og hans Bundsforvante ved

[1]) Poeta Saxo hos Pertz: Monum. I. p. 263. Langebek: Script. rer. Dan. I. p. 497. P. A. Munch: Det norske Folks Hist. I. 419—420.

Elben lod Kong Godfred endog opføre eller i al Fald stærkt udbedre en Grændsevold med en foranliggende Grav, den endnu bevarede, saakaldte Kograv eller Kurgrav (af at kure eller vogte), som Syd for Slien i Sønderjylland og et Par Mile Nord for Eideren strækker sig i en lige Linie fra Selk Noer ved Slien til Rede Aa eller, som den samtidige tydske Krønikeskriver siger, fra Østersalt (Østersøen) til Vesterhavet[1]. Ogsaa Landskabet Svanso (Schwansen) synes Godfred at have dækket ved en lignende Vold fra Slien til Ekernfjord (Eckernførde), for ret at befæste hele Sydgrændsen af sit Rige. Syd for disse Volde lige ned til Eideren, til Grændsen af Holsten lod han Landet fremdeles henligge øde og ubeboet, at ikke en fremrykkende Fjende der skulde finde Underhold.

Keiseren paa sin Side forsømte heller ikke at dække sit Riges tilstødende nordlige Grændse deels ved en lignende øde Grændsestrækning og deels ved Anlæget af faste Borge i Holsten. Men Østersøen og Vesterhavet, der gave Godfreds Vold en saa stor Styrke, især mod Folk, som ikke havde nogen ordentlig Flaade, bidroge netop til at svække eller endog tilintetgjøre Virkningerne af Keiserens Grændsebefæstning i Holsten. Kong Godfred gik nemlig med sine Skibe udenom denne og bekrigede til begge Sider baade Keiserens slaviske Bundsforvante og hans egne frisiske Lande. Godfreds sidste store Tog med en Flaade paa 200 Skibe havde i Frisland en saadan Fremgang, at det begyndte at see farligt nok ud for Keiseren, der ikke engang var sikker i sin Hovedstad

[1]) Einhardi: Annales ad an. 808

Aachen, da Godfred uventet blev dræbt paa Jagten af en af sine egne Mænd. Hermed standsedes de Danskes Vikingefærd for denne Sinde, og Godfreds Søn Heming sluttede kort efter en Fred med Keiseren (811), ifølge hvilken Eiderstrømmen høitidelig anerkjendtes som Grændse mellem Keiserens og de Danskes Lande [1].

Det var et Held for Karl den Stores Rige, at Danmark efter Godfreds og hans Søn Hemings snart paafulgte Død blev sønderslidt af indre blodige Stridigheder om Thronfølgen. Thi dette skaffede ikke alene Frankerrigets Grændser Ro i henved ti Aar for danske Vikinger, men det skaffede ogsaa Keiserne Leilighed til at blande sig i Danmarks Anliggender, idet danske Kongesønner, som tragtede efter Herredømmet i Danmark, henvendte sig til dem med Bøn om Understøttelse for at naae dette Maal. Men midt i Ulykken var det dog igjen en Lykke for Danmarks Frihed og Uafhængighed, at den mægtige Keiser Karl den Store døde i Aaret 814 og saaledes ikkun overlevede sin værdige Modstander Godfred i faa Aar. Thi det gik nu efter Karls Død i Frankerriget som efter Godfreds i Danmark. Der udbrød snart indre Uroligheder, som bleve dobbelt farlige paa Grund af Frankerrigets unaturlige Udstrækning og Sammensætning af høist forskjellige Folkefærd.

I Kampen om Kongedømmet i Danmark havde navnlig Kong Harald Klak fundet kraftig Hjelp imod Godfreds Sønner hos Keiser Karls Søn og nærmeste Efterfølger Ludvig den Fromme. Det var aabenbart Keiserens

---

[1]) Einhardi: Annales ad an. 810, 811. M. Adamus Bremensis: Hist. Eccles. I. c. 13

Hensigt at benytte denne Leilighed til at indføre Christendommen i Danmark, ogsaa for ved Christendommens gradevise Udbredelse at bevirke en Standsning i de danske Hedningers grusomme og ødelæggende Færd paa Frankerrigets Kyster. Blandt de Sendebud, som fra Keiseren gik til Danmark, efterat tidligere danske Afsendinge havde bragt Keiseren rige Gaver af Guld, Sølv og Vaaben, var saaledes Erkebiskop Ebo af Rheims, som strax skal have døbt endeel Danske, og tillige knyttet saa nøie og saa varige Forbindelser med dem, at han, efter sin Hjemkomst til Frankrige, endog i flere hemmelige Handeler spillede under Dække med de danske Vikinger. Keiserens Bestræbelser, for gjennem Ebo at skaffe Christendommen videre Indpas i Danmark, havde tilmed det heldige Udfald, at senere ikke alene Kong Harald Klak, som oftere var truet og selv forjaget af Godfreds Sønner, og som saaledes stadig trængte til Keiserens Understøttelse, blev (Aar 826) døbt med hele sit Følge paa Slottet Ingelheim ved Maintz[1]), hvor efterhaanden mange andre Danske modtog Daaben, men at desuden den berømte Missionær Ansgar for første Gang kom til Danmark og derfra længere hen ligeledes til Sverige.

Men den saaledes christnede Konge Haralds Magt blev ikke af lang Varighed, idet et mægtigt Parti, som modarbeidede baade Christendommen og den keiserlig frankiske Indflydelse, atter under Anførsel af Godfreds Sønner forjog Harald. Sandsynligviis netop for et saadant Tilfældes Skyld havde Keiseren forlenet Harald og hans Broder eller Brodersøn Rørek med et Stykke af Nord-

[1]) Einhardi: Annales ad an. 823. 826.

albingien nær Elben, med Rustringen (i det nuværende Oldenborgske) og desuden med den rige Handelsstad Dorestad og omliggende Distrikt i Frisland, som var af stor Vigtighed for Danmarks og det øvrige Nordens Handelsforbindelser med det vestlige Europa [1]. At danske Vikinger hyppig dengang hærgede i disse Egne og netop paa Distriktet ved Dorestad, turde derfor vistnok være fremkaldt ved Fjendtlighederne mellem Godfreds Sønner og den keiserligsindede Harald, ligesom det ogsaa muligen var fra Godfreds Sønner i Danmark, at den Vikingeflaade paa tretten Skibe udgik, som ved Aar 820 hærgede Kysterne af Flandern, og som derfra seilede til Seinemundingerne og til Aqvitanien eller den sydvestligste Deel af Frankrige, hvor den gjorde et rigt Bytte, men uden dog at tilkæmpe sig nogen blivende Erobring [2].

I de første tredive til fyrgetyve Aar efter Vikingetogenes Begyndelse, havde disse i det Hele allevegne endnu kun været meget spredte og af en forbigaaende Natur uden større Plan og bestemt Sammenhold, hvorfor heller ingen anseelige Erobringer eller Bosættelser vare vundne ved dem. Med Undtagelse af et Par ubetydelige Vikingetog til Englands Kyster, havde de

[1] Einhardi: Annales ad an. 826 sige udtrykkelig om Haralds nye Len i Frisland: »In qva provincia unus comitatus, qui Hriustri vocatur, eidem datus est, ut in eum se cum rebus suis, si necessitas exigeret, recipere potuisset«. I S. Anscharii vita per Rembertum (Langebek: Script. I. p. 439) nævnes Lenet »ultra Albiam«, og i Ruodolfi Fuldensis Annales (hos Pertz I. p. 366) ad an. 850 nævnes Dorestad-Lenet. Som Erindring om de gamle Forbindelser mellem Dorestad (det nuværende Wyk-te-Duerstede ved Rhinen) og Norden, opgraves endnu i de nordiske Lande en Mængde, i Dorestad, baade i dette og de nærmest paafølgende Aarhundreder udprægede Mynter.

[2] Einhardi: Annales ad an. 820.

Danske meest indskrænket sig til at føre Forsvarskrigen mod de frankiske Keisere over paa Frankerrigets Grændser. Nordmændene derimod havde samtidig begyndt med klart udprægede Hærge- og Erobringstog, og havde strax, paa en rigtignok forholdsviis let Maade, sat sig i Besiddelse af nogle nordlige, tildeels ubeboede Øer ved Skotlands Kyster, hvilke Øer dog for den nærmeste Fremtid skulde blive af ikke ringe Betydning.

Men baade Nordmændene og Danerne havde ved de foreløbige Tog til Irland, England og Frankerriget nøiere lært at kjende disse Landes Rigdom, Skjønhed og yppige Natur, men tillige deres svage, forsvarsløse Tilstand i Særdeleshed mod større Flaader, og deres Befolkningers bestandig stigende indre Fordærvelse og Adsplittelse. Det var derfor at vente, at Vikingetogene ved første givne gunstige Leilighed vilde antage en større og for de vestlige Lande farligere Udstrækning. Dette indtraf ogsaa, da ved Aar 830 og i den nærmest følgende Tid talløse Vikingesværme næsten paa eengang og ligesom med fornyede Kræfter efter en længere Hvile, fra Danmark og Norge af begyndte at udgyde sig som en ødelæggende Oversvømmelse paa Vest-Europas Kyster.

V.

Christendom prædiket i Danmark. Vikingetogenes andet Tidsrum fra 830 til 860. Forliget i Verdun. Danernes Nedsættelse paa Øer ved Frankriges og Englands Kyster. Deres Tog til Spanien og Middelhavet. Nordmændenes Erobringer af Kongeriger i Irland.

Hedenskabet i Danmark var gaaet seirrig ud af Kampen mod den fremtrængende Christendom, saalænge det væsentlig kun gjaldt om med Vaabenmagt, med Volde og Grave at holde den frankiske Keiser og hans Hær borte fra de danske Lande. Men da Munken Ansgar havde faaet Lov til saavel at overskride Danmarks Grændsevold Kurgraven som ogsaa senere (851) i den sydligste danske By »Hedeby« (det nuværende Slesvig) at bygge en christelig Kirke og frit forkynde Guds Ord, blev Faren for Hedenskabet i Norden uden Sammenligning større. Imidlertid gav det mægtige og stolte hedenske Parti ikke saa let tabt. En frygtelig indre Gjæring, ledsaget af hyppige Tilbagefald til Hedenskabet, paafulgte. Christendommen skred derfor saare langsomt fremad og for Danmarks Vedkommende i lang Tid væsentlig endog kun paa den jydske Halvø, hvor Paavirkningen fra Tydskland af var stadigst og lettest, medens de danske Øer kraftig værnede om den gamle Tro.

I den stærke Uvillie imod at opgive denne blandede sig vedvarende Misfornøielse med de nye politiske Omvæltninger, som den christne Lære førte med sig, og derhos stærk Frygt for en tilkommende Afhængighed af Tydskland, hvorfra Christendommen hidtil nærmest havde udbredt sig til Danmark. Hedenskabet her

værgede sig haardnakket i næsten to fulde Aarhundreder, tiltrods for at store hedenske Vikingeskarer af Utilfredshed med Kongedommets og Christendommens voxende Magt forlode deres Fædreland og derved stadig bidroge til at svække det hedenske Parties Styrke. Særdeles betegnende er det, at Ansgars Komme til Danmark, og de første herfra til de vestlige Lande udgaaede egentlige og større Vikingetog ere ganske samtidige. Vikingetogenes Til- og Aftagen i det Hele stod i nøie Forbindelse saavel med de indre Bevægelser i Norden selv som ogsaa med de indre politiske Forhold i de paagjeldende, fremmede Lande.

Kort efter Aar 830 viste der sig umiskjendelige Tegn til en Opløsning af Karl den Stores altfor vidtstrakte Rige. Ludvig den Fromme blev stødt fra Thronen (832) og holdt i Fangenskab af sin ældste Søn Lothar, der synes at være bleven understøttet af Erkebiskop Ebo af Rheims og desuden af endeel med ham forbundne, i Frankrige bosatte og altsaa vel christnede Daner, (bl. A. muligen Kong Harald og Rørek i Dorestad). Da Keiser Ludvig ved sine yngre Sønners Hjelp igjen kom paa Thronen (834), flygtede idetmindste Erkebiskop Ebo, understøttet af nogle danske Normanner, som kjendte Farvandene nøie, hemmelig fra sit Stift og tog sin Tilflugt til sine Venner Danerne i Norden, hvorfra han dog senere igjen kom tilbage til sit Erkesæde i Rheims[1].

Begunstigede af de indre Uroligheder i Frankerriget begyndte de Danske netop ved denne Tid at hærge paa dets Grændser med større Styrke og Vælde.

[1] Om Ebo see Langebek: Script. rer. Dan. I. 401—3.

end for. Karl den Stores anseelige Forsvarsanstalter paa Kysterne, hvorover han, selv i sine sidste Leveaar, med saa megen Omhu personlig havde vaaget[1]) bleve heller ikke længere tilborlig opretholdte. Ikke alene Elbegnene med Hamborg og navnlig Frisland med sine frugtbare Marskegne, talrige Kirker, rige Klostre og blomstrende Handelsstæder, (hvoriblandt fremfor alle det af de Danske noie kjendte Dorestad), sukkede derfor (i Aarene 834—838) under danske Vikingeflaaders frygtelige Angreb. Men ogsaa fjernere Kyster, som forhen saa temmelig havde været skaanede, maatte nu undgjelde. Paa Øen Walcheren, hvor de Danske hærgede i Aarene 836 og 837, dræbte de Heming Halfdanson, sikkert nok en Søn af den danske Høvding Halfdan, der var gaaet i Karl den Stores Tjeneste. Derefter fulgte de Floderne op i det Indre af Landet, og plyndrede her Antwerpen, Mecheln og flere større Handelsstæder. Længere mod Syd havde de ved Aar 830—35 et Par Gange hjemsøgt Øen Her eller Noirmoutier ved Loirens Munding, og opbrændt den hellige Philiberts Abbedi, hvis Munke senere som Landflygtige maatte flakke om i Frankrige, foruden den endnu sydligere beliggende Øe Ré, hvis Kloster, der var helliget til Vor Frue, ligeledes blev ødelagt.

Ved Efterretningerne om de vidtudstrakte og stadige Ødelæggelser, især i Frisland, opsatte Keiser Ludvig en allerede bestemt Romerreise og begav sig gjentagende (837—38) til de meest truede Egne, navnlig Nimvegen i Nærheden af Dorestad. Han lod sig det være magtpaaliggende at afhøre og dømme Kyst-

[1]) Einhardi: Annales ad an. 811.

vogterne, som ikke havde gjort deres Pligt, om de end ikke altid ligefrem havde staaet i forrædersk Forbindelse med de Danske. Der blev nu overalt sørget for Indretningen af et bedre Kystforsvar under Ledelse af Abbeder og Grever, som skulde have et vaaget Øie med det ofte uvillige eller ulydige frisiske Landeværn; der blev ogsaa paany udrustet en Flaade, for at holde Vikingeskibene borte[1]).

Men Ondet, som fandt stadig og rigelig Næring af Keiserrigets indre og store Brøst, kunde ikke læges ved saa svage Midler, i Særdeleshed da Vikingerne, hvis Flaader i bestandig større Mængde ligesom voxede op af Havet, nu snart ikke mere lode sig nøie med alene at udspeide Landene og hente sig Bytte. De begyndte aabenbart baade at lægge høitflyvende Planer om større Erobringer og at forfølge dem med Fasthed, Udholdenhed og Klogskab saavel i Frankrige og England som i Irland, hvor de ogsaa ofte kæmpede under Ledelse af de samme Høvdinger. De Vikingeflaader, der i Frankrige og England tragtede efter Erobringer, synes dog fortrinsviis paa det Nøieste at have sluttet sig sammen.

Netop i de Aar, da Danerne optræde saa voldsomt i Egnen af Dorestad og Antwerpen, melder den saxiske Kronike igjen, efter henved fyrgetyve Aars Taushed, om Daner i England. Denne Gang, og tidligst Aar 832, landede Vikingeskibene hverken i det sydlige eller nordlige England, men i Sydøst ved Indløbet til Englands vigtigste Hoved- og Handelsstad

[1]) Annalium Bertinianorum Pars Prima, & Pars secunda, auctore Prudentio Trecensi episcopo (hos Pertz I. p. 423 & 429 sq.) ad an. 834, 836, 837, 838

London, ved Mundingen af Themsen, paa Øen »Sceapige« (Faareoen), nu Sheppey, som de aldeles plyndrede. Næste Aar kom de igjen med fem og tredive store Skibe, og landede under Kysten af Wessex, hvor Englands mægtigste Konge paa den Tid, Egbert havde sit Hovedsæde. Ved Charmouth i Dorsetshire kom det til et blodigt Slag, i hvilket de Danske vandt en stor Seir. To saxiske Hovdinger eller Ealdormen og to saxiske Bisper faldt i Kampen.

Egbert, som hidtil i alle sine Krige havde havt Lykken med sig, foruroligedes i hoi Grad ved saadanne gjentagne, farlige Indfald af danske Vikinger og sammenkaldte sit Raad til London, for at tage under Overveielse, hvad der var at gjore imod dem. I Virkeligheden saa det ogsaa ud, som om de Danske, opmuntrede af deres Held ved Charmouth, havde troet allerede nu at kunne vinde Erobringer i Landet eller endog omstyrte Egberts Throne. Da en stor Vikingeflaade i Aaret 835 landede paa Kysten af det vestlige Wales, indgik Vikingerne Forbund med Britterne imod Kong Egbert. Snildt nok forstode de Danske saaledes at benytte de indre Stridigheder i England mellem den oprindelige brittiske og den senere indvandrede saxiske Befolkning, for mulig selv derved at skaffe sig Fodfæste i Landet.

Men den forste Forbindelse mellem Britter og Danske blev dog ikke heldig. De gjorde vel Indfald i Egberts Kongerige, stormede hans Borge og Byer og hærgede allevegne med Ild og Sværd. Men omsider modte de den saxiske Hær i Cornwallshire ved Hengston. Kong Egbert seirede ikke alene her, men

4*

Aaret efter (836) vandt han en lignende stor Seir over de Danske.

Tiltrods for de Tab, de Danske saaledes havde lidt mod Wessex, laa det dog øiensynlig i deres Erobringsplaner, saameget som muligt at svække dette, for dem farligste Rige i England. Aar 837 eller Aaret før Egberts Død, som indtraf 838, landede ikke mindre end to store Vikingeskarer, den ene bestaaende af tre og tredive Skibe, ved Southampton og Portland; den første blev jaget paa Flugt, men den sidstankomne dræbte den saxiske Høvding, som gik dem imøde, og med ham største Delen af hans Folk. For hvert Aar tiltoge nu Vikingernes Anfald paa England i Mængde og Styrke. I Aarene 838 og 839 udvidedes Angrebene til den østlige Deel af England, som forhen, med Undtagelse af Øen Sheppey, havde været skaanet. Hedningerne bredte sig ud over Landskaberne Lindisey, Østangel og Kent, trængte langt ind i Landet og dræbte en Mængde Mænd og Qvinder, især dog i London, Canterbury og Rochester. Paa denne Kant af Landet vare de Danske uden nogen Understøttelse af Britterne i Wales; de maatte derfor selv være saa meget mere mandstærke[1]).

I det nærliggende Irland havde Nordmændene en ikke mindre Fremgang. Christendommen var vel ikke med sine Omvæltninger indtil da rigtig naaet til Norge, men Eenhedsbevægelserne under Erobreren Kong Halfdan Svarte vare tilstrækkelige til at foranledige saa betydelige Udvandringer mod Vest, at de

---

[1]) The Saxon Chron. ad an. 832—839. Kong Egberts Dødsaar er i denne Kronike urigtig henført til 836, istedetfor til 838.

hidtil saagodtsom ubeboede Færøer nu tilligemed Shetlands- og Orknøerne, efter Fortrængelse eller Underkuelse af de ældre keltiske Beboere, kunde begynde at blive bebyggede af Nordmænd, og at fra disse vigtige Hvile- og Støttepunkter norske Vikingeflaader igjen kunde bevæge sig videre mod Syd til Irland og efterhaanden omseile og hærge dette Land paa alle Sider. Ogsaa danske Vikingeflaader synes allerede dengang stundom at have gjæstet Irland, ja endog at have deeltaget i en Erobring af Hovedstaden Dublin. Men for største Delen var det norske Vikinger, som, i Lighed med deres danske Frænder paa Englands og Frankriges Kyster, nu uforfærdede gik op ad Floderne til det Indre af Landet, hvor de, ikke at tale om Klostre, Kirker og Borge, deels plyndrede, deels erobrede de rigeste Handelspladser og største Stæder, t. Ex. Aar 834 Limerick ved Shannonfloden paa Irlands Vestkyst, og (mellem Aarene 830—838) endog flere Gange Hovedstaden Dublin, midt paa Irlands Østkyst ved Floden Liffey [1]).

Medens Nordmændenes og de Danskes dristige Fremtrængen i de vestlige Lande saaledes rundtom kronedes med Held, døde den frankiske Keiser Ludvig den Fromme (Aar 840), hvorved de Danskes tilsigtede Erobringer endnu mere fremmedes.

Keiserens tre Sønner kunde nemlig ikke enes om Delingen af hans store Rige og en blodig Krig udbrød imellem dem. Alene i et Slag ved Fontenay i Burgund faldt saamange af de bedste Krigere i Frankrige, at de gamle Kroniker fremhæve med Sorg og Klage,

---

[1]) De irske Annaler (hos O'Connor: Script. rer. Hib. I—IV.).

hvorledes Landets tappreste Forsvarere mod Normannerne her havde fundet deres Dod, og hvorledes Kysterne nu mere end nogensinde for, vare aabnede for denne skrækkelige Landeplage. Strax efter Ludvig den Frommes Dod havde ovenikjobet Sonnen Lothar bidraget til at udvide Danernes, og selv hedenske Daners, Magt i Frankerriget ved Aar 841 at afstaae Harald og andre i Dorestad og Frisland bosatte danske Hovdinger Oen Walcheren med de nærmest omliggende Egne[1]. Ved Forliget i Verdun (843) deelte vel Ludvigs Sonner Riget imellem sig, hvorved Kong Karl den Skaldede fik det egentlige, oprindelige Frankrige og saaledes en betydelig formindsket Kyststrækning at forsvare. Men Virkningerne af de Danskes stadig fortsatte Hærgninger vare begyndte at blive stærkt folelige. Overalt, især paa Kysterne, herskede Usikkerhed og Modloshed. Ikke faa Strækninger henlaae næsten ode, og talrige omvankende, tildeels brodlose Munke fra de odelagte Kirker og Klostre udbredte ved deres gruopvækkende Fortællinger endnu mere Frygten for Normannerne. De Danske lærte ogsaa snart, at Karl hverken besad Kraft nok til selv at mode dem eller i det Hele fandt tilstrækkelig Understottelse hos sine egenraadige og selvkjerlige Vasaller. Neppe synderlig bedre var Tilstanden i de lothringske, italienske og tydske Lande, som i Verdun tilfaldt Karls Brodre Keiser Lothar og Kong Ludvig den Tydske; sydfra hærgede der

[1]) Datidens Harme over denne for Christenheden ydmygende Indrommelse (som Lothar gjorde deels for at vinde de Danske, deels vel for at afbetale en ældre Taknemlighedsgjeld til dem, see ovenfor S. 48), er stærkt udtrykt i Annal. Prudentii Trecensis ad an. 841. Jfr. dog Langebek: Script. rer. Dan. I. p. 523—524 not. f.

Maurer og nord- og osterfra baade Slaver og snart tillige Magyarer. Disse, saaledes fra alle Sider ængstede Rigers Svaghed styrkede derfor Vikingernes Mod og forhoiede deres Dristighed i en ofte forbausende Grad. Selv den danske Konge Erik Godfredson, som, maaskee nærmest i Haab om at erhverve sig Herredømmet over Obotriternes og Frisernes Lande, saa temmelig havde holdt god Forstaaelse og Fred med Keiser Ludvig den Fromme, ja som endog paa Keiserens Anmodning tidligere havde ladet dræbe nogle af de værste, hjemvendte Vikinger, der længe havde hærget paa Frislands og Frankriges Kyster[1]), gjorde nu, et Par Aar efter Forliget i Verdun, paa en Maade fælles Sag med Vikingerne, idet han (845) med en Flaade paa 600 Skibe skrækkelig hærgede Elbegnene, især som det synes Hamborg. Senere skal Erik have sluttet Fred med Kong Ludvig og lovet baade ham og hans Brødre fremdeles at lade de Vikinger straffe, som hærgede paa deres Lande.

Men hvorvidt en enkelt, nok saa mægtig dansk Konge virkelig eller kun tilsyneladende vilde paa den Tid række Haanden til at standse Vikingefærden fra Danmark til de vestlige Lande, gjorde nu ikke længere Stort til Sagen. Vikingeskarerne vare talrige nok til, især naar de sluttede sig sammen, at byde Kongerne aabenbar Trods, og de begyndte desuden stærkt at forlade deres gamle Hjemstavn og søge sig et mere blivende Sted i de vestlige Lande. Hidtil havde nemlig de danske Vikinger sædvanlig kun havt de faste Pladser

---

[1]) Eriks herpaa grundede Andragende til Keiseren om Obotriternes og Frisernes Lande, Keiserens Afviisning deraf og en senere Fredslutning ommeldes i Annales Prudentii Trecensis ad. an. 838, 839.

paa Kysterne, især af Frisland og Flandern, som af Keiserne frivillig vare dem overdragne. Men fra 840 af begyndte de i Frankrige selv med Magt at nedsætte sig paa bestemte Punkter, paa Øer i de største og vigtigste Floder, gjerne ved Mundingerne, hvor de forskandsede sig og ikke alene overvintrede, men endog tilbragte længere Tidsrum.

Imellem Aarene 840 og 843 havde saaledes Daner, som tildeels vare vendte tilbage fra Hærget og i England, besat nogle Øer paa Frankriges Kyst, navnlig Her eller Noirmoutier ved Loirens Udløb, hvorfra talrige Vikingeflaader efterhaanden udgik til alle Frankriges vigtigste Floder, hyppigst dog til Seinen og Loiren. Høvdingen »Oscher« (Asgeir?) løb t. E. (840—841) ind i Seinen med sine Skibe, bemægtigede sig den anseelige Handelsstad Rouen med det rige Abbedi St. Ouen, ødelagde Abbediet Iumiéges og truede andre Klostre, som med Penge maatte kjøbe sig Fred. Fra Abbediet St. Denis ved Paris kom der Udsendinge, for at underhandle med Vikingerne om Løsgivelse af endeel Fanger, der formodentlig vare Underhørige af Klostret[1]. Det blev nemlig paa den Tid en yndet Skik hos Vikingerne at bortføre i Fangenskab Folk, som de kunde have Haab om, vilde blive udløste med anseelige Pengesummer. I de samme Aar (omtrent 842) blev længere oppe mod Norden et Par temmelig anseelige Handelsstæder »Quentovic« (Syd for Boulogne i Nærheden af Etaples) og »Cotuuig« (Katwyk nær Leiden?) næsten aldeles ødelagte af

[1]) Annal. Prudentii Trecensis. ad. an. 841. Om de ovennævnte Klostres nærmere Skjebne see Depping: »Histoire des expéditions maritimes des Normands et de leur établissement en France au Xme Siècle.« Paris 1844 p. 70—71.

Vikinger, som derefter gik paa Hærgetog til den ligeoverfor liggende engelske Kyst[1]).

Angrebene paa Egnene omkring Loirefloden vare samtidig, efter Vikingernes sædvanlige Skik, begyndte med Ødelæggelse af Klostre og Kirker. I Aarene 841—843(?) nævnes ved Loiren Høvdingen Hasting (Eystein, Haastein?), den berømteste af alle Vikingehøvdinger i Frankrige paa den Tid. Munkekronikerne, der overhovedet naturligen maatte see Vikingetogene og Vikingerne i det sorteste Lys, antage ham næsten for en Aabenbaring fra Helvede selv. Han skildres med levende Farver som den værste hedenske Viking; han skal med umættelig Blodtørst have forenet den høieste Grad af Tapperhed, Dødsforagt og Snildhed. Naar ikke en Seir kunde vindes med Vaabenmagt, maatte der gribes til List. Faa større Bedrifter, især i det sydlige Frankrige og ved Middelhavets Kyster, ommeldes i det niende Aarhundrede uden at Hastings Navn er knyttet dertil. I Følge med ham og under hans Befaling var Høvdingen Bjørn, en foregiven Søn af den ikke mindre eventyrlige Vikingehelt, Kong Regner Lodbrok, hvis Berømmelse gjenlyder ikke alene i det vestlige Europas Aarbøger, men ogsaa i det skandinaviske Nordens egne Sagn og Skjaldeqvad. De mangfoldige, baade mulige og umulige Bedrifter, som sildigere Kroniker have tillagt Hasting og Regner, afgive talende Vidnesbyrd om deres Navnes Glands i den svundne Fortid[2]).

[1]) Annal. Prudentii Trecensis. ad. an. 842. Nithardus (Duchesnius Hist. Franc. Script. II. 377.)

[2]) Medens Hasting, hvis Navn synes kjendelig at være forvansket i de fremmede Krøniker, slet ikke forekommer i skandinaviske Kildeskrifter, hersker der ogsaa Uvished med Hensyn saavel til hans som til Kong Regner Lodbroks egentlige Levetid og Bedrifter. Efter nogle Kilders

Hasting eller rettere de danske Vikinger ved Loiren vare nu ikke mere tilfredse med at gjøre smaae Udflugter fra den faste Leir paa Øen Noirmoutier. De gik (841 eller 843) op ad Loiren forbi den stærkt befæstede Stad Nantes og trængte lige ind i Hjertet af Frankrige, hvor de plyndrede Amboise og Blois og lagde sig for Tours. Men Indbyggerne her forskandsede sig bag deres Mure og modtoge de Danske med Pile og Kastespyd. En heftig Kamp begyndte, og det saa farligt ud for Borgerne, da paa eengang Geistligheden i høitidelig Procession førte Helgenen Martins Been, som de havde optaget af Graven, hen paa Kamppladsen, hvilket af Munkene berettes at have havt en saadan Virkning, at de Danske maatte begive sig bort. Til Erindring herom feiredes længe denne Dag (den 12te Mai) i Tours som en Glædesdag og som en Hædersdag for den hellige Martin.

Ikke destomindre optraadte Danerne ved Aar 843 i Loiren paa en endnu farligere Maade, end før. Blandt de mange Overeensstemmelser mellem deres Færd i Frankrige og i England er ogsaa den, at de i begge Lande søgte at forene sig med de Led af Befolkningen, som vare fjendtlig sindede mod de herskende Franker og Angelsaxer. Ligesom Danerne i England tidlig indgik Forbund med Britterne i Cornwall og Wales, saaledes sluttede de sig i Frankrige til Resterne af de ældre, ved Frankerne underkuede Indbyggere: de med Britterne beslægtede Bretonner i Landskabet Bretagne.

Udsagn skulde man t. E. formode at Hasting først 20—30 Aar senere kan være optraadt ved Loiren. Noget sikkrere turde det være, at Regner Lodbrok har levet i Slutningen af det ottende og Begyndelsen af det niende Aarhundrede.

For mulige, tilkommende Erobringers Skyld vilde Bretonnernes Venskab aabenbart kunne være af stor Vigtighed for de Danske, da Landskabet Bretagne netop begrændser den nordlige Side af Loirens Munding, hvorved de Danske maatte faae et dobbelt fast Stade i denne Flod.

Til Ulykke for Loirebredderne havde ogsaa ved Aar 843 en misfornoiet Adelsmand fra Nantes ved Navn Lambert forenet sig med Bretonnerne og de Danske. De ængstede Indbyggere i Egnene ved Loirens Udlob flygtede med deres bedste Kostbarheder ind til Staden Nantes, som, paa Grund af sine Mure og Fæstningsværker, ansaaes for at være tilstrækkelig beskyttet mod fjendtlige Angreb. Men Vikingerne fulgte efter, brode tiltrods for Mure og Taarne ind i Byen og anrettede her en frygtelig Ødelæggelse. Ikke engang i Kirkerne bleve de ulykkelige Indbyggere skaanede. Biskoppen nedhuggedes foran Alteret, og en Mængde af Indbyggerne bleve deels dræbte, deels bortforte i Fangenskab.

Rimeligviis vilde det være gaaet endnu værre ud over det omliggende Land, naar ikke en indre Uenighed var opstaaet mellem Vikingerne om det rige Bytte. Da de kom tilbage til Leiren paa Øen Noirmoutier, brod denne Uenighed ud til en formelig Kamp, mulig med Bretonnerne, som vel bilagdes, men som havde den Virkning, at Vikingerne, skjondt de endnu engang hjemsogte Nantes, dog snart forlode Loiren, for at hærge paa andre Egne.

Vikingeflaaden stævnede nu længere mod Syden og seilede ind i Garonnefloden, hvor Stæderne Bordeaux og Toulouse maatte, som ingensinde for, ret gjore Bekjendtskab med de frygtede Normanners Sværd. Senere gik Vikingerne endnu op ad Adourfloden og

derfra ind i det Indre af Gascogne til Tarbes. Men overmodige ved deres Held vovede de sig for langt ind mellem Bjergene. De bleve her overfaldne af Bjergbeboerne og for en stor Deel fældede. Men dette Tab var dog ikke større, end at Vikingerne, efterat have hærget paa alle de større Floder i det sydlige Frankrige, kunde vende deres Vaaben mod endnu sydligere Egne, skjøndt det rigtignok hedder, at det var ved Storm deres Flaade forsloges til Spaniens Kyster.

Ved Aar 843 saae det nordlige Galliciens Kyster for første Gang Normannerne lande ved Guion i Asturien og derfra gaae imod Ferrol, efterat de havde ødelagt Landet vidt og bredt. Baade i en Kamp med Kong Ramiro den Første af Asturien og senere ved Beleiringen af Corunna skulle Vikingerne have lidt betydeligt Tab af Skibe og Mandskab, hvilket alligevel ikke forhindrede dem i at seile mod Lissabon, 54 Skibe i Følge. I tretten Dage beleirede de Byen og hærgede Omegnen. Men formodentlig i Følelsen af, at de ikke vare stærke nok til at møde de fjendtlige Hære, droge de igjen bort længere mod Syd langs Kysterne af Algarve og hærgede tillige Cadix.

Kong Ramiro af Asturien skal ved denne Leilighed ikke alene have kjøbt sig Fred af de nordiske Vikinger, men endog givet dem Anviisning paa at vende sig imod de Egne, som Ramiros Fjender Maurerne vare i Besiddelse af. Idetmindste havde den mauriske Fyrste Abderrahman den Anden senere i Sinde at bekrige Kong Ramiro, hvem han havde mistænkt for at have foranlediget de Hærgninger, som Aaret efter Lissabons Beleiring overgik det sydlige Spanien. Normannerne seilede op ad Floden Guadalqvivir, og beleirede den store Stad

Sevilla, som lokkede dem fortrinligt ved sin Rigdom. De brændte og plyndrede i Omegnen, men synes ikke at have vundet Mere af Sevilla selv, end Forstæderne, hvor de imidlertid gjorde et rigt Bytte. De holdt mange Slag med Maurerne, hvem det dog, efter Sigende, lykkedes at tilintetgjøre nogle af Vikingernes Skibe. Nordboerne og Araberne, som i Rusland dengang mødtes fredelig til Omtuskning af Varer, og som i det Hele havde den fælles Interesse at bekæmpe Christendommen og de christelige Riger, mødte saaledes, mærkeligt nok, her hverandre som Fjender med Vaaben i Hænde.

Paa samme Tid, som de eventyrlige Tog til Maurernes Land foregik, hærgede de danske Vikinger ved Seinefloden med fornyet Styrke (845). Under Anførsel af deres Høvding Regner indtoge de atter Byen Rouen og denne Gang med største Lethed næsten uden Sværdslag. Men ikke tilfreds hermed rykkede Regner videre frem med sin Flaade og Hær og satte sig fast paa flere Øer i Seinefloden, hvor han forskandsede sig paa bedste Maade. Allevegne, hvor han var draget frem, saaes de blodige Spor af hans Hærgninger. Kong Karl den Skaldede begav sig ved Rygtet herom til Paris, for at dække denne anseelige Stad. Men istedetfor at samle en ordentlig Hær og gaae Regner imode, indesluttede Kong Karl sig i Klostret St. Denis, der paa den Tid var eet af de fasteste Punkter i Riget.

Rygtet om de frygtede Normanners Ankomst havde imidlertid bragt den største Deel af Parises Indbyggere til at forlade Staden; de Danske rykkede derfor (846) ind i Forstæderne uden nogen Forhindring og begyndte

strax med deres Plyndringer. Kong Karl lod sig endnu ikke tilsyne, men vedblev at holde sig indesluttet i St. Denis, hvor han under Messer og Bønner anraabte Frankriges Skytshelgen om Hjelp. Vikingerne gik da ustraffede videre omkring i Egnen af Paris til Beauvais og St. Omer, og de vilde upaatvivlelig have udbredt sig endnu mere i Landet, naar de ikke, vistnok som Følge af Umaadelighed, vare blevne overfaldne og svækkede af en farlig smitsom Sygdom, og naar ikke desuagtet Kong Karl, efter en Sammenkomst med Regner i St. Denis, havde beqvemmet sig til at indgaae et Forlig med dem. Kun imod Udbetalingen af den for hine Tider uhyre Sum af 7000 Pund Sølv vare Vikingerne at bevæge til at drage bort. Regner forpligtede sig til Gjengjeld til ikke oftere at hjemsøge Frankrige, med mindre han skulde blive kaldet af Karl som Bundsforvante. Regner drog ogsaa, som det hedder, tilbage til Danmark. Indbyggerne af Paris vendte derpaa ligeledes hjem i høitidelig Procession med Benene af Helgenen St. Germain des Prés, som Munkene fra dette Kloster havde ført med sig, da de flygtede for Vikingerne.

Munkene fra hiin Tid søge i deres Kroniker ligesom at dække den af dem beherskede, svage Konge Karls Færd ved at kaste Skylden for det ydmygende Forlig over paa hans Vasaller, der siges at have ladet sig bestikke af Normannerne.

Som en Slags Trøst fremhæve de ogsaa, at Regner, der ved sin Hjemkomst til Danmark hovmodede sig af sit Held, strax efter døde tilligemed en stor Deel af sine Folk til Straf, fordi de i Frankrige havde forgrebet sig paa de christelige Helligdomme. Den danske Konge Erik, som i sine sidste Aar blev gunstig stemt mod

Christendommen, og som fra Tydskland og Frankrige havde modtaget truende Opfordringer til at standse Vikingefærden fra sit Rige, skal da, rystet ved Regners og hans Mænds Død, bl. A. have tilbagesendt de paa Toget i Frankrige gjorte christne Fanger.

Regner og hans Mænd kunne dog i al Fald paa en meget naturlig Maade være døde af den fra Frankrige medbragte Sygdom. Hverken et sligt Uheld eller Kong Eriks Omvendelse til Christendommen og hans derved forandrede politiske Forhold vilde overhovedet kunne afskrække danske Vikinger fra at hjemsøge Lande, som i Striden mere forsvarede sig med døde Helgeners Been, end med levende Mænd, og som saa villig kjøbte sig Fred med uhyre Pengesummer. Kong Erik i Danmark fik desuden i sine sidste Leveaar (850—854) nok at gjøre med indre Stridigheder i sin Slægt. Han maatte finde sig i at dele sit Rige og faldt tilsidst i et Slag tilligemed de Fleste af Kongestammen. Hans Efterfølger var en Dreng, Erik med Tilnavnet Barn, som ovenikjøbet, for at holde sig paa Thronen, blev nødsaget til (857) at overlade nogle frisiske Distrikter paa Sønderjyllands Vestkyst til een af Kronprætendenterne: Rorek.

Efter Kong Karls usle Forlig og Regners Død vedbleve derfor Vikingesværmene ikke alene at holde sig overalt i Frankrige, men de tiltoge endog i Antal, Styrke og Dumdristighed. Forsvarsanstalter bleve vel paabudte, men ikke gjennemførte paa en for Landet betryggende Maade. Skrækken for Vikingerne var ikke uden Grund ligesaa almindelig som stor. Flere og flere Strækninger, især nærmest ved Floderne, kom til at henligge udyrkede og ubeboede. Klostre og Stæder,

ja selv de stærkest befæstede blandt disse, i hvilke Landbefolkningen forgjæves havde søgt Sikkerhed, frembød synlige og sørgelige Vidnesbyrd om Vikingernes Hærgen. Den standsede Jorddyrkning og Vikingernes idelige Udpresninger af Penge, Levnetsmidler og andet Gods maatte snart fremkalde Nød, som endnu mere forøgedes ved Hoffets Ødselhed og ved de Stores lovløse, uchristelige Begjerlighed efter at tilegne sig baade de fra deres Hjem fordrevne Geistliges og andre Folks Eiendomme. Frankernes Naboer mod Vest, Bretonnerne i Bretagne, vedbleve at slutte sig til Normannerne og i Forening med dem at hærge saavel paa de franske Lande som ogsaa stundom paa de Geistliges Besiddelser i Bretagne selv. Syd for det daværende, egentlige Frankrige, hvis Udstrækning endnu kun var meget indskrænket, laa det af Kong Pepin beherskede Aqvitanien, hvor Normannerne ligeledes jævnlig anrettede frygtelige Ødelæggelser. Da Pepin ikke var istand til ret at styre og forsvare sit Land, blev han afsat af Folket, der overgav Kronen til hans Farbroder Kong Karl den Skaldede. Men Karl, som ikke kunde værne om sit eget Rige, formaaede endnu mindre at værge det fjerntliggende Aqvitanien. En stærk Bevægelse imod ham kom snart til Udbrud. Nogle af Aqvitanerne vilde indkalde hans Broder Kong Ludvig den Tydske, medens Andre sluttede sig til den afsatte Kong Pepin, der endog senere (857) indgik nøie Forbund med Normannerne, med hvem han derefter frygtelig hærgede sit eget Fædreland.

Under disse Uroligheder, som Kong Karl ikke strax kunde beherske, fandtes derfor ogsaa ved Midten af Aarhundredet (850—860) temmelig stadig, næsten

uafbrudt, Vikingeskarer leirede i Sommefloden, i Seinen, Loiren og Garonnefloden.

I Seinen havde Høvdingerne Bjørn og Sigtryg længe ligget i Vikingefærd, da Sigtryg paa eengang (853), formodentlig efter Opfordring af Bretonnerne, brød op til Loiren. I Forening med Bretonnerne angreb han her sine egne Landsmænd, der med et uhyre Bytte havde sat sig fast i Nantes. Efter en haard Kamp, i hvilken Sigtryg selv blev saaret, besluttede de i Nantes beleirede Danske hellere at dele deres Rigdomme med Sigtryg og Bretonnerne, end at fortsætte Striden, som ellers let kunde have altfor farlige Følger. Sigtryg gik da tilbage til Seinen, hvor han kort efter skal være falden. Senere hævnede de Danske i Nantes sig paa Bretonnerne ved et Hærgetog til deres Land.

I Seinen vedbleve dog Vikinger at holde sig. Aar 857 trængte de atter ind i Paris, brændte flere Kirker og afstode kun fra yderligere Ødelæggelser imod at erholde anseelige Pengesummer. Samtidig bredte de deres Tog ud over Omegnen af Paris. Ved Loiren hærgedes især Nantes, Tours, Blois, Orleans og flere Stæder, og i Aqvitanien ved Garonnefloden Bordeaux og tildels Toulouse, som dog gjorde heldig Modstand, foruden mange andre Egne af dette ved Pepins og Kong Karls Kamp dobbelt hjemsøgte Land.

Fra Gironde-Egnene af, hvor disse Stridigheder maae have samlet talrige Vikingeskarer, siges Hasting nu at have gjort et nyt Tog (859—860) til Spanien, ja heelt ind i Middelhavet. Han gik langs Kysten til Rhonemundingen, løb op i Floden og befæstede Øen Camargue, hvorfra han hærgede hele det omliggende Land. Derfra drog han videre til Græken-

land og Italien, hvor han indtog flere Stæder, bl. A. Pisa og Luna, i Nærheden af Carrara, som han ansaa for Rom. Rygtet om Roms Herlighed og Rigdomme havde nemlig især lokket Nordboerne saa langt mod Syden. Men snart opdagede Hasting og hans Mænd, at denne, for Rom feilagtig antagne By var stærkt befæstet. De maatte derfor tage deres Tilflugt til List, for at vinde Staden.

Beladte med rigt Bytte vendte Vikingeskibene under idelige Hærgninger atter tilbage til Spanien og derfra til Frankrige, hvor Karl den Skaldedes Herredømme, netop paa Grund af Vikingernes stadig fortsatte, odelæggende Indfald, truedes med Undergang. De store Vasaller og Lensmænd, som iøvrigt selv jævnlig gjorde sig skyldige i Feighed og Landsforræderi, klagede lydelig over hans Svaghed og Uduelighed, afsatte ham derfor og valgte i hans Sted Ludvig den Tydske til Konge. Ludvig rykkede just ind i Frankrige, da Karl havde opbudt alle sine Kræfter, for at fordrive de Danske fra Øen Oissel i Seinen, nær Pont de l'Arche, hvor de havde bygget en fast Borg, og hvorhen de søgte med deres i Omegnen vundne Bytte (858). Ikke faa Vasaller vare udeblevne fra Beleiringen, og ved Efterretningen om Ludvigs Fremrykken flygtede flere af dem, der allerede vare komne. Tilsidst vare næsten alle Beleirerne, der havde omringet Øen, borte og Kongen blev saagodtsom ene og syg ladt tilbage foran Danernes Borg. Karls nærmeste Omgivelser havde ovenikjøbet den Troloshed at kappe Ankertouget paa hans Fartøi, saa det drev for Strømmen og Kongens Liv kun med den yderste Nød blev reddet.

Ludvig den Tydskes Herredømme varede dog kun kort. Karl kom tilbage paa Thronen, tilgav sine forræderske Vasaller og, for at skaffe Fred, idetmindste foreløbig, for Vikingerne, indgik han et Forlig med Høvdingen Bjørn, der endnu uafbrudt holdt sig i Seinen. Forliget sluttedes paa Slottet Verberi 859. Sandsynligviis erholdt Bjørn og hans Mænd en anseelig Pengesum [1]).

De Danske, som med saa overraskende Held allevegne næsten uhindrede gik op ad Floderne til Frankriges Indre, hvor selv de anseeligste og stærkest befæstede Stæder jævnlig bleve erobrede og plyndrede, og som paa lignende Maade trængte frem i Saxland og Frisland, vilde i disse Lande snart heller ikke længere lade sig nøie med Besiddelsen af enkelte Øer ved Flodmundingerne. Vistnok som Følge af Daners frygtelige Hærgninger paa Frislands Kyst, maatte Frislands- og Lothringens Herre Keiser Lothar (850) overdrage Dorestad og formeentlig tillige Kyststrækningen Kennemerland (»Kennemaria«, Oldnordisk »Kinnheimr«) til den danske Kongesøn Rørek, en nær Slægtning af den Harald Klak, der tidligere havde havt det samme Len. Men der var den store Forskjel, at Harald Klak

---

[1]) Prudentii Trecensis Annales a. 840—860. Nogle af Vikingerne ved Loiren og i Aqvitanien ved Aar 843 kaldes af en gammel aqvitanisk Krønike (hos Pertz: Mon. Hist. Germ. II. 253) »Westfaldingi«, sandsynligviis fordi de vare komne fra det af danske Konger dengang hyppig beherskede Vestfold i Norge. Iøvrigt kunne ogsaa enkelte norske Vikingeskarer godt frivillig have været blandede eller forenede med de talrigere danske paa Frankriges Kyst. See endvidere Werlauff: Om de gamle Nordboers Bekjendtskab med den pyrenæiske Halvøe (Annaler for nordisk Oldkyndighed 1836—1837. S 18—29); P. A. Munch: Det norske Folks Historie I. 419—435; Depping: Expéditions Maritimes des Normands Liv. II chap. III.

havde faaet dette af Keiser Ludvig som en Art Daabsgave, medens Rørek, efter først at have været forjaget af Lothar fra nogle tidligere Besiddelser i Frisland, nu tiltvang sig Lenet ved Vaabenmagt. En anden dansk Kongesøn Gudrød eller Godfred, formodentlig en Søn af Harald Klak, hærgede ogsaa i den Grad deels paa Flandern ved Scheldeflodens Bredder, hvor de danske Vikinger, især ved Flodmundingen, havde et yndet Opholdssted, og deels mere sydpaa i Frankrige ved Seinen, at Lothar og hans Broder Karl, tiltrods for deres forenede Hærstyrke, maatte slutte Forlig med ham og overdrage ham et Stykke Land til Len ved Schelden eller Seinen (853). Det var fra disse Besiddelser af at Rørek og Gudrød nogle Aar senere tilsammen gjorde et Forsøg paa at erhverve sig Kongedømmet i Danmark efter Kong Eriks Død (854), og om end Forsøget i det Hele taget mislykkedes, opnaaede dog Rørek derved at faae sine tidligere Lande forøgede med en frisisk Strækning paa Vestkysten af Sønderjylland[1].

De mange faste Pladser, som Danerne nu havde inde paa Frislands og Frankriges Kyst, gave de fornyede Angreb paa England et Tilhold og en Styrke, som de ikke forhen havde havt. Blev en Vikingeflaade slagen i England, kunde den meget hurtig komme over til de frisiske eller franske Kyster, gjenoprette det lidte Tab og vende tilbage til England stærkere og farligere, end før. Alle de faste Punkter, hvor Danerne for længere Tid opholdt sig, vare selvfølgelig ligesom befæstede Leire, der optoge i sig alle enkelte

---

[1]) Ruodolfi Fuldensis Annal. ad an 847, 850 og 857. Prudentii Trecensis Ann. ad an 846, 847, 851, 852, 854 og 855

Vikingeskibe med deres Mænd og igjen udsendte større samlede Skarer paa vigtigere Hærge- eller Erobringstog.

I Aaret 840 havde Besætningen fra fem og tredive danske Vikingeskibe tilføiet den vestsaxiske Konge Ethelwulf et stort Nederlag ved Charmouth, og fire Aar efter vandt danske Vikinger en endnu mere afgjørende Seir i Nordhumberland over Kong Redwulf, der selv faldt i Slaget tilligemed Høvdingen Alfred og den allerstørste Deel af hans Mænd. Dette Slag havde forsaavidt særdeles Betydning for Nordhumberland, som den af Redwulf fordrevne Konge Ethelred nu kunde komme tilbage og atter tiltræde Regjeringen. De mange Uroligheder i det nordhumberske Rige have vistnok allerede i denne tidlige Tid givet flere Danske Anledning til at sætte sig fast der ligesom paa den nærliggende Kyst af Mercien og Østangel, hvor de under de indre Stridigheder ogsaa der kunde benytte enhver gunstig Leilighed til at sikkre deres egen Stilling og Indflydelse og til desuden at aabne Veien for deres, Tid efter anden tilstrømmende Frænder, hvad enten disse kom som fredelige Nybyggere eller fra først af som Fjender. Da netop i de samme Aar ikke faa danske Mænd, baade Konger og deres Følge, nedsatte sig i Frisland og Frankrige, hvor de hurtig bleve omvendte til Christendommen, er det overhovedet meget naturligt, at noget Lignende maatte kunne være skeet i det tilgrændsende England[1]).

---

[1]) Om de tidligste danske, baade Folke- og Stedsnavne, som netop nu, i første Halvdeel af det niende Aarhundrede, begynde at vise sig i England i og ved det af Danske særlig yndede Kloster Croyland paa Østkysten nær Bugten the Wash, see de paagjeldende Breve fra Aarene

Havde de Danske først paa denne Maade faaet fast Fod i England, var det ikke let at tilintetgjøre deres Indflydelse, som stadig maatte blive forøget ved ny indkommende Vikingeskarer og disses uafbrudt voxende Magt.

Henimod Midten af det niende Aarhundrede var det ogsaa som om Angelsaxerne ret samlede sig, for at holde de Danske borte. Bevidstheden om hvad det gjaldt, lagde en saadan Styrke i deres Vaaben, at de i Aaret 845 i Somersetshire ved Parrot kunde overvinde de Danske i et stort Slag. Et lignende Tab leed de Danske sex Aar senere ved Wembury nær Plymouth i Dorsetshire, altsaa ogsaa i Wessex, hvoraf fremgaaer, at de Danske gjennem lange Aarrækker maae være vedblevne at kæmpe paa de vestsaxiske Kongers egentlige Omraade i Haab om derved at svække de angelsaxiske Overkongers Kraft.

I det samme Aar 851 landede en stor Skare af Hedninger eller Daner ved Themsens Munding fra en Flaade paa ikke mindre end 350 Skibe, der sandsynligviis havde samlet sig i een af de befæstede Leire under Frankriges eller Frislands Kyst.

Denne mægtige Hær slog i Forstningen Englænderne med Rædsel. Canterbury og London indtoges med stormende Haand, den merciske Konge Bertwulf, som endog tog Kostbarheder fra Klostret Croyland, for at tilveiebringe saa stor en Hær, som muligt, blev aldeles jaget paa Flugt, og Vikingerne droge nu dristigere og mere opfyldte af ærgjerrige

800—810 i Kemble: Codex Diplomaticus Aevi Saxonici, sammenholdte med J. J. A Worsaae: Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Irland S. 169—72.

Forhaabninger, end forhen, ind i Surrey. Men den vestsaxiske Konge Ethelwulf mødte dem her ved Ockley, hvor der holdtes et af de blodigste Slag i alle de danske Krige. Hverken før eller siden skal der i England være skeet et saadant Mandefald af Hedningerne.

Endnu samme Aar angreb Ethelstan, Konge i Kent, heldig den danske Flaade ved Sandwich, erobrede ni Skibe, dræbte en stor Mængde Folk og tvang de øvrige til at redde sig ved Flugt. Sandsynligviis foretoges Angrebet paa Flaaden, efterat Mandskabet havde lidt Nederlaget ved Ockley, og efterat saaledes deres Kraft var betydelig svækket.

Men tiltrods for disse Nederlag kunde dog de Danske i det sidstnævnte Aar 851 for første Gang tage deres Vinterophold paa Øen Thanet ved Themsens Munding under Kysten af Kent, hvor de tidligere oftere vare landede. Et Par Aar efter, (853), søgte Høvdinger fra Kent og Surrey at jage de Danske bort fra Øen; men det mislykkedes. En stor Mængde paa begge Sider druknede og de engelske Høvdinger selv faldt. To Aar senere derimod overvintrede de Danske for første Gang ogsaa paa den anden større Øe ved Themsens Udløb, Sheppey, som de ligeledes forhen ofte havde hærget [1]).

De Danske havde saaledes tiltvunget sig den første Begyndelse til mere faste Opholdssteder under den engelske Kyst lige ved Indløbet til Englands vigtigste Flod og rigeste Handelsstad London, og næsten ligeoverfor de befæstede Leire, som deres Frænder havde

---

[1]) The Saxon Chron. ad an. 845—855.

inde paa Frislands og Frankriges Kyster. I de nærmest paafølgende Aar indeholde Krønikerne vel ikke noget Særligt om de Danske paa disse Øer eller deres Færd herfra til de nærliggende Egne. Det er dog høist sandsynligt, at de Danske ikke have ladet sig ganske fortrænge, men have indskrænket sig til mindre Kampe, medens de rustede sig til af al Magt, i Forening med deres nærboende Landsmænd, at udvide det eengang vundne Fodfæste.

Samtidig med disse for Frankriges og Englands Fremtid betydningsfulde Begivenheder, var ogsaa Nordmændenes Herredømme i Irland voxet til en paafaldende, vidtomfattende Styrke.

Efter mange, mindre Vikingeangreb paa Irland, hvorved, som sædvanligt, især Klostre og Kirker ødelagdes, viste der sig paa Irlands Østkyst i Aaret 838 to store Flaader, hver paa 60 Skibe, der gik op i Floderne Boyne i Grevskabet Ost-Meath og i Liffey ved Dublin. Hovedanføreren for disse Flaader var Thorgils (»Turges«, »Turgesius«), som snart indtog den vigtige Hovedstad Dublin og derfra udbredte Ødelæggelse over det omliggende Land. Især ved Opførelsen af Borge eller Forskandsninger, som Nordmændene langt bedre skulle have forstaaet at bygge, end Irerne, lykkedes det ham at opkaste sig til Herre, ifølge de irske, stærkt poetiske Sagn, over hele Irland, eller rettere vel over en stor Deel deraf. Men efter sex Aars Forløb blev han dræbt ved List af Irerne, hvorefter Irerne kæmpede fortvivlet med Nordmændene, for at gjenvinde deres gamle Uafhængighed. I fire store Slag skulle Irerne have dræbt over 4000 Nordmænd. I hvert Fald havde Irerne omtrent ved Aar

848 tilkæmpet sig Befrielse fra Nordmændenes Overherredømme. Thi netop dengang sendte en irsk Konge, som i Anledning af Seiren vilde begive sig til Rom, et Gesandtskab til den frankiske Konge for at erhverve Tilladelse til selv at drage igjennem hans Land.

Det norske Kongerige, som af Thorgils var stiftet i Dublin, gik neppe ganske tilgrunde ved hans Død eller ved det storartede norske Overherredømmes Ophør. Endnu 849 og 850 nævnes Dublin-Nordmændene, ja fra Thorgils Tid af vare Nordmændene temmelig uafbrudt i tre til fire hundrede Aar bosatte i Dublin, der i denne lange Tid hyppigst blev behersket af dem. Allerede 849 landede her en anseelig Flaade til Undsætning for de efter Thorgils Død betrængte Nordmænd. Ved denne Tid maae større Skarer baade af Daner og Nordmænd være komne til Irland, da de endog indbyrdes holdt blodige Kampe baade tillands og tilsøes om Besiddelsen af Irlands Hovedstad. De irske Kroniker vide nu bestemt at skjelne mellem de mørke Daner (Dubh-Lochlannoch, Dubh-Geinte, Dubh-Gaill) og de lyse Nordmænd (Finn-Lochlannoch, Finn-Geinte, Finn-Gaill). Danerne, som senere ogsaa bleve kaldte »Danars« og »Danmarcachs«, nævnes saa hyppig i Irlands Aarbøger, at de upaatvivlelig maae have havt megen og varig Indflydelse der. Imidlertid fik Nordmændene Overhaand, idet en norsk Konge Olaf med Tilnavnet den Hvide, i Aaret 852 undertvang de Danske, som maatte give ham Gidsler, hvorefter han gjenoprettede fuldstændig Nordmændenes Kongerige i Dublin. Samtidig med ham grundlagde to Brødre Sigtryg og Ivar norske Riger i de vigtige Handelsstæder

Waterford og Limerick. Nordmændene siges her med Rette ikke mindst at have skaffet sig Fodfæste ad fredelig Vei ved Handel og Søfart, da Irerne selv vare for uvirksomme til at drive mere udstrakte Handelsforbindelser, især deleshed tilsoes. Ogsaa disse norske Riger i Waterford og Limerick bestode gjennem flere Aarhundreder [1].

Paa adskillige Punkter af Skotlands Kyst havde Nordmændene desuden sat sig fast og oprettet mindre Nybygder eller Riger, der dog snart kom til at adlyde Moderlandet Norges mægtige Enecherskere.

Noget over Midten af det niende Aarhundrede (omtrent ved Aar 860) havde følgelig Danerne og Nordmændene overalt i de vestlige Lande tilkæmpet sig flere Besiddelser, der tildeels skulde danne Udgangspunkter for fremtidige større Erobringer. Foruden de mere afhængige Len i Frisland og i Flandern eller Frankrige, som danske Kongesønner havde erhvervet sig, var der allerede i Irland afrundede og selvstændige norske Kongeriger og det, mærkeligt nok, i Irernes egne, største Handelsstæder. I Frankrige og England derimod vare Danerne endnu væsentlig indskrænkede til enkelte Øer i Flodmundingerne. England og Frankrige maatte ogsaa naturlig yde en ganske anden,

[1] De irske Annaler (hos O'Connor Script. rer. Hib.) Prudentius Trecensis: Annal. ad an. 847. Ogsaa nordiske Kilder indeholde Beretninger om Erobrerne Thorgils og Olaf den Hvide. See Snorro Sturleson: Harald Haarfagers Saga Cap. 35 (hvor Thorgils dog urigtig udgives for en Søn af den norske Konge Harald Haarfager), og Landnama II. 15. Jfr. P. A. Munch: Det norske Folks Historie I. 437–443, og J. J. A. Worsaae: Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Irland S. 322 ff.

kraftig Modstand, end det af Clanstridigheder og blodige Feider mellem Mand og Mand i en særegen Grad sondersplittede Irland.

VI.

Vikingetogenes tredie Tidsrum 860—878. Bevægelser i Norden. Større Vikingeskarer i Frankrige. Tolvaarskrigen i England 866—878. Danernes Erobring af hele England. Alfred den Stores Flugt

I sidste Halvdeel af det niende Aarhundrede maa der i alle Nordens Lande aabenbart have været et stærkt indre Røre, at dømme efter de umaadelige Folkesværme, der nu gik paa Vikingetog, ja formelig nedsatte sig som Nybyggere i fremmede Lande. Fra Sverige af grundfæstedes de første nordiske Nybygder i Rusland og gjennem dem en ny og betydelig Handelsforbindelse mellem det skandinaviske Norden, Rusland, Egnene ved det sorte og kaspiske Hav, og Arabien [1]). Fra Norge og Danmark af udvandrede misfornøiede, erobresyge og byttelystne Vikinger i stadig stigende Antal mod Vest deels til Øerne i det nordlige Atlanterhav deels til de ulige mere lokkende christelige Lande længere mod Syd, hvorhen allerede i Forveien saa mange af deres Venner og Frænder vare gaaede. Det kan heller neppe feile, at idetmindste Danerne i Norden maatte modtage jævnlige og indtrængende Opfordringer til at deeltage i Udførelsen af de storartede og lovende

[1]) En Sammenstilling af de talrige arabiske Myntfund i Norden viser nemlig, at denne Forbindelse gjennem Rusland først kan være kommen i Gang i Slutningen af det niende eller Begyndelsen af det tiende Aarhundrede.

Planer, som deres Landsmænd forberedte fra deres faste Leire under Frislands, Englands og Frankriges Kyster, hvor de ikke alene havde et stadigt Hjem, men hvor de mere og mere opførte sig som Herrer over Kyster og Flodbredder.

Ved Aaret 860 havde saaledes en stor Vikingesværm lagt sig ind i Seinen, hvorfra den i høi Grad foruroligede det indre Frankrige. Vikingerne havde den Dristighed at gaae lige til Paris, storme Klostret St. Denis og bortføre Abbeden, en Slægtning af Kongehuset. I Løsepenge for ham fik Vikingerne ikke mindre end 685 Pd. Guld og 3250 Pd. Sølv. Foruden Abbeden løsgaves hans Broder Gozlin, som senere kom til at udmærke sig, netop imod Normannerne.

At Kong Karl den Skaldede under saadanne Omstændigheder kunde være ivrig opsat paa at rense Seinen for de Danske, som tilføiede det omliggende Land uhyre Skade, ja som tre Gange i femten Aar havde hjemsøgt Paris, var ikke besynderligt. Da han selv var for svag til at kue Danernes voxende Vælde, besluttede han at kjøbe den ene Vikingesværm til at bekæmpe den anden. Ved Løfte om Udbetaling af en Sum af 3000 Pund Sølv formaaede han ogsaa en Hob Normanner eller Daner, som havde sat sig fast i Sommefloden, til at paatage sig at bekæmpe Danerne i Seinen, i hvilken Anledning han, for at udrede denne Sum, endog maatte udskrive en meget streng almindelig Skat, for hvilken ikke engang Geistligheden skulde være skaanet.

Da alligevel Summen ikke blev udbetalt Vikingerne i rette Tid, seilede Danerne fra Sommefloden under Anførsel af Høvdingen Veland til den ligeoverfor liggende

engelske Kyst. De landede i Wessex, stormede og indtoge Byen Winchester, hvor de vandt et meget stort Bytte. Men just som de vilde drage til deres Skibe, standsedes de af Høvdingen Osric i Forening med Høvdingerne fra de tilgrændsende Hamp- og Berkshirer. Kampen stod paa aaben Mark, hvor Hedningerne ingen Mure eller Grave havde til Dækning, og hvor de derfor ogsaa nedhuggedes i stor Mængde.

Først efter dette Nederlag vendte Resten af Velands Mænd tilbage til Frankrige. Da Kong Karl her havde lovet dem en Forhøielse af den eengang betingede Sum fra 3000 til 5000 Pund Sølv, gik de op i Seinen og angrebe de derværende Daner. Men saasnart disse mærkede, at de ikke kunde holde sig, overbøde de Kong Karl og lovede Beleirerne 6000 Pund Sølv, for hvilken Sum da Veland igjen sluttede sig til sine Landsmænd. Hans Flaade hærgede derefter atter i Frankrige, men paa et af disse Tog opad Marnefloden, blev denne afspærret paa Kong Karls Foranstaltning og Skibene indesluttede. Vikingerne kom derved i en saadan Knibe, at de maatte love Kongen, at de ikke alene selv vilde ophøre med Hærgningerne, men at de endogsaa vilde hjelpe til, at de andre Vikinger i Seinen skulde forlade Landet. Aaret efter seilede virkelig Velands Flaade bort fra Seinen og skiltes i flere Dele, hvoraf een for anseelige Pengesummer lod sig kjøbe til at deeltage i de herskende Stridigheder mellem Hertug Salomon af Bretagne og Grev Robert af Anjou. Høvdingen Veland selv skal have ladet sig bevæge til at antage Christendommen, sandsynligviis imod at Kong Karl maatte love ham et anseeligt Len. Veland var Aaret efter hos Kongen, hvor han imidlertid blev

dræbt i en Tvekamp af een af sine egne Landsmænd, der ligeledes var omvendt til Christendommen [1].

I det Hele var det vistnok ikke mindst Udsigten til at vinde indbringende Len, som bevægede Normannerne til at afsværge deres Fædres gamle Tro. Endog den vilde Hasting siges saaledes at være gaaet over til Christendommen, imod at Kong Karl overdrog ham Grevskabet Chartres. Men ikke længe efter skal Hasting have solgt sit Grevskab til en Anden, af Frygt for at Karl vilde gribe den første den bedste Leilighed til at skille sig af med en gammel Fjende, til hvem han aldrig kunde nære nogen rigtig Tillid. Hasting nævnes ogsaa senere som Anfører for store Vikingetog baade i Frankrige, Flandern og England [2].

Ved Aar 863—864 synes Seinen at have været saa temmelig befriet for Vikingeflaader. Kong Karl havde paa denne Tid sammenkaldt Møder af Grever, Bisper og andre Stormænd til Pitres (Pistes), et kongeligt Slot ved Sammenløbet af Floderne Andelle og Seinen, hvor Normannerne ofte forhen havde været leirede. Mødernes Hensigt var bl. A. at træffe Foranstaltninger til et bedre Forsvar for Frankriges Floder end hidtil, og vistnok navnlig for Seinens Bredder. Der klagedes lydelig over den høist sørgelige Tilstand, hvori Egnene her befandt sig. Næsten hele den ene Seinebred var blottet for Indbyggere, som i deres Skræk vare flygtede til den anden Side af Floden. Under Livstraf blev

[1] Prudentii Trecensis Annal ad an 860. Hincmari Remensis Annal (Pertz Monum. Germ. I. 455 sq.) ad an 861, 862, 863.

[2] Det maa dog atter her erindres, at Beretningerne om Hasting baade ere udsmykkede og forvirrede med Hensyn til Tidsregningen.

det nu forbudt at sælge de Danske eller Normannerne Brynjer, Vaaben, Heste eller Andet, som kunde begunstige deres Hærgetog i Landet — Bestemmelser, der blandt Andet vise, at Vikingerne ikke altid stode i krigerske, men ogsaa i fredelige Forhold, navnlig i Handelsforbindelser med Frankerne, ja at Vikingerne i Frankrige, som i England, hyppig, naar de gik fra Borde, skaffede sig Heste og paa denne Maade i meget kort Tid trængte ind i det Indre af Landet og overraskede Egne, der allermindst kunde ahne en fjendtlig Hærs Komme.

Følgerne af disse Møder i Pitres blev endvidere Anlæget af en heel Deel Fæstningsværker langs Seinen, nemlig Befæstningen af Pitres, af Broen ved Pont de l'Arche, hvor der opførtes et Brohoved, fremdeles af Indløbet til Floderne Oise og Marne og formodentlig af den store Bro ved Paris. Ved alle de nye Fæstningsværker sattes Vagter. Men baade Kongen og Folket bleve snart kjede af at holde den strenge Bevogtning vedlige. Til Pitres kom allerede i Aaret 865 en Vikingeflaade paa 50 Skibe, hvis Høvding havde den Dumdristighed og det Overmod at sende en Flok paa ikkun 200 Mand til Paris, for at hente Viin. Denne Haandfuld Folk opnaaede vel ikke, hvad den vilde, men vendte dog uskadt tilbage til Vikingernes Leir, hvorfra senere Afdelinger paa ikkun nogle hundrede Mand ligeledes streifede hærgende om i det Indre af Frankrige lige til Staden Bourges i Berry. Noget senere paa Aaret (i 865) bemægtigede Vikingerne sig endog Abbediet St. Denis ved Paris, hvor de forbleve i over tre Uger og hvorfra de førte et uhyre Bytte til deres Skibe.

Ikke desto mindre var der paa den Tid en begyndende Aftagen af Vikingefærden i Frankrige. Ved Loiren havde de Danske, tildeels vel som Følge af deres formindskede Styrke, fundet en hidtil ukjendt farlig Modstand af den tappre Grev Robert-le-Fort, hvem Kong Karl havde overdraget Forsvaret af Landet mellem Seinen og Loiren saavel imod Bretonner som imod Normanner; flere Gange slog Grev Robert adspredte danske Vikingehobe, hvis erobrede Faner og Vaaben han som yderst sjeldent Seirsbytte kunde sende Kongen, indtil han selv tilligemed Grev Rainulf af Aquitanien faldt i en saadan Kamp i Nærheden af Angers. Danerne havde dog dengang (i Aarene 863—866) hærget Egnene baade Nord og Syd for Loiren bl. A. Stæderne Angers, Poitiers, Bourges o. fl. I Følge og Forbund med dem var der stadig Bretonner, som, skjøndt Christne, dog af Frankerne ansaaes for at være omtrent ligesaa barbariske, som de hedenske Daner. I Forening med Bretonnerne dannede Loire-Danerne stundom hærgende Rytterhobe paa flere hundrede Mand.

I Aqvitanien Syd for Loiren bleve forøvrigt samtidig de af Pepin mod Kong Karl vakte Uroligheder lykkelig tilendebragte. Pepin, som tilsidst var gaaet saa yderlig i sit Forbund med de hedenske danske Vikinger, at han havde afsvoret sin Christendom og antaget Danernes Hedenskab, blev fanget af Frankerne og dømt til Døden, men derefter benaadet og indespærret under god Bevogtning i et Kloster. Aqvitanerne anerkjendte da atter Kong Karls Herredømme.

Erfaringen havde tilstrækkelig lært Frankerne, hvor farligt det var, naar misfornøiede Stormænd sluttede sig til Normannerne. Da derfor Grev Balduin

af Flandern hemmelig var flygtet fra Kong Karls Hof med Karls Datter Enken Judithe, der i Forveien havde vakt Forargelse ved at ægte sin afdøde Mands, den vestsaxiske Konge Ethelwulfs egen Søn Ethelbald, bidrog Frygten for at Balduin skulde indgaae Forbund med Normannerne og især med sin Nabo den danske Høvding Rørek i Dörestad, ikke lidet til, at Kong Karl tog det flygtede Par til Naade. Han forstørrede endogsaa Balduins Len paa den Betingelse, at Balduin skulde forsvare Frankriges nordlige Kyster mod Normannerne. Et sligt Forsvar var saameget mere nødvendigt, som Vikingerne vedbleve jævnlig at hærge, ja endog at tage temmelig fast Stade paa Kysterne saavel af Flandern som af Frisland. I ikke ringe Grad lettedes Vikingernes Fremgang her ved de fortsatte Delinger og den deraf følgende Svækkelse af Karl den Stores allerede tidligere tredeelte Rige. Karls Søn Lothar, som med Keiserværdigheden havde arvet Italien, Provence og Lothringen (hvortil Frisland hørte), var neppe død (855), før hans Rige deeltes mellem hans tre Sønner, af hvilke Lothar den Anden som sin Part erholdt Lothringen. Lothars Forhold til Rørek i Frisland kan neppe, i al Fald ikke strax, have været fredeligt. Thi paa Røreks Opfordring blev i hans eget Len Dorestad gjentagne Gange plyndret og afbrændt af de Danske, især dog i Aaret 863, da en anseelig dansk Vikingeflaade trængte op i Rhinen til en Øe ved Neus, hvor den udholdt en Beleiring af Kong Lothar og Saxerne, og hvorfra den først paa Røreks Forestillinger igjen drog bort. Aaret efter maatte den samme Kong Lothar udrede en stor Skat af Penge, Levnetsmidler og Viin til Normannen Rodulf (Rolf) Haraldsøn, som sandsyn-

ligviis, efter at have hærget Lothars Land, kun paa denne Betingelse vilde med sine Vikinger forlade dets Kyster[1].

Henimod Aar 866 havde dog de Danskes Vikingetog til Frisland og Frankrige med det tilhørende Flandern sammenligningsviis ikke nogen synderlig Udstrækning eller Betydning, og disse Lande nøde, idetmindste for en Tid, en Rolighed, hvortil de høilig kunde trænge. I aldeles overveiende Grad var ogsaa nu de Danskes Opmærksomhed henvendt paa tilsigtede større Erobringer i det ligeoverfor liggende England, hvor derfor de fleste danske Vikingeflaader i de vestlige Farvande og fra de mange Leire paa Frislands, Frankriges og selv tildeels Irlands Kyster ligesom samlede hele deres Kraft.

Men saalænge denne Erobringskamp endnu var uafgjort, kunde de Danske alligevel ikke ganske forlade deres tidligere vundne faste Punkter under de nævnte Kyster. Deels kunde de her have et godt Tilhold, hvis det gik dem ilde i England, og deels kunde de, naar det løb heldigt af der, bag efter tænke paa lignende Erobringer navnlig i Frankrige. Det var følgelig i sin Orden, at de Danske ikke ganske rømmede Frankriges Floder, men at de efterlode Besætninger i deres vigtigste Leire, og at de fra dem vedbleve ved jævnlige smaae Skjærmydsler at holde Frankerne i Uro og bange Forventning.

Den frygtelige Storm, som ved de forenede Vikingeflaader nu brød løs i England, synes ikke at have

[1] Hincmari Remensis Annales ad an 862—866. Edictum Pistense (Pertz Monum. III, 488—496). Depping: liv II. chap IV

været forudseet eller ventet der. I flere Aar efter Velands mislykkede Tog til Winchester (861) kom kun en enkelt dansk Vikingeflaade (865) til Øen Thanet ved Themsen, hvor den tog sit Vinterophold. De Danske sluttede Forbund med Kentboerne saaledes, at de imod at erholde udbetalt en Sum Penge skulde afstaae fra Hærgninger i Kent. Men da de Danske alligevel en Nat brøde op fra Leiren og fore frem med Ild og Sværd over hele Østkysten af Landet, samlede Kentboerne en større Hærstyrke, hvormed de forjoge de troløse Voldsmænd.

Muligviis var det netop Daner fra denne Flaade, som bragte deres Landsmænd Underretning om, at de vestsaxiske Konger i England endnu ikke havde erhvervet nogen synderlig Magt over Østangel eller over det fjernere Northumberland, og at der i det Hele taget paa Englands Øst- og Nordkyst herskede en indre Splid og en Svaghed, som ikke alene var gunstig for Vikingefærden, men som ogsaa maatte kunne give denne en heel ny Udstrækning og Betydning.

I Aaret 866, just som den vestsaxiske Konge Ethelbert var død og hans Søn Ethelred havde modtaget Herredømmet efter ham, landede en mægtig dansk Flaade paa Englands Østkyst, i Nærheden af den store Bugt »the Wash«, i Landskabet Østangel. Hedningehæren, hvis vigtigste Høvdinger vare Ingvar (Ivar?) og Ubbe, Sønner af Kong Regner Lodbrok, forlod heelt og holdent sine Skibe og tog Vinterqvarteer i Østangel, hvor den sluttede Fredsforbund med Befolkningen. Næste Vaar (867) skaffede de Danske sig Heste af Østanglerne, fore op imod Nord og satte over Humberfloden til Nordhumberland, som dengang

var Skuepladsen for de heftigste Kampe mellem to Konger Osbrith og Ella og deres Tilhængere. De Danske bemægtigede sig Hovedstaden York og gjorde derfra Hærgetog lige op til Tynefloden. Kongerne Osbrith og Ella opgave nu deres egne Stridigheder og rykkede med forenede Hære mod York, for at uddrive de Danske, som i al Hast maatte samle deres spredte Styrke. Fæstningsværkerne omkring Byen vare i en daarlig Tilstand. Det saa derfor ud til, at de Danske skulde overgive sig, da de paa eengang gjorde et voldsomt Udfald, tilføiede Beleirerne et stort Nederlag, og dræbte begge Kongerne Osbrith og Ella tilligemed de fleste af deres Høvdinger (867). Fra den Tid af var Erobringen af York sikkret, og derefter fulgte snart Erobringen af det omliggende Nordhumberland. Den tidligere angelske Befolkning her skyndte sig med at slutte Fred med de Danske, som opkastede sig til Herrer i hele Landet, hvilket altsaa blev den første større Erobring, de danske Vaaben vandt i England. I den nordlige Deel indsatte de Danske fra nu af længe Underkonger. Den sydlige Deel af Landet blev derimod forbeholdt den danske Hær, som snart begyndte at dele Landet imellem sig og gjøre det til danske Nybygder[1].

Ved nogle af de første Erobringer i disse Egne fik Lodbroksønnerne eller de Danske muligviis Understøttelse vesterfra af de i Irland hærgende og tildeels bosatte Nordmænd og Daner. Den norske Konge Olaf

[1] The Saxon Chronicle ad an. 866–867. Asserius de rebus gestis Aelfredi, Ethelwerdi Chronicor. (lib. IV. c. 11), Florentii Wigorniensis Chronicon m. fl. ad an. 867.

den Hvide i Dublin havde vel tvunget »de sorte Hedninger« eller de Danske til at anerkjende sit Herredomme. Men de Danske bleve neppe heelt forjagede fra Irland, siden de endnu efter den Tid stærkt hærgede rundt om i Landet. Fornemmelig vistnok med disse »sorte Hedninger« gik Olaf siden paa Tog deels til det sydligste Skotland, hvor han fældede Kong Constantin paa et Sted, som senere er blevet kaldet »the Danes' dyke« og deels til Nordengland, hvor han skal have hjulpet de der kæmpende Danske. Aabenbart maatte det være Olaf af Vigtighed, ved Grundfæstelsen af den danske Magt i Nordengland at skaffe sig nærbeslægtede, mægtige Naboer, som i Nødstilfælde kunde blive en vigtig Støtte for det norske Kongedømme i Dublin og i det Hele for det norske Herredømme i Irland og paa Syderøerne. Fra denne Tid af var der idetmindste jævnlig Forbindelser mellem danske Konger i Nordengland og deres norske Nabokonger i Dublin[1].

Efterat den vældige danske Erobringshær (867—868) i det Væsentlige havde underlagt sig Nordhumberland som en formelig dansk Provinds, kunde den begynde fra dette faste Udgangspunkt at gjøre Erobringstog til de nærmest omliggende Landskaber. Under en frygtelig Hungersnød i Aarene 868 og 869 vare de Danske saaledes fra Nordhumberland af rykkede heelt ind i Mercien lige ned til den vigtige og stærkt befæstede Stad Nottingham, hvor de toge deres Vinterqvarteer. Den merciske Konge Burhred fik for den

[1] Annals of Inisfallen (O'Connor Script. rer. Hib. II. Appendix p. 35) Annals of Ulster. (ibd. IV. p. 230—232). P. A. Munch: Det norske Folks Historie I. 444.

fælles Fares Skyld Undsætning af den vestsaxiske Konge Ethelred og dennes Broder Alfred. Forgjæves laae dog de Forbundne udenfor Nottinghams Volde og Mure. De Danske vare kloge nok til at holde sig rolige og undgaae Slag. De Forbundne sluttede derfor Forlig med dem, og i Løbet af Aaret 869 gik Danerne, maaskee ogsaa som Følge af Hungersnøden, tilbage til York, efterat de dog i Mercien havde faaet en ny Udrustning af Heste.

Danehæren drog snart igjen ud paa Hærgetog til forskjellige Sider. Een Afdeling fulgte Nordhumberlands Kyst, ødelagde der fornemmelig en Mængde Klostre og Kirker, og foer frem mod Geistligheden med den blodigste Grusomhed. Et, rigtignok sildigere, Sagn fortæller, at Abbedissen i Klostret Coldingham ved Rygtet om Danehærens Nærmelse afskjar sin Næse og Overlæbe og opfordrede alle de øvrige Nonner i Klostret til at gjøre det Samme, for at de kunde indgyde de vilde Hedninger Afsky og derved redde sig fra Vanære. Nonnerne fulgte deres Abbedisses Exempel. Hedningerne bleve vel aldeles forbausede ved at see de skrækkelig lemlæstede Qvinder, men Høvdingerne Ingvar og Ubbe lode Klostret og alle Nonnerne opbrænde.

En anden Afdeling af Danehæren gik henimod Vinteren (869—870) paa Baade ind i Landskabet Lindisey's Marskegne. Under Skjænden og Brænden rykkede Danerne uafbrudt frem til Kesteven. De havde deelt sig i flere Hobe, under Anførsel af Kongerne »Godrum« (Gorm), »Berse«, »Oskitel« (Asketil), Halfdan og »Anwynd«, samt Jarlerne »Frena« (Frode?), Ingvar, Ubbe og de to Sidroc'er (Sigtryg), den Ældre og den Yngre.

Medens den danske Styrke saaledes var splittet, forsøgte Ealdormannen eller Høvdingen Algar i Districtet Hoyland i Lincolnshire, at tilintetgjøre den ved Kesteven tilbageblevne danske Hær (870). Allevegne fra samlede han Krigere og navnlig havde han faaet en god Hjelp fra Klostret Croyland, idet Broder Toli eller Tule, som forhen havde været en udmærket Kriger, men som nu havde givet sig ind i Klostret, selv mødte med 500 udvalgte unge Mænd. Algar gjorde et modigt og fortvivlet Angreb paa de Danske, ved hvilken Leilighed Tule atter hævdede sin gamle Krigerære. Tre danske Konger faldt og med dem en overordentlig stor Mængde af deres Folk. De Danske bleve trængte ind i deres Leir, uden at dog de Christne kunde forfølge Seiren videre.

Ved Rygtet om Algars Fremrykken mod Kesteven, ilede de adspredte mindre danske Hære allevegne fra tilbage til Hovedleiren. Natten efter Slaget ankom de der, belæssede med Bytte og førende med sig en stor Mængde Fanger. Tidlig om Morgenen jordede de Danske de tre faldne Konger, og gave derved Anledning til, at det Sted, hvor deres Gravhøie opkastedes, »Laundon«, senere fik Navnet Trekyngham (de tre Kongers Hjem).

Imidlertid var Algars Hær om Natten bleven i høi Grad forfærdet ved de mange tilbagevendte Danskes Ankomst, saa den største Deel af Krigsfolket hemmelig sneg sig bort i Forudfølelsen af den frygtelige Hævn, som de Danske vilde tage for det Dagen i Forveien lidte Nederlag. Tilsidst havde Algar af sine egne 800 Mand ikke mere, end 200 tilbage; han maatte derfor navnlig stole paa sine Forbundne, af hvilke Tule med sine 500 Mand nu sattes til at dække høire, medens

den lincolnske Høvding Osgot førte venstre Flanke. De Danske derimod vare saa stærke med deres samlede Magt, at fire Konger og otte Jarler førte Hæren frem til Kamp, og dog vare to Konger og fire Jarler efterladte til at dække Leiren med det der opsamlede rige Bytte. Det kan neppe omtvistes, at de Danske, for at tilveiebringe en slig Erobringshær, stadig under hele deres Ophold i England, som nu ogsaa havde varet i fire Aar, vare vedblevne at erholde Forstærkninger baade fra de befæstede Leire paa Frislands og Frankriges Kyster og fra de nordiske Lande selv. Jo mere Udsigten ikke alene til Bytte, men ogsaa til faste Erobringer voxede, desto større Tillokkelse maatte der være for Nordens kamplystne Mænd til at drage did. Sikkert var dog den aldeles overveiende Deel af Hæren oprindelig udgaaet fra de danske Lande[1].

Strax om Morgenen begyndte Kampen med fornyet Heftighed. De Danske vare de Angribende og de Christne maatte indskrænke sig til at forsvare sig i deres faste Stilling mod den umaadelige Pileregn og de gjentagne Stormanfald. Da omsider de Danske henimod Aften kom til Erkjendelse af, at de ikke formaaede at bryde Fjendens faste Stilling, besluttede de at forsøge et Krigspuds. De lode som om de flygtede bort i Forvirring, og bevægede derved Algar til at komme frem af Forskandsningerne, for at sætte efter de Flygtende. Men aldrig saasnart vare Anglerne vel ude paa Marken, før de Danske hurtig vendte omkring, samlede sig i Slagorden og efter en morderisk Kamp fældte Algar, Tule, de fleste af Høvdingerne og en

[1]) Af samme Mening er i Hovedsagen P. A. Munch. Det norske Folks Historie I. S 650 Anm. 3, og 668—9.

talrig Hob af deres Folk. Denne store Seir var af den meest afgjørende Betydning for Danehærens Stilling i England, og navnlig havde den de sorgeligste Følger for hele den nærmeste Omegn af den store Bugt »the Wash«, som nu var fuldkommen aabnet for og priisgivet til Danernes Hærgen.

Det var at vente, at Klostret Croyland, der havde sendt Broder Tule med en saa stor og farlig Styrke, maatte blive et af de Steder, der strax kom til at føle Hævnen, saa meget mere, som Croyland var bekjendt for sin Rigdom og sikkert før havde været Maalet for danske Vikingeskarers Plyndrelyst. Allerede inden Slaget var endt, da Krigslykken begyndte at vende sig til de Danske, kastede nogle unge Mænd deres Vaaben og ilede til Croyland, for at underrette Munkene om den truende Fare. Abbeden Theodor var just med sine Munke ifærd med Morgenmessen, da Flygtningernes Raab og Skrig naaede deres Øren. I al Hast besluttede de, at de yngste af Munkene skulde samle Klostrets Helgenskriin, de øvrige største Kostbarheder og de vigtigste Gavebreve, og med dem begive sig paa en Baad til de indre, meest utilgjængelige Marskegne. Den gamle ærværdige Abbed skjulte derefter endnu en heel Deel kostbare og hellige Gjenstande i en Brønd og lod et herligt med Guld belagt Alterblad nedgrave i Jorden (hvor det aldrig siden blev fundet), medens han selv med de ældste Munke stillede sig for Altret i det Haab, at endog de grumme Hedninger vilde have Agtelse for deres høie Alder og hvide Haar.

Opfyldte af Harme havde de Danske naaet Klostret. Under Anførsel af Kong Asketil stormede en

stor Hob ind i Kirken, hvor Kongen med egen Haand nedhuggede Abbeden foran det hellige Alter. En lignende Skjebne overgik Klosterbrødrene Asker, Grimketel, Agamund og de øvrige Munke, efterat de Danske først ved allehaande grusomme Pinsler havde søgt at formaae dem til at angive, hvor Klostrets Kostbarheder vare skjulte. Hedningerne begyndte derefter selv at opbryde Gravene i Kirken, for at see, om der ikke i dem skulde være Kostbarheder skjulte, men da Intet fandtes, samlede de Benene af de her begravede ærværdige Mænd og Qvinder, og opbrændte dem tilligemed den største Deel af Klostret, der blev efterladt som en rygende Gruushob. Den Eneste i Klostret, der synes at være undgaaet Døden, var Drengen Turgar (Thorgeir), hvem den danske Jarl Sigtryg den Yngre reddede, idet han, bevæget over hans Ungdom og Skjønhed, rev Munkedragten af ham og tildækkede ham med en dansk Kappe [1]).

I Nærheden af Croyland fandtes endnu flere rige Klostre, paa hvilke Hedningerne kunde udøse deres religiøse Fanatisme. Det første Sted var Medeshamstede (Peterborough) — en By, som dengang var berømt for sit Kloster, og som endnu har en herlig, ældgammel Kirke at opvise til Minde om sin fordums anseelige Betydning. Landfolket havde samlet sig i Byen, for at forsvare Klostret og havde lukket Portene, men de Danske toge Klostret med Storm og trængte strax ind i Kirken, ved hvilken Leilighed Jarlen Ubbes Broder

[1]) Med Hensyn til de her forekommende Navne Turgar (Thorgeir), Grimketel, Asker og Tule, som tyde paa nordisk Oprindelse, jævnfør ovenfor S. 69 Anm.

»Lubba«, som han kaldes, blev farlig saaret i Hovedet af et Steenkast, saa han maatte bæres bort til sit Telt. Forbittret til Raseri herover kjendte Ubbe ikke mere nogen Skaansel mod Abbeden eller de øvrige ulykkelige Folk i Klostret. Ikke en Eneste blev i Live, ja Ubbas Hævngjerrighed var saa stor, at Sigtryg endog indstændig paalagde Drengen Turgar, hvem han havde bragt med sig fra Croyland, at han skulde holde sig borte fra Ubbes Nærhed, da hans Liv ellers ikke var sikkert. Ogsaa her bleve Gravene opbrudte, Liigstenene ituslagne, Benene adsplittede og Helgenernes høitanseete Levninger haanlig traadte under Fødder.

Fra Medeshamstede gik Marschen til Huntingdon. Ved at passere over Floden Nen hændtes det, at to af de Vogne, som førte det umaadelige Bytte og Trods, sank i et dybt Hul, hvorved Hestene druknede. Jarlerne Sigtryg den Ældre og Yngre førte Bagtroppen, til hvilken disse Vogne hørte. I den herved opstaaede Forvirring lykkedes det Drengen Turgar, som altid fulgte med den yngre Sigtryg, at flygte bort til en nærliggende Skov, hvor han skjulte sig indtil han om Natten kunde liste sig hjem til Croyland[1]. Fra Huntingdon trængte Danehæren videre frem til det berømte Nonnekloster paa Øen Ely, hvor alle Nonnerne bleve dræbte; Klostret plyndredes og overgaves derefter til Luerne.

De Danske havde nu, foruden at være i Besiddelse af hele Nordhumberland, hærget en stor Deel af

---

[1]) Efter Turgars Beretninger opbevaredes Erindringen om de Danskes Færd i disse Egne i Abbeden Ingulphs Krønike om Klostret Croyland (hos Savile Rer. Anglic. Script. p. 863—868).

Mercien, navnlig Nottingham- og Lincolnshire. Ved Øen Ely vare de tillige komne ind paa Grændserne af Østangel, hvor de, som bekjendt, første Gang ved deres Ankomst til England i Aaret 866 vare landede. I det tiende Aarhundrede beskrives Østangel som næsten heelt omgivet med Vand; umaadelige Marskegne, henved hundrede engelske Mile i Udstrækning, fandtes mod Nord. Mod Øst og Syd var Havet. Kun mod Vest var det mere landfast, men det var her beskyttet mod Anfald fra de andre Kongeriger ved en høi, anseelig Vold ligesom en Muur. Dets Jordbund var frugtbar og lystelig for Øiet; det var fuldt af store Søer og dets Marskegne riigt befolkede med Munke.

Allerede ved deres første Ankomst til Østangel havde de Danske sluttet Forbund med Indbyggerne her, af hvem de endog havde faaet Heste til deres Erobringstog længere mod Norden. Om Aarsagerne til deres fjendtlige Tilbagevenden efter fire Aars Forløb, vides ikke noget Sikkert. Det antydes kun, men kjendelig som en senere opfunden Forklaring, at ved Kong Edmunds Hof i Østangel var Ingvars og Ubbes Fader Regner Lodbrok, efter at være kommen iland paa Østangels Kyst, bleven dræbt, og at det var denne Udaad, som Sønnerne nu vilde hævne.

Sandsynligere end dette Sagn, der anføres forskjelligt i de engelske og nordiske Kilder[1], er det, at Ingvar og Ubbe ligefrem have villet erobre hele Østangel, hvortil de maaskee først nu følte sig mægtige. Thi at det virkelig laa i deres Plan at erobre dette

[1]) En udførlig Sammenstilling af de nordiske og fremmede Sagn om Regner Lodbroks Vikingetog og Død (i en Ormegaard) paa Englands Kyst findes hos Munch: Det norske Folks Hist. I. 612—621.

Kongerige, aabenbarede sig strax deri, at Ubbe leirede sin Hærstyrke i Mercien lige ved Nordgrændsen af Østangel, medens Broderen Ingvar med en stærk Flaade pludselig viste sig paa den østlige Kyst, hvorved de omsluttede den største Deel af Landet. Først tog Ingvar med Storm Byen Thetford, som han gjorde til sit Hovedqvarteer. Kong Edmund samlede saa stor en Styrke som muligt og rykkede mod Thetford, men blev aldeles slagen og maatte flygte. Ingvar fik nu tillige Undsætning af Broderen Ubbe fra Mercien, hvorefter de i Forening rykkede mod Kong Edmund. Edmund blev fangen, derpaa bunden til et Træ, pidsket og gjennemboret med Pile til han opgav Aanden. Han blev senere optagen blandt Helgenerne og kaldet Edmund den Hellige. Sagnet tilføier, at Ingvar og Ubbe netop myrdede Edmund i Skoven ved Hoxon, fordi det var paa dette Sted, deres Fader Regner tidligere var bleven dræbt. Høist rimeligt er det, at Kong Edmunds qvalfulde Død kan være Oprindelsen til de nordiske Sagaers udsmykkede Fortællinger om den grusomme Hævn, Regner Lodbroks Sønner i England øvede mod Kong Ella ved at riste en Blodørn paa hans Ryg.

De Danske toge nu deres Vinterqvarteer i Østangel, forjagede eller snarere underkuede største Delen af de derværende Indbyggere, og lagde hele Landet fuldstændig under deres Herredømme. Samme Aar døde den mægtige og snilde Høvding Ingvar. Den egentlige Hersker i Østangel blev da den tidligere omtalte danske Konge Gudrum eller Gorm[1]).

---

[1]) The Saxon Chronicle an. 870. Ethelwerdi Chronicorum lib. IV. cap. II. ad. an. 868—871, hvor een af Danehærens vigtigste Konger forekommer under det ovenfor brugte, mere nordiske Navn »Berse« (iste-

Ved Slutningen af Aaret 870 var den store danske Erobringshær i Besiddelse af hele den nordostlige Deel af England. De Danske rustede sig, som man kunde vente, derefter til at vove en fortvivlet Kamp med det sidste Kongerige i England, som endnu var ubetvunget, nemlig Wessex. Allerede oftere havde danske Vikinger hærget dette Land, uagtet dets kraftige Konger i længere Tid havde været Overkonger i England. Men for første Gang skulde nu en større, formelig paa militær Viis ordnet Hær af Danske trænge ind over det vestsaxiske Kongeriges Grændser. Det gjaldt om Tilværelsen af hele den angelsaxiske Magt, ja selv om Christendommen i England. Ligesom Wessex i sin Tid var Forkæmper for det gamle saxiske Hedenskab imod Christendommen, saaledes skulde det igjen blive Forkæmper for Christendommen imod det fra Skandinavien udvandrede Hedenskab.

En stor Flaade under Anførsel af Kongerne Berse og Halfdan samt Jarlerne Sigtryg, »Frena«, Asbjørn og Harald, seilede op ad Themsen, paa hvis sydlige Bred det overordentlig talrige Mandskab landede. Som en uhyre Strøm, delende sig i flere Grene, væltede det sig ud over det omliggende Land og satte sig tilsidst fast i Reading i Berkshire ved Themsen, lige Vest for London. Paa dette i militær Henseende vigtige Punkt, hvor Floden Kennet falder i Themsen, og hvorfra der var let Adgang baade mod Vesten til det Indre af Wessex og mod Osten til Havet ad Themsfloden, for det Tilfælde krigslykken

detfor det sædvanlige, forvandskede »Baeseeg«). Om Klostret Medeshamstedes Ødelæggelse see den gamle Beretning hos Langebek Script rer Dan. II. p 52–56.

skulde blive ugunstig, opførte de Danske en befæstet Leir, som paa to Sider var dækket af Floderne Themsen og Kennet ved deres Sammenløb, og som paa den tredie var forsvaret af en høi opkastet Jordvold. Herhen bragte de forskjellige udsendte Hærafdelinger deres Bytte, og herfra udgik de Tog, som bragte den vestsaxiske Konge Ethelreds Throne til at vakle.

Kort efterat de Danske havde faaet Leiren indrettet og befæstet, droge tvende Jarler ud til Hest med endeel Mandskab, for at udspeide Egnen og lægge Planer for de tilsigtede Erobringstog. Det første Sammenstød med Vestsaxerne var dog uheldigt. Jarlerne bleve overfaldne og den ene af dem slagen med en stor Deel Folk ved Englafeld, hvorpaa de Tilbageblevne flygtede til den forskandsede Leir. I dette Slag havde Ealdormannen Ethelwulf seiret med de Krigere, som han i al Hast havde skaffet tilveie. Men faa Dage efter mødte den vestsaxiske Konge Ethelred med sin Broder Alfred og en stor Hær foran Reading-Leiren, for at udjage de fremmede Erobrere af sit Rige. Det lykkedes ham vel strax at nedhugge adskillige Danske, som vare udenfor Leiren, men da det senere kom til Slag paa aaben Mark, seirede de Danske ved den tidligere med Held anvendte Krigslist, at de nemlig løde, som om de vare overvundne og flygtede, hvorpaa de da, saasnart deres Modstandere vare komne i Uorden ved Forfølgelsen, pludselig vendte om og stillede sig i Slagorden. Den tappre Ealdorman Ethelwulf, Seirherren fra den forrige Kamp, faldt i Slaget, ja de Danske bemægtigede sig endog hans Liig, som de senere førte med sig til Derby i Mercien, hvorhen altsaa ogsaa en Deel af Danehæren dengang maa være kommen.

Faa Dage efter dette Slag ved Reading stod en ny Kamp, og det af en ulige alvorligere Natur, mellem Kong Ethelred og de Danske. Det hedder vel, at det var imellem begge Hære med deres hele Styrke, men da Kamppladsen var ved Aescesdune (Ashdown), som maa have ligget i eet af Naboshirerne, synes det rimeligst, at den egentlig store Danehær strax ved Reading har deelt sig i flere Afdelinger, hvoraf een maa være bleven tilbage, for at dække Leiren som det sidste Tilholdspunkt for den samlede Hær. De Danske havde ved Ashdown besat en kratbevoxet Hoi, hvorfra de med en umaadelig og ødelæggende Pileregn beskjode den vestsaxiske Hær. Ethelred tilbragte lang Tid med Bonner indtil hans Broder Alfred utaalmodig begyndte Slaget og væsentlig ved sit Mod bidrog til, at det blev vundet. Den danske Konge Berse selv faldt for Kong Ethelreds egen Haand, desuden faldt begge Jarlerne Sigtryg, den Ældre og den Yngre, samt Asbjørn, »Frena«, Harald og hele den ætstore danske Ungdom. Saxerne siges at have forfulgt de Flygtende om Natten og den følgende Dag lige til Leiren ved Reading. At de Danske med deres foregivne hele Hovedstyrke ikke havde lidt noget afgjørende Tab, viste sig imidlertid snart deraf, at de neppe fjorten Dage efter kunde vinde en anseelig Seir ved Basing i Hampshire, og nogen Tid efter en lignende Seir temmelig langt igjen derfra ved Merton (i Oxfordshire eller rettere maaskee i Surrey). Rigtignok havde de Danske netop nu faaet en betydelig Understøttelse ved en ny Flaade, som havde landsat en Mængde af deres krigerske Landsmænd. Da de Danske jo ogsaa

allerede havde bredt sig vidt ud over det vestsaxiske Land, blev Faren for dette hidindtil saa stolte Kongeriges Selvstændighed dobbelt truende.

Midt i al denne Forvirring døde Kong Ethelred i April 871, og blev efterfulgt af sin Broder Alfred (»Aelfred«, »Elfred«), som senere har faaet Tilnavnet den Store. Strax efter sin Broders Ligbegjængelse maatte han gribe Sværdet, for at kæmpe mod de allevegne fremstormende Danske. En ny Flaade og Hær var landet ved Leiren i Reading, som længe og stadig vedblev at være det danske Hovedqvarteer. Ved disse idelige Forstærkninger kunde de Danske sprede sig mere og mere mod Vest. Kun en Maaned efter sin Thronbestigelse maatte Alfred endog kæmpe mod en dansk Hær foran Borgen Wiltun ved Floden Willy i Wiltshire, uden at det lykkedes ham at jage sine Fjender ud af denne fjerne vestlige Egn af sit Rige. De Danske seirede atter her, hedder det, ved at de lode som om de flygtede.

Dette Nederlag kunde ikke andet end bøie den unge Konges Mod. Rigtignok melde Angelsaxernes Kroniker, at der i Aaret 871 var holdt otte Slag med de Danske, og at disse i dem havde mistet een Konge og ni Jarler. Men de nævne ikke, at de Danske fik bestandig Undsætning fra deres Hjem, saa Tabet for dem ikke blev videre stærkt føleligt, hvorimod Vestsaxerne, som havde lidt ligesaa store, ja vistnok endnu langt større Tab, ikke havde nogen Leilighed til at udfylde de bestandig tiltagende Huller i deres Krigerrækker. Forhen naar de vestsaxiske Konger, især som Overkonger, førte Krig, havde de tilmed Understøttelse

fra de omliggende Riger, men af disse vare jo nu de fleste, og næsten alle, i Hænderne paa de Danske. Ikkun Mercien, hvor Alfreds Svoger Burhred herskede, hævdede endnu nogenlunde, skjøndt ikke engang paa Søkysten, sin Uafhængighed. Men den svage Konge i Mercien havde fuldtop at gjøre med at beskytte sit Land mod de stadig tiltagende Anfald af Danske; om at han skulde kunne sende Hjelp til Alfred, var der ikke Tale.

Vestsaxens Tilstand var i andre Henseender høist foruroligende. Foruden Folketabet svækkedes Landets Velstand deels ved Krigsrustninger og deels ved de Danskes Udpresninger og Plyndringer. Blandt Vestsaxerne selv gjærede en heftig indre Splid, hvorfor ogsaa Kong Alfred tilsidst var glad ved, efter Overeensskomst med sine Høvdinger og sit Folk, at slutte Forlig med de farlige Daner, ifølge hvilket disse mod en Pengesum skulde forlade det vestsaxiske Kongeriges Grændser.

Til at afslutte et saadant Forlig bevægedes de Danske vistnok fornemmelig ved den Erkjendelse, at det neppe vilde blive let, maaskee ikke engang muligt for dem at hævde Besiddelsen af det vidtstrakte, saa langt mod Vest liggende Wessex, naar de endnu ikke havde fuldt Fodfæste i hele det nordfor liggende Mercien, som jo stødte ulige nærmere op til deres egne Besiddelser i Nordhumberland og Østangel. Fra Wessex af bevægede Danehæren sig virkelig ogsaa strax imod Mercien. Den gik over Themsen og leirede sig i Omegnen af London, hvor den tog Vinterqvarteer. Den mercíske Konge Burhred maatte da gribe til det samme Middel, som Alfred, at kjøbe den bort. For

en Sum Penge lode de Danske sig ogsaa bevæge til at seile ned ad Themsen og gaae tilsoes (872).

Men det var kun en kort Frist, Kong Burhred herved skaffede sig. Neppe var den danske Flaade langs Englands Østkyst vendt tilbage til Nordhumberland, i hvis nordligste Deel en Konge Egbert, som de Danske selv tidligere havde ophoiet til Underkonge i det nordligste Nordhumberland, men som var bleven forjaget af Folket, nu blev gjenindsat paa Thronen, før strax igjen en Danehær viste sig i Mercien i Landskabet Lindisey ved Torksey, som den indtog. Den lod sig vel bortkjobe. Men allerede næste Aar trængte de Danske igjen pludselig dybt ind i Landet til Hreopendune (Repton) i Derbyshire, en By med et berømt Kloster, hvor de merciske Konger havde deres Grave. Kong Burhred, som opgav alt Haab om at kunne udrette Noget imod de mægtige Danske, der saaledes havde sat sig fast i Hjertet af Mercien, flygtede forfærdet bort fra sit Rige, hvilket heller ikke hans Svoger i Wessex Alfred var istand til at opretholde for ham. Burhred begav sig til Rom, hvor han strax efter sin Ankomst døde (i Aaret 874).

Der var nu Ingen mere i Mercien, der kunde eller vilde gjøre de Danske alvorlig Modstand. Efterretningen om Merciens Fald maa, tiltrods for de gamle Stridigheder mellem Mercien og Wessex, upaatvivlelig have gjort et mægtigt, nedslaaende Indtryk paa de iforveien betrængte og udpiinte Indbyggere i Wessex, som nu maatte forudsee en snart forestaaende, lignende Skjebne. De Danske indsatte en Konge i Mercien, een af den forjagede Konge Burhreds Høvdinger eller Thegner ved Navn Ceolwulf, som maatte

sværge Troskabseed og stille Gidsler. Men da han senere gjorde sig skyldig i de blodigste Udsugelser og viste sin hele foragtelige Charakteer i dens rette Lys, blev han igjen afsat af de Danske selv og døde i den største Elendighed. Paa denne Tid begyndte de Danske for Alvor at bebygge det Midterste af England og give mange af de derværende Steder danske Navne. Foruden talrige Landsbyer og mindre Kjøbstæder, fik ogsaa den vigtige Stad Derby i Hjertet af England, hvad Kronikerne udtrykkelig berette, sit nuværende Navn (sammentrukken af Deoraby ɔ: Dyreby) af de Danske. Indtil da kaldtes den af Anglerne »Northweorthig«.

Repton synes nu for en Tid at have været en storartet befæstet Leir for de Danske, ligesom forhen Reading ved Themsen. Efterat de Danske herfra havde sikkret sig deres nye Erobring af det for dem saa vigtige Kongerige Mercien, stod deres Hu til videre Erobringer baade imod Norden og Syden. I Aaret 875 deelte Hovedhæren sig i to store Dele. Den ene gik under Anførsel af Kong Halfdan til det Nordligste af Nordhumberland til Tyneflodens Munding, altsaa til Egnen af det nuværende Newcastle, hvorfra Halfdan ikke alene streifede ind paa de nærliggende skotske Grændser, men ogsaa videre mod Vesten til Bredderne af Clyden, til det nuværende Cumberland. Allevegne her vandt han Bytte og Land, som han uddeelte til sine Krigere.

Den anden Hoveddeel af Leiren fra Repton vendte sig under Anførsel af den østangelske Konge Gudrum, af Kongerne Asketil og Amund mod Sydost til Cambridge, hvor den tog sit Vinterqvarteer imellem Aarene 875 og 876). Gudrum maa enten ikke have følt

sig tilfreds med det nye Kongerige, han først havde erhvervet sig i Østangel, eller ogsaa er han maaskee snarere gaaet ud fra, at denne Erobring ikke var fuldkommen sikkret, saalænge han i Ryggen havde farlige angelske Konger i Mercien og saxiske Konger i Wessex. Med Mercien havde han allerede saagodtsom fuldstændig faaet Bugt; der stod da væsentlig kun Wessex tilbage. Snart skulde ogsaa det Uveir, som saalænge havde samlet sig omkring Alfreds Rige, det angelsaxiske Herredømmes sidste Støtte, bryde løs med ustandselig, overvældende Magt.

Danehærens Styrke bestod for en ikke ringe Deel deri, at den aldeles uventet viste sig tilhest midt i det Indre af Landet, og at den snart igjen hurtig kunde gaae tilsøes og lande paa et mindre godt bevogtet Sted, paa en langtbortliggende Kyst, hvor man mindst ahnede det.

Da hen i Foraaret 876 Kong Gudrum havde faaet sine Planer til det vestsaxiske Riges Undergang eller dog Ydmygelse modnede, brød han i al Stilhed op med sin Hær, lod staae ud tilsøes og landede efter nogen Tids Forløb heelt nede paa Englands Sydvestkyst, i Dorsetshire ved Warham. Dette Sted var ikke nogen egentlig By, men væsentlig kun et Nonnekloster med tilhørende Bygninger, men det havde en saare gunstig Beliggenhed, paa den ene Side dækket af Havet, hvortil der var god Udfart, og paa den anden Side ind imod Land dækket af to sammenløbende Smaafloder, saaledes at de Danske altid her kunde have et fast Tilholdspunkt, naar de kom tilbage fra deres Udflugter til de indre Egne af Wessex. Flere Vikingeflaader, bl. A. maaskee, som tidligere, fra Irland og de vestlige Øer af, foruroligede desuden ved denne Tid Kysterne, og

om end Kong Alfred af og til, selv tilsoes i Canalen mellem England og Irland, vandt nogle Fordele over sine Fjender, var det dog indlysende, at han ikke havde Kraft nok til i Længden at modstaae de Danskes afgjorte Overmagt tilsoes. Fra Warham af streifede vedblivende plyndrende Danehobe omkring i Wessex. Det ulykkelige Folk jamrede sig under den tunge Svøbe; Modløshed og selv indre Splid var i stadig Tiltagende. Alfred maatte derfor i sin Fortvivlelse gribe til den samme Udvei, som hans Broder for ham, at kjøbe Danehæren ud af sit Rige. Gudrum var heller ikke uvillig til at gaae ind herpaa. Gidsler bleve stillede og de Danske besvore Forliget deels, for de i Danehæren kæmpende Christnes Vedkommende, paa Reliqvieskriin, deels med Hensyn til de talrigere Hedninger, paa de hellige, sandsynligviis med Blod af Offerdyrene bestrøgne Armringe. Denne Eed, bemærke Krønikeskriverne udtrykkelig, ansaaes af de Danske som saare hellig og ubrødelig, hvilket ogsaa mærkelig stemmer med Efterretningerne i de nordiske Sagaer om, at der paa Altrene i Gudehusene, idetmindste i Norge og paa Island, henlaae store Guldringe, som de Sværgende maatte tage i Haanden, naar de skulde aflægge Eed.

Efter de høitidelige Forsikkringer og Eeder, maatte Kong Alfred ansee den værste Fare for afvendt, idetmindste for denne Gang. Men om Natten efter Forliget brøde endeel af de Danske pludselig op fra Warham og, efterat have dræbt en saxisk Rytterhob, der kom dem imøde, joge de til den anseelige Stad Exeter i Devonshire, som de overrumplede. Her havde de saaledes i Nærheden af de Angelsaxerne fjendtlige, og

mod de Danske gjerne venligsindede Britter i Cornwall bemægtiget sig endnu eet fast, i Forbindelse med Havet staaende Punkt, hvorfra de uafladelig, ligesom samtidig fra Warham, kunde forurolige det vestsaxiske Rige. Om Aarsagen til det pludselige Forligsbrud, vides ikke mere Noget; sandsynligt er det dog, at de Danske have havt idetmindste Skingrunde, som de angelsaxiske Kroniker af en naturlig, i andre Retninger ogsaa paafaldende stærkt fremtrædende, Forkjærlighed for Kong Alfred have overseet eller fortiet.

De Danske sade nu Vinteren mellem 876 og 877 over paa de to nævnte Steder i Wessex i Warham og Exeter. Efter det feilslagne Haab om en fredelig Overeenskomst udviklede Alfred megen krigersk Virksomhed baade tillands og tilsoes. Hans Skibe bevogtede, saavidt muligt, Havet, at ikke de Danske i Exeter og Warham skulde faae Tilforsel eller Undsætning, og hans Hære samlede sig mere og mere, for at indeslutte Exeter og bringe de Danske til at drage bort. Ved Foraarets Nærmelse havde ogsaa de Danske i Sinde at forene deres splittede Hærstyrke, hvortil maaskee Vanskelighederne ved Hærens fortsatte Forsyning i Egnen af det udpiinte Warham kan have bidraget. Den sidste, i Warham tilbageblevne Besætning indskibede sig paa en Flaade af 120 Skibe, for at begive sig til Exeter. Men underveis paa det derværende urolige og farlige Hav, bleve de forst overfaldne af tykke Taager og senere af stærke Storme, ledsagede af en saadan Bolgegang, at alle Skibene forgik og deres Besætning omkom.

Efter dette frygtelige Tab for de Danske, havde der tilsyneladende været en gunstig Leilighed for Kong

Alfred til at overfalde og ødelægge de øvrige i Exeter, som det hedder, indesluttede og ængstede Fjender. Men i Stedet derfor indskrænkede han sig til at slutte Forlig med dem imod at de stillede ham Gidsler. I August 877 droge derefter de Danske fra Exeter opad imod Nord til Mercien og navnlig til Gloucester til Severnfloden, hvor de havde deres Flaade liggende, og hvor de tilmed stadig kunde faae Undsætning, uden at de dog aflode med at forurolige Saxerne eller at fortsætte deres Planer imod Alfred og det vestsaxiske Rige.

Endnu i samme Aar landede en anseelig dansk Flaade paa den sydlige Kyst af Wales. Som dens Anfører nævnes en Broder til Jarlerne Ingvar og Halfdan. Denne Flaade skulde vistnok bringe Understøttelse til den fra Exeter opbrudte og nu tildeels i Gloucester liggende Danehær. Muligen har det tillige været de Danskes Plan at ophidse Beboerne af Wales imod deres gamle Arvefjender Saxerne i Wessex eller i al Fald at formaae dem til, i de forestaaende Kampe mellem de Danske og Saxerne, at forholde sig rolige. Paa denne Maade vilde Alfreds Stilling blive mere og mere betrængt, naar han ene og alene var indskrænket til at samle sin Hærstyrke fra de faa Strækninger af Wessex, som ikke vare aldeles ødelagte eller endnu besatte af de danske Hære. Fra Naboriget Mercien af modtoge desuden Westsaxerne bestandig nedslaaende Efterretninger om, hvorledes de Danske mere og mere efter Ceolwulfs Afsættelse bebyggede Landet, og hvorledes Folket der villig bøiede sig under det danske Herredømme.

Under disse for Alfred sørgelige Udsigter kom Aaret 878, der imidlertid begyndte med en fortvivlet

Kraftyttring af det vestsaxiske Folk. Den ovennævnte danske Flaade var fra Wales af gaaet tilsoes og var landet i Devonshire ved Fæstningen Cynwith. De Danske sogte at storme Borgen, som kun skal have været omgiven af en temmelig svag Jordvold, men Saxerne forsvarede sig under Shiregreven Odda med fortvivlet Mod, ja gjorde endog et aldeles uventet Udfald. De Danske lede et saadant Nederlag, at henved eet Tusinde af dem skulle være faldne. Blandt Andet tabte de ogsaa deres Krigsfane, som den angelsaxiske Beretning lader være vævet af Regner Lodbroks Dottre for deres Brodre Ingvar og Ubbe. I Midten af Fanen saaes Odins hellige Ravn, der, ifolge Sagnet, ligesom flagrede med Vingerne, naar den varslede Seir, hvorimod den lod Vingerne hænge slappe ned, naar den varslede Dod og Undergang [1].

Vestsaxernes Seir ved Cynwith blev dog uden nogen videre Virkning for deres Lands Skjebne. Thi den vældige Danehær, som havde samlet Forstærkninger i Gloucester fra nysankommende danske Flaader og tillige desuden fornemmelig fra det nærliggende af Danske besatte og nu for en Deel allerede bebyggede Mercien, brod samtidig som en Lavine ind over det af Krigsulykker og indre Splid sonderrevne Wessex. Den

[1]) En lignende Ravnefane omtales oftere i den danske Erobringshistorie af England som de danske Krigeres Hovedmærke. Endskjønt de nordiske Kilder, der, som bekjendt, ere af sildigere Oprindelse, Intet melde herom, tør det dog, efter samstemmende Beretninger og ældgamle Afbildninger paa omtrent samtidige Mynter og Faner, neppe betvivles, at Odins Fugl Ravnen virkelig var de Danskes og mulig andre Nordboeres Krigsmærke, ligesom Romerne til et saadant Mærke havde valgt sig en Orn, Gallerne et Sviin og Angelsaxerne en Drage. See videre »Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Irland« S. 80—92.

begyndte med at erobre den kongelige Borg Chippenham, vestlig i Wiltshire ved Floden Avon og her indrette en befæstet Leir, ligesom tidligere ved Repton i Mercien og Reading i Berkshire. Fra denne Leir streifede den ene Hærafdeling efter den anden ud over det vestsaxiske Land. De ulykkelige Indbyggere maatte underkaste sig eller søge sig et nyt Hjem i fremmede Lande. Store Skarer droge over Havet til Frankrige, for at redde deres Frihed, deres timelige Gods og deres christelige Tro. Munke og Biskopper flygtede med Helgenskrinene og Kirkernes Kostbarheder. Selv Kong Alfred, der saa sig forladt af næsten hele sit Folk, maatte opgive alt Haab om videre Modstand for Øieblikket og med nogle faa af sine troeste Ledsagere flygte til en afsides Egn yderst mod Vest i sit Rige, nemlig til Sommerseternes Land, hvor der var store Kratskove, Sumpe, Vandløb og i det Hele saa vildt og udyrket, at det ikke var vanskeligt, der at holde sig skjult.

Under allehaande Forklædninger, ukjendt af sine egne Undersaatter vankede Alfred her omkring i flere Maaneder, medens de seirrige Danske fuldstændig vare Herrer i hans Fædres Land. Han havde tilmed den Kummer at see, hvorledes endog Folkets aandelige Kraft mere og mere svækkedes. Mange af Vestsaxerne, hvis christelige Tro ikke var saa stærkt grundfæstet, synes atter at have vendt deres Hu til de gamle hedenske Guder, til hvem de danske Hedninger af Taknemlighed for de vundne Seire nu dobbelt ivrig maatte blote. Alene for at opnaae Beskyttelse og anden Fordeel sluttede ligeledes ikke faa Vestsaxer sig hurtig til de Danske.

Paa denne Maade havde Danehæren Aar 878 fuldendt Erobringen af hele England, og det ikke ved enkelte tilfældige Seire, men ved en formelig, gjennem tolv Aar uafbrudt fortsat militær Besætning af den ene Landstrækning efter den anden, i Særdeleshed ved Oprettelsen af store, befæstede Leire, der dannede faste Støttepunkter for den stadig fremrykkende Styrke, og ved klogt beregnet Samvirken af Land- og Sømagten. I hiin tidlige Tid var ogsaa det store Nordhumberland, Østangel og Mercien allerede ikke alene beherskede, men tildeels bebyggede af de danske Erobrere [1].

VII.

Forlig mellem Danerne og Kong Alfred. Endelig Afstaaelse til de Danske af Østangel. Halvdelen af England i de Danskes Magt (»Danelagen«). Danekongen Gudrums Daab. Vikinger tilbage til Frisland og Frankrige. Timaaneders-Beleiringen af Paris. Nederlag ved Løwen. Vikinger igjen i England. Ganger-Rolfs og Danernes Erobring af Landet ved Seinemundingen (»Normandiet«).

Ved Danernes Erobring af hele England var vel tilsyneladende Saxernes Magt brudt og deres sidste Mod tilintetgjort ved deres Konges Forjagelse.

---

[1]) Hovedkilden er, som sædvanlig, the Saxon Chronicle ad an. 867—878, hvortil slutte sig de i Enkelthederne mere eller mindre omtvistede Beretninger af Asserius: »de rebus gestis Aelfredi«, Ethelwerdus Florentius Wigorniensis o. Fl. (i Mon. Hist. Britann. Vol. I.). Et interessant, men af synlig Forkjærlighed for Alfred og Saxerne paavirket Sammendrag af disse Kilder findes i Dr. Reinhold Pauli's: »König Aelfred«. Berlin 1851 (Ogsaa i engelsk Oversættelse).

Men i Virkeligheden var Erobringen altfor uforholdsmæssig stor til at den længe kunde holdes, idetmindste i en saadan Udstrækning. Havde Danehæren end uafbrudt Tilstrømning fra alle Kanter, især vel fra Frisland og Frankrige, af Vikinger, der lokkedes ved de glimrende Udsigter til riigt Bytte, var den dog altfor ringe til vedvarende at beherske et saa talrigt og saa fjendtligsindet Folk, hvis Hjerter vare opfyldte af nagende Sorg og Fortvivlelse. Kong Alfred var ikke, som Mange troede, død. Saalænge han levede, var Saxernes Sag heller ikke tabt.

I Forening med nogle troe Mænd, som havde deelt hans Landflygtighed, viste han sig pludselig igjen for sit Folk. Ved Hjelp af de Krigere, der ved Rygtet om hans Tilbagekomst ilede til ham, lykkedes det ham at opkaste en Forskandsning paa en Øe i Somersetshire, i Nærheden af Somerton paa et Sted, hvor Floden Thone falder i Parret. Denne Øe, som senere blev kaldet »Aethelinga-eig« (sammentrukken »Athelney« ɔ: Prindse- eller Fyrsteøen), havde en af Naturen særdeles heldig Beliggenhed, da den bestod af en temmelig stor Forhøining paa en lavtliggende Strækning, som ved Havets Stigen blev sat under Vand, hvilket naturligviis vanskeliggjorde, ja næsten umuliggjorde en længere Beleiring[1]).

---

[1]) At virkelig Alfred opholdt sig i denne Egn, er yderligere bleven sandsynliggjort ved, at der her er opgravet et udmærket Smykke af Guld, (for Tiden opbevaret i the Ashmolean Museum i Oxford), med den angelsaxiske Indskrift »Alfred lod mig gjøre«. Dets Forarbeidning og Form viser uimodsigelig hen til Alfred den Stores Tid; det er derfor ogsaa almindelig kjendt i England under Navn af »Kong Alfreds Juveel«. (Afbildet i Akerman's: Archæological Index. Tab. XIX, fig. 1—3).

Saasnart Befæstningen paa Athelney var bleven et tilstrækkelig sikkert Tilflugtssted, rykkede Alfred i Marken med sin lille, modige Hær. Da han naaede Skoven Selwood, som i hine Tider strakte sig paa Østsiden af Devonshire og Somerset, hvor den dannede som et fast Landeværn, ilede en stor Deel af de betrængte Indbyggere fra de omliggende Shirer til, for at følge hans gyldne Dragebanner.

Imidlertid var Rygtet om den saxiske Folkereisning naaet til de Danskes Hovedleir i Chippenham, og en Hær begav sig strax paa Veien herfra, for at qvæle Bevægelsen i dens første Fremspiren. Begge Hærene mødtes i Wiltshire ved »Aethandune«, formodentlig Eddington ved Westbury. Men her vendte Krigslykken sig pludselig mod de Danske. I sluttede Rækker modstod Alfreds Hær ikke alene de Danskes voldsomme og stadig fortsatte Angreb, men tilsidst kunde endog Saxerne selv blive de Angribende. De Danske maatte vige. Alfred forfulgte de Flygtende og dræbte en stor Deel af dem lige til Portene af Leiren i Chippenham, som han derpaa fuldstændig indesluttede.

I fjorten Dage skal Beleiringen have varet, indtil de Danske, udmattede af Hunger og Kulde, bade om Fred, imod at de, saa hurtig, som muligt, skulde forlade det vestsaxiske Kongeriges Grændser og give saa mange Gidsler, som Saxerne vilde have, til Sikkerhed for Fredens Overholdelse. Det hedder, at Alfred ynkedes over dem og lod dem paa disse Betingelser drage bort.

Ligesaa utroligt som det, ifølge disse til Alfreds Forherligelse aabenbart udsmykkede eller endog opdigtede Beretninger, er, at Alfred i saa kort Tid, som

nogle faa Maaneder, skulde kunne have hævet sig fra sin dybe Fornedrelse til et saadant Hoidepunkt, at han ikke alene kunde slaae den vældige danske Hær, men ogsaa efter en Beleiring af ikkun fjorten Dage, faae hele den danske Hovedleir i Chippenham aldeles i sin Magt, ligesaa utroligt er det, at han, der havde været forjaget fra sin Kongestol, medens de Danske hærgede og ødelagde hans Land, nu skulde have følt Medlidenhed med dem og af Naade og Barmhjertighed ladet dem drage uhindrede bort. Langt rimeligere er det, at et Forlig om Rømningen, idetmindste af Wessex, er blevet sluttet, fordi Alfred har indseet, at han i heldigste Tilfælde ikke vilde kunne udrette Synderligt imod de Danske, der altid fik Undsætning saavel fra de af dem erobrede og tildeels bebyggede Landskaber i det nordostlige England som fra flere Nabolandes Kyster, ja selv fra det skandinaviske Norden, og fordi de Danske paa den anden Side have følt, at de ikke uden altfor store Opoffrelser og Farer vilde kunne vedblive at hævde Erobringen af det vidtstrakte, saa langt afsides imod Vest liggende Wessex, især deleshed naar den oprindelige saxiske Befolkning stadig med Fortvivlelsens Kraft reiste sig imod dem.

Efter Opbruddet fra Chippenham rykkede de Danske derfor heller ikke længere bort, end til det Sydligste af Naboshiret Gloucester, altsaa endnu i Kong Alfreds Nærhed, hvor de toge deres Hovedqvarteer i Byen Cirencester, som af Kong Gudrum derefter blev holdt besat i et heelt Aar.

Kong Gudrum havde imidlertid, og vistnok ikke mindst af Hensyn til Bevaringen af sine Besiddelser i England, erklæret sig villig til antage Christendommen.

Syv Uger efter Tilbagetoget til Cirencester skal han nemlig med tredive af sine bedste eller fornemste Hovdinger have indfundet sig hos Kong Alfred, for at lade sig dobe. Med megen Hoitidelighed bleve nu, til stor Glæde og Trost for det angelsaxiske Folk, disse forhen saa vilde og grumme Hedninger indlemmede i Christi Kirke; Kong Alfred stod selv Fadder til Kong Gudrum og gav ham i Daaben Navnet Ethelstan. Syv Dage efter bleve de nysomvendte Danskes Daabsklæder aftagne i Wedmor, og ved en kort efter (endnu i Aaret 878) sammesteds afholdt Rigsforsamling af de saxiske Store, et saakaldet »Witenagemot«, det forste, der var blevet holdt efter den danske Erobring, afsluttedes et formeligt Forlig mellem Alfred paa den ene og Østangels Konge Gudrum-Ethelstan tilligemed Østangels vigtigste Hovdinger paa den anden Side, hvorved en stor Deel af England formelig afstodes til de Danske.

Ved dette endnu opbevarede Forlig[1]) bestemtes saaledes forst og fremmest, at Grændserne mellem Gudrum-Ethelstans og Alfreds Riger skulde fastsættes fra Mundingen af Themsfloden langs Floden Lea, derefter til Bedford op ad Ouse Floden til Watlingastræt eller til den Vei, som fra ældgammel Tid af var lagt fra Englands Sydostkyst tværs op igjennem Landet mod Sydvest til Chester paa Grændsen af Wales, og som, idet den fulgte den naturlige Hoideryg, hvorfra Vandlobene baade mod Øst og Vest stromme, dannede en virkelig Grændse mellem det sydvestlige og nordostlige England. Især deleshed fra denne Tid af blev Watlingastræt i det Hele ogsaa omtrentlig Grændsen

[1]) Trykt hos Thorpe: »Ancient laws and institutes of England« I. 151 sq.

mellem den angelsaxiske og danske Deel af England, ligesom den forhen, paa det sydligste Mercien nær, havde adskilt Anglernes og Saxernes Lande. Netop den Omstændighed, at det saaledes udelukkende var Anglernes og ikke Saxernes gamle Land, der overgaves til de Danske, maa væsentlig have trøstet Alfred, hvem det fornemmelig gjaldt om at bevare sit fædrene, vestsaxiske Rige, der ved Forliget endog forøgedes med de Syd for Watlingastræt liggende Strækninger af Mercien.

Forliget satte endvidere Englændere og Danske paa selvsamme Fod, idet t. E. Drabsbøderne vare de samme. For de Danske beregnedes disse efter deres egen gammelnordiske Myntberegning i Mark og Øre, medens de for Angelsaxerne fastsattes i Pound og Shilling. Forliget antyder desuden, at Englænderne dengang stundom gik over til de Danske og toge Tjeneste i deres Hære, hvilket sikkert maa forstaaes baade om angliserede danske Nybyggere, og om angelsaxiske Overløbere. Sandsynligheden af at der i Gudrums Hær inden hans Omvendelse til Christendommen fandtes flere Christne, vinder herved ny Bekræftelse. Ogsaa en fransk Høvding over Ponthieu, Isembard, en Søstersøn af Kong Ludvig den Stammende, skal være flygtet fra Frankrige til Kong Gudrum i Østangel og have ledsaget denne paa hans Tog mod Kong Alfred i Wessex. Disse Tog maae saaledes aabenbart dengang have været anseete for virkelige Erobringstog, i hvilke selv Christne kunde deeltage.

Omtrent samtidig med Gudrum-Ethelstans Daab, eller maaskee endog noget før, begyndte endeel af de store Vikingeskarer, og fornemmelig vel de argeste Hedninger, som fra Frisland og Frankrige af vare

komne ham til Hjelp ved de sidste Angreb paa Wessex, lidt efter lidt at drage bort til deres forrige Tilholdssteder. Blandt dem var Vikingehovdingen Hasting, der med sine Skibe og Mænd igjen gik til de franske Kyster. Rimeligviis er han dog kort efter kommen tilbage; thi i Aaret 879, før Kong Gudrum-Ethelstan fra Mercien af var vendt hjem til sit Rige Østangel, og medens han endnu laa i Cirencester, løb Hasting med en stor Flaade opad Themsen og leirede sig ved Fulham. Men snart igjen, formodentlig efter indhentede Meddelelser om Kong Gudrums og den danske Erobringshærs sikkrede Stilling, seilede Flaaden tilbage til den flanderske Kyst, hvor den fortsatte de afbrudte Hærgninger.

Næste Aar (880) brød Gudrum-Ethelstan op med sin Hær fra Mercien til Østangel. Ved Forliget med Alfred havde han vundet bestemt lovligt Fodfæste baade i hele dette Land og i endeel af Mercien, hvilket i Forening med det af de Danske tidligere erobrede Nordhumberland udgjorde over Halvdelen af det fordums angelsaxiske England, og hvilket nu fik Navnet »Denelaga« ɔ: de Danskes Lag eller Fællesskab[1]. Fornemmelig fra denne Tid af tiltoge de danske Nybygder saavel i Østangel som i Mercien og Nordhumberland i Omfang og Styrke. Allerede under eller strax efter Tolvaarskrigens Larm og Uro havde danske Konger og Jarler

[1] Danelagen omfattede følgelig oprindelig, foruden det vidtstrakte Nordhumberland, omtrentlig de nuværende Shirer: Derby, Nottingham, Lincoln, Leicester, Rutland, Northampton, Huntingdon, Cambridge, Norfolk, Suffolk og Essex, samt endelig visse Dele af Middlesex, Hertford, Bedford, Buckingham, Stafford og Chester. Grændserne lade sig imidlertid ikke mere angive med fuldkommen Nøiagtighed.

været saa fast bosiddende i disse Egne af England, at de havde kunnet lade udpræge Mynter, endog i mange forskjellige Typer, der, til Vidnesbyrd om den livlige Forbindelse mellem de danske Vikinger i England og i Frankrige, vare Efterligninger af samtidige deels angelsaxiske deels franske Mynter[1]). Ligeledes havde ikke faa Stæder og Landsbyer i Nordengland maattet ombytte deres angelske eller angelsaxiske Navne med danske. Det var derfor intet Under, at Østangel, efter Gudrum-Ethelstans endelige Bosættelse der, fik adskillige nye og danske Stedsnavne[2]), eller at ogsaa han, som nu var formelig anerkjendt Konge af Østangel, begyndte med Udprægningen af en heel Deel Mynter, der, under forskjellige Typer, kom til at bære hans christne Navn Ethelstan[3]).

---

[1]) Om det høist mærkelige og store Fund ved Cuerdale i Lancashire i England af Mynter fra Slutningen af det niende og den første Begyndelse af det tiende Aarhundrede, hvoriblandt talrige, prægede i Nordengland for de danske Konger »Siefred«, »Sienert«, »Cnut«, »Alfdene« (Halfdan) og Eoloev« (Olaf), samt for Jarlen (comes) »Sitric« m. fl., see Edw. Hawkins: »An Account of Coins and Treasure found in Cuerdale« (The Numismatic Journal 1841) og »Minder om de Danske og Nordmændene«. S. 76—79.

[2]) Kemble: Proceedings of the Archæological Institute at Norwich 1847 p. 45. Efterat have omtalt Østangels Afstaaelse til Gudrum vedbliver han: »At this time a Danish or Norse population became predominant in East Anglia, and it is therefore remarkable, that they have left so few records as they have, in the names of places: the two smallest hundreds are almost exclusively distinguished by places marked by the characteristic by of the North, and we must therefore conclude, that the numerous places not so characterized and which can be identified in the Saxon charters (comprising the name of nearly every parish, and their name is legion), had been previously founded and peopled by Saxons. From this time also the nobles of East Anglia bearing Scandinavian names, first appear in Saxon documents«.

[3]) E. Hawkins: »Silver Coins of England«, Pl VII, og Ruding: Annals of the Coinage of Britain, Pl. 9.

Men tiltrods for de Gudrum-Ethelstan i hans nye Rige paahvilende mere fredelige, om end nok saa paatrængende og betydningsfulde Sysler og tiltrods for Christendommen, kunde han dog ikke paa eengang fornægte sin gamle Natur eller glemme det for Nordboen saa høist tiltalende Kampliv. Næsten ethvert Skib, der fra Fastlandet kom til Østangel, medbragte Efterretninger om hans Landsmænds vældige Kampe, der nu paany bragte Frisland og Frankrige til at skjelve. Forsaavidt endelig Gudrum-Ethelstan ved Forliget med Alfred havde maattet anerkjende dennes Overhøihed, hvilket dog ikke vides, vilde der altid kunne være Anledning nok for ham til at slutte sig sammen med sine mægtige og heldige Landsmænd, for atter at hjemsøge Kong Alfreds Lande, og for saaledes ved deres Hjelp at tilkæmpe sig idetmindste en fuldstændig Uafhængighed.

Gudrum - Ethelstans Holdning ikke længe efter Forliget med Alfred gav grundig Anledning til Mistanke om nøie Forbindelser med Danerne paa de franske Kyster. Han begyndte nemlig med at ledsage den franske Høvding Isembart, som tidligere havde fulgt ham paa Togene i Wessex, over til Frankrige, hvor de i Forening hærgede med den største Grusomhed. Senere igjen, efterat Gudrum-Ethelstan var kommen tilbage til Østangel, landede, som det synes ikke uden hans Vidende, en anseelig Flaade ved Rochester i Kent (885). Alfred ilede imod Danehæren, som ikke vovede at stole paa sine svage nysopkastede Forskandsninger, og som trak sig tilbage. Men med Understøttelse af Gudrum-Ethelstan satte den sig atter fast ved Beamfleot (Benfleet) i Essex, hvorfra

den saaledes forenede danske Magt nu hærgede Alfreds Lande.

Alfred samlede efter yderste Evne en Flaade, for at sikkre sine Kyster og straffe Gudrum-Ethelstans Troløshed, medens Gudrum paa sin Side siges at have faaet Hjelp fra Frankrige af den senere som Vikingehøvding og Erobrer berømte Rolf. Alfreds Flaade havde faaet Befaling til at hærge de østangelske Kyster som om de vare ganske fjendtlige Lande. I Forstningen havde ogsaa hans Skibe det Held i Mundingen af Stourfloden at overraske 16 Vikingeskibe, hvis Mandskab de dræbte og hvis Skatte de agtede at føre med sig som Bytte. Men netop som de vare i Begreb hermed, bleve de overfaldne af Østanglerne og andre danske Krigere, der igjen toge det nævnte Bytte tilbage. Formodentlig bleve dog disse Tvistigheder mellem Alfred og Gudrum-Ethelstan snart efter bilagte. Idetmindste høres i over fem Aar Intet om Stridigheder mellem dem, ligesaalidet som der høres om Vikingeangreb paa Englands Kyster i det Hele [1]. Skuepladsen for de danske Vikingers dristige Stordaad var nu henflyttet til andre, især dog til de ligeoverfor i Øst og Sydost liggende Egne. Den lykkelig gjennemførte Oprettelse af et anseeligt dansk Rige paa Englands nære Kyst maatte fremtidig yde de øvrige, endnu omsværmende danske Vikinger baade et forhen ukjendt, fast Støttepunkt og en stadig, mægtig Opmuntring til Efterligning.

Endnu medens Erobringen af Danelagen stod paa i England, havde Danerne heller ikke været ganske

[1] The Saxon Chronicle, Lappenberg: Geschichte Englands I S 312—325. Pauli: König Aelfred S. 135—146.

ledige paa Frankriges Kyster. Seinen var vel temmelig fri for Vikinger, saa Kong Karl den Skaldede kunde i Ro lade bygge Fæstningsværker baade ved Pistes eller Pitres og i Abbediet St. Denis ved Paris. Men ved Loiren var der endnu farlige Vikingehobe, som uafbrudt næsten hvert Aar hærgede, selv i det Indre af Landet. Det nyttede ikke Kong Karl synderligt, at Hertug Salomon af Bretagne havde forenet sig med ham. Forgjæves vare ogsaa de Forsøg, som enkelte brave franske Høvdinger, t. E. Hugo-le-Clerc eller l'Abbé gjorde paa at forjage Vikingerne fra Loiren. Hugo-le-Clerc havde endog samlet en stærk Hær, for at storme og indtage Loire-Øen eller Noirmoutier, hvor de Danske i over et Aar uden nogen Afbrydelse havde havt deres Stade. Men Danerne havde forskandset sig saa vel og forsvarede med saa stor Tapperhed deres Leir, at Hugo maatte drage bort med uforrettet Sag, og endnu i over to Aar havde de Danske deres Tilhold paa Øen.

Vikingernes Magt var efterhaanden stærkt tiltaget. I Aaret 873 havde de saaledes fra Loire-Øen gjort et Tog op ad Loiren og kastet sig ind i Staden Angers, hvor de benyttede de derværende faste Taarne og Mure til at forskandse sig som i en befæstet Leir, og hvorhen de bragte deres Qvinder, Børn og alt deres Bytte fra den nærmeste Omegn. Rygtet herom satte selv den svage Kong Karl den Skaldede i en saadan Bevægelse, at han med en Hær rykkede imod Angers; han fik tillige Understøttelse af de Danskes gamle Bundsforvante Hertug Salomon af Bretagne, der maatte med Grund befrygte, at Vikingerne ved slige Er-

obringer i Hjertet af Frankrige, skulde blive altfor mægtige og derved altfor farlige ogsaa for ham.

Kongen og Hertugen beleirede nu med kunstige Maskiner de Danske i Angers. Men disse havde gjort den egentlige, paa en Klippe byggede Borg til deres Hovedfæstning, og desuden anlagt saadanne Værker, at de Beleirende Intet kunde udrette, før Hertug Salomon, som vidste, at Skibene vare Danernes ømmeste Side, raadede Kongen til at grave en Canal og derved aflede Vandet fra Floden la Mayenne bag Høiborgen, i hvilken Flod de normanniske Skibe laae. Kongen fulgte hans Raad, og lod eller idetmindste gjorde Mine til at lade Canalen grave. Men da Normannerne saae, at deres Skibe vare i Fare for at komme til at ligge tørt og saaledes blive ganske ubrugelige for dem, bleve de ængstelige og indledede Underhandlinger med Kong Karl. De gamle Kroniker bebreide Kongen, at han ikke ved denne Leilighed hævnede sig paa Normannerne, der havde tilføiet hans Land saa umaadelig Skade. Karl indskrænkede sig til at fordre, at de skulde vende tilbage til Loire-Øen, og at de, forsaavidt de ikke vilde gaae over til Christendommen, skulde drage bort fra Landet.

Men indre Uroligheder i Bretagne gave snart de Danske Anledning til alligevel at forblive ved Loiren. Hertug Salomon var nemlig bleven afsat og dræbt (873), og een af de to Sønner af den bretonske Konge Noménoé, som nu begge vare Prætendenter til Salomons Lande, paakaldte Loire-Normannernes Hjelp. Skjøndt de saaledes paany forenede Bretonner og Danske vare uheldige, idet deres Modstander gik af med Seiren, fandt de Danske sig dog ikke foranledigede

til at forlade Loire-Egnene, hvor de tvertimod begyndte at hærge som før. I det nordligste Frankrige havde Høvdingen Rorek fra Frisland og hans Landsmand »af kongelig Byrd« Rolf, anrettet frygtelige Ødelæggelser og ligesom i Frisland inddrevet store Afgifter af Penge og Gods. Kong Karl havde i den Anledning personlig flere Møder (870 og 872) med disse Høvdinger, hvorved han omsider opnaaede Fred med Rorek. Rolf derimod forlod Kongen i Vrede, men faldt snart efter (873) paa et Tog i Frisland.

I det Hele var Kong Karl den Skaldede i den Grad optaget af Planer til at udvide Frankriges Omraade, at han næsten aldeles forsømte Forsvaret af sine egne Lande. Efterat han ved sin Brodersøn Lothar den Andens Død (869) havde erhvervet sig Burgund og Lothringen, og efterat han ved sin anden Brodersøn, Keiser Ludvig den Andens Død (875) ligeledes havde opnaaet den romerske Keiserværdighed, søgte han endvidere at tilegne sig de tydske Lande, som hans senest (876) afdøde Broder Ludvig den Tydske havde havt. Men med Skam og Skade maatte han opgive sit Forsøg og havde samtidig den Ydmygelse, at han for at frie sig for en Vikingeflaade paa 100 Skibe, der var løbet ind i Seinen, maatte love at udbetale de Danske en Sum af 5000 Pund Sølv. Det var med Møie og under stor Klage af Læge og Lærde, at denne Sum blev tilveiebragt. Thi endogsaa Kirkernes hellige Kar maatte flere Steder, af Mangel paa rede Penge, sælges, for at Geistligheden kunde svare sin Andeel af Skatten. Det var kun en svag Erstatning for Frankriges Ydmygelse og Udsugelse, at efterhaanden flere og flere af Vikingerne og deres

Høvdinger antoge Christendommen, især da adskillige af de Nysomvendte vedbleve som forhen at leve »paa hedensk Viis«.

Ved Karl den Skaldedes kort efter (877) indtrufne Død forbedredes heller ikke Tilstanden i Frankrige. Hans Søn og Efterfølger Ludvig den Stammende lavede sig vel, efter Opfordring af den utrættelige Grev Hugo-le-Clerc, til at angribe de Danske paa Loire-Øen, men hans Sygdom og snart paafølgende Død (879) standsede Udførelsen af denne Plan. Frankrige deeltes nu, ovenikjøbet under ødelæggende indre Stridigheder, mellem hans to unge Sønner Ludvig og Karloman og svækkedes derved følelig paa samme Tid som danske Vikingeskarer ikke alene fra England, men ogsaa fra Danmark af, hvor Forholdet til Saxernes Beherskere atter var blevet fjendtligt, forenede sig i større Masser, for med Kraft at hjemsøge især Saxernes, Frisernes og Frankernes Lande.

Allerede medens Tolvaarskrigen i England var i fuld Gang og medens Danefolkets Opmærksomhed maatte deeltagende vende sig did, kæmpede de Danske ved Aar 873 i deres Hjemstavn mod deres sydlige Naboer Saxerne. Muligviis kan Kong Ludvig den Tydske have anseet Tidspunktet for gunstigt til at begynde en Krig med det ved saa mange Udvandringer altid noget svækkede Danmark. En Fred sluttedes i al Fald snart ved Folkegrændsen Eideren mellem Kong Ludvig og de danske Konger Sigfred og Halfdan, som navnlig søgte at sikkre Handelens uforstyrrede Gang mellem Danmark og Saxland. Freden blev af de Danske besvoret paa deres Vaaben og Kong Ludvig fik i Gave af Danekongerne, der, som Krøniken siger, ønskede

»at betragte sig som hans Sønner og ham som deres Fader«, et prægtigt Sværd med Fæste af Guld. Men syv Aar efter (ved 880) rasede Kampen paany. Efter Tolvaarskrigens Slutning i England kunde de Danske formeentlig byde over en større Styrke, end ved Aar 873. Kong Ludvig den Tydske var imidlertid ogsaa død og hans Lande deelte mellem hans Sønner. De Danske vare nu i Forening med de slaviske Vender de Angribende. Først efterat de havde overvundet Saxerne i et stort Slag, dræbt deres Hertug og næsten i et heelt Aar opholdt sig i deres Land, bleve de nødsagede til at trække sig tilbage.

Tildeels i Forbindelse med denne Grændsekrig stode vistnok nogle af de frygtelige Ødelæggelser, som i de samme Aar overgik især Frisland, Flandern og Rhinegnene. Idetmindste gjorde den tydske Konge Ludvig den Tredie store Anstrengelser, for at standse Vikingefærden i hans Lande. Det lykkedes ham at overvinde de Danske eller Normannerne i et stort Slag ved Sambrefloden, i hvilket henved 5000 Vikinger skulle være faldne. Men de fra England stadig kommende Vikingeskarer udfyldte de Faldnes Pladser og snart vare alle store Stæder ved Rhinmundingerne, ved Schelden og Maasfloden hærgede, ja saagodtsom hele Nordfrankrige til Burgunds Grændser var oversvømmet af dem. I Nimvegen havde de bemægtiget sig det derværende stærkt befæstede kongelige Slot, hvor de havde deres Tilhold, og i Nordfrankrige havde de paa vanlig Viis indrettet sig en fast Leir ved Courtray. Samtidig var en ny Kronprætendent, Hertug Hugo af Elsas (Søn af Kong Lothar den Anden), fremstaaet med Fordringer paa Lothringen, medens tillige Pro-

vence havde erklæret sig uafhængig under en egen Konge (880).

En paa Grund af disse indre Uroligheder mellem Ludvig den Tydskes og Ludvig den Stammendes Sønner begyndt Samvirken standsedes ved Vikingernes farlige Fremtrængen i de tydske og franske Lande. Efter Tabet af Provence skyndte den franske Konge Ludvig den Tredie sig med at forsvare de nordlige Egne af sit Rige. Efterat han havde vundet en stor Seir over de Danske ved Saulcourt (i Picardiet) (881), hvor 9000 Normanner skulle være faldne, byggede han stærke Fæstningsværker, for at standse deres senere og videre Fremtrængen. Men han manglede Mænd til at forsvare disse Værker, der, som det udtrykkelig hedder, bleve til større Gavn for Normannerne, end for Frankerne.

Foreløbig var den meest overhængende Fare overstaaet i Nordfrankrige. Alligevel vedbleve store Vikingeskarer at hærge i Flandern og i Rhinegnene. Den tydske Konge Ludvig den Tredie søgte forgjæves at indtage Normannernes Leir i det kongelige Slot i Nimvegen; kun efter et Forlig og efter først at have ødelagt Slottet, droge Normannerne bort. Men snart efter samlede disse sig paany ved Haslou (d'Esloo) ved Maasfloden i en befæstet Leir under Anførsel af Kongerne Godfred og Sigfred, og af Jarlerne Orm og Half. Efter den tydske Kong Ludvigs Død (882) gjorde de derfra et Hærgetog langs op ad Rhinen, hjemsøgte bl. A. Stæderne Trier, Coblentz, Cölln og Bonn, brugte det keiserlige Palads i Aachen til Hestestald og plyndrede flere keiserlige Slotte. Ludvigs Efterfølger, Keiser Karl den Tykke, havde omsider samlet en Hær,

hvormed han lagde sig for Leiren ved Haslou. Men uagtet de Danske forrædersk havde lokket endeel af Keiserens Mænd ind i deres Leir og dræbt dem, sluttede Keiseren strax efter en ydmygende Fred med Vikingerne, dog paa den Betingelse, at Godfred antog Christendommen imod at erholde de samme Len i Frisland, som for ham flere danske Konger havde havt. De andre Høvdinger fik en Sum af over 2400 Pund Guld og Sølv, hvorfor de til Gjengjeld lovede, at de ikke mere vilde forurolige Keiserens Lande. Keiseren befalede ovenikjøbet, at ingen af hans Mænd, under Straf af at miste Liv eller Øine, maatte dræbe nogen Dansk, der indfandt sig i hans Leir.

Danehæren gik derpaa mod det østlige Frankrige til Condé, og tog siden Vinterqvarteer i Amiens. Ved Mellemhandling af den danske Høvding Sigfred, som havde antaget Christendommen og sluttet sig til Kong Karloman, der efter sin Broder Ludvigs Død (882) var Enekonge i Frankrige, blev det afgjort, at de Danske ogsaa her skulde drage bort imod en Sum af 12000 Pd. Sølv. De Danske brændte Leiren, en Deel af dem gik over Bretagne til England, en anden Deel derimod gik ind i Flandern, og satte sig fast i Nærheden af Lowen. Dette Sidste var egentlig imod Forliget i Amiens, men da Karloman imidlertid var død (884), erklærede de Danske, at de hermed vare løste fra deres Forpligtelser.

Karlomans tidlige Død ved et Vaadeskud paa Jagten føiede en ny Ulykke til dem, hvoraf Frankrige allerede saa længe havde været hjemsøgt. Af hele det gamle Kongehuus i Frankrige var der nu kun et Barn tilbage: Karl, senere kaldet den Eenfoldige, og de mægtigste, ledende Mænd indsaae klart, at man paa

en saa farlig Tid umulig kunde overdrage Herredømmet til ham. De bleve derfor enige om at henvende sig til den tydske Keiser Karl den Tydske, een af de sidste Karolinger, i den Tro, at naar Tydsklands og Frankriges Kroner bleve forenede, vilde der være god Udsigt til, at disse Landes Fjender ved begge Rigers forenede Kræfter vilde kunne holdes i Ave. Karl den Tykke modtog Frankriges Krone. Men ikke mere, end sine Forgjængere, var han istand til at holde de danske Vikingeskarer borte fra sit Rige.

Karl den Tykke maatte først gjøre den samme sørgelige Erfaring med den danske Høvding Godfred i Frisland, som de forrige franske Konger og Keisere havde gjort med de andre danske Høvdinger der, at Godfred i Almindelighed, istedetfor at forsvare Kysterne mod sine Landsmænd, snarere hemmelig begunstigede eller endog ligefrem sluttede sig til dem. Godfred havde desuden giftet sig med Gisela, en Datter af den afdøde Kong Lothar den Anden og Søster til Kronprætendenten i Lothringen, Hertug Hugo af Elsas.

Keiseren fik derved Mistanke om, at Godfred, som overhovedet de Danske, spillede under Dække med Hugo, og heri bestyrkedes Keiseren, da Godfred senere rykkede frem med Anmodning om, at han maatte faae overdraget nogle keiserlige Besiddelser ved Rhinen, bl. A. Coblenz og Andernach, især deleshed for Viinavlens Skyld, da der ikke voxede Viin i Frisland; i modsat Fald turde han ikke love at kunne forsvare sit Lens Grændser mod Normannerne. Godfreds Hustru Gisela havde endog i denne Anledning selv begivet sig til Keiseren, der hemmelig besluttede at skille sig af med Godfred. Han holdt Gisela tilbage og sendte

Gesandter, bl. A. Markgrev Henrik af Babenberg, op til ham, for nærmere at ordne Sagen. Men Markgrev Henrik modte til en Sammenkomst med Godfred, ledsaget af en Grev Eberhard, hvem Godfred tidligere havde berovet nogle Eiendomme. Understøttet af Grev Henriks Folk dræbte Eberhard Godfred paa Øen Herispic ved Sammenløbet af Floderne Waal og Rhinen.

Allerede kort før Godfreds Drab var en Afdeling Normanner bleven slagen ved Duisburg af den nysnævnte tappre Markgrev Henrik. »Ved denne Leilighed«, fortæller en gammel Krønike »faldt der af Normannerne saadanne Mænd, hvis Lige i anseelig Væxt og Legemsskjønhed man aldrig forhen havde seet i Frankrige«. En ny Vikingeskare, som landede paa Frislands Kyster, uvidende om Godfreds Drab, blev igjen tvungen til at trække sig tilbage. Baade denne og en anden Flaade, der, som det synes, var slagen paa Kysten af England, forenede sig nu vistnok og seilede syd paa til Seinemundingen, hvor de lagde op til Rouen. Herhen syntes der allerede at være kommen en heel Deel af de Danske eller Normanner, der over Land fra Flandern af maae have søgt ned til de Skibe, som de ventede at træffe i Seinen. Høist betegnende for Frankriges daværende ynkelige Tilstand er det i saa Fald, at en forholdsviis ringe Hær paa denne Maade turde vove sig gjennem det fjendtlige Land, fjernt fra sine Landsmænd og Skibe.

I Juli Maaned 885 var der i Rouen og paa Seinefloden samlet en saa stor Hær og Flaade af danske Vikingeskarer, at de samtidige Kroniker angive Danehæren omtrent til 30—40,000 Mand paa 700 Skibe. Er dette endogsaa overdrevet, maa dog Antallet baade

af Mænd og Skibe have været meget betydeligt, at dømme efter deres senere Foretagender.

Vikingehærens Komme til Rouen vakte ogsaa en saadan Bestyrtelse i Frankrige, at man besluttede strax at møde den, for om muligt at standse dens videre Fremtrængen. Den tappre Hertug Ragnald af Maine samlede en Hær og rykkede imod den, men uheldigviis faldt han selv strax og dermed var Modet borte fra hans Hær. Senere søgte Frankerne at forsvare Pontoise, men Normannerne afskjare Tilforselen af Vand og indtoge senere Borgen, hvor de, efterat have ladet Besætningen uhindret drage bort med Vaaben og Heste, vandt et riigt Bytte.

Imidlertid vare Normannerne forstærkede ved danske Vikingeskarer fra Loiren, fra Bretagne, og det gik nu videre fremad Seinen mod Paris. Denne By havde gjentagne Gange forhen lidt meget af de Danske, hvorfor ogsaa mange af Indbyggerne og talrige Geistlige i sin Tid vare vandrede bort til andre Steder. Men efterhaanden var Roligheden og Tilliden vendt tilbage. Netop dengang havde Byen ogsaa en tapper Befalingsmand i Grev Odo, en Søn af de Danskes tidligere tappre Modstander Grev Robert-le-Fort; ved hans Side stod tillige den af dansk Fangenskab udfriede Geistlige Gozlin, som var bleven Erkebisp af Paris, som nylig selv havde kæmpet mod Normannerne i det nordlige Frankrige, og som af al Magt nu havde arbeidet paa at befæste Byen, navnlig den store Bro over Seinen mellem la Cité paa Seineøen og det faste Land.

Det synes ikke engang at have været den store Vikingeflaades egentlige Plan at ville indtage Paris, men kun at seile forbi Byen, for at hærge paa det indre

Frankrige, navnlig paa Burgund, hvor de Danske ikke forhen havde været. Men da de kom til Paris, fandt de Indbyggerne der vel i stor Bestyrtelse, men dog beredte paa at forsvare sig til det Yderste, idet Gjennemfarten var standset og spærret ved stærke Forskandsninger. Fra Forstæderne og fra de fritliggende Klostre havde Indbyggerne og Munkene begivet sig til Seine-Øen, som var omgivet med faste Mure og Taarne. Anføreren for den danske Flaade Kong Sigfred forlangte af Grev Odo og Erkebiskop Gozlin, at de skulde indrømme ham og hans Flaade fri Fart paa Floden. Han vilde i saa Fald skaane Staden. Men da hans Begjering blev afslaaet, begyndte han i Slutningen af November 885 en formelig Beleiring af Paris.

Grev Odo og Erkebiskop Gozlin have formodentlig antaget, at Kong Sigfreds Anmodning om at drage forbi Paris, kûn var gjort paa Skrømt og at det ikke var hans egentlige Mening at ville besøge Egnene ved Seinens Kilder. Men det er ikke urimeligt, at Sigfred vel har beregnet, hvor vanskeligt det vilde i hvert Tilfælde blive for ham at indtage det velbefæstede Paris, medens Landet østfor ikke frembød nogen synderlig Modstand. Desuden var Burgund riigt paa Bytte, især paa Viin, som synes at have udøvet en mægtig Tiltrækningskraft paa de til stærk Drik meget hengivne Danske og øvrige Normanner.

Paris var dog maaskee falden for de Danske ogsaa denne Gang, naar ikke Erkebispen uafbrudt havde været tilstede paa alle de meest udsatte Punkter og derved sat Mod i de Vaklende. Navnlig havde Pariserne Opmærksomheden henvendt paa at forsvare et Taarn, som var opført ved Enden af den største Seinebro.

For de Danske gjaldt det nærmest om at erhverve sig et fast Punkt ved Seinefloden, hvor de kunde have et Tilhold og samle deres Hovedstyrke, og hvorfra de tillige kunde gjøre Streiftog i den omliggende Egn. I den Hensigt bemægtigede de sig det af Munkene forladte Kloster Saint-Germain-le-Rond, som de omgave med en Grav og Vold. Da Indbyggerne i den nærmeste, for al Forsvar blottede Omegn saae, at de Danske paa denne Maade lavede sig til et Angreb paa Paris, søgte de mere Velhavende at redde Liv og Eiendom. Nogle flygtede til befæstede Stæder i Nærheden, t. E. Rheims; Andre droge endnu længere bort og atter Andre synes for Penge at have tilkjøbt sig Fred af de Danske.

I Paris arbeidede man af al Magt paa at forstærke Befæstningen paa Seinebroen. Taarnet, som især skulde danne Midtpunktet for Befæstningen, var forneden opført af Muurværk og foroven af Tømmer, men det var ikke blevet fuldendt. Med den yderste Anstrængelse fik man det saavidt istandsat, at det kunde modstaae de Danskes Anfald, der allerede begyndte to Dage efter Flaadens Ankomst for Paris. De Danske angrebe først med Kastespyd og Stene; da dette ikke førte til Noget, søgte de under et Slags Tag af friske Dyrehuder, som skulde dække dem mod Pileskuddene fra Taarnet, at storme dette; snart efter prøvede de paa, med Øxer at nedhugge Taarnets Grundvold eller dog at skaffe store Huller deri, og snart igjen lode de brændende Baade flyde ind under Broen, for at faae den stukket i Brand. Men de Beleirede forsvarede sig med den største Tapperhed, heldte sydende Olie og Beeg paa de Stormende, eller ogsaa lode de store Stene falde

ned i de fjendtlige Skibe, som nærmede sig Broen, og som da fyldtes og sank. En stærk Vinterkulde indtraadte nu, hvorved Stormangrebene standsede, men kun for igjen i Januar 886 at begynde med fornyet Kraft. Medens nemlig flere Afdelinger af de Danske streifede om i de nærmeste Egne, deels for at proviantere og deels for at holde Folket i Uro og afskjære Tilforslen til Paris, havde Andre bygget store Beleiringsmaskiner, og deriblandt navnlig een, som var tre Stokværk høi, hvori der kunde rummes 60 Mand, og som kunde bevæges fremad paa Ruller eller Hjul. Men opmuntrede af Grev Odos og Erkebiskop Gozlins Heltemod dreve Pariserne stadig de Danske tilbage med stort Tab. Disse gjorde nu atter Angreb, idet de vilde forsøge at rokke Taarnets Grundvold ved Muurbrækkere, men de Beleirede havde skaffet sig store Slyngestene og Bjelker, hvormed de holdt ogsaa disse farlige Maskiner borte. Vikingerne skulle endog være blevne nødsagede til at flygte og lade to af deres nye Beleiringsmaskiner i Stikken.

Hverken ved Beleiringsmaskiner eller ved brændende Fartøier havde Vikingerne naaet at ødelægge nogen Deel af den store Seinebro. Men til Ulykke for Pariserne indtraf en Oversvømmelse af Seinefloden, hvorved et Stykke af Broen reves bort og et Taarn paa den yderste Ende, der havde en Besætning af tolv Krigere, kom til at staae afskaaret. Saasnart de Danske opdagede dette, ilede de til, dræbte alle de tolv Krigere, som forsvarede sig med det største Heltemod, og tilintetgjorde ganske Taarnet. Men endnu stadig holdt Broen sig. Taarnets Erobring havde ingen videre Følger.

Muligen paa Grund af den samme Oversvømmelse havde de Danske maattet flytte deres Leir fra St. Germain le Rond paa den høire Seinebred til Klostret Saint-Germain-des-Près paa den venstre Flodbred, hvor de samlede de store Hjorde af Qvæg, som de brugte til Hærens Underhold.

Paa deres mange Udflugter i Omegnen opbrøde de bl. A. de merovingiske Kongers Grave i Kirken St. Genoviéve. Ligesom deres Had og Forfølgelser i det Hele gik ud over Klostre og Kirker, baade for Religionens og Byttets Skyld, saaledes havde de ikke sjelden for Skik at opbryde de gamle Grave, i Haab om der at træffe Kostbarheder. Da man t. E. i Trier ved Rhinen ventede Vikingeskarer fra Leiren ved Haslou, turde man ikke lade de med gyldne Indskrifter forsynede Tavler hænge, som betegnede, hvor forskjellige Helgene og andre vigtige Mænd vare begravede, eftersom man frygtede for, at Hedningerne ellers vilde aabne Gravene. I England forstyrrede de Danske mange Grave i Klostrene og Kirkerne, og i Irland fortælles det, at de endog trængte ind i de anseelige steenbyggede Kamre, som flere Steder ere opførte under store Jordhøie, for at røve det formeentlig derværende kostbare Gravgods.

Paris vedblev fremdeles at være beleiret. De Danske vare talrige nok til at dele deres Styrke og sende en Afdeling mod Loirefloden. Et Udfald, som Pariserne forsøgte imod de Danskes nye Leir ved St.-Germain-des-Près mislykkedes, og deres tappre Anfører Erkebiskop Gozlin døde af Anstrængelse. Alt saa kun sørgeligt ud for de Beleirede, da med Eet et Glimt af Haab om Undsætning viste sig for dem. Keiser Karl den Tykke

havde vel endnu ikke været at bevæge til at komme Paris til Hjelp. Men een af hans Vasaller, Grev Henrik af Saxen og Lothringen, havde, efter Opfordring af Erkebisp Gozlin, med en Hær begivet sig paa Marschen til Paris. Som Følge af Foraarets Kulde og Fugtighed havde han dog mistet saa mange Folk og Heste, at han ved Ankomsten til Paris ikke troede at kunne udrette Noget. Efter kun at have deeltaget i et mindre betydende Udfald mod Danernes Leir, var han derfor strax igjen paa Hjemveien.

Modet hos de Beleirede sank naturligviis derved dybere, end forhen, hvortil ogsaa det bidrog, at Hungersnød og dermed følgende pestagtige Sygdomme begyndte at rase i den ulykkelige Stad. Mange raabte høit paa, at den burde overgive sig, og Geistligheden havde ondt nok med, ved høitidelige Processioner med Helgen-Reliqvier at holde Parisernes Mod og Standhaftighed oppe.

Imidlertid begyndte selv de danske Vikinger at kjedes ved det eensformige Liv, som en saa langvarig Beleiring medførte. Kong Sigfred erklærede sig villig til at indgaae Forlig, og for en Sum af 60 Pd. fiint Sølv forpligtede han sig til at drage bort med sine Skibe. Men de andre Høvdinger vilde ikke slutte sig til ham. En Konge eller Høvding Sigtryg svor endogsaa at han ikke vilde vende tilbage, før han havde seet Seinens Kilder. Sigfred seilede bort med sine Folk. Sigtryg derimod druknede ikke længe efter i Seinen. De Danske indesluttede uafbrudt Paris, som mere og mere ødelagdes af Sygdom og Hungersnød. Omsider, efter omtrent otte Maaneders Beleiring, fik endelig Byen den Undsætning, hvortil den saa længe havde trængt.

Som Fortrop for Keiser Karl den Tykkes Hær, ankom i Juli Maaned 886 to tydske Grever Adalbert og Henrik af Babenberg med deres Folk. Adalbert holdt sig i Paris; Henrik derimod drog ud af Byen for at skaffe sig Kundskab om de Danskes Leir. Men han vovede sig for langt frem, blev forladt af sine Folk, omringet af de Danske og dræbt. Paa denne Maade hævnede disse det Drab, som af Henrik tidligere var øvet paa den danske Høvding Godfred i Dorestad. Ved Henriks Fald fik de Danske nyt Mod; de gik ud af deres Forskandsninger, angrebe Seine-Øen paa et svagt bevogtet Sted, og det var kun med den største Nød, at Øen slap for at blive erobret.

Først i October, over ti Maaneder efter Beleiringens Begyndelse, ankom Keiseren selv og leirede sig paa det høitliggende Montmartre. Paa samme Tid skal Kong Sigfred igjen være kommen tilbage for Paris, formodentlig kaldet til Undsætning af sine Landsmænd, som vilde samle hele deres Styrke imod Keiseren. Men en slig Forsigtighed gjordes ikke nødig. Thi uden Sværdslag ilede Keiseren med at slutte Fred med Vikingerne. Han lovede at ville betale dem 700 Pd. Sølv til næste Marts, dog saaledes, at de, indtil Betalingen skete, havde Tilladelse til at drage forbi Paris op ad Seinen til Bourgogne.

De Danske opnaaede saaledes netop det, som de hele Tiden havde kæmpet for, og, mærkeligt nok, de opnaaede at komme til at hærge paa eet af Frankriges meest velhavende og hidtil meest urørte Landskaber med formelig Tilladelse af den øverste Landsherre, og det i et Øieblik, hvor det skulde synes, som om Keiseren med al sin Magt vilde søge at standse Vikingernes

Ødelæggelse af hans Lande. Keiserens ellers næsten ubegribelige Adfærd var dog muligen fremkaldt ved, at Befolkningen i Bourgogne ikke havde anerkjendt hans Herredømme, og at den derfor ogsaa nu skulde føle hans Hævn.

Men var endog Keiseren ussel nok til at priisgive sit eget Land til de danske Vikinger, vilde alligevel Pariserne ikke taale, at de Danske uhindrede passerede op ad Seinen forbi deres By. Erkebiskop Gozlins Efterfølger Anscheric i Forening med Abbeden Ebolus eller Ebles, som allerede tidligere under Beleiringen havde udmærket sig, spærrede Seinen, satte Vaabenmagt imod Normannerne, ja Abbeden Ebles dræbte selv med en Piil een af de Danskes Hovdinger. De Danske trak sig da ikke alene tilbage, men lovede at ville gaae heelt udenom Staden. Med stor Raadsnildhed og med en ikke ringe Foragt for Frankerne, slæbte de Danske derefter deres Skibe overland forbi Paris i en Strækning af 2000 Skridt, satte dem atter i Seinen bag Byen og seilede til Bourgogne [1]).

Keiseren trak sig i Ro og Mag op fra Paris til Soissons, men af Frygt for Normannerne begav han sig kort efter saa hurtig, som muligt, tilbage til Elsas.

---

[1]) Beretningen om Parises Beleiring hidrører fra et Øienvidne Munken Abbo fra Klostret St. Germain. Hans paa latinske Vers skrevne Fremstilling er trykt hos Langebek: Script. rer. Dan. II. p. 75—106, hos Pertz: Mon. Hist. Germ. II. p. 776—805 o. fl. St. Om Beleiringen og de nærmest foregaaende Begivenheder see fornemmelig Annalium Fuldensium pars III—V ad an. 880—886, Hincmari Remensis Ann. ad an. 881, Annales Vedastini ad an. 878—886 og Reginonis Chronicon ad an. 881—886 (Alle hos Pertz Mon. I.) Depping l c. liv. II. chap. VI. og liv. II. ch. I.

Kong Sigfred plyndrede ogsaa senere Soissons og Omegn, medens hans Landsmænd gik op ad Seine- og Yonnefloden og beleirede Sens, der kjøbte sig Fred mod en betydelig Pengesum. Derefter hærgede de en stor Deel af Burgund. Ikkun saare faa Stæder, t. E. Dijon, vovede at gjøre nogen egentlig Modstand.

Selv efterat de 700 Pd. Sølv næste Foraar vare betalte til Vikingerne, dvælede dog danske Flaader i Burgund, hvor Byerne Troyes, Toul, Verdun og flere bleve deels opbrændte deels brandskattede. En anden Afdeling af Danerne hærgede i den nærmeste Omegn af Paris, hvor den imidlertid blev slagen af Frankriges nye Konge Odo, som, væsentlig paa Grund af sin Tapperhed mod de Danske under Beleiringen af Paris, var bleven udraabt til Konge istedetfor den (Aar 887) afsatte, uduelige, svage Karl den Tykke. Dette Kongeskifte i Frankrige var dobbelt uheldigt for de Danske, da ogsaa de Tydske, istedetfor Karl den Tykke, havde valgt sig en djærv og tapper Konge i Arnulf af Kärnthen, hvorved de Danske ligeledes i de saxiske Lande kunde vente sig en ganske anden Modstand, end før.

Men Odos Kraft blev hurtigere svækket end man skulde have troet. Strax efter hans Regjeringstiltrædelse truede de Danske med at beleire Paris paany, medens han var fraværende paa en Hyldingsreise. Men Odo kom hurtig tilbage, indgik Forlig med de Danske og kjøbte dem til at drage bort. De trak igjen deres Skibe over Land forbi Paris, og seilede ned ad Seinen (889), hvorpaa den store Flaade adsplittedes. Nogle Skibe gik til Bretagne, hvor i en Kamp med Bretonnerne næsten alle Vikingerne paa eengang faldt. De faa Tiloversblevne søgte med deres Skibe igjen op ad Seinen.

Andre Vikinger seilede til Flandern, hvor de i flere Afdelinger hærgede ved Floderne Maas og Schelde. Kong Odo søgte vel at standse deres Fremrykken. Men saalænge hans Bundsforvante den tydske Kong Arnulf opholdt sig i Sydtydskland, havde han ikke Styrke nok til at modstaae Hedningerne En Hær, som Arnulf senere sendte op, blev aldeles slagen ved Floden Geule (891). Men nu førte Arnulf selv sine bedste Krigere mod de Danske, der havde forskandset sig ved Floden Dyle i Nærheden af Løwen. Det lykkedes Arnulf at erobre Leiren og anrette et stort Nederlag paa de efter Geule-Slaget overmodige Danske, som mistede begge Kongerne Sigfred og Godfred, og tillige »sexten kongelige Faner«, der som Trophæer bleve sendte til Baiern. Til Erindring om denne Seir[1]) høitideligholdtes senere i Løwen Slagdagen den 1ste September ved en Takkefest til den hellige Jomfru.

Men Vikingernes Magt var derfor ingenlunde brudt. Store Hære vedbleve stadig at være leirede paa Kyster og Flodbredder. I Sommefloden havde saaledes Hovdingen Hasting længe ligget med sine Skibe. Men da der var Udsigt til Hungersnød i Frankrige, gik han over til England. I Forveien var allerede en mægtig Flaade paa 250 Skibe med en stor Mængde Heste ombord fra Boulogne gaaet over til Mundingen af Floden Lymne (Limene) i det østlige Kent, hvor de Danske

[1]) I Annalium Fuldensium, Pars V. ad an 891 hedder det udtrykkelig, at Arnulf ved Løwen kæmpede med: »det tappreste Folk blandt Normannerne, nemlig Danerne, om hvem man aldrig forhen havde hørt, at de vare blevne overvundne eller fangne i en befæstet Leir«. (»Erat autem ibi gens fortissima inter Nortmannos Danorum, qvæ nunqvam antea in aliqva munitione vel capta vel superata auditur«).

ved Appledore havde opkastet en stærk Forskandsning, for i Sikkerhed at kunne afvente Hasting's egen Flaade. Da denne næste Aar (893) var ankommen, satte Hasting sig ligeledes fast i Kent ved Milton, og fra disse to befæstede Leire gik de Danske nu paa større og mindre Tog, som udstraktes lige til Berk- og Hampshire.

Imidlertid var Kong Alfred kommen i stærk Bevægelse ved dette nye og truende Angreb paa hans Rige. I Forening med sin Svigerson Ealdormannen Ethelred, som styrede den Deel af Mercien, der laa syd for Watlingastræt, rykkede han mod de Danske; efter flere mindre Kampe, i hvilke Alfreds Søn og senere Efterfølger den unge Kronprinds Edvard allerede udmærkede sig, kom det til et større Slag ved Farnham i Surrey, i hvilket de Danske bleve overvundne og mistede saagodtsom alt det Bytte, de havde vundet i Hamp- og Berkshire. Den hedenske Konge (Bjorn?) blev farlig saaret, og hans Hær styrtede i vild Flugt over Themsen til Essex til Øen Thorney ved Colneflodens Munding, hvor deres Skibe havde samlet sig.

Hasting's og de øvrige danske Vikingers Komme til England paa den Tid var upaatvivlelig fremkaldt ved indre Stridigheder mellem den danske og den angelsaxiske Deel af England. I Østangel var netop den danske Konge Gudrum-Ethelstan enten død (890) eller draget tilbage til Danmark, og efter ham var Erik bleven Konge i Østangel. Medens nu Kong Alfred beleirede Danehæren paa Thorney, havde Østanglerne og Nordhumbrerne gjort aabenbar fælles Sag med Vikingerne og sendt en Flaade paa nogle hundrede Skibe til Englands sydvestlige Kyst, hvor de truede Exeter, og endnu

videre mod Vest uden om Cornwall til Devonshire, paa hvis Nordkyst de lagde sig udenfor en Borg. Alfred blev forfærdet ved Efterretningen herom og søgte, saasnart som muligt, at blive færdig med Hasting's Hær, som nu var leiret deels paa Øen Thorney deels ved Benfleet i Essex, hvor Hasting ved sit forrige Angreb paa England ogsaa havde forskandset sig. Alfreds Svigersøn angreb med stor Voldsomhed Leiren ved Benfleet, erobrede den og fangede Hasting's Kone og to Sønner, som han sendte til Alfred. Rimeligviis af Frygt for Hasting skal Alfred have frigivet Fangerne, men ikke have høstet anden Løn derfor, end at Hasting pludselig brød op, for at give Angrebene paa det vestsaxiske Rige desto større Kraft. Hasting gik nemlig med sin Hær langs Themsen tværs gjennem Mercien over til Severnfloden, hvor han forskandsede sig. Angreben her af Kong Alfred skal han have indgaaet et Forlig med ham om at rømme Mercien; han drog rigtignok tilbage til Essex, men inden Vinteren samlede han atter i Forening med Østangler og Nordhumbrer en stor Hær og drog derpaa gjennem Landet mod Nordvest lige op til Chester paa Nordgrændsen af Wales. Efter en kort Beleiring af denne By, der var ligesom Nøglen til Halvøen Wirral, rykkede han ind paa Halvøen og overvintrede der.

Samtidig med at Hasting næste Aar 895 hærgede paa Wales, hvis Indbyggere ved denne Leilighed holdt med Alfred, hærgede ogsaa en nordhumbrisk Konge Sigeferth der. Fra Wales gik Hasting senere over Nordhumberland langs Østkysten tilbage til Essex til Leiren paa Thorney. Da det var lykkedes Alfred, som længe havde holdt sig i Devonshire, at formaae de

Danske til at drage bort fra Exeter, havde han saaledes foreløbig faaet Wessex befriet fra de Danskes Hære.

I Vinteren 895—896 forskandsede de Danske under Hasting sig fem danske Mile fra London ved Leafloden, i Nærheden af Hertford eller Ware. Men da Saxerne her afledede Vandet af Floden, saa de danske Skibe kom til at ligge tørt, maatte de Danske lade deres Skibe i Stikken og trække bort. Istedetfor dog at bevæge sig henimod Østkysten, gik de Danske atter til Vestkysten til Severnfloden, hvor de forskandsede sig ved Bridgenorth. Deres Qvinder havde de imidlertid ladet blive tilbage hos Østanglerne. Først Aaret efter (897) deelte Hæren sig i tre Dele; den ene, Nordhumbrernes, vendte tilbage til Nordhumberland, Østanglernes vendte ligeledes hjem, og Hasting endelig drog med den sidste Trediedeel over Havet til Seinemundingen.

Efterat dette farlige, treaarige Angreb af de Danske, der »kunde have ødelagt hele det angelske Folk i Bund og Grund«, lykkelig var overstaaet, lod Alfred til Forsvar for sine Kyster bygge endeel Skibe, som i Formen vare forskjellige baade fra »de frisiske og de danske«, og som bleve bemandede med Friser og Englændere. Med disse Skibe lykkedes det ham ikke længe efter at hindre danske Vikinger, der viste sig under Øen Wight, fra at lande og gjøre Skade. Nogle af Vikingerne faldt i Kampen, medens andre bleve fangne og hængte. Kun eet eneste Skib reddede sig til Østangel. Tyve danske Vikingeskibe, som samme Aar viste sig under Sydkysten af Wessex, bleve opslugte af Havet. Fra nu af havde Alfred i sin øvrige Levetid Ro for danske Vikinger. Ikke alene Afstaaelsen af Østangel og Nord-

humberland til de Danske begyndte i denne Henseende at bære gavnlige Frugter for England i det Hele, men ogsaa vigtige Begivenheder i Frankrige bidroge til at skaffe Englands Kyster Fred ved at samle de endnu omflakkende danske Vikingeskarer paa Seineflodens Bredder [1]).

Lige siden den danske Erobring af Østangel og af de øvrige Egne af Danelagen havde nemlig Frislands og Frankriges Kyster ikke havt Ro for de fra England tilbagevendte Vikingeskarer. I alle Floderne fra Rhinen til Loiren og Garonnen laae jævnlig stærke Flaader, hvis Besætninger deels hærgede paa egen Haand deels sluttede sig til eet eller andet af de mange stridende Partier i Frankrige. Kong Odo vedblev at udmærke sig ved sin Iver for at bekæmpe Normannerne. Men de oprørske Store svigtede ham mere og mere, ja valgte tilsidst den unge Karl den Eenfoldige til Modkonge. Under en slig indre Splid hjalp det kun lidet, at Odo og hans Tilhængere af og til vandt en hæderfuld Seir, eller at enkelte af de danske Vikinger og deres Høvdinger kunde ved Magt eller Overtalelse blive omvendte til Christendommen. Thi kjendelig i samme Grad som Tilliden til de Styrende og selv til de af Munkene lovpriste Reliqvier tabte sig, blev Modstanden mod Vikingerne svagere og svagere. Hungersnød som en naturlig Følge af de mange udyrkede Marker og Viinhaver stod stadig for Døren. Tilstanden begyndte at blive næsten haabløs, og i Fortvivlelse bad Folket til Gud: »Befri os, o Herre, for Normannernes

[1]) The Saxon Chronicle ad an. 890—897. Ethelwerdi Chron. Jfr Pauli »König Aelfred« S. 259—275.

Raseri«. (»A furore Normannorum libera nos, o Domine!«).

En heel ny Vending i de Danskes Vikingefærd i Frankrige kunde derfor heller ikke udeblive, idet Alt nu tegnede gunstig for en større Erobring. Hidtil havde der kun manglet en djærv Høvding til at gjennemføre denne. Men ved Aar 890 optraadte omsider paa eengang, eller dog temmelig pludselig, en saadan dristig Vikingehøvding i Spidsen for en anseelig, i Seinefloden liggende Flaade.

Den senere saa berømte og af Sagnet forherligede Rolfs Herkomst og tidligere Skjebne er, mærkeligt nok, ikke fuldstændig bekjendt. Ifølge de længe efter hans Tid i Norden nedskrevne norsk-islandske Sagn, var han en for ulovlig Vikingefærd landsforviist Nordmand og Søn enten af Ragnvald Møre-Jarl eller af Oxnathore. Han skal have været saa svær, at ingen Hest kunde bære ham, og at han stadig maatte gaae til Fods, hvorfor han ogsaa blev kaldet Ganger-Rolf [1]. En gammelfransk Krønike [2] lader Rolf være en Søn af Ketil (»Catillus«) og kalder ham Rolf Ketilsøn. De ældste normanniske Frasagn derimod, som ere nedskrevne ikkun hundrede Aar efter Rolfs Tid [3], melde aldeles bestemt, at han var en dansk Mand, udvandret fra »Dacia« eller Danmark, ligesom de ogsaa bringe hans Færd i den

[1]) Snorre Sturleson: Kong Harald Haarfagers Saga cap. 24. Laxdølasaga cap. 32.

[2]) Richeri Hist. Lib. I. (hos Pertz: Monum Hist. Germ. Script. III. 578).

[3]) Af Munken Dudo fra Saint Qventin, som fik sine fleste Meddelelser af Rodulph, Greve af Ivry, en Halvbroder paa mødrene Side til Richard, Rolfs Sønnesøn. See: Dudonis S. Quintini Decani de Moribus et Actis Normannorum lib. II. (hos Duchesnius: Historiæ Normannorum Scriptores antiqvi).

noieste Forbindelse baade med de gammeldanske Lande og med den danske Konge Gudrum-Ethelstan i England.

Men hvad enten Rolf saaledes var dansk eller norsk af Fødsel, hvilket altid vil forblive meget tvivlsomt, tor det ansees for afgjort, at han havde tumlet sig endeel i Vikingefærd paa de brittiske Oers Kyster, og at han navnlig havde baade understottet og igjen selv senere faaet Understottelse af den danske Konge Gudrum-Ethelstan i Østangel, før han henimod Aar 890 begav sig paa Tog til Frisland, til Øen Walcheren og Egnene ved Seinen. Det er ligeledes hævet over al Tvivl, at den anseelige Flaade og Hær, hvormed Rolf viste sig i Seinen, bestod af danske Vikinger, som forlængst havde forladt Danmark og som, da Rolf første Gang sluttede sig til dem, allerede i mange Aar stadig havde hærget især paa Englands og Frankriges Kyster og saaledes banet Veien for danske Erobringer og Bosættelser der [1].

---

[1] Den nyeste norske Historieskriver P. A. Munch indrommer ogsaa bestemt, at Rolfs Erobringsflaade var væsentlig udgaaet fra Danmark (see »Det norske Folks Hist.« I. S. 669, 650, samt »Chronica regum Manniæ et Insularum«. Christiania 1860 pag. VII—VIII) og oprindelig under Anførsel af »de danske Kongesønner Sigfred og Godfred«. Hertil knytter dog Munch den Formodning, at denne danske Erobringsflaade i Seinen, hvorover »den norske Jarlesøn Rolf« først senere fik Befalingen, var (som efter hans Mening i det Hele taget de fleste danske Vikingeflaader paa Saxlands, Frislands, Englands og Frankriges Kyster) fornemmelig udgaaet fra et af Nordmænd stiftet Rige (»Nortmannia«) i Sonderjylland, hvoraf Munch igjen har taget Anledning til uden Videre at henføre næsten alle de danske Normannertog i det niende og en stor Deel af det tiende Aarhundrede særligt til Norges og Nordmændenes Historie. Men ligesom »Nortmannia« og »Nortmanni« i Reglen betegner Norden og Mænd fra Norden, og ikke udelukkende Norge og Nordmænd (jfr. ovenfor S. 35 og 135), saaledes er ogsaa det fuldkommen Ugrundede i den alligevel med stor Sikkerhed fremførte Hypothese om et norskt Rige i Sønderjylland paaviist af Schiern

Rolf kunde ikke med den danske Flaade være kommen til Frankrige paa en for Erobringer heldigere Tid. Frygten for Vikingerne og Modløsheden hos Befolkningen var nemlig stegen til en saadan Grad, at endog større Stæder uden Sværdslag overgave sig til en forholdsviis lidet talrig Vikingeskare. Da saaledes Rolf med sine Mænd seilede op ad den skjønne Seineflod, hvis herlige Omgivelser med Bakker, duftende Marker og yppige Træer, i høi Grad tiltalte ham og hans Mænd, og han var kommen til Abbediet Jumiéges, traf han allerede Afsendinge fra Borgerne i Rouen, som tilbøde, at Byen vilde underkaste sig, da Kongen ikke mere var istand til at beskytte den. I hvert Tilfælde synes Rolf (mellem Aar 890 og 900) at have bemægtiget sig Rouen uden nogen Kamp, og strax at være begyndt med at befæste sig der paa en Maade, som viste, at han agtede at beholde Herredømmet over den saa smukt beliggende, af en riig og frugtbar Egn omgivne, og efter Datidens Forhold temmelig anseelige Handelsstad.

Saasnart de stridende Konger Odo og Karl erfarede, at Rolf var kommen til Rouen, og at han med en stor Styrke havde sat sig fast der, besluttede de hver for sig at vinde ham for sit Parti. Men Odo

(Historiske Studier II. 202—207), af Jessen (Undersøgelser til Nordisk Oldhistorie S. 18, 59—60) og af Maurer (Die Bekehrung des Norwegischen Stammes zum Christenthume I. 49—55). I og for sig er det utænkeligt, deels at et saa lille Land, som Sønderjylland, skulde kunne have udsendt de mandstærke Vikingeskarer, der bebyggede saa store Strækninger af England og Frankrige, deels at hele det øvrige Danmark skulde under den almindelige Vikingebevægelse i Norden have ligget saa at sige ganske udenfor den for de Danske saa naturlige Vikingefærd til de vestlige Lande.

skulde dertil bruge Penge, hvilke han ikke synes at have kunnet skaffe tilveie, og Karl fik ikke Lov af Geistligheden til som Christen at slutte Forbund med en saa grum Hedning, som Rolf. Kort efter døde Odo (898) og Karl den Eenfoldige blev nu Enekonge i Frankrige. Ifølge Sagnet hos Dudo havde imidlertid Rolfs Mænd styrket ham i, at de skulde beholde ikke alene Rouen, men ogsaa de omliggende Egne. »Dette Land, sagde de, er frugtbart paa forskjelligt Slags Korn, det har skyggefulde Skove, fiskerige Floder og er rigt paa alt Slags Vildt, men er blottet for Krigere og stridbare Mænd. Lader os gjøre os til Herrer over det, nedsætte os her og erobre de tilstødende Riger, Byer, Gaarde og Borge, for at Nybyggerne kunne have Ro«. Rolf optog med Glæde dette Forslag, og seilede med sin Flaade videre op ad Seinefloden, for at undertvinge de nærmest liggende Egne.

Rolf var dog neppe endnu anerkjendt som egentlig Hersker over de andre Høvdinger, men kun valgt til Anfører paa Krigstog. Idetmindste hedder det i de gamle Sagn, at da Rolfs Flaade var kommen til Pont de l'Arche, mødte den der Afsendinge fra en fransk Hær, som stod i nogen Afstand rede til at gjøre Angreb paa Vikingerne. Afsendingene bestode af den danskfødte Hasting, der nu havde sluttet sig til Frankerne og modtaget et Len, og af et Par andre Mænd, som vare kyndige i det danske Tungemaal. Ved deres Ankomst til Seinefloden raabte de til Vikingerne og spurgte dem, hvo de vare, hvortil Svaret lød: »Vi ere Danske, vi komme fra Dacien og ville erobre Francien«. — »Hvo er Eders Herre?« — »Vi have ingen Herre, vi ere Alle lige, men hvo er Du, som saaledes taler

vort Sprog?« Hasting spurgte dem da, om de ikke kjendte hans Navn, og opfordrede dem til at gjøre, som han, indgaae Forlig med Frankerne og paa denne Maade erhverve sig Land. De Danske svarede, at de nok kjendte en Mand af det Navn, der havde begyndt godt og endt slet, men at de ikke vilde modtage Andet, end hvad de kunde erhverve sig ved Vaabenmagt.

Hasting vendte tilbage til den franske Leir og, formodentlig efterat have seet Rolfs stærke Forskandsninger, der vare som en Borg, fraraadede han Frankerne at angribe Vikingehæren. Men flere Høvdinger, der vistnok ikke have havt Tillid til den danskfødte Udsendings Tale, vare ivrige for, at Kampen strax skulde begynde. Udfaldet viste dog, at Hasting havde havt Ret. Thi Frankerne bleve aldeles slagne og Rolf, som ved dette Angreb var bleven opsat paa Hævn, besluttede nu at lade Frankerne føle sin Vrede. Han stormede Byen Meulan, dræbte alle Indbyggerne og hærgede vidt og bredt omkring. En ny Hær, som kom ham imøde, blev ogsaa slagen og Anføreren faldt, truffen af et Pileskud. Rolf fortsatte nu sit Tog til Paris og medens Beleiringen af denne stærkt befæstede By stod paa, skal han have gjort et Tog til Bayeux, stormet og indtaget Byen og dræbt en fornem Mand Berengar, hvis smukke Datter Poppa han derefter ægtede »paa dansk Viis«. Fra Beleiringen af siges Rolf at være bleven kaldet til England, hvor hans Ven Kong Ethelstan trængte haardt til hans Hjelp, da Anglerne havde gjort Opror imod ham i den Tro, at Rolf var saa beskjæftiget med Beleiringen af Paris, at han ikke kunde understøtte ham. Rolf drog saa hurtig, som muligt, til England, og tvang

Anglerne til igjen at underkaste sig Ethelstan, som af Taknemlighed tilbød at ville dele sit Rige med Rolf. Men Rolfs Hu stod til Frankrige; han drog igjen tilbage og deelte sin Hær og Flaade i flere Dele, hvoraf een gik til Girondefloden, en anden til Loire og en tredie gik op ad Seinen imod Paris. Atter her gjenlyder saaledes i de gamle Sagn Mindet om Rolfs og Gudrum-Ethelstans eller i al Fald de i England bosatte Danskes nøie indbyrdes Forbindelser.

I de første tolv Aar efter Rolfs Ankomst til Frankrige synes han, hvis man fremdeles tør troe de ovennævnte Sagn, at have været i uantastet Besiddelse af Rouen, og derfra at have gjort Vikingetog til de forskjelligste Egne af Frankrige. Snart hærgede han i Egnen af Paris, snart ved Loiren, og snart igjen i det indre af Landet, selv i Burgund. Hans Skibe maae da have passeret Paris, hvor Karl den Eenfoldige heller neppe kunde stille Stridskræfter nok til at modstaae ham. Rolfs Mænd gjorde et riigt Bytte, og førte bl. A. saameget Qvæg med sig, at Brøndene, hvoraf deres Hjorder drak, i mange Dage efter vare ganske udtørrede — et Billede, der dog ogsaa ved en tidligere Ødelæggelse af Burgund efter Paris's store Beleiring benyttes af Krønikeskriverne, for dermed tydeligere at skildre de Danskes vidtstrakte Hærgen. Det gavnede kun Frankerne overmaade lidet, at de en enkelt Gang overraskede de Danske og tilføiede dem et Nederlag, som t. E. i Chartres, hvor de Danske paa Tilbageveien til Seinen fra et Tog imod Loire-Egnene havde slaaet sig formeget til Ro. Der var altid Vikinger nok til at træde i de Faldnes Sted, medens de Franske, i Lighed med deres angelsaxiske Frænder, tabte bestandig flere

og flere af deres Krigere og stridbare Mænd. Landets Elendighed tiltog, og skulde det ikke reent gaae tilgrunde, maatte det have Fred. Ved Vaabenmagt kunde denne ikke erhverves. Der stod saaledes kun tilbage at aabne Underhandlinger med Rolf, som upaatvivlelig i Mellemtiden var bleven valgt til Jarl eller til virkelig Høvding over de andre, ved Seinen nedsatte Danske. De franske Stormænd opmuntrede derfor Kong Karl til at slutte Forlig med Rolf. Omsider beqvemmede Kongen sig til gjennem Erkebiskoppen af Rouen Franko, som stod i et godt Forhold til de derboende Danske, at erholde Rolfs Samtykke til et ved en tre Maaneders Vaabenstilstand forberedt Møde i Saint-Clair ved Eptefloden i Aaret 911. De franske Høvdinger tilraadede her stærkt deres Konge at indrømme Rolfs Fordring om at erholde ikke alene det nu næsten folketomme, udyrkede Seineland, men ogsaa, idetmindste midlertidig indtil Seinelandet blev bebygget, et riigt og frugtbart Land, hvoraf han kunde leve med sine Mænd uden at være nødsaget til at gaae i Vikingefærd. I Betragtning af, at Rolf og hans Folk herved kunde vindes for Christendommen, og at de aabenbart vilde kunne yde en kraftig Beskyttelse for anseelige Strækninger af Frankriges Kyster, tilbød Kong Karl først at ville afstaae Rolf Flandern. Men Rolf fandt dette for sumpigt, hvorimod han med Glæde modtog et andet Tilbud om Landskabet Bretagne tilligemed Seinelandet imellem Eptefloden og Havet. Til Beretningen om Rolfs og hans Mænds paafølgende Daab (912) føier et usikkert Sagn, at Rolf blev gift med Gisela, en Datter af Kong Karl. Efter Forliget hyldede Rolf Kongen som sin Lens- eller Overherre, men vægrede

sig bestemt ved at boie Knæ for ham og paa gammel Viis kysse hans Fod. Tilsidst bod Rolf een af sine Mænd at fuldføre denne Skik. Normannen greb ogsaa Kongens Fod, men førte den saa høit op mod sin Mund, at Kongen faldt baglænds om, til stor Fryd for de tilstedeværende Daner[1].

Gamle historiske Beretninger og senere Folkesagn ere, ligesom ved Gudrum-Ethelstans Fred med Kong Alfred, saaledes ogsaa her uopløselig sammenblandede. Men i og for sig var det ikke besynderligt, om de Danske af deres mange Seire og store Held, af deres stolte Frihedsfølelse og af deres Ringeagt for de svage Franker kunde have ladet sig forlede til at behandle Frankernes Konge med saa aabenbart Overmod. I Sammenligning med de Danskes tidligere, for en Deel, og i al Fald for Nordhumberlands Vedkommende, selvstændige Erobring af Danelagen i England, var Rolfs og de Danskes nye Erobring i Frankrige mere underordnet baade i Henseende til Udstrækning og Uafhængighed. Thi i Seinelandet selv maatte Rolf som Kong Karls eedsvorne Lensmand eller Vassal foreløbig lade sig nøie med omtrent ikkun Halvdelen af det nuværende, først senere saakaldte Normandie, nemlig den nordlige og nogle Strækninger af den sydlige Seinebred, imod at han tillige, i sin Lensherres Interesse, skulde varetage Forsvaret af de tilstødende Kyster[2]. Rolfs foregivne Besiddelse eller Overdragelse af Bretagne indskrænkede sig vistnok ogsaa meest til en saare tvivlsom Overhøihed[3], som ovenikjøbet let maatte

[1]) Fornemmelig efter Dudo fra St Qventin.
[2]) Flodoardi Hist. Remensis (Bouquet: Recueil des Hist. de France VIII)
[3]) Depping: liv. IV chap. I

indvikle ham i farlige Stridigheder med de urolige og krigerske Bretonner.

Men det første, mægtige Skridt var dog gjort til Oprettelsen af et til Danelagen i Nabolandet England svarende dansk Rige i Frankrige, og derved til Opnaaelsen af et Maal, hvorfor de Danske saalænge havde kæmpet og hvorfor Strømme af Blod vare udgydte i de vestlige Lande. Det blev nu Rolfs, hans Efterfølgeres og hans danske Frænders Sag, nærmere at selvstændiggjøre og udvide den heldig begyndte, i sine Følger betydningsfulde Erobring af eet af Frankriges skjønneste Landskaber.

DEN
DANSKE EROBRING
AF
ENGLAND OG NORMANDIET.

ANDEN AFDELING.

BEBYGGELSES-TIDEN.

I.

Udvandringerne fra Norden. Harald Haarfagers Seir i Hafursfjord. Tog til Orkn- og Syderøerne. Islands Bebyggelse. Vikingefærdens Ophør til England og Frankrige. Kampe mellem de Danske og Kong Edvard i England. Hans Seire og Død. Rolfs Udvidelse af Seinelandet. Ragnvalds Erobringer ved Loiren. Begges Død.

Det gamle Danmark indbefattede vel i Vikingetiden, foruden de nærværende danske Lande, tillige Skaane med andre tilstødende Strækninger paa den skandinaviske Halvø, ja sædvanlig ogsaa Viken eller den sydligste Egn af det nuværende Norge.

Men endog i Forhold hertil vare de ved Vikingetogene fra Danmark til de vestlige Lande i eet Aarhundrede (omtrent fra 800 til 912) foregaaede Udvandringer tilvisse forbausende. Selv efterat de Danske havde erobret over Halvdelen af det store England, hvor de i Danelagen allevegne nedsatte sig i anseelig Mængde, vare de endnu talrige nok til, ikke alene længe at holde Saxland, Frisland, Flandern og Frankrige i Skræk, men ogsaa til omsider at erobre og bebygge et heelt, stort Landskab i Frankrige. Og dog tyde alle Efterretninger hen paa, at Danmark ved Begyndelsen af det tiende Aarhundrede hverken i det Hele eller for nogen enkelt Egns Vedkommende var

øde eller folketomt. Kong Gorm den Gamle, som ved denne Tid (henved 930) var falden fra Christendommen, og som havde ladet Kirker ødelægge og Christne dræbe, kunde tvertimod ved Danmarks Sydgrændse med en stor Hær møde Christendommens Forkæmper, den tydske Keiser Henrik Fuglefænger. Gorm skal rigtignok, mulig netop som Følge af sine ved Udvandringerne altid noget svækkede Stridskræfter, have været mindre heldig mod Keiseren, der paatvang ham Christendommen og anlagde en Borg nær ved Hedeby og lige Nord for Kurgraven. Men kort efter forstyrrede de Danske igjen Borgen og reiste, med Kurgraven som Forbillede, tæt bag ved samme et nyt og stærkere Grændseværn i den berømte Vold »Danevirke« (ɔ: de Danskes Befæstning), hvis endnu bevarede mægtige Levninger ere talende Vidner om Danefolkets Sammenhold og Kraft.

Dobbelt overraskende er det imidlertid, at Vikingetogene og Udvandringerne fra det langt mindre frugtbare Norge med dets vilde Klipper og uhyre Skove ganske samtidig, skjøndt i en noget anden Retning, havde fuldt saa stor Udstrækning mod Vest, ja endnu større Varighed.

Da Kong Harald Haarfager (ved Aar 870) i Søslaget i Hafursfjord havde vundet en afgjørende Seir over Norges Smaakonger, og da hans saaledes forøgede enevældige Magt yttrede sig ved nye Skattepaalæg og andet uvant Tryk, tiltoge de allerede tidligere begyndte Udvandringer i en paafaldende Grad. Misfornøiede, storættede Høvdinger bebyggede nu i Norden selv Herjedalen og Jæmteland, medens andre Nordmænd udenfor Norden fuldendte Bebyggelsen af Fær-

øerne, Shetlands- og Orknøerne, samt Erobringen af Sydersøerne og Man, hvorfra de igjen kjølede deres brændende Hævnfølelse mod Kong Harald ved om Sommeren som Vikinger at hærge paa Norge og dræbe de af Kongen indsatte Høvdinger. Baade for at gjøre en Ende paa disse ødelæggende Angreb og for tillige at udvide sit Herredømmes og sin Hæders Grændser, udrustede Kong Harald en stærk Flaade, hvormed han underlagde sig Shetlands- og Orknøerne og desuden Sydersøerne lige til Man, efterat han havde renset Øerne for de værste Vikinger og Udaadsmænd. De af Nordmænd stiftede Riger paa Irland, som ikke vare ham eller Norge farlige, lod han derimod uberørte, uagtet den norsk-irske Konge Olaf den Hvide netop dengang var borte fra Dublin paa Krigstog og Leiligheden saaledes var gunstig for et Angreb paa hans Rige. Kong Harald indskrænkede sig til, før sin Hjemreise til Norge at sætte Jarler over de vestlige Øer saavelsom over Orkn- og Shetlandsøerne, der fra nu af længe vare Skatlande under Norges Krone.

Selv paa disse fjerne Øer vare de norske Udvandrere følgelig ikke længere sikkre for Kong Haralds Overmagt. De maatte derfor være betænkte paa at søge til andre Egne. Ikke faa Høvdinger med deres Mænd maae upaatvivlelig være gaaede deels til de norske Riger i Irland, deels til det danske Nordengland og deels endelig til Kysterne af Flandern og Frankrige, hvor de sluttede sig til de for Bytte og Land endnu der kæmpende Danske. Men i det Hele taget enedes Nordmændene neppe godt med Danerne. Deres stolte Uafhængighedsfølelse og deres Kjærlighed til den gamle Gudelære med de dertil knyttede Institutioner lod dem

i Reglen foretrække, selv med Tab af Udsigt til at vinde langt rigere Land, at gaae til forhen øde, hverken meget begunstigede eller meget tiltrækkende Egne, hvor de uhindret kunde bryde Bygder, grundlægge en uafhængig Tilværelse og finde et Fristed for det hedenske Kampliv, som det christne Europa snart ikke længere vilde kunne yde. De afsides liggende Færøer synes allerede at have været bebyggede af dem. Ved et Tilfælde var det fjernere, hidtil ubeboede og kun af enkelte irske Munke besøgte Island bleven opdaget i Slutningen af det niende Aarhundrede. Derhen søgte nu store Skarer af norske Udvandrere baade fra Syderøerne og fra Norge, hvilke sidste gjerne lagde Veien over Syderøerne, hvorfra de ikke alene førte Trælle, men Sæder og Skikke, ja selv i enkelte Tilfælde en begyndende Christendom med sig til Island. Udvandringen hertil, som efterhaanden antog et saa foruroligende Omfang, at Norges Konger søgte at standse eller dog formindske den ved en formelig Udvandrings-Skat, havde ved Midten af det tiende Aarhundrede, efter Forløbet af ikkun 60—70 Aar, skaffet Øen en Befolkning af næsten 50,000 Mennesker, blandt hvilke en heel Deel dog allerede vare fødte paa Island. Sammenstrømningen af Nordmænd over Syderøerne til Island, der netop foregik, medens danske Vikinger og Udvandrere i ikke ringere Antal nedsatte sig længere mod Øst og Syd i deres nyserobrede Lande i England og Frankrige, var ogsaa kjendelig Aarsag til den Ro for Angreb af norske og i det Hele taget nordiske Vikinger, hvorved Irland og Skotland kunde glæde sig. Begunstigede af indre Stridigheder blandt de i Irland bosatte Nordmænd lykkedes det endog Irerne omtrent

902) at overvinde og forjage Nordmændene i Waterford og Dublin, hvor dog de norske Kongeriger atter (914 og 917), efterat flere af de fordrevne Nordmænd i Mellemtiden havde hærget i Frankrige og muligen været behjelpelige med Erobringen af Seinelandet, tilbagevandt deres forrige Omraade og Uafhængighed [1]).

Folkerigdommen i Norge og Danmark maa altsaa i det niende og tiende Aarhundrede have været overordentlig stor, siden den ved Udvandringerne kunde omfatte saa mange, vidt adspredte Øer i Atlanterhavet og saa betydelige Strækninger af Skotland, Irland, England og Frankrige uden at endda Moderlandenes Kraft blev tilintetgjort eller altfor følelig svækket. Det niende og Begyndelsen af det tiende Aarhundrede kan i det Hele med Rette siges at have været Udvandringens og Vikingelivets egentlige Tidsalder i Norden. Det var den nordiske Kæmpeaand, utæmmet i al sin ungdommelige Friskhed, som dengang freidig aabenbarede sig i eventyrlige Tog og næsten ligesaa eventyrlige Erobringer i Østen, Norden og Vesten.

Den sidste Halvdeel af det tiende Aarhundrede, i hvis første Halvdeels Begyndelse Forliget ved St.-Clair falder, kan vel endnu vedblivende opvise ikke faa mindre Vikingetog. Men disse vare ligesom en svag Efterklang af den tidligere Vikingefærd. Med Bebyggelserne i England og Frankrige ophørte, især for Danmarks Vedkommende, den egentlige Vikingetid og fornemmelig den saakaldte Vesterviking (eller Vikingefærden til de vestlige Lande), idet de nye Riger

---

[1]) The Annals of Ulster og the four Masters ad an. 902—917 (hos O'Connor Script. rer. Hib.).

efterhaanden i sig optoge Vikingerne, som hurtig bleve ivrige Nybyggere. Noget længere vedvarede vel Vikingefærden fra Norge og Sverige, tildeels som Følge af Christendommens langsommere Fremskriden der. Men i det Hele taget begyndte Forholdene baade i Norden selv og i de vestlige Lande at antage en ny Skikkelse. De enevældige Konger i Danmark og det øvrige Norden vilde ikke længere taale Vikingetogene paa deres egne Landes Kyster, og de nye nordiske Erobrere i de vestlige Lande kunde naturligviis ikke tillade, at deres Undersaatter bleve dræbte eller udplyndrede af Ugjerningsmænd. Thi som Ugjerningsmænd maatte de efter deres egen Omvendelse til Christendommen ansee Vikingerne. De nysomvendte Erobrere havde endogsaa paa flere Steder ligefrem paataget sig Kystforsvaret mod deres egne Landsmænd. De Vikingeskarer, der fra nu af indtil Slutningen af det tiende Aarhundrede viste sig paa de vestlige Landes Kyster, vare, paa faa Undtagelser nær, Flaader, som kom for at understøtte Nordboerne, naar de trængtes i deres nye Besiddelser af fremmede Konger, og som da gjerne bleve ledede af Konger, Kongesønner eller andre mægtige Mænd. Den enkelte Viking, der i den egentlige Vikingetid havde spillet en betydelig Rolle, maatte derved komme til at staae mere i Skygge.

Det var nemlig en Selvfølge, at de nye danske Riger i England og Frankrige vilde nødsages til at føre en lang og farlig Kamp for deres fremtidige Bestaaen midt i de fremmede, fjendtlige Lande. Allerede medens Erobringen af Seinelandet forberedtes og udførtes, maatte Danerne i England flere Gange for Alvor samle sig sammen, for at modstaae de angelsaxiske Konger, imod

hvem dog de Danske igjen ligesaa ofte vare de Angribende. For i hvert Tilfælde at sikkre Danelagens Sydgrændse imod Angelsaxerne havde de Danske stærkt befæstet de saakaldte »danske Femborge«, nemlig Stamford, Leicester, Derby, Nottingham og Lincoln, der dannede ligesom et Heelt for sig med egne Love og Retssædvaner. Faste danske Borge vare desuden York og Chester, hvilken sidste længst imod Nordvest skulde værne mod mulige Angreb af Britterne fra det tilgrændsende Wales. Desuden havde de Danske endnu mange andre Borge af mindre Betydning paa de øvrige Grændser.

Ved Alfred den Stores Død (901), besteg hans Søn Edvard den angelsaxiske Kongestol. Allerede i sin Faders Tid havde Edvard udmærket sig i Kampen mod de Danske, og efterat han nu selv var bleven Forkæmper for den angelsaxiske Magt, førte han gjennem hele sin Regjering saagodtsom uafbrudt Vaaben mod disse, sin Faders og sit Riges gamle Fjender. Men medens de Danske vare i Besiddelse af hele Danelagen, fik Edvard først senere Herredømmet over Kent og Øen Wight (de formeentlig indtil da af Jyder(?) beherskede Lande); ogsaa i den øvrige angelsaxiske Halvdeel af England maatte han i Begyndelsen dele Regjeringen med sin Søster Ethelfledas Mand Ethelred, der saagodtsom uafhængig styrede baade den Syd for Watlingastræt beliggende Rest af Mercien, og tillige Stæderne Oxford og London med deres nærmeste Omegn. Ikke destomindre var der kjendelig større Fasthed i den angelsaxiske, end i den danske eller dansk-angelske Deel af England. Edvard, Ethelred og Ethelfleda med deres saxiske og angelske Folk

sluttede sig paa det Nøieste sammen imod de fremmede, danske Erobrere, hvorimod disse i Danelagen havde at kæmpe, ikke alene mod ydre, men ogsaa mod indre Fjender, nemlig mod den indfødte, endnu ikke ganske underkuede angelske Befolkning. Desuden svækkedes de Danskes Styrke aabenbart ved deres Høvdingers altfor store Lyst til Uafhængighed og Selvregjering. Østangel vedblev som et eget Rige i Reglen at være adskilt fra Nordhumberland, der igjen ofte var deelt mellem flere danske Smaakonger. Af og til sluttede vel ogsaa de Danske fra disse forskjellige Riger sig nøie sammen. Men de følgende Kampe med Angelsaxerne viste noksom, hvormeget der manglede dem en kraftig Enekonge, som stadig kunde give deres Forsvar og Angreb fornøden Sammenhold og Styrke.

Kong Edvard maatte iøvrigt strax ved sin Regjeringstiltrædelse stride med indre Uroligheder. En Frænde Ethelvald eller Alvald meente at have større eller i al Fald ligesaa gyldigt Krav paa Kongedømmet i Wessex, og reiste Oprørsfanen. Da han dog snart blev nødt til at flygte, begav han sig til de Danske i Nordhumberland, af hvem han blev tagen til Konge. I Nordhumberland havde der indtil Aaret 894 i York hersket en Konge Gudrød, efter hvis Død hans Sønner Olaf, Sigtryg og Ragnvald vare komne til Herredømmet. Men endog disse Konger maatte lyde under Ethelvald, der ogsaa nu lod, upaatvivlelig i York, formelig udpræge Mynter[1], aabenbart i Egenskab af dansk Overkonge i Nordhumberland.

[1]) En af disse med Overskrift: »Alvvaldu. dus. (dominus) ds (dominus) rex« er afbildet i Hawkins' Beskrivelse over Cuerdale-Fundet Pl. X fig. 135.

I Aaret 902 brød Ethelvald fuldstændig den Fred eller det Forlig, som bestod mellem Danelagen og den angelsaxiske Deel af Landet. Som det synes, ved Hjelp af endeel fra Frankriges Kyst hentede danske Vikinger, fik han samlet en betydelig Flaade, hvormed han underlagde sig Essex. Aaret efter lykkedes det ham at overtale Indbyggerne af dansk Herkomst i Østangel til at de i Forening med ham skulde rykke ind i Mercien. Den østangelske Konge Erik, Kong Gudrum-Ethelstans Efterfølger, anførte selv den østangelske Hær. Ethelvald og Erik rykkede frem til Creccanford (Cricklade) og gik over Themsfloden.

Men Edvard var nu kommen dem imøde med en Hær. Kort i Forveien havde han dog deelt sin Styrke i to Dele, hvoraf den ene skulde angribe de Danskes Bagtrop, medens den anden skulde hærge paa Grændserne af Østangel mellem Floden Ouse og de Østangel omgivende Diger. Men just som Edvards Hær fik Ordre til at samle sig mod de fremrykkende Danske, erklærede Mændene fra Kent sig uvillige til at lyde. Følgen heraf var, at de Danske faldt over Saxerne og tilføiede dem et stort Nederlag, som dog maatte kjøbes med mange tappre danske Mænds Blod. Foruden flere anseete Høvdinger eller »Holds« (Oldn. Hölldar ɔ: Odelsmænd, Lat. duces), faldt her Kongerne Erik og Ethelvald, ved hvis Død Edvard befriedes for en farlig Medbeiler.

En Fred, som nogle Aar efter (906) bekræftede det allerede i Kong Alfreds Tid fastsatte Forhold mellem Angelsaxer og Danske i England, var dog ikke af synderlig Varighed[1]), idet hvert af disse Folk stadig

[1]) Det ommeldte nye Forlig i Ytingaford (trykt hos Thorpe: Ancient laws and Institutes of England) er, mærkeligt nok, afsluttet mellem Kong

eftertragtede det Herredømme over hele England, som det engang forhen havde havt. Allerede i Aaret 910 rykkede Edvard med en stærk Hær ind i Danelagen og tvang Essex, Mercien, Østangel og Nordhumberland til at anerkjende sig som Overkonge. Men strax i det følgende Aar (911) holdtes igjen blodige Slag mellem Danerne og Angelsaxerne. Da Edvard dengang havde tilveiebragt en stor Flaade paa hundrede Skibe under Englands Sydostkyst, og didført en anseelig Hærstyrke, fandt nemlig Nordhumbrerne eller de Danske sig foranledigede til paa samme Tid at angribe det meest afsides liggende og for Krigere formeentlig blottede sydvestlige Mercien og Wessex. De rykkede ned gjennem Mercien, hvor de ikke engang lode sig standse ved et dem af Ethelfleda tilføiet Nederlag, men gik videre mod Sydvest, medens en Flaade med Daner, som fra Loirefloden af vare seilede udenom Cornwall, lagde ind i Severnfloden, ved hvis Bredder nu de forenede nordiske Hære anrettede frygtelige Odelæggelser. Edvard havde dog saamange Folk samlede, at han af dem kunde sende en betydelig Hærstyrke imod Danerne. Det kom (911) til et stort Slag ved Wodansfield eller Wodnesfeld, østfor Severn, i hvilket Danerne bleve overvundne og mistede mange Høvdinger,

Edvard og den danske Konge Gudrum af Østangel. Enten maa man derfor antage, at den i Slaget ved Cricklade faldne Konge Eriks nærmeste Efterfølger har været en Gudrum (den Anden), eller at maaskee endog Kong Gudrum-Ethelstan ikke endnu dengang har været død, men kun har været hjemme i Danmark, hvorfra han ved Efterretningen om Eriks Fald da kunde være vendt tilbage til Østangel. De nordiske Sagn, som i Forbindelse med dunkle Erindringer om danske Erobringer i England paa den Tid nævne flere Konger af Navnet Gorm, yde ikke nogen bestemt Oplysning om Gudrum-Ethelstans Skjebne.

hvoriblandt Kongerne »Eewils« og Halfdan, Jarlerne Ottar og Skurfa, Holderne Thorfred, Agmund, Godfred (Gudrod), Olaf Svarte og flere tusinde Krigere.

Den vedvarende Forbindelse mellem Danerne i England og Danerne i Frankrige, som ogsaa her havde været virksom i Angrebet paa Wessex, maatte forurolige Kong Edvard, i Særdeleshed da Rolf og hans Mænd, der saa stadig forhen havde hjulpet de Danske i England, just nu stode i Begreb med at bemægtige sig eet af Frankriges herligste Landskaber som en varig Besiddelse. Edvard havde skarpt Blik nok til at indsee, at en saadan Erobring i Frankrige ikke alene maatte afgive en stærk Støtte for den i England grundfæstede danske Magt, men at den endog kunde bidrage til at gjøre ham hans egne saxiske Besiddelser stridige. Høist rimeligt er det derfor, at den store Flaade, som Edvard havde samlet under Kysten af Kent i Aaret 911 paa en Tid, da der i den saxiske Deel af England forholdsviis var Ro for Vikingeangreb, men da netop Rolf i Frankrige kæmpede for at erhverve Herredømmet over Seinelandet, nærmest kan have været bestemt til at understøtte den franske Konge Karl den Eenfoldige imod Rolf, saameget mere, som Karl senere blev gift med en af Edvards Døttre. En sund Politik maatte bringe Karl og Edvard i Forbund sammen mod den fælles, farlige Fjende.

Vare derfor end de Danske og de med dem forenede Frænder fra Loiren, som Rolf muligen selv ligefrem havde sendt did, slagne ved Wodnesfeld, havde de dog kjendelig hindret Edvard i, til Understøttelse for den franske Konge Karl, at benytte i Frankrige den store Flaade, som upaatvivlelig først efter mange

Anstrængelser var bleven samlet. Den virkelig paafølgende Erobring og Bebyggelse af Seinelandet ved Rolf og hans Mænd gav Edvard fuld Anledning til at sysselsætte sig med sit eget Rige, for at søge at sikkre den Deel, han havde beholdt tilbage af sine saxiske Fædres Land.

Imidlertid døde hans Svoger Ealdormannen Ethelred, hvilket skaffede ham Herredømmet over Stæderne London og Oxford med Tilliggende, der nu forenedes med Kongeriget Wessex. Derimod vedblev Edvards Søster Ethelfleda selv at styre den med Wessex forbundne Deel af Mercien. Med sjelden Kraft og Udholdenhed understøttede hun Edvard i at opbygge Fæstninger og Borge, for at danne en tilstrækkelig Modvægt imod de stærke danske Femborge, og for saaledes at hindre de Danske i, fra Danelagen at rykke videre ind over det angelsaxiske Lands Grændser.

Først byggede Edvard imod Østanglerne to Fæstninger ved Hertford og ved Witham i Essex. Paa lignende Maade opførte Ethelfleda Borge i Bridgenorth, Tamworth, Stafford, Warwick og flere Steder, fornemmelig dog paa Merciens yderste Grændse.

Men dette planmæssige Forsvar, som Kongen og hans Søster med saamegen Kraft begyndte at gjennemføre, vakte ikke ringe Uro hos de Danske. Da Ethelfleda ogsaa samtidig ved Borge søgte at sikkre Merciens Grændser mod Britterne i Wales, maatte Britterne og de Danske ganske naturlig komme til at understøtte hverandre. De Danske i Femborgene modtoge derfor velvillig i Derby en brittisk Fyrste, som var i Krig med Ethelfleda. Senere lykkedes det vel Ethelfleda efter en haard Kamp at indtage Derby. Men

de Danske bleve derved saa meget mere opsatte paa at storme og ødelægge de angelsaxiske Grændseborge, inden disse bleve for talrige eller for stærkt befæstede.

Forgjæves vare dog de fra Danelagen udgaaede Forsøg paa at indtage Angelsaxernes Borge Towcester, Bedford og Wigmore. En Hob Danske, som under Anførsel af en Konge og flere mægtige Hovdinger havde kastet sig ind i Temsford (i Bedfordshire), blev endog ganske tilintetgjort der af Kong Edvard. Efterat Edvard havde vundet denne Seir, forenede flere af de omboende Angelsaxer sig igjen med ham, saa de bleve stærke nok til at indtage den vigtige danske Fæstning Colchester i Essex ved Østangels Sydgrændse, hvorpaa de, for yderligere at sikkre sig Erobringen, lode alle de i Borgen værende Danske dræbe. De Danske tabte ogsaa een af Femborgene, Northampton, efter hvis Overgivelse een af deres mægtigste Hovdinger Thorketil drog over til Frankrige, rimeligviis for at deeltage i Rolfs Erobringer. Edvard, som gjenopbyggede og befæstede flere Borge, blev efterhaanden saa mægtig i disse Egne, at Indbyggerne i Essex og Østangel hyldede ham som deres Overherre. Længere op imod Nordost lykkedes det Ethelfleda at sætte sig i Besiddelse af endnu een af Femborgene, Leicester, hvorefter selv de Danske i det fjernere York af Frygt for Kong Edvards voxende Vælde, paany indgik Forbund og Forlig med ham. End ikke Vikingeangreb paa Vestkysten af Edvards Rige havde formaaet at standse hans Seirsløb. En stor Vikingeflaade fra Loiren under Anførsel af Jarlerne Ottar og Hroald var nemlig landet paa Severnflodens Bredder. Men Mændene fra Hereford og Gloucester samlede sig og sloge

Vikingerne paa Flugten. Senere landede disse, tiltrods for de af Kong Edvard udstillede Vagter, gjentagne Gange ved Weeed (Watchet) og Portloca (Porlock). De fik dog ikke videre Fodfæste, men maatte forblive paa en Oe, »Bradanrelice« (formodentlig Flatholme i Bristolcanalen), hvorfra Hunger senere drev dem over til Irland.

Opmuntret af sit Held vedblev Edvard at fortsætte sine Kampe mod Danerne og navnlig mod Midtpunktet for deres Styrke, Resten af de endnu ikke erobrede Femborge. Medens han var rykket mod Stamford og havde tvunget en Deel af det omliggende Land til at erkjende sit Herredomme, døde hans Søster og trofaste Medkæmperske mod de Danske, Ethelfleda (c. 920). Ethelfleda efterlod sig ingen Sønner, der kunde føre Regjeringen i Mercien, men kun en Datter, Elfwyn, som lod til at ville ægte een af den dansk-nordhumbriske Konge Guthreds eller Gudrøds Sønner (Olaf, Sigtryg eller Ragnvald, sandsynligviis denne Sidste). Frygten for, at en dansk Kongesøn saaledes ikke alene skulde indtræde i den angelsaxiske Kongeslægt, men endog komme til Herredømmet over Mercien, bragte Kong Edvard til med Magt at modsætte sig Udførelsen af denne Plan. Han drog ind med en Hær i Mercien, tog Elfwyn tilfange og førte hende voldelig til Wessex, hvorpaa han endelig forenede den sydlige Deel af Mercien med sit vestsaxiske Rige. For yderligere at sikkre sin nye Besiddelse, lod han befæste flere Grændseborge i Bakewell, Manchester og Thelwall.

De Danske kunde dog ikke lade disse Begivenheder hengaae, uden idetmindste at forsøge Hævn mod Kong Edvard. Den danske Konge Sigtryg i York

gjorde, vistnok i Forening med sine Brødre og med Nordmænd fra Irland, et Indfald paa den vestlige Kyst af Mercien ved Davenport i Chesshire. Men han havde ingen Fremgang og maatte trække sig tilbage. Noget senere igjen landede atter en Dansk, Leofred, i Wales tilligemed Griffin ap Madoc, en Svoger til Fyrsten i Vest-Wales, Owen, for at forsøge paa at erobre Landet. De indtoge vel Chester, men Edvard gik hurtig imod dem, fældede dem Begge og opstillede deres afhuggede Hoveder over Chesters Porte.

Baade Vaabenlykken og andre heldige Omstændigheder havde omsider bragt Edvards Magt til en saare anseelig Høide. Ved sin Død (i Aaret 924 eller 925) herskede han ikke alene over Wessex og det dermed forenede sydlige Mercien; men ogsaa de Danske og deres Konger, navnlig de nordhumbriske Konger Sigtryg, »Uhtred« og Ragnvald, samt Kongerne af Wales, Strathclyde og Sydskotland anerkjendte, idetmindste tildeels, hans Overherredømme. Et virkeligt Eneherredømme i England opnaaede imidlertid Edvard ikke. Danelagens Selvstændighed og Magt var med Hensyn hertil endnu altfor stor og altfor usvækket [1].

Selv under de blodige indre Kampe og Grændsekrige mellem Angelsaxer og Danske, som efter Danelagens Erobring og Vikingernes Bebyggelse deraf fremdeles rystede England, var dog Tilstanden her langt bedre og lykkeligere, end i den nærmest forudgaaede Vikingetid. Kongeriget Wessex, hvis Kyster sammenligningsviis ikkun sjelden bleve hærgede af Vikinger,

---

[1] The Saxon Chronicle ad an. 901—925. jfr. Turner History of the Anglo-Saxons, Vol. II. book VI. chapt. I. Lappenberg I. 350—365.

kunde i Ro udvikle en Velstand og Kraft, som satte Kong Edvard istand til baade at styrke og udvide det angelsaxiske Herredomme, efterat dette kort i Forveien havde været paa Afgrundens Rand. Endog Kampen med de Danske bidrog til at sammenknytte de i den Alt oplosende Vikingetid endnu mere end for adsplittede Bestanddele af den angelsaxiske Befolkning. I Danelagen, som selvfolgelig ikke havde Noget at frygte af de danske Vikinger, havde den dansk-angelske Befolkning fuldt saa god Leilighed til at fremme fredelige Sysler, fornemmelig dog Agerdyrkning, Sofart, Handel og den dermed i noie Forbindelse staaende Myntprægning. Det var saaledes, mærkeligt nok, danske Konger og Jarler, som allerede i Kong Alfreds Tid havde forbedret den i Nordhumberland indtil da gængse slette Mynt ved for første Gang, om endog tildeels som Efterligninger af dagjeldende angelsaxiske og franske Mynter, at lade udpræge større og smukkere Solvpenge [1]. Foruden Mynter af den danske Konge Gudrum-Ethelstan i Østangel og af de ved de Danske indsatte Konger Ethelwald (eller Alvald) i Nordhumberland og Ceolwulf i Mercien [2], udprægedes endvidere dengang i Danelagen, baade i York, Lincoln og i Østangel (formodentlig i St. Edmundsbury) en særegen Art Mynter, som stundom fremviste nye. for de danske

[1] De ældre, smaae nordhumbriske Mynter ere afbildede i Ruding's: Annals Pl. 10—11 og i Hawkins: The Silver Coins of Engl. Pl. VIII—IX, jfr. pag 41—42, hvor det godtgjores, at den Pl. VIII fig. 116 afbildede storre Solvmynt af Eanred Rex, som i sin Art er ganske enestaaende, heller ikke kan hidrore fra den nordhumbriske Konge Eanred (808—840).

[2] Prover af Ceolwulf den Andens Mynter hos Ruding Pl. 8, Hawkins Pl. VI fig. 87, pag. 32—38. Cuerdale-Find Pl. I fig. 3 pag. 10.

Erobrere betegnende krigerske Forestillinger, t. E. af Sværd, Buer og Stridsoxer, og som desuden afspeilede deels de danske Nybyggeres vedvarende Forbindelse med deres Frænder i Frankrige, deels deres Agtelse for Helgene og saaledes for Christendommen i det Hele [1]). Allerede nu begyndte de nysomvendte Danske ved ydmyg Fromhed og ved rige Gaver til Kirker og Klostre at udsone deres tidligere skrækkelige Odelæggelser [2]). En væsentlig Hindring for Englands indre Rolighed og Lykke svandt derved mere og mere bort. Det var gjennem Christendommen, at Hadet mellem Danske og Angelsaxer skulde, om ikke endnu for lange Aarrækker ganske udslettes, saa dog idetmindste formildes. Det var ogsaa den fælles Christendom, som ved at lette blandede Ægteskaber hoilig fremmede en

---

[1]) Om de med Sværd af nordisk Form prydede Sct Peterspenge fra York og Sct. Martinspenge fra Lincoln samt om Sct. Edmundspengene fra Ostangel see Ruding: Annals Pl. 12 og Appendix Pl. 30 fig. 3 (en Sct. Peterspenge fra York med Karl den Skaldedes Mærke), og Hawkins: Silver Coins Pl. X pag. 48—49. Hos Ruding Appendix Pl. 30 fig. 1, 2 og 4 og hos Hawkins Pl X fig. 135, 136 og 137 er tillige afbildet Mynter, tildeels med Buer, Stridsoxer, med Karl den Skaldedes Mærke og med Yorks Navn (Ebraice) samt med Omskriften Ranenalt, sandsynligviis prægede enten for den dansk-nordhumbriske Konge Ragnvald, hvis tilsigtede Ægteskab med den merciske Prindsesse Elfwyn vakte saa stor og velgrundet Frygt hos Kong Edvard, eller snarere for en endnu tidligere dansk-nordhumbrisk Konge af samme Navn. De slutte sig i al Fald nøie til den ældre, halv franske og halv angelsaxiske Række af Danelagens Mynter. Om den senere, eiendommelige Række af disse Mynter, hvoraf flere muligen turde være prægede allerede i Slutningen af Kong Edvards Tid for de dansk-nordhumbriske Konger »Regnald«, »Sitric« og »Anlaf«, see Mere i det Følgende.

[2]) Den dansk-nordhumbriske Konge Guthred's eller Gudrods tidlige (883—890) og anseelige Gaver til Kirker og Klostre, især til Bispestolen i Durham ommeldes t. E. i Simeonis Hist. Eccl. Dunelm. II. 13 jfr. Mon. Hist. Britt. pag. 683.

for den tilkommende Tid betydningsfuld Sammensmeltning af Danske, Angler og Saxer[1].

Efterat i Frankrige Rolf og hans Mænd først havde nedsat sig ved Seinebredderne, bleve de danske Nybygder der paa lignende Maade, ja strax endnu kjendeligere, end i England, til aabenbar Velsignelse for de omliggende Egne. Istedetfor at disse forhen meest havde været udsatte for Overfald og Plyndring, bleve de nu blandt de Steder i Frankrige, hvor Folket boede sikkrest og bedst beskyttet. Rolfs mægtige Haand hvilede over det nye Land, og selv Frankerne indsaae snart, at det i en saa lovløs og blodig Tid ikke var at foragte at boe under en forhenværende hedensk Vikings Herredømme. Seine-Landet nød i det Hele under Rolf en saa stor Retssikkerhed, at en gammel Fortælling, der iøvrigt minder om Sagn i flere andre Lande, lader Rolf hænge Guldringe paa Træerne ved alfar Vei, uden at Nogen vovede at borttage dem.

Men Rolfs Erobring blev tillige en Velsignelse for en stor Deel af det øvrige Frankrige. Den Ro, som Landet ved Seinemundingen nød, meddeelte sig til de længere inde liggende Egne, og om der end vedblev at føres Krige mellem Seinelandets Beherskere og Frankerne, især dem som boede nærmest op til Grændserne, var dette dog ikke at sammenligne med den tidligere sørgelige Tilstand, da der saa at sige ingensinde var Fred for denne eller hiin Vikingeskare.

---

[1]) William af Malmesbury's Udsagn (lib. II cap. 5), at »Vest- og Østanglerne og Nordhumbrerne« allerede i Kong Edvard den Førstes Tid »vare blevne eet Folk med de Danske«, turde dog være noget forhastet

Indbyggerne ved Loiren fik dog ikke slet saa tidlig Ro, som Indbyggerne ved Seinen. Selv efter Seinelandets endelige Erobring og efter de talrige danske Vikingers Bosættelse der, vedblev en mægtig Vikingeflaade uafbrudt at være leiret i Loirefloden under Anførsel af Høvdingen Ragnvald. Stundom synes disse Loire-Normanner at have adlydt Rolfs Overherredømme og at have kæmpet enten i Forening med ham eller dog for hans Sag. Til andre Tider derimod optraadte de saa selvstændigt, ja endog saa fjendtligt mod Seine-Normannerne, at Rolf maatte gjøre Tog imod dem. Det er derfor ogsaa uvist, om det var paa egen Haand Loire-Normannerne ved Aar 919 hærgede paa Bretagne, eller om dette muligen snarere skete i den Hensigt at understøtte Rolf i hans Bestræbelser for at erhverve Herredømmet over dette Land. Under de indre Stridigheder i Frankrige, da først Grev Robert af Paris og efter hans Fald Grev Rudolph af Burgund udraabtes til Modkonge mod Karl den Eenfoldige, optraadte Seine- og Loire-Normannerne bestemt i Fællesskab til Fordeel for Rolfs Lensherre Kong Karl. Til en Tid var nemlig Kong Karl i den Grad forladt af sine oprørske Vasaller, at han ikke havde Andre at støtte sig til, end sine gamle Fjender Normannerne, der ogsaa villig fulgte hans Opfordring om Hjelp, dog vistnok ikke alene af den i det gamle Norden herskende Troskabsfølelse, men tillige, og maaskee væsentlig, af klog Politik, i det Haab, at de derved vilde kunne bedre hævde, eller endog udvide deres Besiddelser.

Loire-Normannernes Høvding Ragnvald, hvis Venskab og Understøttelse Grev Robert af Paris allerede i Aaret 921 havde villet sikkre sig ved Afstaaelsen af

den stærkt ødelagte Stad Nantes med det omliggende Distrikt — en Afstaaelse, som imidlertid neppe dengang kom til Udførelse — stod nu, efter Roberts Død, i Spidsen for den forenede Hær af Danske fra Seinen og Loiren, som hærgede paa de af Modkongen Rudolph beherskede Egne. Men Ragnvalds Hær blev overrumplet og leed et ikke ubetydeligt Tab. Ikkedestomindre vedblev den at hærge, indtil Kong Rudolph selv fra Burgund gik ind i Rolfs Land, og foer frem med Ild og Sværd. Der aabnedes da Underhandlinger mellem Rudolph og Rolf. Et foreløbigt Forlig blev afsluttet og fulgt af en Fred, hvorved Rolf erholdt et Par Landskaber paa den venstre eller sydlige Seinebred (Bessin og le Mans) som Tillæg til sine tidligere Besiddelser, og desuden en betydelig Sum Penge (Aar 924). Det maa følgelig have været Rudolph meget om at gjøre at holde Fred med Rolf, som saaledes strax havde sin Fordeel af den indre Strid i Landet. Freden overholdtes dog ikke længe. De følgende Aar gjorde Normannerne atter Indfald i Nabolandene. Fra Loiren gik Ragnvald heelt ind i Burgund, medens Seine-Normannerne hærgede Beauvais, Amiens og flere Stæder. Men Frankerne gjorde alvorlig Modstand og anfaldt Seinelandet fra flere Sider. Indbyggerne i Beauvais og Paris og tillige Kong Rudolph med hans Bundsforvante Grev Heribert af Vermandois angrebe Seinelandet fra Østen og Syden; fra Norden af rykkede Indbyggerne i Picardiet og Grev Arnulf af Flandern frem mod Borgen Eu paa den nordlige Grændse af Rolfs Land. De indtoge den, og de 1000 Krigere, som Rolf havde lagt ind i Borgen, omkom næsten alle enten ved Fjendens Sværd eller ved at drukne i Havet.

Under alt Dette udvidedes dog stadig Normannernes Magt. Af Grev Hugo af Paris, med hvem Rolf kæmpede, om end uheldigt, imod Kong Rudolph og Grev Heribert ved Arras, hvor Rolf atter mistede 1100 Mand, fik Normannerne afstaaet et nyt Stykke Land. Senere ved Fredens Fornyelse erholdt de ovenikjøbet en anseelig Sum Penge. Ogsaa de Danske ved Loiren fik (927) Bekræftelse paa den dem tidligere (921) tilsagte Besiddelse af Nantes med omliggende Egn, hvilket dog formeentlig i Hovedsagen var en Udvidelse af Rolfs Herredømme, da Ragnvald sikkert anerkjendte ham som sin Overherre.

Imidlertid skete en Vending i Sagernes Tilstand i Frankrige, idet Grev Heribert af Vermandois, som forhen havde været een af Kong Karls og Normannernes ivrigste Modstandere, nu paa eengang vilde gjenindsætte Karl som Konge, i hvilken Anledning han ogsaa nærmede sig til de Kong Karl hengivne Normanner. Rolf lod ikke alene sin Søn William sværge Troskabseed til Karl som hans vordende Lensherre (928), men han skal ogsaa have bevæget flere franske Stormænd til paany at aflægge Eed til Kong Karl, der saaledes i ikke ringe Grad kunde takke Rolf for sit gjenvundne, skjøndt kortvarige Kongedømme.

Rolf nærmede sig nu sit Livs Ende. Det var i Sandhed ikke nogen ringe Arv, han kunde efterlade sin Søn William; thi foruden Seinemundingens Omgivelser baade mod Nord og Syd, strakte hans Herredømme sig formeentlig over idetmindste en Deel af Bretagne og tillige over Egnene omkring Nantes. Rundtom i hans Rige var der forhen ukjendt Orden

og Fasthed, og fredelige Sysler vare igjen i god Gang[1]. Seinelandet var rigtignok deelt mellem de normanniske Erobrere og saaledes tilsyneladende svækket. Men Rolf havde grundlagt en Slags militær Lensforfatning, der igjen sammenknyttede de adsplittede Dele og gjorde dem til en kraftig og fast Eenhed. De stolte Erobrere, der betragtede sig som rundne af en høiere, ædlere Stamme, end de Indfødte, toge heller ikke i Betænkning at bøie sig for deres overlegne, strængt retfærdige og daadkraftige Høvding.

Kort efter Forliget til St. Clair (911) var Rolf med en Deel af sit Folk bleven omvendt til Christendommen. Store Fordomme mod den christne Lære har han neppe havt, siden det fortælles, at han alt ved sin første Ankomst i Seinen medbragte fra England den hellige Jomfru Hameltrudes Liig, som han lod nedlægge ved Jumiéges paa St. Vaast's Alter, hvilket Sted senere blev kaldet St. Hameltrude. Det var ligesom en billedlig Fremstilling af, at den Christendom, der alt havde slaaet Rødder hos de Danske i England, ogsaa gjennem dem skulde virke tilbage paa de Danskes Frænder i Frankrige. Det er end ikke usandsynligt, at der fra England strax med Rolf tillige er kommet flere Christne, som alt vare blevne døbte med Gudrum-Ethelstan efter Forliget med den angelsaxiske Konge Alfred. I den første Tid efterat Rolf var bleven christnet, har der dog sikkert endnu omkring i Normandiet og selv i Rouen været drevet endeel Afguderi. Rolf selv skal engang, uagtet han for-

[1] Mærkeligt nok er der endnu ikke opdaget Mynter, prægede i Seinelandet med Rolfs Navn. Muligen har Kong Karl som Lensherre forbeholdt sig Myntretten.

længst havde udgivet sig for Christen, have offret hundrede christne Fanger til de gamle hedenske Guder, muligen for ikke ganske at forspilde sine forrige Guders Yndest. Ulige mere søgte dog Rolf aabenbart at vinde Geistligheden for sig ved rige Gaver til kirkeligt Brug og ved Opførelsen af Kirker og Klostre. Navnlig betænkte han strax ved sin Daab Domkirken i Rouen, hvor han ogsaa efter sin Død, der synes at være indtruffen ved Aar 931, fandt sit sidste Hvilested [1]).

Omtrent samtidig med Rolf, maaskee noget før, var Loire-Normannernes Høvding Ragnvald ligeledes afgaaet ved Døden. Han havde stadig hærget i det mellemste og sydlige Frankrige, hvor han bl. A. ganske skal have ødelagt Karolingernes gamle Slot Cassignol ved Garonne. Paa sit sidste Tog ved Loiren var han ifærd med at plyndre i Omegnen af St. Benedikts Kloster i Fleury. Men om Natten slog den hellige Benedikt, idetmindste drømte Ragnvald det, ham i Hovedet, og da han vaagnede, følte han saadanne Smerter, at han strax kaldte sin Hær tilbage og drog til sin Hjemstavn Seinelandet, hvor han kort efter døde i Rouen. Ved hans Død indtraf en saa frygtelig Storm, at Husenes Tage ødelagdes, at endog Fanger løstes af deres Lænker, og at de Danskes Qvæg, som var

[1]) Over hans Grav ligger nu en Billedstøtte af ham, hvorved staaer en Indskrift, som beretter, at hans Been først vare lagte i Choret, men at dette senere ved en Ombygning blev til Skib i Kirken, og at Rolfs Been da efter Altrets Flytning ved Erkebiskop Mauritius af Rouen Aar 1063 bleve nedlagte paa det nærværende Sted, i et af de sydlige Sideskibe. Billedstøtten, som rigtignok først hidrører fra en sildigere Tid, viser ingenlunde Rolf som en overordentlig stor eller svær Mand. Han er fremstillet i den Art Rustninger, som almindelig brugtes i det fjortende Aarhundrede, da Billedstøtten udførtes.

toiret i Omegnen af Byen, og som beløb sig til over 12,000 Stykker, reves løst af Tøirene og adsplittedes til alle Sider. En frankisk Munk, der i en Fremstilling af den hellige Benedikts Mirakler beretter dette, tilføier, at Ragnvald blev lagt i Høi, og følgelig begravet paa hedensk Viis, men at Jorden ikke engang der vilde gjemme hans Liig. Gravhøien ligesom udspyede det, og det blev da stoppet i en Sæk med Stene og druknet i Seinen [1].

II.

Den danske Bebyggelse af Seinelandet. Danske Steds- og Folkenavne. Dansk Sprog. Danske Institutioner. Tilsvarende Forhold i Danelagen i England. Den danske Nationalitets Styrke og Betydning i England og Frankrige.

Fra den Tid af, da danske Vikinger første Gang (omtrent 842) havde sat sig fast paa Øer i Seinemundingen, og indtil Rolfs Erobring (911), var der hengaaet halvfjerdesindstyve Aar. Under saa hyppige, tildeels langvarige og stadige Ophold havde de Danske ikke sjelden sluttet fredelige Forbindelser med de omboende

---

[1]) Kilderne til Rolfs og Ragnvalds Historie ere fornemmelig, foruden Dudo fra St. Qventin, Flodoardi Remensis Historia (hos Bouquet Recueil des historiens de France VIII p. 163—65), Sammes Annales ad an. 919—930 (hos Pertz Mon. Germ. Hist. Script. III p. 368 sq.), Ademari Historiar. Lib. III (Pertz Script. IV. 127 sq.), Richardus Pictavensis (Bouquet IX. 23), Diplom af Karl den Eenfoldige (ibd. 536), Aymoinus Floriacensis de Miraculis S Benedicti (hos Duchesnius: Hist. Norm. Script p 31) m. fl. Jfr. Depping livr. III ch. III og liv. IV ch. 1, Munch: Det norske Folks Historie I. 653—683.

Folk. Flere af Hedningerne, især de, som tidlig, om end kun tildeels lode sig paavirke eller formilde af Christendommen, nedsatte sig sikkert som Nybyggere blandt Frankerne ved Seinens Munding. Det er endog høist sandsynligt, at en dansk Kongeson Gudrod eller Godfred, som ved Aar 853 bl. A. havde hærget Seinebredderne, og som af den franske Konge erholdt afstaaet for sig og sine Mænd et Stykke Land, netop erholdt dette i Seinens Nærhed[1], og at derved Grunden allerede er bleven lagt til en dansk Nybygd, som senere tjente Rolf til Støtte for hans Erobring og videre Bebyggelse af Seinelandet. For een af Vikingernes Næssekonger, der fortrinsviis yndede at lægge ind under høie Næs og efterhaanden sætte sig fast der, maatte navnlig Forbjerget eller Næsset la Hague under Normandiets Kyst øve en særegen Tiltrækningskraft. Det havde en god Havn, en temmelig stor Udstrækning (indbefattende sex Kirkesogne), og var dog let at forskandse. Som Vidnesbyrd om en ældgammel, dansk Bosættelse her, maaskee den ældste i Seinelandet, har la Hague endnu deels i sin nærmeste Omegn, deels selv bevaret baade flere danske Stedsnavne og (i Lighed med de gamle, upaatvivlelig af Vikinger opførte eller benyttede Volde ved Flamborough i Yorkshire og Burghead i Morayshire i Skotland) desuden Rester af en Vold og Grav, det saakaldte Haguedige, der vel besat kunde afskjære Halvøen fra det tilgrændsende Fastland[2]. Flere Stedsnavne under Nor-

[1] Jfr. ovenfor S. 68

[2] Det er imidlertid uvist, om de Danske fra først af have opført det saakaldte »Haguedick«. I al Fald have de sikkert benyttet dette, hvorom endnu Endelsen »dick« eller Dige synes at vidne. Af andre

mandiets Kyster med de danske Endelser nez (eller Næs), ey (Øe)[1]) og homme (»hulmus« Holm eller Øe)[2]) godtgjøre ogsaa klart, hvorledes de danske Vikinger stadig færdedes og gjerne bosatte sig saavel paa lignende Næs som paa Øer ved Kysterne.

Da Rolf, foruden Bayeux-Egnen, som han tidligere havde erobret, derefter ved formelig Afstaaelse fik de Egne ved Seinen, der nu indbefattes af Departementerne de la Seine inférieure og det Syd derfor beliggende de l'Eure, skal Landet, som Følge af Vikingernes Hærgen, for en Deel have været øde og ubeboet. Rolf besatte det derfor deels med sine egne Mænd deels med Folk, som han allevegne fra indkaldte. Delingen af Jorden skete paa gammeldansk Viis ved Rebning — en Skik, der ellers var ukjendt baade i Frankrige og England, ja selv som det synes i Norge. I det herlige, frugtbare Land, der var ypperlig skikket til Korn- og Frugtavl, opstode saaledes Gaarde, som stundom baade i Navn (»gard« eller »gort«)[3])

---

danske Stedsnavne paa la Hague (Olddansk: »hagi«, en Indhegning?) maae mærkes Tourp, Tourplin, Bombec, Merquetot, Chemin aux Dalles, Nez de Jobourg m. fl., i hvilke de gammeldanske Ord Torp, Bæk, Toft, Dal og Næs ere umiskjendelige.

[1]) T. E. Chausey, som første Gang nævnes i et Document af Aar 1022, hvorved Hertug Richard bortgiver til Abbediet Mont St. Michel Baroniet af Saint-Pair »cum insula qve dicitur Calsoy«. Endelsen ey forekommer ogsaa i de normanniske Ønavne Jersey, Guernsey o. fl.

[2]) Øen »le Hommet« med et Fort ved Krigshavnen i Cherbourg hedder t. E. i gamle Documenter: »insula ulmi« (hulmi eller Holm).

[3]) Nubrugelige Stedsnavne i Normandiet ere Auppegart og Epegard (i gl. Doc. »Appelgar« ɔ: Æblegaard). Blandt de ældre, nu forsvundne vare t. E. Vingart (Viingaard) ved Bayeux og Fisigard (Fiskegaard?) ved Djeppe. Den gammeldanske Form for Gaard var »garðr«

og Bygning svarede til Gaardene i Moderlandet Danmark [1]. Erobrerne sysselsatte sig forresten neppe selv med den egentlige Agerdyrkning. Derimod gave de sig mere af med Fiskeri [2] og Jagt, med Heste, for hvis Opdræt de fra Danmark af havde medbragt en bestemt Forkjærlighed, endvidere med Hestevæddeløb og lignende Forlystelser, men især deleshed dog med Krig og Vaabenfærd i det Hele. Som ægte Nordboer yndede de ogsaa høilig Nydelsen af Mjød (»modo«, »medum«) og Øl, hvilket hos Frankerne skaffede dem Tilnavnet »Øldrankere« (»draconniers«, »draschiers«).

Fra Kyster og Flodbredder af strakte den nye danske Befolkning sig længere og længere ind i Landet, ikke gjerne dog til altfor afsides Egne (som det nuværende Departement de l'Orne, hvor ogsaa ikkun faa danske Minder forekomme), men helst bredte den sig ud over de smukkeste, løvrigeste og frugtbareste Egne, hvis Skove, især af Eeg og Bøg, ovenikjøbet levende gjenkaldte Erindringen om Nybyggernes danske Hjemstavn. Ligesom i Danmark benyttede de Benævnelserne Skove (»les Ecoves«) og Lunde (»Lunda«, »Londe«, »Lont« eller »Lon«), ja gave Steder Navne

---

[1] Imellem Rouen og Dieppe og Nord for Dieppe op ad imod Treport sees endnu ikke faa Huse af Bindingsværk, tildeels med klinede Vægge og med Straatag, af selvsamme Form og Ydre, som de danske, især de sjællandske Bonderhuse. End ikke den halvrunde Udbygning til Bagerovnen, dækket af et Halvtag, mangler. Disse Huse ligge desuden, som i Danmark, ikke sjelden samlede i Landsbyer og omgivne af Eege- og Bøgetræer. Talrigst ere de dog i de mindre gode Egne ved Tôtes, Omondville og Longueville, hvor Rester af det Gamle ogsaa bedst have kunnet vedligeholde sig.

[2] De Steder i Seinefloden, hvor Normannerne nedramme Pæle til Fiskegarn, kaldes den Dag i Dag »gorts« eller Gaarde, i Lighed med de i Danmark saakaldte Aalegaarde og Laxegaarde.

efter de der voxende Træers Beskaffenhed, t. E. efter Bog, Lind, Torn, El og Esk, hvortil stundom føiedes Endelsen -tot (Toft)[1], der ogsaa hyppig brugtes i andre Sammensætninger t. E. »Appetot«, (forhen »Apletot«, Æbletoft), »Lilletot« (Lilletoft). Opryddet Skovland eller Jord, afsondret til Dyrkning, blev, ligeledes efter dansk Skik, kaldet -»tuit« eller -tvede. Andre Steder fik tilsvarende, reent danske Navne, efter Bække t. E. »Lillebec« (Lillebæk), »Langebec« (Langebæk), »Mobecq«, forhen »Molebec« (Møllebæk?), efter Dale som »Becdale« (Bækdal). Enkelte, mindre Gaarde eller Jordstykker kaldtes »boel« eller Boel[2]. Flere samlede Gaarde kaldtes ogsaa paa ægte dansk Viis By, »bu«, »but«, som »Bourguebu« (Borgeby), hvoraf igjen »Butot« (Bytoft), medens Udflyttergaarde stundom bleve kaldte Torp eller »tourp«[3].

---

1) T. E. »Iquelon« (Egelund), »Ecquetot« (Egetoft), »Bouquelon« (Bogelund), »Bouquetot« (Bogetoft), »Tournelon« (Tornelund), »Tornebusc« (Tornebusk), »Lintot« (Lindetoft), »Eletot« (Elletoft) o. m. fl

2) Om »Boel« i Normandiet see Leopold Delisle: Études sur la condition de la Classe Agricole et l'État de l'Agriculture en Normandie. Evreux 1851. 8. pag. 396—397.

3) At Stedsnavnene i Normandiet paa -torp« virkelig ere gammeldanske, fremgaaer deraf, at de i Frankrige kun findes i Normandiet ligesom de ogsaa i England kun forekomme indenfor Danelagens forrige Grændser, hvor de tilmed hyppig ere sammensatte med reent danske Ord og Navne. Den i det elvte Aarhundredes Slutning i England affattede Domes-day-book har t. E. Torgrimestorp og Aschiltorp (i Yorkshire), Sculetorp (Northamptonshire), Haroldestorp (Lincoln), Ollanestorp (Nottingham), Sueinestorp (Norfolk) o. fl. altsaa med de danske Folkenavne Thorgrim, Eskil, Skule, Harald, Olaf og Svend. Domesday-book indbefatter heller ikke et eneste Stedsnavn paa -torp fra den gammelsaxiske Deel af England. Den har de første ved Danelagens Grændser, nemlig et enkelt i Surrey, Berk- og Gloucestershire, men derefter længere mod Nord ind i Danelagen har den i Suffolk 5, Norfolk 33, Northampton 21, Leicester 15, Nottingham 23, Lincoln 75 og York 128 -torpe'r, hvilke ovenikjøbet paa det Nøieste slutte sig til de

Selv i Stedsnavne, som beholdt den tidligere brugelige, oprindelig latinske Endelse villa eller ville, indflettede de danske Erobrere deres Navne som Tegn paa deres nye Herredomme [1]). Mange saadanne Stedsnavne ere vel i Tidernes Løb forsvundne (t. E. i Departementet de l'Eure »Anschetivilla«, Asketils villa, nu St. Simeon), men i det Hele taget vare de dog, selv i Rolfs Tid, uden Sammenligning færre, end de ældre og oprindeligere frankiske Navne, og det endog i de af Danske stærkest bebyggede Egne. Alligevel kunne de flere hundrede, endnu kjendelige danske Stedsnavne (af hvilke Departementet de la Seine inférieure alene indbefatter henved halvandet hundrede) give en mærkelig Oplysning til Kronikernes Udsagn om den danske Bebyggelses og det danske Folkeelements oprindelige Udstrækning og Betydning paa Seinelandets Kyster og Flodbredder.

Endnu i Rolfs Tid maa derfor aabenbart det danske Sprog have havt en ret anseelig Udbredelse i hans Land. Seine-Normannerne synes ogsaa efter nordisk Skik at have kaldet Rolf »Jarl«. Desuden maatte deres Sprog og øvrige nordiske Eiendommeligheder jævnlig opfriskes og vedligeholdes ved deres stadige og livlige Forbindelser med de danske Riger i

---

utvivlsomt danske -by'er. Saaledes Danebi og Danetorp (Yorkshire), Frisebi og Frisetorp (Leicester og Lincoln), Scotebi og Scotorp (Nottingham og York), Wichingeby og Wichingastorp (Lincoln og York) m. fl.

[1]) De nuværende Byer i Normandiet Quetteville, Teurteville, Tocqueville, Tourgeville, Toutainville, Tremanville, Trouville og Turqveville heed t. E. ifølge gamle Dokumenter forhen: »Ketilsvilla«, »Torqvetelvilla«, »Tokevilla«, »Turgisvilla«, »Turstenivilla«, »Tormotvilla«, »Turulfivilla« og »Torclevilla«, i hvilke de danske eller nordiske Folkenavne Ketil, Thorketil, Toke, Thorgils, Thorstein, Thormod, Thorolf og Thorkil uomtvistelig ere bevarede.

England, upaatvivlelig baade med de gammeldanske Lande og med de nye norske Riger i Irland, hvorved tillige Søfart og Handel fik et hidtil ukjendt Opsving. Selv om de sædvanligst ægtede indfødte frankiske Qvinder, hvilket udtrykkelig siges, idetmindste stundom, at være skeet »paa dansk Viis«, glemte de ikke strax deres Modersmaal. Tvertimod satte de sig senere endog kjækt til Modværge mod det fremtrængende Frankersprog og de dertil knyttede frankiske Sæder og Skikke. Thi ogsaa særegne Retssædvaner i deres gammelnordiske Form og med deres gammelnordiske Navne havde Normannerne fra Danmark overført til deres nye Hjem ved Seinens Bredder[1]. Som Erobrere og Herrer havde de heller ikke nødig strax ganske at opgive Institutioner, hvortil de af stolt Frihedsfølelse vare nøie knyttede, og for hvis Bevarings Skyld de tildeels vare udvandrede fra deres Fædreland.

Men ere Sporene af disse Institutioner i den allerførste Bebyggelsestid, som Følge af de historiske Efterretningers Mangelfuldhed, svage og næsten, paa Navnene nær, forsvundne i Seinelandet, fremtræde de samtidig noget klarere i Danelagen i England hos Seine-Normannernes her uden Sammenligning talrigere bosatte danske Frænder. Det var ikke alene i de saakaldte »danske Femborge«, at den danske Lov væsentlig gjaldt, men det Samme var, efter de angelsaxiske Loves stadige Vidnesbyrd, ligeledes Tilfældet i Danelagens øvrige Omraade, saa Daneloven i den kommende Tid med Føie kunde stilles ved Siden af den

[1]) T. E. Nam, »Namp«, »Nemp« (hvoraf de nyere franske Ord nantir, nantissement). Normannerne medbragte sikkert tillige den første Begyndelse til den senere Jury i de vestlige Lande, hvorom Mere i det Følgende.

brittiske Lov for Wales, den merciske for det sydlige Mercien og den saxiske for Wessex. Daneloven var følgelig een af Englands fire Hovedlove. Ja blandt disse var Daneloven endog den, der oprindelig forholdsviis gjaldt i den største Udstrækning, nemlig i Østangel, det østlige og nordlige Mercien og i Nordhumberland.

At flere af Danelovens Bestemmelser maatte være fælles for Danelagen og Seinelandet, var en naturlig Følge saavel af Nybyggernes fælles Herkomst som af den eensartede Maade, hvorpaa Landenes Erobring og Bebyggelse var gaaet for sig. I Danelagen havde de Danske, som i Seinelandet, bredt sig fra Kyster og Flodbredder af ind over Landet; kun vare de i England trængte længere frem til det Indre. Men selv i de stærkest bebyggede Egne paa Englands Kyst havde Danerne, som i Seinelandet, indskrænket sig til, ikkun at forandre nogle af Stedernes tidligere Navne, omendskjøndt denne Forandring i den ulige mere vidtstrakte Danelag foregik efter en langt større Maalestok, ja i tusindeviis[1]. Paa selvsamme Maade som i Seinelandet

[1]) I »Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Irland« S. 95—108 er Antallet af de indenfor Danelagens gamle Grændser endnu bevarede danske Stedsnavne omtrentlig anslaaet til halvandet Tusinde. Men ifølge senere Undersøgelser, tildeels foretagne i England selv, er dette Antal altfor lavt ansat og beløber nærmere to Tusinde. En Sammenligning med Stedsnavnene i Domesday-book godtgjør ogsaa, at mange danske Stedsnavne i de siden denne Bogs Affattelse forløbne otte Aarhundreder ere forsvundne i England. Under eet af de meest danske Grevskaber eller Shirer i Danelagen, Lincoln, har Domesday-book ialt 1000—1100 Stedsnavne, men af disse ere alligevel ikkun omtrent 350 altsaa en Trediedeel af dansk Oprindelse; de to Trediedele ere aabenbart angelske eller angelsaxiske. De forholdsviis faa danske Stedsnavne i Østangel (see ovenfor S. 114 Anm. 2), hvor dog en anseelig dansk Befolkning havde

og paa ægte dansk Viis fik Stedernes nye Navne i Danelagen hyppigst Endelserne -by, -thorpe, thwaite, -toft, -bek, -holm, garth, -næs o. s. v., medens de forøvrigt dannedes deels af Rester af de ældre Stedsnavne, deels af danske Folkenavne og deels endelig af danske Benævnelser paa Træer, Skove, Lunde, Bække, Dale m. m. Danelagens og Seinelandets gammeldanske Stedsnavne maatte derved faae den meest overraskende indbyrdes Overeensstemmelse og tillige en slaaende Lighed med Stedsnavnene i det nuværende Danmark [1].

nedsat sig, afgive yderligere Vidnesbyrd om, at de Danske ved deres Bosættelser i England (og i Seinelandet) have bibeholdt de fleste af de ældre Stedsnavne, og at derfor selv de talrige danske Stedsnavne her ikke staae i noget Forhold til den danske Bebyggelses egentlige Antal og Udstrækning.

1) Som enkelte Prøver i denne Henseende kunne anføres de endnu brugelige Stedsnavne i:

Normandiet.	Danelagen i England.	Danmark.
Carquebu.	Kirkby.	Kirkeby.
Tournebu.	Thornby.	Tornby.
Tourp.	Thorpe.	Thorp.
Thuit.	Thwaite.	Tvede.
Longuetuit.	Longthwaite.	Langtved.
Braquetuit.	Brackenthwaite.	Bregentved.
Languetot.	Langtoft.	Langtoft.
Bek.	Beck.	Bæk.
Houlbec.	Hole-beck.	Holbek.
Le Houlme.	Holme.	Holm.
Auppegart.	Applegard.	Abildgaard.
Londe, Lon.	Lont, Lund.	Lund.
Nez.	Ness.	Næs

De samme danske Folkenavne: Ketil, Thorketil, Toke, Thorgils, Thorstein, Thormod, Thorolf og Thorkil, som forekomme i Normandiets Stedsnavne, indbefattes ogsaa i Danelagens: Chetelesbi, Chetelestorp, Turchitelestone, Tochebi, Turgisby, Turstanestone, Tormozbi, Turmodestun, Thoroluesbi, Turulfestorp, Torulfestune, Torchileby, Turchilestone m. fl. (efter Domesday-book). Ligesom i nogle af de tilsvarende Stedsnavne i Normandiet den ældre, romersk-frankiske Endelse -ville er bleven bibeholdt (see S. 179 og Anm.), saaledes frem-

Derimod bleve de kjendelig forskjellige baade fra Angelsaxernes, som gjerne endte paa -ceaster, -byrig, -burh, -wic, -wyl, -ford, -ham, -tún, og tillige fra de af Nordmændene dengang i deres Nybygder paa Atlanterhavets Øer og Kyster almindeligst benyttede Stedsnavne med Endelserne -bólstaðir, sammentrukken buster eller -bost, og -staðir, sammentrukken -ster, hvilke Navneformer, der endnu fra den Tid af ere saa overordentlig talrige paa Shetland, Orkney, i Nordskotland og paa Syderøerne, sikkert vare ganske ukjendte baade i Seinelandet og i Danelagen. Ikkun ved Danelagens yderste nordlige Grændser, hvor netop en Strømning af norske Nybyggere, kommende vesterfra, ikke usandsynlig har mødt de østerfra, lige til Øen Man og Irland fremtrængende Danske, synes, skjøndt usikkert nok, enkelte, ligesom mere norske Former at gjøre sig gjeldende i Stedsnavnenes Endelser paa -fell (Fjeld), -haugh (Høi), -tarn (»tjørn« ɔ: en Indsø) og -force (en Fos, et Vandfald) m. fl.

De Danskes Indvandringer til og Bosættelser i Danelagen, som allerede meget tidlig, maaskee ved Aar 800 eller endog før, og selv ad reent fredelig Vei, havde taget deres Begyndelse, og som sikkert, idetmindste tildeels, bestode baade af Mænd og Qvinder, maatte, paa Grund af det erobrede Lands Størrelse og dets nære Beliggenhed ved Moderlandet Danmark, aabenbart naae en heel anden Styrke og Betydning i national Henseende, end de tilsvarende danske Bosættelser i det fra Danmark mere afsides

---

træder her i flere af disse den fra de ældre, angelsaxiske Navne overførte Endelse -tone eller -tún, som vel ogsaa havde hjemme i Norden, men dog mere i Sverige, i Norge og paa Island, end i Danmark.

liggende Seineland. Efter det indbyrdes Forhold mellem de endnu bevarede danske Stedsnavnes Antal i England og Frankrige, synes ogsaa den danske Befolkning i Danelagen at have været idetmindste tre Gange større, end den tilsvarende danske Befolkning af Seinelandet.

De Danske i Danelagen vare nemlig nu, i Begyndelsen af det tiende Aarhundrede, saa talrige, at de, indtil da stadig styrkede ved Tilstrømninger fra deres Fædreland, kunde optage en national Kamp med Englands tidligere Beherskere Angelsaxerne. Tiltrods for den fremmede Christendom, som de Danske antoge i det angelsaxiske Land, tiltrods for de mange Ægteskaber, som snart bleve indgaaede mellem dem og Angelsaxerne, og tiltrods for den store Fare, der saaledes truede Danelagens danske Sprog og danske Folkeliv i det Hele, var dog den danske Nationalitet ved sit Tilhold i de nærliggende og nærbeslægtede norske (eller norsk-danske) Kongeriger paa Man og i Irland mægtig nok til vedvarende hen i det tiende Aarhundrede at give Striden mellem de Danske i Danelagen og Angelsaxerne i den anden Halvdeel af England Præget af en virkelig Folkekamp paa Liv og Død om idetmindste lige Frihed og Selvstændighed, ja til samtidig, endog udenfor Danelagen og selv under uheldige politiske Forhold, ved Indblanding af dansk Blod at undergrave den angelsaxiske Nationalitets Reenhed paa dens egne Enemærker.

I Seinelandet derimod, hvor ikke saameget en vidtstrakt dansk Befolkning, som snarere væsentligst en dansk Herskerstamme var indkommet med Rolf og hans Mænd, og hvor Rolf selv strax ved sit Ægteskab med en indfødt Qvinde havde i national Henseende

givet sine Krigere et farligt Exempel, kunde den forholdsviis lidt udbredte og stærkt afsondrede Danskhed ikke tænke paa at maale sig med, end sige fortrænge den frankiske Nationalitet, og endnu mindre udenfor Seinelandets Grændser i det øvrige, vidtstrakte Frankrige. Den danske Nationalitet kom herved til at indtage en anden og, for det egentlige Frankriges Vedkommende, mere underordnet Stilling, end i England. Det var dog allerede i og for sig mærkeligt nok, at de Danske og deres Efterkommere i Seinelandet kunde under en stadig og stærk christelig, frankisk Paavirkning hævde baade deres Erobring og tillige mange, ja i Hovedsagen vel de fleste af deres fra Fædrehjemmet i Danmark nedarvede Eiendommeligheder.

III.

Rolfs Søn og Efterfølger William Langsværd. Riulfs Oprør. Bernhard den Danske. Williams Mord. Fare for de Danske i Seinelandet. Angelsaxernes Konge Ethelstans Seire over de Danske i Danelagen. Nordmænd ved hans Hof. Hans Søn Edmunds Afstaaelse af Danelagen til Olaf Sigtrygsøn. Erik den sidste nordhumbriske Konge (950). Danelagens Uafhængighed tilintetgjort.

Da Seinelandets mægtige Erobrer og kraftige Behersker Rolf var død, da efterhaanden de fleste af de med ham indvandrede Mænd havde fulgt ham i Graven, og da desuden Tilstrømningen af danske Nybyggere fra Norden af var standset, maatte det frankiske Parti naturligen nære nyt Haab om at gjenvinde sit tabte Herredømme ved Seinens Bredder.

Virkningerne af de blandede Ægteskaber mellem Danske og Franker viste sig allerede, da Rolfs Søn William som Danernes eller Normannernes Jarl[1]) besteeg sin Faders Høisæde. Williams halv frankiske Herkomst og hans Hovedstad Rouens Nærhed ved de øvrige frankiske Egne, bragte ham, som det synes, strax ind under en overveiende frankisk Indflydelse. Forbittrede herover gjorde de i Bayeux og den nærmeste Omegn bosiddende normanniske Høvdinger Opror. I Spidsen for dem stod Riulf, som, sandsynligviis for ret at kunne optage Kampen med Frankerne, havde af William forlangt Afstaaelsen af al Landet Vest for Floden Rille. Da imidlertid William havde afslaaet dette Forlangende, gik Riulf med sine Mænd mod Rouen, hvorefter William tilbød at ville afstaae en endnu større Landstrækning, end Riulf fra først af havde forlangt. Men Riulf, som ved sit Held var bleven overmodig, fordrede nu hele Seinelandet med Tilføiende, at William skulde begive sig bort til sine frankiske Frænder. William, der ved denne Leilighed havde tabt Modet, vilde ikke alene ikke møde Riulf i Kampen, men var endog tilsinds at forlade sit Land og søge Hjelp hos sin Slægtning Grev Bernhard af Senlis. Han havde allerede begivet sig udenfor Rouen og saa fra de herværende Hoider med Skræk ned paa Fjendernes store Skarer, da een af hans mægtigste Høvdinger, Bernhard den Danske[2]), truede ham med,

---

[1]) Dudo af St. Qventin (Duchesnins Hist. Norm Script. p. 92) kalder William »Dux Dacorum« og hans Normanner: »Dacigenæ«.

[2]) Denne af Seinelandets Uafhængighed ogsaa senere høit fortjente Mand kaldes af Dudo af St. Qventin (Duchesnius: Hist. Norm Script. p. 95-96. 119—22 sq.), stadig den Danske: »Dacigena Bernardus«; (Willelmus)

at hverken han eller nogen af hans Landsmænd vilde følge ham længere, end til Grændsen af Seinelandet til Eptefloden. Var han endda, vedblev Bernhard, svag nok til at ville opgive eller forlade sit Land, vilde baade han og alle de andre Danske med ham gaae ombord og seile hjem til deres gamle Fædreland Danmark. William fik derved saadant Mod, at han i Spidsen for ikkun 300 Krigere, der »efter dansk Skik» ved Vaabengny havde tilkjendegivet deres Samdrægtighed og Troskab, kastede sig over Oprørerne og tilintetgjorde ganske deres Hær. Riulf flygtede, men blev senere forraadt af sin Søn Asketil eller (»Anschetillus») og overgivet til William, der lod ham blinde[1].

Ogsaa paa et andet Punkt, ved Loiren, var William heldig. En Deel af Bretagne synes nemlig tilsidst at have været underlagt Rolf. Men da Rolf var død, maae Bretonnerne formodentlig have afkastet det normanniske Herredømme. Efter hemmelig Aftale overfaldt de paa een Dag (d. 29de Septbr. 931) Normannerne og dræbte først deres Høvding og siden en stor Mængde af dem. Men Loire-Normannernes nye Høvding Inge gjorde nu i Forening med William selv et Hævntog til Bretagne. Folket maatte paany underkaste sig, og den bretonske Fyrste Alan, der havde gjort Oprør, flygtede til England til den angelsaxiske Konge Ethel-

---

dixit ad »Bernardum Dacigenum militem» &c. Til Forskjel fra Grev Bernhard af Senlis benævnes han ogsaa Bernardus Rothomagensis (ɔ: fra Rouen) et Dacigena (p. 121). Et lignende Tilnavn »den Danske» (»Dacus», »Danus», »Dacigena» »de Danimarche») havde senere mange af de Danskes Efterkommere baade i Frankrige og England. Endnu den Dag i Dag bære ikke faa Familier i Normandiet det tilsvarende Navn »Le Danois».

[1]) Willelm. Malmesbur. Lib. II. cap. VII.

stan, som netop paa den Tid krigede mod de Danske. En anden bretonsk Høvding anerkjendte derimod Williams Overhøihed, hvorved Normannernes Magt i Bretagne synes at være bleven endnu større, end i Rolfs Tid. William forstod saaledes nok at føre det lange, med Guld og Ædelstene prydede Sværd, han altid bar ved sin Side, hvoraf han fik Tilnavnet »Longaspada», »Longuépee» eller Langsværd. I Mellemriget efter Karl den Eenfoldiges Død (929) hyldede William den samme Kong Rudolph, med hvem hans Fader før havde kæmpet og senere sluttet Forlig. Rudolph forlenede i den Anledning William (933) med Bretagnes Kyster og med endeel af de Loiren omgivende Egne [1]. Kort efter at William havde været saa heldig at seire over Oprøreren Riulf, nedkom hans Hustru Sprota, hvem han havde ægtet »paa dansk Viis», i Bayeux med en Søn, der blev kaldet Richard. Denne Søn sendte William senere fra Rouen til Bayeux for at opdrages paa Dansk, da Folket i Bayeux og Omegn, der laa mere afsides, end Rouen, dengang talte almindeligere Dansk, end Fransk eller Romansk [2].

---

[1] Flodoardi Annal. ad an. 930—33. (Pertz: Mon. Hist. Germ. Script III).

[2] Dudo af St. Qventin (Duchesnius p. 112) lader William sige til nogle af Høvdingerne, navnlig til Botho: »Qvoniam qvidem Rotomagensis ciuitas Romana potius qvam Dacisca utitur eloquentia, & Bajocacensis fruitur frequentius Dacisca lingua quam Romana; volo igitur ut ad Bajocacensia deferatur quantocius moenia, & ibi volo ut sit, Botho, sub tua custodia, & enutriatur & educetur cum magna diligentia, feruens loquacitate Dacisca, tamqve discens tenaci memoria, ut queat sermocinari profusius olim contra Dacigenas». Til en særegen dansk Nybygd i og ved Bayeux hentyder ogsaa Dudo (p. 98), idet, efter hans Fremstilling, William forbereder sin Gidsel, den tydske Hertug Kuno, paa at han skal opholde sig i Bayeux, hvortil Kuno svarer: »Mitte me quo vis, etiam Dacis tuæ ditioni subditis».

Men medens William saaledes ved Tapperhed, Djærvhed og ved Omhu for Bevaringen af det danske Sprog i sin Slægt mindede om sin danske Herkomst, var han i andre Henseender, især i religiøs Retning, saa stærkt paavirket af sit frankiske Slægtskab og af sine frankiske Omgivelser, at der ikke mere var noget Spor til, at han var Søn af en Mand, der havde offret hundrede christne Fanger til de hedenske Guder. William var allerede i den Grad behersket af sin Tids religiøse Sværmeri, især for Munkevæsnet, at han altid bar en Haarskjorte paa sit blotte Legeme, og at han for Alvor stadig nærede den Plan at ombytte sit Langsværd med en Munkekutte i Klostret Jumiéges.

Tiltrods for denne sygelige Livsanskuelse hos ham, hævede Seinelandet sig dog i indre Kraft og ydre Anseelse under hans Herredømme. Da Ludvig med Tilnavnet »d'Outremer« fra England var kommen hjem til Frankrige og var bleven udraabt til Konge her (936), stillede William sig vel i Begyndelsen paa hans Side. Men William brød sin Eed og først da Ludvig truede med at angribe hans Land, faldt William til Føie og blev til Gjengjeld paany forlenet med Seinelandet[1]), som indbefattede de til Bretagne grændsende Egne ved Avranches og Coutances. William synes fra nu af at have viist sin Lensherre baade Troskab og Hengivenhed. Senere (941) stod han ogsaa Fadder til Kong Ludvigs Søn Lothar. Seinelandets Behersker, som fuldtvel kunde maale sig med de fleste af den franske Krones mægtigste Lensmænd,

[1]) Richeri Histor. lib. II c. 20 og Flodoardi Annales an an. 940 (hos Pertz: Mon Germ. Hist. Script. III. p. 386, 591).

og som efterhaanden kom i nært Slægtskabsforhold til flere af disse, begyndte nu i det Hele at træde mere frem paa den politiske Skueplads end forhen. William var saaledes tilstede ved et stort Møde i Attigny mellem Kong Ludvig af Frankrige, dennes Svoger Kong Otto af Tydskland[1]) og adskillige af de franske Stormænd, navnlig Greverne Hugo af Paris, Heribert af Vermandois og Williams og Normannernes gamle Uven Arnulf af Flandern. Ved denne Sammenkomst underholdt William sig ikke alene paa Dansk med den saxiske Hertug Herman, som i Fangenskab hos de Danske havde lært deres Sprog, men William forstod tillige ved sit Kjendskab til Dansk de spydige Bemærkninger, som Saxerne og Lothringerne i Kong Ottos Følge gjorde om ham og Normannerne. De herover forbittrede Normanner begyndte at øve Vold i Kongens Huus og hele Sammenkomsten kunde let derved være bleven forstyrret, hvis ikke William hurtig ved en Afsending, hvem Normannerne dog først vilde erkjende, da han medbragte Williams eget Langsværd, havde befalet Normannerne at forholde sig rolige[2]). Under Mødet synes der iøvrigt at have udviklet sig et spændt Forhold mellem William og Kong Otto, som

---

[1]) Dudo har her, istedetfor Otto, urigtig Henrik.

[2]) Dudo (hos Duchesnius p. 99—100), bl. A. «Regibus secretius colloquentibus coepit affari Dacisca lingua Ducem Willelmum Saxonum Dux Herimannus. Tunc Dux Nortmannorum Duci Saxonum Willelmus: Quis tibi Daciscæ regionis linguam Saxonibus inexpertum docuit? Respondit: Bellicosum egregiumqve genus tuæ armipotentis progeniei me nolente Daciscam linguam docuit. Willelmus: Quomodo nolentem? Herimannus: Quia invadens sæpissime plurima castra mei Ducaminis innumerabilia proelia in me exercuit, meqve proelio captum ad sua detruxit, et ideo nolenter eam didici».

maaskee endog allerede dengang ophidsede Williams gamle Modstander, Grev Arnulf af Flandern til at stræbe William efter Livet.

Kort Tid efter indbød nemlig Grev Arnulf William til et Møde i Sommefloden, for at bilægge nogle tidligere Stridigheder. William havde just forsonet sig med den bretonske, til Kong Ethelstan i England flygtede Fyrste Alan, som nu efter paany at have svoret William Troskabseed, var kommen tilbage til Bretagne. Med Glæde modtog William Opfordringen til ogsaa nu at forsone sig med Arnulf. De mødtes paa en Øe i Sommefloden ved Pecquigny, og Forhandlingerne endtes snart, saa de efterat have givet hinanden Fredskysset skiltes ad. William, som kun havde nogle faa Mænd med sig, var allerede i Begreb med at roe tilbage, da Arnulfs Mænd raabte, at Noget var glemt. Han vendte om til Øen, men blev her overfalden og dræbt (17de Decbr. 942 eller 943). Under Sorg og Klage førte hans Krigere Liget til Rouen og begravede det i Domkirken [1]).

Normannerne i Seinelandet havde tilvisse al Grund til at sørge ved Williams uventede Død. Thi deres nye Erobring stod nu i ulige større Fare, end nogensinde forhen. Williams Søn Richard var rigtignok allerede i Faderens levende Live hyldet som hans Efterfølger, men han var endnu et Barn, og man kunde altid befrygte, at de Franske, som stadig harmedes over, at eet af de skjønneste og bedste Landskaber i Frankrige var faldet i Normannernes Hænder,

[1]) Williams Grav er ligeoverfor Faderen Rolfs og prydet med en Billedstøtte fra samme Tid og af samme Art som Rolfs.

skulde benytte denne Leilighed til atter at vriste det fra dem.

Paa samme Tid, som det saa misligt ud med den danske Erobring af Seinelandet, vare ogsaa de Danske i Danelagen i England stadig og stærkt truede i deres Besiddelser af de angelsaxiske Konger.

Omendskjøndt Kong Ethelstan (Sagaernes »Aðalsteinn«) ved sin Fader Kong Edvards Død (924—925) synes at have havt et Slags Overherredømme over Danelagen, stod det dog klart for ham, at Englands indre Kraft mere og mere fortæredes ved de foreløbig standsede, men derfor ikke endte blodige Kampe mellem de Danske og Angelsaxerne, og at kun en fuldstændig Sammensmeltning af de to stridende Folk var istand til at skaffe England Ro. Som et Forsøg paa ad fredelig Vei at vinde de Danske, gav han strax efter sin Thronbestigelse een af sine Søstre til den danske Konge Sigtryg i Nordhumberland, en Søn af den dansk-nordhumbriske Konge Gudrød og følgelig en Broder til den Ragnvald, der tidligere havde villet ægte Ethelfledas Datter, den merciske Prindsesse Elfwyn. I Anledning af dette Giftermaal med Ethelstans Søster siges Sigtryg at være bleven døbt.

Aaret efter døde imidlertid Kong Sigtryg og efterlod sig to Sønner af et tidligere Ægteskab, Olaf og Gudrød. Men Ethelstan vilde nu gjennemføre sin Plan til Nordhumberlands fuldkomne Indlemmelse i det angelsaxiske Rige. Han gjorde Indfald i Landet, fordrev begge Kongesønnerne og underlagde sig hele Nordhumberland. Olaf gik over til Irland og Gudrød til Skotland, hvis Fyrste Constantin tog vel imod ham, og lovede ham Understøttelse. Ligeledes fik han Løvte

om Hjelp af Fyrsten i Kumberland. Men da Ethelstan bydende fordrede hans Udlevering, undveg han hemmelig med sin Ven Thorfred og gik paa Hærtog. Efter forskjellige Skjebner, og navnlig, efterat Thorfred var druknet i et Skibbrud, begav han sig ydmyg til Ethelstans Hof og bad om en gjæstfri Modtagelse. Ethelstan behandlede ham ogsaa godt. Men da han i nogle Dage havde siddet rolig i Hallen ved Arnestedet, kunde han som en ægte Viking ikke udholde det længere. Han flygtede bort og gik atter tilsoes. Thi det var for ham saa umuligt at leve længe paa Landjorden, som »for Fisken at leve udenfor Vandet«.

Kong Ethelstan sogte derefter at sikkre sig sin nye Erobring af Nordhumberland. Han nedrev de Danskes Fæstningsværker i York, og deelte Styrelsen af Landet mellem to af sine Jarler. Ikke alene lod han nu i sit Navn præge Mynter i York. Men da snart efter flere brittiske og skotske Konger anerkjendte hans Overherredømme, var det med Stolthed at han, saavel paa adskillige af de yorkske som ogsaa fremtidig paa sine andre Mynter antog Titlen »hele Britanniens Konge« (»rex totius Britanniæ«), istedetfor at han tidligere kun havde kaldt sig »Konge« eller »Saxernes Konge« [1]).

---

[1]) En Mynt af denne Art med Omskrift ETHELSTAN RE SAXORVM og BOIGA MOT DEORABVI, er afbildet: Ruding Pl. XVIII fig. 21. Mærkeligt nok forekommer allerede her Staden Derby med sit danske Navn i den forste Begyndelse af det tiende Aarhundrede og paa en angelsaxisk Overkonges Mynt. De fleste af Ethelstans Mynter fra York ere ogsaa prægede af en dansk Myntmester Ragnvald (REGNALD. MO. EFORWIC. el. EBORAC.). Ruding: Pl. XVII fig. 18 og XVIII fig. 23 og 27.

Men tiltrods for Ethelstans høitklingende Titel og hans forskjellige Forsvarsanstalter, stod Angelsaxernes Overherredømme i Nordhumberland kun paa saare svage Fødder. De Danskes Konge Sigtryg var vel død, men endnu levede flere af hans Ætlinger og Frænder, som efter deres Mynters Vidnesbyrd maae have udøvet en større Magt i Nordhumberland, end Krønikerne ellers vide at berette. Omtrent samtidig med Kong Sigtryg, i Slutningen af Edvards og Begyndelsen af Ethelstans Regjering, lode nemlig to andre Konger i Nordhumberland »Anlaf« (Olaf) og »Regnald« (Ragnvald), upaatvivlelig Sønner af Kong Gudrød og Brødre til Sigtryg, udpræge Mynter, som ved eiendommelige tværlagte Skjolde og ved Fanemærker have den meest slaaende Overeensstemmelse med Sigtrygs[1], ja som ovenikjøbet synes at forekomme i flere forskjellige Præg, end disse, omendskjøndt ikkun Lidet meldes om Ragnvalds og endnu Mindre om hans Broder Olafs egentlige Kongedømme[2]. Foruden denne

[1] Om de høist mærkelige Skjolde- og Fanetyper see for Sigtrygs Vedkommende: Catalogue of the Pembroke Collection 1848 p. 5, og for Anlafs og Regnalds sammesteds, saavelsom: Ruding Pl. 11 og Hawkins Pl. IX fig. 128 og 126. Anlafs Mynter med Forestillingen af en Fugl (den danske Ravn) og de øvrige Typer af Anlaf og Regnald med Omskriften »CVNVNC« ere afbildede Ruding: Pl. 11, Hawkins pag. 46, Pembroke: Numismata antiqva p. 4 o fl. St. Hawkins, som i »Silver-Coins of Engl.« p. 45—46 stiller endeel dansk-nordhumbriske Anlafs- og Onlafs-Mynter under een og samme Konge (Anlaf 941—945), har imidlertid selv (p. 46) en Formodning om, at de hidrøre fra flere forskjellige Konger af samme Navn.

[2] The Saxon Chronicle siger, at »Kong Reginald« (Ragnvald) Aar 923 vandt York og at han Aaret efter anerkjendte Edvards Overherredømme. Den overraskende Lighed mellem Ragnvalds, Olafs og Sigtrygs Fanemynter, hvortil ellers slet ingen Sidestykker haves fra den Tid, synes at tyde hen paa, baade at de nævnte Konger samtidig have

Olaf Gudrødson, der, som sine Brødre, til Forskjel fra de angelsaxiske Konger benævner sig paa Mynterne paa nordisk Viis »Cununc« (»konúngr«), optræder paa Datidens Mynter endnu en anden »Anlaf« (Olaf), »Konge i York« (ikke mere som «Cununc«, men som «Rex Eb«)[1], sandsynligviis den Søn af Sigtryg, som strax efter Faderens Død maatte flygte, men som senere ofte gjorde Ethelstan Herredømmet over Nordhumberland stridigt.

De fra Nordhumberland fordrevne danske Kongesønner og deres Venner søgte nemlig og fandt Hjelp baade hos de norske Konger i Irland og hos Kongerne i Skotland, der havde al Grund til at være misfornøiede med og urolige over de angelsaxiske Kongers jævnt tiltagende Magt. Ikke længe efter Ethelstans Erobring af Nordhumberland ved Sigtrygs Død siges han at have kæmpet med en skotsk Konge af dansk Æt, Olaf den Røde, som meente at have Arvefordringer paa Nordhumberland, og som i den Anledning havde dræbt een af Ethelstans der indsatte tvende Jarler, forjaget den anden, og bemægtiget sig Landet.

---

hersket i Nordhumberland, og at de, hvad allerede Adam af Bremen beretter (Hist. I. 41. II. 22), have været Brødre og Sønner af Kong Gudrød.

[1]) Catalogue of the Pembroke-Collection har en † ANLAF. REX. EDR. (EBR?), præget af den samme Myntmester INGELGAR, som ogsaa har præget Mynt for Ethelstans Efterfølger Edmund og de med ham samtidige danske Konger i Nordhumberland. Mynter med ANLAF. REX. EB. og REX. S. omtales af Shepherd: On the Mint marks of certain Saxon Coins struck at York (Proceedings of the Archæol. Instit. at York 1846). En anden Typ ANLAF. REX. og Revers: VADTER under en Blomst (Ruding Pl. 11 fig. 3) minder vel om de noget ældre Mynter af Edvard (Ruding Pl. 16 fig. 18). Men Myntmestren Ingelgars Navn staaer ogsaa paa senere Mynter under en lignende Blomst.

I et stort Slag paa Vinheden ved Vineskoven lykkedes det dog Ethelstan at overvinde Olaf, der selv faldt[1]. Nogle Aar senere blev Ethelstan ligeledes nødsaget til at gjøre et Tog mod den skotske Konge Constantin, hos hvem de oprørske nordhumbriske Danske stadig havde Tilhold. Men uagtet Constantin maatte indgaae Forlig med Ethelstan og paany anerkjende hans Overherredømme, varede det dog ikke længe, før han mod Ethelstan understøttede og ophidsede den af ham fordrevne Olaf (»Anlaf«) Sigtrygsøn, som først var flygtet til Irland og som siden, efter at have streifet om paa Hærtog, var bleven gift med en Datter af Constantin. Olaf fik en stor Flaade til Hjelp fra Irland, hvorfra ogsaa Kong Gudrødsøn (enten den forjagede dansk-nordhumbriske Konge eller den daværende norsk-irske Konge af samme Navn) sluttede sig til ham[2]. Det var i det Hele som om de dansk-norske Nybyggere i Nordhumberland, Irland og Skotland ret vilde samle deres Kraft, for at gjenvinde det tabte danske Herredømme i Nordengland. Med en Flaade paa 615 Skibe og et stort Følge af Konger og Jarler, hvoriblandt hans Svigerfader, den skotske Konge, kunde derfor Olaf lægge ind i Humberen og opkaste sig til Konge, ikke alene i York, men sandsynligviis i hele Danelagen[3].

---

1) Beretningen findes i Egils Saga (c. 40—45), som kjendelig maa have sammenblandet denne Kamp med det senere Slag ved Brunanborg, og som derfor her kun med Varsomhed tør benyttes som historisk Kilde.

2) Denne Olaf fremhæves endog af enkelte Kilder som Kong Ethelstans egentlige Modstander. Tilstrækkelige Hjelpemidler til, i alle Tilfælde nøiagtig at skjelne mellem de mange og ofte sammenblandede Olaf'er paa den Tid, ere dog ikke tilstede.

3) Herom vidner sikkert en høist mærkelig Mynt, liig de ovenfor (S. 195 Anm. 1) omtalte af denne Olaf, med Indsk. Advers: ANLAF. REX. TO. D., formodentlig »rex totius Danelage«, svarende til Ethelstans Titel »rex

Baade nordiske og angelsaxiske Sagn og Skjaldeqvad bevarede for Eftertiden Erindringen om den paafølgende, storartede og betydningsfulde Kamp ved Brunanborg (Brumby i Lincolnshire?). Uagtet Ethelstans hele Opmærksomhed nylig havde været henvendt paa at indsætte den til England flygtede Louis d'Outremer paa Frankriges Throne, hvorfor han netop dengang havde samlet en Flaade under Englands Sydkyst og tillige indgaaet Forbund med den normanniske Hertug William og med flere franske Stormænd, var han dog snart rede til, med en stærk Hær at gaae imod Olaf. Efterat Olaf, forklædt som Harpespiller, havde udspeidet sin Fjendes Stilling, gjorde han et natligt Angreb paa Leiren, men traf ikke Ethelstan uforberedt. Lykken var endog afgjort paa Ethelstans Side. I Olafs Hær faldt fem Konger og syv Jarler, foruden et talrigt Mandskab. Ikkun med Moie kunde Kong Olaf Gudrodson, ledsaget af ganske faa Folk, naae til sine Skibe og vende tilbage til Irland. Olaf Sigtrygson selv derimod maatte sandsynligviis atter, i al Fald foreløbig, søge til Skotland med sin Svigerfader Kong Constantin.

For denne vigtige Seir, som vel ikke endelig sikkrede, men dog væsentlig fremmede det angelsaxiske Overherredømme over Nordhumberland, kunde Ethelstan tildeels takke sin Frænde, Kantsleren Thorketil, der med stor Tapperhed havde anført Mændene fra London og Mercien. Saavel i Ethelstans Hære

---

totius Britanniæ«. Paa Reversen staaer RADVLF under en Blomst. Den samme Myntmester forekommer paa andre Mynter fra Kong Edmunds Tid. Anlaf har overhovedet til forskjellige Tider ladet udpræge flere Typer af sine Mynter. Aftryk af denne og af de fleste andre gammeldanske Mynter fra Danelagen findes i det kong. Myntkabinet i Kjøbenhavn.

som i hans nærmeste Omgivelse baade før og efter denne Tid fandtes ikke faa Høvdinger og Mænd med lignende nordiske Navne og upaatvivlelig, idetmindste tildeels af nordisk Herkomst [1]). Disse vare dog ikke alene Efterkommere af danske Nybyggere, som allerede nu begyndte lidt efter lidt at smelte sammen med Angler og Saxer. Men det var ogsaa Nordboer, især vistnok Nordmænd, der, som t. E. Brødrene Egil og Thorolf, Sønner af den til Island fra Norge udvandrede Skallegrim, ligefrem kom over til England for at tage Tjeneste hos Ethelstan og kæmpe i hans Hære [2]). Ethelstan synes nemlig tillige klogt at have benyttet sig af den mellem de Danske og Nordmændene i Norden selv herskende Skinsyge og indre Splid, for at han ved en nærmere Forbindelse med Nordmændene kunde erhverve sig en Modvægt mod de Danskes altid farlige Antal og Indflydelse i England.

Ethelstan, der i det Hele mere, end sine Forgængere blandede sig i andre Landes Anliggender, stod saaledes ogsaa i nøie Venskabsforhold til Norges mægtige Enekonge Harald Haarfager. Ikke alene Ord-

---

[1]) T. E. Jarlerne (»eorl« eller »dux«): Urm, Guðrum, Haldan, Seule, Gunner, o. Fl. See Underskrifterne paa de af Ethelstan udstedte Kongebreve i Kemble: Codex diplom Aevi Sax. Jfr. Minder om de Danske og Nordmændene S 180—181.

[2]) Egils Saga (cap. 40—45 og 54—56) fortæller omstændelig, hvorledes Brødrene Egil og Thorolf med 300 Mand gik i Ethelstans Tjeneste, hvorledes de væsentlig bidroge til at Ethelstan seirede i et stort Slag mod de Danske (paa Vinheden eller ved Brunanborg?), i hvilket Thorolf faldt, og hvorledes Egil derefter gjentagne Gange var hos Kong Ethelstan, som, efter forgjæves at have tilbudt Egil at blive hans Landeværnsmand, ved hans Bortreise overøste ham med rige Gaver. Enkelthederne i den interessante Fremstilling ere dog, som ovenfor berørt, neppe alle fuldkommen paalidelige.

sendinge med rige Gaver gik imellem dem, men Kong Ethelstan synes endog at have modtaget til Opfostring Kong Haralds yngste Søn Hakon, som idetmindste efter sit Ophold hos en Konge Ethelstan i England fik Til-Tilnavnet Ethelstans- eller »Aðalsteinsfostri«. »Kong Ethelstan (siger Sagaen) lod Hakon døbe og oplære i den sande Tro, i god Skik og alle Slags Idrætter. Han elskede Hakon høiere end sine egne Frænder, men selv var han ligesaa høit elsket af Andre. Han var en Mand af Forstand og Veltalenhed og en god Christen«, hvortil Sagaskriveren føier den for Nordboens krigerske Tænkemaade betegnende Slutning: »han skjænkede Hakon et Sværd, hvis Fæste var af Guld, men hvis Klinge var endnu bedre. Dermed kløvede Hakon en Qværnsteen lige til Øiet, hvoraf det blev kaldet Qværnbider. Et bedre Sværd er ingensinde kommet til Norge og det bar Hakon til sin Dødsdag« [1].

Kong Ethelstan gjorde saaledes den hedenske norske Kongesøn til Christen, ja gav ham Vaaben til at kæmpe for Christendommens Indførelse i Norge. Thi da Hakons Fader Kong Harald Haarfager var død, og hans Broder Erik Blodøxe, der var bleven Overkonge i Norge efter Harald, ved sin Grusomhed havde paadraget sig almindelig Had, opfordrede de misfornøiede Nordmænd Hakon til at vende hjem og overtage Kongedømmet. Udrustet med Skibe og Mandskab af Kong Ethelstan kom han til Norge (934—935), hvor han under Folkets Jubel udraabtes til Konge, og hvor

[1] Snorre Sturlesøn: Harald Haarfagers Saga cap. 41—43, hvor dog Fremstillingen af Gavevexlingen mellem Ethelstan og Harald Haarfager røber en senere Udsmykning.

han strax begyndte med at indføre den Christendom, han havde antaget i England. Hans store Iver førte ham for vidt, saa han maatte opgive sit Forsæt, men en følgerig Begyndelse var hermed gjort til Christendommens senere Seir over Hedenskabet i Norge.

Kong Erik Blodoxe, som ved Hakons Ankomst til Norge maatte flygte med sin Dronning Gunhilde og sine Børn, begav sig paa Hærtog, først til Orknøerne og derefter til Skotland og England, hvor Kong Ethelstan overdrog ham et Rige i Nordhumberland. Mulig var ogsaa dette en Yttring af Kong Ethelstans Venskab for Eriks Fader Kong Harald og for hans Broder Kong Hakon, hvis Herredømme Ethelstan ved Eriks endelige Bosættelse i det fjerne York desuden bidrog til at sikkre. Da Erik var Nordmand, har Ethelstan heller ikke taget i Betænkning at overdrage ham Styrelsen af et Len i det danske Nordhumberland, hvor han som udmærket Kriger kunde yde Ethelstan væsentlig Hjelp mod de oprørske Daner[1]).

Men om end de Danske i Nordengland under Ethelstans Regjering stadig søgte at hævde deres Uafhængighed og Selvstændighed, maatte de dog, ifølge Sagens Natur, mere og mere smelte sammen med de indfødte Angler og Saxer. Den forhen jævnlige Tilstrømning af danske Nybyggere fra Danmark var ikke

---

[1]) Erik Blodoxes Sæde i York allerede i Kong Ethelstans Tid fremhæves navnlig af Egils Saga (cap. 52—55) Men da de angelsaxiske Kroniker aldeles ikke vide Noget herom, og da de af Erik i Nordengland prægede Mynter fordetmeste synes at være yngre end Ethelstans Tid (hvorom Mere nedenfor), er det sandsynligt, at Erik først i Ethelstans sidste Leveaar er kommen til Nordhumberland, og at han ikkun har havt en forholdsviis ringe Deel af Landet under sin Styrelse. Jfr. Munch: Det norske Folks Hist I. 726—727.

alene ophørt, men de for største Delen christnede Nybyggere i Nordengland stode ikke engang endnu i synderlig Forbindelse med deres fordetmeste hedenske Frænder i Danmark, hvis Konger heller ikke strax kunde være gunstig stemte mod de nærmeste Efterkommere af deres udvandrede, aabenbare Modstandere[1]. Paa den anden Side vedblev Kong Ethelstan at nærme sig til de Danske og paa forskjellig Maade at benytte dem i sin Tjeneste, ligesom han ogsaa synes at have, idetmindste nogenlunde, forstaaet, om ikke talt det danske Sprog[2].

Det var saaledes neppe udelukkende ved Vaabenmagt at Ethelstan omsider opnaaede at blive den første, egentlige Enekonge i England. Men et angelsaxisk Enekongedømme og navnlig et angelsaxisk Overherredømme over Danelagen var alligevel mere et Skin, end en Virkelighed. Det kunde derfor heller ikke overleve Ethelstan længe. Endnu samme Aar (940—941) som Edmund (»Eadmund«) var bleven Konge i England efter sin afdøde Broder Ethelstan, gjorde de nordhumbriske Danske Oprør og sluttede sig

---

[1]) Heraf lader det sig forklare, at baade de ældste, i Danelagen af danske Konger udprægede Mynter og de samtidige angelsaxiske Mynter (omtrent fra Aar 860 til 960) overordentlig sjelden forekomme i danske og nordiske Myntfund uden som tilfældig indblandede mellem yngre Mynter.

[2]) Beretningen (hos Wallingford) om Ethelstans Besøg i Danmark er vel, som Lappenberg (I. 373) antager, opstaaet ved en Forvexling med Kong Gudrum-Ethelstan i Østangel. Men om Ethelstans Kjendskab til Dansk turde hans fortrolige Forhold til Thorolf, Egil og mange andre Nordboer ligefuldt vidne. Ethelstan er ogsaa den første angelsaxiske Konge, paa hvis Mynter ikke alene det danske Stedsnavn Derby, men tillige en dansk Myntmester forekommer, nemlig »Regnald« (Ragnvald), som kalder sig MOT. (ɔ: Monetarius) »EBORAC« og »EFORVIC« eller »Myntmester i York«. Om hans Mynter, som tilmed have et noget særeget Præg, see Ruding: Pl. 17, 18.

til Kong Olaf (eller »Anlaf«) fra Irland, sandsynligviis den fra Slaget ved Brunanborg først vel til Skotland og senere til Irland flygtede Olaf Sigtrygsøn. Hvis den fordrevne norske Konge Erik Blodøxe i Ethelstans sidste Levetid har havt et Len i Nordhumberland, maa han da efter Ethelstans Død enten frivillig eller nødtvungen have veget Pladsen for Olaf, der havde gyldige Fordringer paa Nordhumberland, eller i al Fald paa en Deel deraf, som sin Fædrearv. Olaf havde i sit Følge en Hob hedenske Nordmænd, ved hvis Hjelp han satte sig i Besiddelse af en stor Strækning af Danelagen og navnlig af de vigtige »danske Femborge«. Uagtet ogsaa Olaf selv var Hedning, fandt han dog kraftig Understøttelse hos den yorkske Erkebiskop Wulfstan, hvem altsaa Nordhumberlands politiske Selvstændighed maa have ligget mere paa Hjerte, end Christendommens Sag. Forbittret over Nordhumbrernes Frafald og Hedningernes Herredømme i et christent Land, gjorde Edmund store Anstrængelser, for at tilbageerobre de tabte Femborge og befrie de under det hedenske Trældoms Aag sukkende Christne, hvilket dog kun for en Deel lykkedes ham. Endnu Aar 943 stormede Kong Olaf[1]) Staden Tamworth (mellem Birmingham og Derby). Der var et stort Blodbad paa begge Sider. Men de Danske seirede og vandt et meget rigt Bytte. Samme

[1]) The Saxon Chronicle siger rigtignok ved Aar 942: »Dette Aar døde Kong Anlaf«. Men da den umiddelbart efter tilføier ved A. 943: »dette Aar stormede Anlaf Tamworth« etc., hvilket øiensynlig er en Fortsættelse af de under A. 941 ommeldte, ved Anlaf eller Olaf Sigtrygsøns Oprør fremkaldte Begivenheder, er det høist sandsynligt, at den ved A. 942 nævnte afdøde Kong Olaf har været en anden, formodentlig den fra Slaget ved Brunanborg til Irland flygtede dansk-nordhumbriske Kongesøn Olaf Gudrødsøn.

Aar havde Kong Olaf og hans Bundsforvante Erkebispen i York, Wulfstan, kastet sig ind i een af Femborgene, Leicester. Kong Edmund beleirede Staden og glædede sig allerede ved Haabet om at tage den, da Olaf og Wulfstan hemmelig en Nat brøde op fra Borgen og droge bort. I Edmunds Leir befandt sig Englands øverste Geistlige, Erkebispen af Canterbury, Oda, som, mærkeligt nok, var en Søn af en dansk Viking, der i sin Tid havde kæmpet i Gudrum-Ethelstans Hær imod den angelsaxiske Konge Alfred den Store. Da Englands to Erkebisper, hver paa sin Side, saae, at Kampen mellem Kongerne kunde blive baade langvarig og fordærvelig, traadte de sammen, for at mægle mellem de Stridende. Et Forlig kom ogsaa istand paa det for de Danske fordeelagtige Vilkaar, at Kong Edmund afstod til Olaf hele den nordøstlige Deel af England med Watlingastræt som Grændse, følgelig hele Danelagen i dens forrige og oprindelige Udstrækning.

En Fredslutning paa saadanne Betingelser, som igjen tilintetgjorde det af Kong Ethelstan møisommelig grundlagde angelsaxiske Enekongedømme i England, lader med Grund formode, at de Danskes Styrke og Seirvindinger maae have været langt anseeligere, end der berettes i de fordomsfulde Krøniker fra den Tid, som endogsaa gjerne vilde skjule, at den yorkske Erkebisp havde forenet sig med de oprørske Danske. Efter Forliget sluttede Edmund og Olaf Venskab og Edmund selv stod Fadder til Olaf ved hans paafølgende Daab, ved hvilken Leilighed Edmund skjænkede ham rige Gaver. Omtrent paa samme Tid ægtede Olaf Alditha, en Datter af Jarlen Orm (efter Navnet en Dansk), der ved sine snilde Raad mægtig havde fremmet Olafs

Lykke. Senere hen paa Aaret stod Kong Edmund ligeledes Fadder til en anden dansk-nordhumbrisk Konge, Ragnvald Gudrødson, ved hans Confirmation. Men den gode Forstaaelse mellem Edmund og Nordhumberlands Konger varede kun kort. Allerede det følgende Aar (944) undertvang Edmund paany hele Nordhumberland og forjog begge Kongerne Olaf og Ragnvald[1]).

Samtidig med denne for det danske Herredomme i England uheldige Begivenhed, aabenbarede der sig ogsaa en vis Svaghed i de norske Nybygder i Irland og Skotland. De gamle Uenigheder mellem Nordmændene indbyrdes, eller maaskee rettere mellem Nordmændene og de Danske i Dublin, vare levede op igjen og havde til Følge, at en irsk Konge Congelach med en Deel andre irske Hovdinger tvang den norske Konge Blakar til at forlade Dublin, hvorefter de brændte de der bosatte Nordmænds Huse, plyndrede eller tilintetgjorde deres Eiendele og bortførte deres Qvinder og Børn i Trældom. Under et senere Forsøg paa at tilbagevinde sit Rige, faldt Blakar med et talrigt Mandskab. En Konge ved Navn Olaf Kvaran, høist sandsynlig den fra Nordhumberland nylig forjagede danske Konge Olaf Sigtrygson, skal da have været heldig nok til at komme i Besiddelse af det norske Kongerige i Dublin, hvor han nu synes at have

[1]) Denne Ragnvald var formodentlig en Søn af Kong Gudrød Sigtrygsøn og følgelig en Brodersøn af Olaf. At Munch i »Det Norske Folks Hist. I. 689—703« har forvexlet de dansk-nordhumbriske Ragnvald'er og Olaf'er med samtidige norsk-irske Konger med tilsvarende Navne, er paaviist af Maurer (»Die Bekehrung des Norwegischen Stammes« etc. S. 130—137).

indført eller fremmet den Christendom, han kort i Forveien havde antaget i Nordhumberland[1].

I Skotland var Nordmændenes Herredømme paa det faste Land ikke af synderlig Omfang eller Udstrækning. Fra Orknøerne gjordes der vel stundom Erobringer ud over Caithness og Sutherland, som ellers dannede Nordmændenes vanlige Sydgrændse, hvorfor det sidstnævnte nordligste Shire i Skotland havde af Orkningerne faaet Navnet »Suðrland« ɔ: det sydlige Land. Thorstein den Rødes med Vaabenmagt erhvervede Besiddelser heelt ned over Skotlands Østkyst vare ogsaa for vidtstrakte til at kunne sammenholdes. Nordmændene maatte snart igjen indskrænke sig til deres tidligere Nybygder i det nordligste Skotland.

Kong Edmunds Overmagt over Danelagen var imidlertid ikke større, end at de Danske uafbrudt kunde vedblive at gjøre Forsøg paa at tilbagevinde deres gamle Selvstændighed. Aldrig saasnart var Kong Edmund, efter en kort Regjering, dræbt (i Aaret 946), før Nordhumbrerne atter bleve urolige. Edmund havde efterladt sig to Sønner Edwig og Edgar, men de vare begge for unge til at overtage Kongedømmet under saa vanskelige Forhold, som Englands Deling mellem to indbyrdes kæmpende Folkefærd frembød. Ethelstans og Edmunds yngre Broder Edred (»Eadred«) blev derfor Konge. Baade det nordhumbriske Folk og deres Erkebisp Wulfstan svore ham vel strax Troskabseed. Men ikkun kort efter faldt de fra Edred og hyldede Kong Erik Haraldson, upaatvivlelig den til-

---

[1]) Om Identiteten af Olaf Kvaran og Olaf Sigtrygsøn see Maurer's paa Henricus Huntendunensis og the Annals of the four Masters grundede Bemærkning (»Die Bekehrung« &c. S. 134 Anm. 30).

bagekomne norske Konge Erik Blodoxe. Edred rykkede frem med en Hær (948) og hærgede hele Nordhumberland. Paa Hjemveien blev han dog overfalden af »Hæren fra York«, som tilføiede ham et stort Nederlag ved Chesterford. Da imidlertid Edred i sin Harme svor, at han vilde tage Hævn og ødelægge hele Nordhumberland, bleve de Danske betænkelige, svigtede Erik og lovede Edred Bøder for deres Frafald. Men allerede Aaret efter indkaldte de nordhumbriske Danske deres tidligere forjagede Kongesøn Olaf Sigtrygsøn, som nu under Navnet Olaf Kvaran var bleven Konge i Dublin.

De urolige og ustadige Nordhumbrer vare dog ikke længe tilfredse med Olaf Kvaran, men forjoge ham og udraabte atter Erik til Konge. Kong Edred, som med Rette indsaa, at det fornemmelig var Erkebiskoppen Wulfstan i York, hos hvem de oprørske Danske fandt Medhold og Støtte, tog Mod til sig og lod denne sin farlige Modstander fængsle. Omsider beqvemmede da Nordhumbrerne sig til foreløbig at slaae sig til Ro under Edreds Overherredømme. Wulfstan fik sin Frihed igjen, men blev forflyttet til Bispesædet Dorchester i Sydengland, og Kong Erik maatte, atter forjaget (954), fortsætte sit forrige, omflakkende Vikingeliv. Men ikke længe efter blev han ved Høigerefen Aasulfs Forræderi lokket ind til Stanmor, i en vild, øde Egn i det nordvestlige England mellem Richmond, Cumberland og Westmoreland, og der efter en heftig Kamp dræbt tilligemed sin Søn Henrik (Sagaernes »Hárekr«), sin Broder Ragnvald, og tre andre Høvdinger. Om Eriks Fald lod hans Dronning Gunhilde senere digte et herligt Qvad,

»Eriksmaal«, i hvilket Odin og Valhals øvrige Guder med Glæde og Hæder modtage den djærve Kæmpe, som med fem Konger i sit Følge kommer til Valhal, for at øge Einheriernes stolte Skare. »Erik var en høi og smuk Mand, stærk og meget modig, en stor Kriger, seiersæl, men af faa Ord, iilsindet, uvenlig og grusom. Hans Dronning Gunhilde var den fagreste blandt Qvinder; hun var klog, havde Kjendskab til mange Ting, var underholdende og vittig. Men hun var tillige i høieste Grad underfundig og grusom« [1]. Det var hende, Erik for en stor Deel kunde takke for, at han havde mistet sit Kongedømme i Norge, og det var vistnok ogsaa hende, som væsentlig bidrog til, at det ikke gik Erik bedre i Nordhumberland. Oven-

[1]) Snorre Sturlesøn: Harald Haarfagers Saga cap 46. Den udførligste og bedste Sammenstilling af Sagaernes og Krønikernes Beretninger om Erik Blodøxe findes iøvrigt hos Munch (Det norske Folks Hist. I. 583—604, 703—710 og 726—733). Uomtvistelige Vidnesbyrd om Eriks Kongedømme i Nordhumberland og om hans Samtidighed med Olaf Kvaran og Kongerne Edmund og Edred afgive disse Kongers Mynter, af hvilke flere ere prægede af de samme Myntmestre, ja endog stundom med de selvsamme Myntstempler og i samme By, York. Jfr. t. E. 1) Adv. ONLAF. REX. Rev. INGELGAR. MO. 2) ERIC. REX. N. Rev. INGELGAR. MO. 3) EADMVND. REX. EB Rev. INGELGAR. MO. Ligeledes 1) Adv. ONLOF. REX. I. Rev. BACIALER. 2) Adv. EADMVND. REX. Rev. BACIALER. (Ruding Pl. 11 og 18). Een af Eriks Myntmestre HVNRED har ogsaa præget Mynter for Kong Edred. Erik, som i det Hele, maaskee til sine forskjellige Regjeringstider, har ladet udpræge flere forskjellige Mynttyper, kalder sig paa disse, foruden REX. N. (sandsynligviis Northumbriæ?) tillige REX. EFOR † (ɔ: Eforvic eller York), REX. E. N. (ɔ: Eforvic Northumbriæ), og REX. AL., formeentlig enten i Almindelighed ANGLORVM eller særligt med Hensyn til Østangel, hvis Hersker han da ogsaa, idetmindste til en Tid, maa have været. Ligeledes ANLAF (Eriks Samtidige, Olaf Sigtrygsøn) kalder sig paa een af sine Mynter REX. A (Ruding Pl. 11). Originalerne til disse Mynter ere i det Brittiske Museum i London. Aftryk af dem findes i det Kgl. Myntcabinet i Kjøbenhavn.

ikjøbet var Erik Nordmand og Hedning, hvilket yderligere maatte vanskeliggjøre hans Stilling der. Thi selv om de Danske vilde lade sig beherske af en fordreven norsk Konge, efterat han og hans Sønner først nøie havde sluttet sig til Danekongen Harald Blaatand, kunde dog saa fromme og ydmyge Christne, som de danske Nybyggere i Reglen vare, neppe i Længden finde sig i at lyde under en hedensk Vikings skaanselløse Herredømme.

Efter Eriks Forjagelse (954) og Fald ophørte Nordhumberland at have særegne danske eller dansk-norske Konger. Det blev et Jarledømme i Eriks Banemand Aasulfs Æt. Men ligesom Kong Edmund efter Nordhumberlands Undertvingelse havde kaldt sig REX. EB. (ɔ: Eboraci eller Ebraice) eller Konge i York, saaledes kaldte hans Efterkommere sig endnu stundom REX. N. eller Konge i Nordhumberland, hvilket unægtelig bestemt tyder hen paa, at Nordhumberland under de angelsaxiske Kongers Overherredømme vedblev at betragtes som et særeget Kongerige[1]. Hele Danelagens Selvstændighed var saaledes ikkun tilsyneladende kuet og tilbagetrængt. Snart igjen skulde den yttre sig levende under andre Former.

---

[1]) »Perhaps in Northumbria the existence of the kingdom was not considered destroyed by its dependence upon a southern prince. If he was their king, it was as being king of Northumbria or York, apparently a synonymous title«. E. J. Shepherd »On the mint marks of certain Saxon Coins, struck at York« i Proceedings of the Archæol. Inst. at York 1846.

IV.

De Danske i Frankrige og England længe uden Hjelp fra Norden. Normandiets mislige Stilling. William Langsværds Søn Richard et Barn. Kong Ludvigs Planer mod Normannerne. Sigtryg med en Flaade i Seinen. Kong Harald (Blaatand?) fra Danmark kommer to Gange med Hjelpeflaader. Richard og Hugo Capet. Richards Magt grundfæstet. Danelagens Danske endnu isolerede. Deres nordiske Eiendommeligheder. Forbund med Erkebiskop Dunstan og Benediktinerne. Deres Venskab med Kong Edgar. Eneherredømmet i England forberedt for dem.

I første Halvdeel af det tiende Aarhundrede havde de danske Nybygder i Frankrige og England ikke modtaget nogen egentlig Understøttelse fra Moderlandet Danmark eller i det Hele fra det skandinaviske Norden. Baade Danmark og Norge vare efterhaanden ved de tidligere store Udvandringer temmelig godt rensede for de meest misfornøiede Mænd, som agtede at søge sig et nyt Hjem i fremmede Lande, og Enekongerne havde fuldtop at gjøre med deres egne Anliggender, navnlig med at hævde Ledelsen af Gjæringen mellem Hedenskabet og Christendommen, og af den derved fremkaldte nye Tingenes Orden. Paa at foretage større Tog til de vestlige Lande havde de ikke ret kunnet tænke, saalænge de endnu ikke vare tilstrækkelig sikkre i deres Magt hjemme, og saalænge de heller ikke kunde trygt stole paa, at de stridige Høvdinger villig vilde følge deres Fane og kæmpe for dem med den samme Tapperhed og Udholdenhed, hvormed de før havde kæmpet selvstændig for egen Fordeel og Hæder.

I den Mellemtid, der saaledes hengik i Danmark inden Kongerne fik deres Vælde nogenlunde sikkret og derved Kraft til med en større samlet Hærstyrke

at gjore Tog udenlands, vare de Danske i Frankrige og England væsentligst henviste til, ganske alene at bestaae Kampen mod deres langt talrigere Fjender, Frankerne og Angelsaxerne. Det var derfor intet Under, at det danske Jarledomme i Seinelandet efter en trediveaarig, næsten fuldkommen afsondret Bestaaen kunde være paa Afgrundens Rand, eller at de danske Kongeriger i Danelagen efter en endnu længere, fortvivlet Kamp kunde miste deres tidligere Selvstændighed og, tildeels idetmindste, gaae op i det angelsaxiske Kongedomme.

Men ikke destomindre, tiltrods for al Tilbagegang i de danske Nybygder, var hverken de Danskes Kraft eller deres Fremtidshaab derved endnu knækket. Den overhængende Fare lod dem soge Hjelp hos Venner og Frænder, fornemmelig dog hos Danmarks Konger. Indtil Omstændighederne her bleve saavidt modnede, at Hjelpen kunde ydes, vidste de med ægte gammelnordisk Snildhed og Seighed ikke alene at holde sig oppe i deres afskaarne og stærkt udsatte Stilling, men endog i flere Henseender at udvide deres eengang vundne Omraade.

Da saaledes i Seinelandet efter William Langsværds Mord (942 eller 943) hans Son og Efterfolger Richard ikkun var et Barn, sogte de normanniske Hovdinger og blandt dem Rodulf, Asmund og især Bernhard den Danske (den Samme, som forhen saa kraftig havde opmuntret William til at bekæmpe Oproreren Riulf), af al Magt at bevare det Herredomme for Richard, som den franske Konge Ludvig aabenbart nok vilde tilegne sig. Med den dem egne Snuhed fattede de snart, at det var sikkrere strax, idetmindste paa

Skromt, at nærme sig til Kong Ludvig, der ovenikjøbet altid havde viist sig som den afdøde Jarls Ven, end at udsætte sig for, ved aaben Kamp paa eengang at tabe Alt.

Netop paa den Tid løb en dansk (eller norsk?) Vikingeflaade under Høvdingen Sigtryg ind i Seinen. Om den kom fra Danmark eller maaskee snarere fra Irland eller Danelagen i England, hvor just Kong Edmund underlagde sig store Strækninger, er uvist. Med Sigtryg forenede sig Normannen Thormod, der baade selv var Hedning og havde Hedninger i sit Følge, og som ved sin Ankomst til Rouen opreiste Altre for Odin og tvang de Christne til at offre paa dem. Endogsaa den unge Jarl Richard skal han have søgt at formaae til at omvende sig til Hedenskabet. Thormod og Sigtryg hærgede rundt om i Seinelandet og anrettede saa megen Skade, at Bernhard den Danske, der havde sluttet sig til Kong Ludvig, sendte Bud til Kongen, for at bede om Hjelp. Ludvig skal ogsaa selv være kommen med en Hær og have kæmpet heldigt mod Hedningerne, saa baade Thormod og Sigtryg fældtes og med dem flere tusinde Hedninger.

Beretningerne om disse Høvdingers stærke og hurtige Fremrykning over store Strækninger af Seinelandet, hvor de kunde opføre sig som Herrer, ja reise hedenske Altere, selv midt i Hovedstaden Rouen, lader med Grund formode, at Sigtryg neppe er kommen ganske tilfældig. I og for sig var det meget naturligt, at det gammeldanske Parti i Seinelandet, som forudsaa de af Williams Drab følgende Farer, hemmelig har tilkaldt en Vikingeflaade, som da med Understøttelse af de Danske i Bayeux-Egnen har kunnet vinde saa stor

Fremgang. En anden Sag var det, at denne Hjelp kunde blive altfor ængstelig, navnlig med Hensyn til Udbredelsen af Hedenskab, saa selv de dansksindede, men christne Hovdinger i Seinelandet, grebne af Frygt, have henvendt sig til Kong Ludvig om Understøttelse imod den. Umuligt var det heller ikke, at nogle af de normanniske Hovdinger ved denne Paakaldelse af Ludvigs Hjelp have villet lede Kongen i en Snare i det Haab, at hans Hær kunde blive slagen og hans Magt derved svækket — en List, som i al Fald ganske mislykkedes [1].

Efterat Sigtrygs og Thormods Skare var overvunden, voxede Modet hos det franske Parti i Seinelandet. Kong Ludvig selv forblev i Rouen, hvor han hyklede stor Deeltagelse for den unge Jarl. Han tilkjendegav det endog som sin Hensigt, at ville føre ham med sig, for, efter Foregivende, at faae ham bedre opdraget til hans tilkommende høie Kald. Men herover bleve Normannerne som Rasende. Da det ovenikjøbet blev fortalt, at Kongen vilde ikke alene bortføre deres unge Herre, men ved første Leilighed lade ham dræbe, stimlede de sammen udenfor Kongens Bolig og udstødte frygtelige Trudsler. Kun en saa anseet og fædrelandsksindet Hovding, som Bernhard den Danske, formaaede at berolige det oprørte Folk. Senere blev det afgjort, at Kongen tog Richard med sig til Frankrige. Men den unge Jarl vedblev dog at have Normanner i sin nærmeste Omgivelse, navnlig Hovdingen Asmund, der skulde være hans egentlige Op-

[1]) Richeri: Historiar. lib. II cap. 35 sq. Flodoardi: Annales ad an. 943—945.

drager. Til Greve eller Befalingsmand i Rouen indsatte Ludvig midlertidig Herloin, som i en tidligere Strid med Arnulf af Flandern havde havt Normannerne til Bundsforvante og som endnu var fjendtlig sindet mod Arnulf, men som alligevel snart paa Kong Ludvigs Opfordring forsonede sig med ham, uagtet Arnulf som William Langsværds Morder maatte være Normannerne særdeles forhadt. Kort efter viste det sig tydeligere, hvorledes alle Kongens Bestræbelser gik ud paa, at tilbagevinde Seinelandet. For nemlig at faae udført de Planer hertil, hvormed han ikke selv vovede at træde aabenlyst frem, sluttede han en hemmelig Forbindelse med een af Normannernes og deres Jarlers nærmeste og farligste Naboer, den mægtige Grev Hugo af Paris. Da der vesterpaa i Seinelandet endnu viste sig Skarer af hedenske Vikinger, gik Hugo imod dem, hvorefter han erobrede Staden Evreux. Det saa i Førstningen ud som om denne Erobring var bestemt for Hugo selv. Men da han kort efter overgav Byen til Kong Ludvig, der viste ham særdeles Gunst, ja endog udnævnte ham til Hertug af Francien, fik Normannerne Mistanke om videre gaaende Aftale imellem dem, og begyndte for Alvor at frygte for deres Lands Selvstændighed og for deres unge Jarls Sikkerhed. Asmund, Richards Opdrager, besluttede sig omsider til at flygte med ham fra den kongelige Residentsstad Laon, hvor de holdtes som i et Slags Fangenskab. Richard skulde anstille sig syg, medens Asmund under en Forklædning som Staldkarl skulde bære ham bort i et Høknippe. Planen var lagt med ægte normannisk List, saa de undkom lykkelig, hvorover der hos Seine-Nor-

mannerne hævede sig en umaadelig Jubel, som længe efter gjenlod i deres Sagn og Sange.

Ved Richards Slægtning Grev Bernhard af Senlis lykkedes det Asmund at vinde Hertug Hugo af Paris for Richards Sag. Men Normannernes snilde Fjende, Grev Arnulf af Flandern, raadede Kong Ludvig til at foreslaae Hertug Hugo at deeltage i en Sønderlemmelse af Seinelandet, saaledes at han som sin Part skulde erholde Bayeux med Omegn. Hugo nærmede sig nu ogsaa paany til Kong Ludvig, drog med en Hær ind i Seinelandet, skjændte og brændte, og beleirede Bayeux. Da det tegnede til, at Seinelandet efterhaanden kunde blive næsten ødelagt, ansaae Normannerne med Bernhard den Danske i Spidsen det for klogest, om end kun for et Syns Skyld, at hylde Kong Ludvig og opvække hans Skinsyge imod Hugo. Med forstilt Glæde og stor Hæder modtoge Normannerne Kongen ved hans Ankomst til Rouen. Gjennem Bernhard den Danske lode de ham sige, at han alene burde være Herre i deres Land, og at han ikke skulde taale, at Andre hærgede paa de Besiddelser, der tilhørte ham. Seinelandet havde fra Rolfs Tid været et Heelt for sig, og det skulde det ogsaa vedblive at være. »De Danske vilde kun lyde under een Herre«. Skulde Landet ligefuldt deles, truede Bernhard med, at baade han og de andre Danske vilde drage hjem til Danmark, og vende tilbage med en saa stærk Hær og Flaade, at hverken Kongen eller Hugo skulde kunne hævde deres Besiddelser. Bevæget herved tog Kong Ludvig, paa Bernhards Raad, sit Løfte om Afstaaelsen af Bayeux tilbage fra den forbittrede Hugo. Men snart efter begyndte Forholdet mellem Kongen og Hertugen,

der mulig gjennemskuede Normannernes List, at blive venskabeligere, ja Frankerne i Ludvigs Følge ymtede stærkt om, at Kongen burde udjage alle Normannerne og fordele deres store Eiendomme og selv deres Hustruer blandt sine egne troe Mænd.

Forfærdede herover saae Normannerne ikke nogen anden Udvei til Frelse, end en kraftig Hjelp fra deres danske Frænder, i hvilken Anledning den utrættelige Bernhard den Danske i al Stilhed henvendte sig til de Danskes Konge Harald.

Allerede i Slutningen af Williams Levetid siges en dansk Konge Harald at være kommet til Seinelandet, hvor han fandt en god Modtagelse, og hvor William overlod ham Landskabet Cotentin. Ellers fortælles det, at Kong Harald var Herre i Bayeux paa den Tid, da Bernhard den Danske anmodede ham om Understøttelse. Ikke usandsynligt er det, at Harald noget tidligere kunde være bleven indkaldt til Hjelp mod de Franske, og det er da ganske naturligt, at han har havt sit Standqvarteer og søgt sin væsentligste Støtte i det meest danske Landskab, i Egnen af Bayeux, hvilket mulig endog nærmest kan have fremkaldt eller fremskyndet Hertug Hugos Angreb paa og Beleiring af denne Stad. Med sin fra Danmark medbragte stærke Flaade var Harald landet ved Cherbourg, og Ludvig fandt derved Tilstanden saa betænkelig for sig, at han gik ind paa at møde Harald ved Floden Dive paa Grændsen af Landskabet Bessin, for at underhandle med ham.

Men ved dette Møde opførte hverken Normannerne eller Harald sig ganske ærligt mod Ludvig. Det kom til Strid mellem Frankerne og de Danske. Herloin, Greve af Rouen, blev strax dræbt af de over hans

Frafald og hans Forbund med William Langsværds Morder forbittrede Normanner; Kong Ludvig selv blev fanget af de Danske, og skjøndt det lykkedes ham at undslippe til en Øe i Seinen eller til Rouen, blev han dog snart gjenkjendt, og i nogen Tid holdt i Fangenskab af Bernhard den Danske og det af ham ledede nationale, normanniske Parti. Kong Ludvig fik heller ikke sin Frihed igjen, før han havde erklæret sig tilfreds med for Fremtiden at blive hyldet som Normannernes Lensherre uden derfor at gjøre nogen videre Paastand paa deres Land, og før han til Sikkerhed for Opfyldelsen heraf havde stillet een af sine Sønner som Gidsel. I en høitidelig Sammenkomst med Normannerne ved St. Clair ved Eptefloden maatte Kongen derefter formelig paany afstaae Seinelandet til Richard, som endog skal have erholdt vedtaget den for de franske Konger ydmygende Bestemmelse, at ved Møder imellem de franske Konger og de normanniske Jarler, skulde Jarlerne have Ret til at bære et Sværd, hvorimod Kongerne ikke maatte have noget Værge, ikke engang en Kniv. Under alle Omstændigheder betragtedes Richard nu næsten som Konge i Seinelandet; »han viste heller ikke Lydighed mod Nogen uden imod Gud«. Først efter i en saadan Grad at have sikkret Richard Besiddelsen af hans Fædrenerige, vendte Harald hjem til Danmark med sin Flaade, rigt beladt med Bytte[1].

[1]) Dudo af St. Qventin lib. III (Duchesnius p. 114—128). Willelmi Gemmeticensis Monachi Hist. Norman. lib. IV cap. I—X (ibd. 239—243). Orderici Vitalis Uticensis Monachi Eccles. Hist. lib. VI (ibd. 619—621). Jfr. Richeri Histor. lib. II. cap 43—45. Flodoardi Ann. ad an. 945. J. Bromton Chronicon (i 1ste Tome af Twysden: Hist. Angl. Script. X col. 959).

Under Richards endnu vedvarende Mindreaarighed, sluttede Normannerne sig nærmere til Hertug Hugo af Paris, som fra nu af ikke alene viste sig oprigtig velsindet mod Richard, men endog overtog Værgemaalet for ham. Dette nøie Venskabsforhold mellem Hertugen og hans Myndling ængstede Kong Ludvig saameget mere, som Hugo forlovede sin Datter Emma med Richard. Kong Ludvig henvendte sig derfor til sin Svoger Kong Otto af Tydskland om Hjelp mod Hugo og Normannerne. Baade Otto og Normannernes stadige Modstander, Grev Arnulf af Flandern kom til Seinelandet med anseelige Hære (946). Men, trods alle Anstrengelser, opnaaede de Intet. Ægteskabet mellem Richard og Hugos Datter Emma fuldbyrdedes i Aaret 960, fire Aar efter Hugos Død, som var indtruffet Aar 956.

Imidlertid var ogsaa Kong Ludvig d'Outremer død (954) og den svage Lothar fulgt efter ham paa Thronen. Lothar nærede en ikke ugrundet Frygt for det Slægtskabsbaand, der sammenknyttede den mægtige Behersker af Seinelandet med den nye, ikke mindre mægtige Hertug af Francien, Grev Hugos Søn Hugo med Tilnavnet Capet. Men da Lothar ikke selv turde møde Richard i aaben Kamp, stræbte han ham deels efter Livet, deels søgte han upaatvivlelig at hidse sine Vasaller imod ham. Greven af Chartres, Thetbald, trængte saaledes endogsaa ind i Seinelandet, indtog Evreux og naaede lige til Rouens Porte. Men under det gamle Krigsraab »Diex aie« (Dieu aide eller Gud hjelpe) stormede Normannerne ud af Byen, nedhuggede 600 af den chartriske Greves Folk og forfulgte ham lige ind i hans eget Land.

Richard skal imidlertid have indseet, at det i Længden kunde blive vanskeligt nok for ham at staae sig mod de Rænker, der uafladelig opspandtes imod ham, naar han ikke igjen fik Hjelp fra de Danske. Han henvendte sig paany til Danekongen Harald, der ogsaa villig gav Møde, og med sin Flaade seilede op ad Seinen til et Sted, kaldet Geffosse (mellem Vernon og Bonnière), hvor han paa gammeldansk Viis indrettede en befæstet Leir. Herfra gjorde han Udflugter langs ned ad Frankriges Kyster, idet han hærgede og plyndrede baade paa Lothars og den chartriske Greve Thetbalds Lande. Klostre og Kirker gik igjen op i Luer, Præsterne dræbtes og Skræk og Jammer greb alle Folk. Biskoppen af Chartres kom som Sendebud til Richard, for at skildre Landets Ulykker og forestille ham, hvor uforsvarligt det var af en christen Fyrste, at kalde Hedninger ind til et christent Lands Ødelæggelse. Richard undskyldte sig med Lothars og Grev Thetbalds Adfærd. Imidlertid indgik han senere Forlig og Venskab med Grev Thetbald. Ogsaa med Kong Lothar sluttede han en ny Fred i Aaret 969, hvorved Seinelandet yderligere tilsikkredes ham. Men det stod tilbage for Richard at befrie Frankrige for de hedenske Vikinger, der havde ydet ham en saa væsentlig Understøttelse. Efter et mislykket Forsøg havde han tilsidst en Sammenkomst med dem om Natten i en Skov ved Gefosse, og i Maaneskinnet talte han saa kraftigt til dem om Guds Almagt og Viisdom, at Mange af dem lode sig døbe og forbleve i Landet; de øvrige foretrak at gaae ud paa nye Vikingetog længere mod Syd, og, efter Richard Jarls Anviisning, til Spaniens Kyster[1].

[1]) Efter Dudo, Willelm. Gemmet., Flodoardi Annales, Richeri Hist. m. fl. Jfr. Depping liv. IV chap. I.

Efterat dette Land i omtrent hundrede Aar havde været forskaanet for Angreb af Vikinger, hjemsøgte en normannisk Flaade (Aar 951) Galliciens Kyst. Nogle Aar senere (964) viste Normannerne sig igjen der, indtoge atten Stæder og hærgede vidt og bredt. Forgjæves søgte Spanierne at modsætte sig dem. Betegnende nok berettes det, hvorledes Normannerne efter et Slag, i hvilket de havde overvundet Spanierne, randsagede Valpladsen og mellem de Døde fandt Sorte eller Blaamænd, som vakte deres høieste Forbauselse. Igjen i Aaret 969 landede en normannisk Flaade paa 100 Skibe, under Anførsel af Kong Gudrød, i Gallicien, især for at hærge den rige Stad Compostella. Normannerne kæmpede sig frem, tiltrods for den Modstand, de mødte, og gjorde rigt Bytte, indtil Greven af Gallicien slog dem i Nærheden af Havnen Ferrol i Gallicien, dræbte en stor Mængde af dem, blandt andre Høvdingen Gudrød, og opbrændte deres Flaade[1]).

De Vikingeskarer, der saaledes hærgede paa Spaniens Kyster, have vistnok tillige været blandede med Resterne af de Danske, som i længere Tid havde sat sig fast ved Loirefloden, da disse, efterat de havde vundet Nantes og den omliggende Egn, pludselig forsvinde af Historien. Det Rimeligste er vel, at de ikke have formaaet ved-

[1]) Werlauff: Om Nordboernes Bekjendtskab med den pyrenæiske Halvø (Annaler for Nord. Oldkynd. 1836—37 S. 29—31. Den her ommeldte Gudrød og hans Tog til Spanien nævnes ligesaalidt i de nordiske Kilder, som den danske Konge Harald (»Haygrold«, »Hagrold«, »Herold«, »Heroult«) og hans Tog til Seinelandet. Sædvanlig antages denne Harald for at have været den danske Konge Harald Gormsøn med Tilnavnet Blaatand. Andre (navnlig N. M. Petersen i sin Danmarks Historie i Hedenold II. formode, at det kan have været Harald Gormsøns Brodersøn Guldharald (eller Harald Knudsøn).

varende at holde sig saa langt borte fra Seinelandet og saa afsondrede ligeoverfor de frankiske Vasaller. De have da paa fordums Viis atter givet sig ud paa Vikingetog.

Richard Jarl, som var en stor Ven af Jagt, og som berømmes særdeles for den Dygtighed, hvormed han kunde fælde Hjorte og Vildsviin, gjorde paa een af sine Jagter Bekjendtskab med Gunnor eller Gunvar, en Datter af en dansk Mand, og blev saa forelsket i hende, at han tog hende til sig. Hun fødte ham derefter Sonnen Richard, som blev hans Efterfølger paa den normanniske Throne. Skjøndt han først havde levet med Gunnor »paa dansk Viis«, ægtede han hende senere formelig, hvormeget end Geistligheden havde gjort Forestillinger derimod. Dette Ægteskab kunde neppe være behageligt for Richards Nabo og Svoger Hugo Capet (Broder til Richards første Hustru Emma), som imidlertid efter Lothars Død 986 var opstegen paa den franske Throne, og som forøvrigt havde anerkjendt Seinelandets Uafhængighed i en ganske anden Grad, end nogen af de foregaaende franske Konger.

Imidlertid blev dog det gode Forhold mellem Hugo Capet og Richard ikke, idetmindste ikke aabenbart, forstyrret. Efter en lang og daadrig Regjering døde Richard i Aaret 996 efterladende sin Søn Richard den Anden Seinelandet i en ulige mere selvstændig og blomstrende Tilstand, end dengang, da han selv som Barn havde modtaget det efter sin Faders Drab. Henimod denne Tid fik Seinelandet det indtil nu almindelige Navn Normandie, som dog først bestemt forekommer i et Diplom af Aar 1024, altsaa over hundrede Aar efter Rolfs Erobring. Hverken Rolf selv eller hans

Efterkommere havde i Begyndelsen fort anden Titel, end Jarl (hvorfor de af Nordboerne benævntes Rude- eller Rouen-Jarler, og af de Franske comites eller marchiones). Men ogsaa nu synes Titlen Hertug (eller dux) at være fulgt samtidig med Normandiets sikkert grundfæstede Magt.

Med Hensyn til det nordiske eller danske Element i Normandiet foregik der en betydelig Omvæltning. De Danskes Efterkommere bleve mere og mere romaniserede, og glemte lidt efter lidt deres gamle Sprog [1]). Alligevel glemte de ikke Erindringen om det Land, der fra først af havde fostret dem og senere hjulpet dem til at bevare Herredømmet over Normandiet, ligesaalidet som de fornægtede den Charakter, de oprindelig havde medbragt fra Danmark.

Saa kraftige Krigere, som Normannerne vare og saa virksom den Hjelp var, som de til enkelte Tider fik fra Danmark og fra danske Konger, vilde det dog neppe være lykkedes dem at skaffe Normandiet den Anseelse, Magt og selv Uafhængighed, som det i den nærmest følgende Tid kunde udvikle, naar ikke de indre Stridigheder i Frankrige havde givet dem fortrinlig Leilighed til at slutte sig til eet eller andet mægtigt Parti og derved til at erhverve sig et stærkt Tilhold i Landet selv. Navnlig i de Kampe, som endte med at omstyrte det ældre, frankiske, mere tydske

---

[1]) Ademari Histor. lib. III (Pertz: Mon. Germ. Script. IV p. 127): »Tunc Roso (alias Rollo) defuncto, filius ejus Willelmus loco eius præfuit, a puericia baptizatus, omnisqve eorum Normannorum, qvi iuxta Frantiam inhabitaverant, multitudo fidem Christi suscepit et gentilem linguam obmittens, Latino sermone assuefacta est«. Den her omtalte Sprogovergang kan dog neppe være fuldstændig skeet, for senere hen, i Richard den Førstes og hans Søns Tid.

Kongedømme, hvis egentlige Hovedsæde Laon havde været, bidroge Normannerne væsentlig og ikke mindst ved deres stadige nøie Forbindelser med Greverne af Paris (der tillige vare Hertuger af Francien), til at danne og befæste det nye franske, mere galliske Rige, hvis bestemte Hovedstad fra nu af Paris stadig blev. For dette Rige maatte ogsaa Normandiet, som forsvarede Indløbet til Seinefloden og derved Adgangen baade til Paris og til det indre Frankrige, fremdeles være en næsten uundværlig Formuur.

Paa lignende Maade, men efter en langt større Maalestok, virkede Normannernes danske Frænder i Danelagen uafbrudt hen til at undergrave og omstyrte det angelsaxiske Kongedømme i England. Rigtignok var foreløbig Danelagens politiske Selvstændighed tilintetgjort (ved Aar 955), og Danmarks Konger eller Kongesønner kunde i et langt Tidsrum, ja næsten i et halvt Aarhundrede, endnu ikke yde Hjelp, som ogsaa her maatte være langt kraftigere, end i Normandiet, da det gjaldt om at bekæmpe eller fortrænge den hele, samlede angelsaxiske Magt. Men indtil denne Hjelp kom, vidste den danske Indflydelse i Danelagen ligefuldt mere og mere at gjøre sig gjeldende. Den var kun gaaet over paa et andet Udviklingstrin, idet den danske Folkeaand ad mere fredelige Veie trængte ind paa det angelsaxiske Omraade, hvor den efterhaanden gjorde Erobringer, som i Betydning neppe stode tilbage for de Seirvindinger, der tidligere vare vundne ved Sværdet.

De Danske i Danelagen vare nemlig nu alle omvendte til Christendommen, og i flere Henseender ved jævnlig Samqvem paavirkede af Angelsaxernes Dannelse.

Tilsyneladende maatte de derfor let kunne finde sig i at leve under en angelsaxisk Konges Herredømme. Men det er en Kjendsgjerning, at de alligevel paafaldende længe midt i det fremmede Land bibeholdt saavel deres egne Love som ogsaa deres Sprog, deres egen Myntberegning efter Mark og Øre, deres egen nordiske Runeskrift [1]), desuden en særegen Dragt, mange af deres hjemlige Skikke og deres fra Norden medbragte eiendommelige Smag eller Kunststiil, som vel kjendelig havde nogen Overeensstemmelse med den angelsaxiske, da de ogsaa begge havde udviklet sig paa Ruinerne af den ældre, undergaaede romerske Kultur, men som dog i Enkeltheder var fuldkommen selvstændig [2]). Endogsaa ved lige

---

[1]) Gammeldanske Indskrifter med Runer fra denne Tid ere i Nordengland for ikke længe siden opdagede i Domkirken i Carlisle (Robert Ferguson: The Northmen in Cumberland & Westmoreland. London 1856. p. 71—77), og i Lincoln. En paa det sidstnævnte Sted funden, A. Trollope Esq. tilhørende Beenkam har den mærkelige Runeindskrift: »kamb . goðan . giari . Thorfastr« (ɔ: en god Kam gjør Thorfast), hvorved Kammageren vistnok ligesom har villet anbefale sine Arbeider. Det ægte nordiske Navn Thorfast er af Kemble (Proceedings of the Archæol. Inst. at Lincoln 1848 p. XVII) urigtig læst som »Thorfutt«. Nogle andre, men fra en senere Tid stammende Runeindskrifter i England ville blive ommeldte i det Følgende.

[2]) Ikke faa eiendommelig danske eller nordiske og fra de angelsaxiske forskjellige Oldsager, navnlig Sværd, skaalformede Spænder m. m. ere opdagede deels i, deels udenfor Grave i Nordengland. See t. E. Journal of the Archæol. Institute Vol. V p. 220, Vol VI p. 74, Vol. VII p. 36—44, Artis: Durobrivæ identified pl. LVI fig. 5, endvidere Samlingen af brittiske Oldsager i det Brittiske Museum i London. Oldsagsamlingerne i Edinburgh, Glasgow, paa Dunrobin Castle i Sutherland og i Dublin gjemme endeel ganske lignende Fund fra de norske Nybygder i Skotland og Irland. Forskjellen mellem dem og de samtidige skotske og irske Oldsager er aldeles umiskjendelig Jfr. Journal of the Archæol. Association Vol. II p. 328 sq. Wilson: Archæology and Primeval history of Scotland p. 523. »Minder om de Danske og Nordmændene i Engl., Skotl. og Irl.« S. 404—412 og fl. St.

fremme Efterligninger af angelsaxiske Forbilleder yttrede sig den gammelnordiske Aand. Den ikke ubetydelige, yngste Række af dansk-nordhumbriske Mynter, prægede af de danske Konger Sigtryg, Ragnvald, Olaf og Erik under Edvards og Ethelstans, Edmunds og Edreds Tid (900—955) fremvise saaledes til Forskjel fra de angelsaxiske Mynter deels krigerske Emblemer, som tværlagte Skjolde, Sværd, Faner, ja endog en Fugl med udbredte Vinger, upaatvivlelig det gamle danske Fanemærke Odins hellige Ravn, deels have de (som ovenfor antydet) ikke Kongetitlen udtrykt, som hos Angelsaxerne, med den latinske Form rex, men paa dansk Viis med Cunune (Oldn. konúngr), hvilken Benævnelse udenfor Danelagen alene forekommer paa adskillige af de ved norske Konger i Dublin, men først i en noget senere Tid, prægede Mynter[1]).

Ved Siden af en afgjort Tilbøielighed hos de Danske i Danelagen til at hævde deres nordiske Eiendommeligheder, aabenbarede der sig en stærk Stræben hos dem efter at trænge ind i Angelsaxernes Leir og selv ind i deres høieste verdslige og geistlige Embeder, hvilket muligen var udviklet ved de Danskes større aandelige Friskhed og Kraft ligeoverfor de stærkt van-

[1]) De norsk-irske Konger vare nemlig vel de Første, der i Irland lode udpræge Mynter, som Følge af at det først var ved dem, at Handelen mellem Irland og andre Lande fik noget egentligt Opsving. Men med Undtagelse af en enkelt Runemynt af Knud fra Dublin og en ligeledes enkeltstaaende Mynt af »oolaef i divielen« eller Olaf i Dublin, som maaskee turde være fra det niende eller første Halvdeel af det tiende Aarhundrede, kjendes ellers ingen norsk-irske Mynter før fra Slutningen af det tiende Aarhundrede. See Minder om de Danske og Nordmændene S. 419—423, 445—446. J. Lindsay: A View on the Coinage of Ireland. Cork 1839.

slægtede og svækkede Angelsaxer. Ikke at tale om de begyndende ægteskabelige Forbindelser mellem den angelsaxiske og den danske Kongeslægt, var der i Kong Ethelstans nærmeste Omgivelse, foruden endeel nordiske Hovdinger, tillige Kantsleren Thorketil, som horte til den angelsaxiske Kongeæt, men som upaatvivlelig ogsaa var af dansk Herkomst. Det var væsentlig ved hans Hjelp Ethelstan havde vundet Seiren ved Brunanborg, og det var ved ham at senere det af de Danske odelagte Kloster Croyland atter blev opbygget og udstyret til at virke til Christendommens Befæstelse blandt de omboende Danske og derved ogsaa til Christendommens Udbredelse i de nordiske Stamlande. Thorketil selv gav sig tilsidst ind i Klostret, hvis Abbed han længe var.

Det er overhovedet hoist paafaldende, hvor mange Danske der i England saare tidlig beklædte endog de hoieste Poster i den engelske Kirke. Ikke alene Erkebiskop Odo af Canterbury, Englands Primas, var en Son af en dansk Viking, ikke alene den samtidige Erkebiskop Wulfstan af York, den anden af Englands overste Geistlige, turde ligeledes tildeels have været af dansk Slægt (idetmindste arbeidede han uafbrudt for de Danske imod Angelsaxerne), men ogsaa hans Efterfolger paa Erkebispestolen i York var i Slægt med de Danske (nemlig som nær Frænde af Erkebispen Odo), og bar til Vidnesbyrd herom det nordiske Navn Oscytel eller Asketil. Dennes Eftermand igjen var ligeledes af dansk Æt og i Slægt baade med Oscytel og Odo, nemlig Oswald, af hvem der haves Love, udstædte for det dansk-nordhumbriske Præsteskab, i

hvilke ogsaa Boderne paa dansk Viis ere beregnede i Mark og Øre [1]).

Forøvrigt synes netop disse Love at bekræfte, hvad der i og for sig var en Selvfølge, at den Verdslighed, Usædelighed og Mangel paa Tugt, som i hiin Tid altfor ofte yttrede sig hos de Geistlige, baade i og udenfor Klostrene, ogsaa maatte træde stærkt frem hos de dansk-nordhumbriske Præster, der vare de nærmeste Efterkommere af krigerske og tildeels tøilesløse Hedninger. De samtidige Geistlige »af dansk Herkomst« i Normandiet siges ligeledes, skjøndt de vare i Besiddelse af Kirkens Embeder, at have bibeholdt flere af deres hedenske Forfædres Uvaner. De havde Friller og gjorde sig til af at have mange Sønner og Døttre. Med deres Oplysning og Lærdom stod det sig kun daarligt. De bare Vaaben for at værne om deres timelige Gods og gave sig i det Hele mere af med Vaabenfærd, end med at læse og skrive [2]). Mærkeligt nok, var det dog fornemmelig de Danske eller deres dansk-angelske Efterkommere, som i England medvirkede til Gjennemførelsen af en strængere Klostertugt, af en større Sædelighed hos Geistligheden og

[1]) Videre herom i »Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotl. og Irl.« S. 169—181.

[2]) Ordericus Vitalis Ecclesiast. Hist. Lib. V (Duchesnius Script. p. 574—575) siger: »Tunc quippe in Neustria post adventum Normannorum intantum dissoluta erat castitas Clericorum, ut non solum Presbyteri, sed etiam Præsules libere uterentur thoris concubinarum, et palam superbirent multiplice propagine filiorum ac filiarum. Huinsmodi mos inoleuit tempore neophytorum, qvi cum Rollone baptizati sunt, et desolatam regionem non litteris sed armis instructi violenter invaserunt. Deinde Presbyteri de stirpe Dacorum litteris tenuiter edocti parrochias tenebant, et arma ferentes laicalem feudum militari famulatu defendebant«.

derved tillige af en heel kirkelig Reform, hvis Virkninger i religiøs og politisk Henseende bleve af den største Betydning.

Allerede i Kong Edmunds Tid havde Dunstan i Klostret Glastonbury for første Gang i England begyndt at indføre Benedikt af Nursias Klosterregler, som paabøde Benediktinerordenens Medlemmer den strængeste Kydskhed, og som tillige befalede dem, at de, saavidt muligt, skulde frasige sig verdslige Sysler, for at de ganske kunde offre sig til Kirkens hellige Krav. Dunstans Færd billigedes af flere af Englands høieste Geistlige, t. E. af den danskfødte Odo, Erkebiskop af Canterbury, af Odo's Slægtning Oswald, den senere Erkebiskop af York, og af Kantsleren Thorketil, Croylands høitfortjente Abbed. Under Kong Edreds Regjering havde Benediktinerordenen en temmelig jævn og stadig Fremgang. Men neppe var han død (955) og hans Brodersøn den svage Edwig (Edmunds Søn) kommen paa Thronen, før Dunstans mægtige Fjender, alle Tilhængerne af den gamle kirkelige Tilstand, benyttede sig af en mellem Kongen og Dunstan, som Følge af Dunstans altfor djærve Adfærd mod Kongen, opstaaet Uenighed til at styrte Dunstan, der i al Hast maatte forlade England. Det gik nu for Alvor ud over de af Dunstan yndede Benediktinere og tillige over deres Klostre, som enten bleve inddragne af Kongen eller dog forfulgte og udsugede paa forskjellige Maader. For en Tid tegnede det endog til, at den kirkelige Reform i England skulde blive qvalt i sin første Begyndelse.

Men Dunstan havde flere Venner og større Magt, end Kong Edwig forudsaa. Navnlig Danelagens Ind-

byggere, som desuden vistnok have følt sig trykkede i flere Retninger af Angelsaxerne, og som heller ikke kunde glemme deres nylig tabte Uafhængighed, sluttede sig med levende Iver til Dunstans og Benediktinernes Sag. Da derfor Edwigs eller rettere det gammelkirkelige Partis Voldsomheder antoge et bestandig større Omfang, sønderreves atter for en Tid det Baand, hvormed de foregaaende Kongers Klogskab og Kraft havde sammenknyttet den angelsaxiske og den dansk-angelske Deel af England. Indbyggerne af Mercien, af de østlige Landskaber saavelsom tilsidst af Nordhumberland gjorde formeligt Opror mod Edwig, og udvalgte til Konge Edwigs yngre Broder Edgar, der allerede havde havt Styrelsen af Mercien. Udstrækningen af Edgars Rige, der netop faldt sammen med Danelagens gamle Grændser, var strax en Følge af, at nationale og andre politiske Bevægelser hos de Danske havde sluttet sig til den religiøse Gjæring. Een af Edgars første Regjeringshandlinger var det derefter at kalde Dunstan tilbage fra Flandern, udnævne ham til Biskop først af Worcester og derefter af London, og i det Hele paa enhver Maade beskytte og begunstige de af ham og de Danske saa meget yndede Benediktinere[1].

[1]) Jfr. Kemble (Proceedings of the Archæol. Inst. at Norwich 1847 p. 45): »The fusion of different races and once hostile political bodies is not an easy thing. Mercia and East Anglia long felt that they did not belong to Wessex, although the king of Wessex might be king of England. The key to the troublous events of Eádwig's and Æðelred's reigns is partly to be found in this. Dunstan would hardly have triumphed had Mercia been truly incorporated with Wessex«. — »The revolution which tore the prowinces north of the Thames from the sceptre of Eádwig, and which rendered the restoration of monkery in England possible, was in reality not so much a religious as a national revolution«

Men det varede ikke længe, før Edgars Herredømme fik en uventet Udvidelse. Den svage Edwig maatte, ydmyget fra alle Sider, finde sig i, at hans elskede Dronning Elfgiva, hvis altfor nære Slægtskab med ham strax fra først af havde givet Anledning til bestemte Indsigelser af Geistligheden, blev skilt fra ham med Magt og omsider dræbt under mange Piinsler. Nedbøiet af Sorg døde Edwig selv kort efter (i Aaret 959), og Edgar blev da Enekonge i England. I Forening med Dunstan, som snart blev Erkebiskop af Canterbury og Englands Primas, styrede nu Edgar England med ikke ringe Dygtighed og Held. Hans nærmeste Forgængeres mislykkede, for dem selv og for deres Rige uheldige Forsøg paa at gjøre hele England til en virkelig angelsaxisk Stat, tjente ham til Advarsel om, at Danelagens talrige Danske, som ovenikjøbet støttede sig til et mægtigt religiøst Parti, ikke lode sig underkue, og at som Følge deraf et eensidigt angelsaxisk Overherredømme ikke kunde gjennemføres i England. Fra sin tidlige Barndom havde desuden Edgar havt den bedste Leilighed til at blive nøie bekjendt, ja fortrolig med de Danske. Han var opfostret hos sin Slægtning Alfwena, Enke efter den danske Konge Ethelstan i Østangel, (enten den til Christendommen i Kong Alfreds Tid omvendte Gudrum-Ethelstan, eller maaskee snarere den noget yngre østangelske Konge, Ethelstan den Anden). Edgars Opdragelse under slige, idetmindste halvdanske Forhold, var vistnok een af Aarsagerne til, baade at han tidlig fik Styrelsen af det af Danske stærkt bebyggede Mercien, og at senere de Danske under deres Kamp for Benediktinerne og i det Hele

for deres religiose og politiske Selvstændighed udvalgte ham til Konge for hele Danelagen og som saadan til Modkonge imod den svage og tyranniske Edwig.

Dobbelt naturligt var det derfor, at Kong Edgar under hele sin Regjering vedblev at ynde og beskytte de Danske, og at det danske Element derved i hoi Grad maatte udbrede sig i England. Paa Mynterne fra denne Tid, og fornemmelig paa Danelagens, forekomme blandt Myntmestrenes Navne flere og flere nordiske (som Thurmod, Grim, Rafn, Thurstan). Blandt de Kong Edgar stadig ledsagende Hovdinger gjenkjendes fremdeles ikke faa nordiske Navne (som Jarlen Oscytel og Thanerne Ulfcytel, Rold og Thurcytel), ligesom ogsaa hans Kongebreve ere undertegnede af flere hoie danske Geistlige (t. E. Erkebispen Oscytel af York og hans Frænder Oswald, Oscytels Eftermand paa Yorks Erkebispestol, og Abbeden Thurcytel). Paa eet af Edgars Tog til Westmoreland forte den danske Hovding Thored eller Thord Gunners Son Overbefalingen. En Datter af den storættede Thored blev senere gift med Edgars Son Ethelred, den som Konge saa ulykkelige Ethelred den Anden.

Endnu klarere Vidnesbyrd om Edgars Forkjærlighed for de Danske, afgive hans Love, i hvilke det hedder: »Og byder jeg, at hos de Danske skulle de Love gjelde, som de helst ville vælge, hvilket jeg bestandig har tilladt dem og hvilket jeg fremdeles, saalænge jeg lever, vil tillade dem, som en Belonning for den Troskab, de altid have viist mig«. I Lovene anerkjendes derfor stadig de Danskes særegne Lovbestemmelser, saaledes f. E.: »Lad de Danske over-

eensstemmende med deres Love vælge den Straffemaade, som de helst ville«[1].

Gamle angelsaxiske Kroniker udtale endog deres Harme over den synlige Yndest, som Edgar saaledes viste de Danske, i hvem de naturligviis kun saae foragtelige Fjender, som berovede Angelsaxerne den Magt og Indflydelse, deres Forfædre ene havde havt. De fremhæve med kjendelig Overdrivelse, at der nu neppe var en eneste Landsby i England, uden at der fandtes Danske i den, og at de Danske allevegne indførte en hidtil ukjendt Umaadelighed i Nydelsen af stærke Drikke[2]. For at standse den ved de Danske overhaandtagende Drikfældighed siges Kong Edgar at have befalet, at der i Drikkehornene eller Bægrene skulde sættes Knapper eller Mærker, for at bestemme, hvor langt Enhver, naar Drikkebægrene gik rundt ved Bordet, maatte drikke — en Fortælling, som synes at have sin Oprindelse fra en Misforstaaelse af den i Norden, idetmindste i senere Tider, brugelige Skik, at indsætte slige Mærker eller smaae Pæle i Drikkehornene, for derved at forebygge Uenigheder ved Drikkelagene.

Men selv om de Danske paa denne Maade ved Tilboielighed til overdreven Nydelse af stærke Drikke

---

[1]) Edgars Love ere trykte i Thorpe's: Ancient Laws and Institutes of England.

[2]) The Saxon Chronicle ad an. 958. Willelmus Malmesbur. lib. II cap. VIII. Henricus Huntendun. o. Fl. Lappenberg, som i sin iovrigt fortjenstfulde »Geschichte Englands« stadig betragter de Danskes Færd fra et altfor eensidigt tydsk Standpunkt, har ogsaa her (Vol. I S. 409) sluttet sig til den aabenbart uretfærdige Beskyldning imod Edgar, at han viste sig for eftergivende mod de Danske ved at lade dem beholde deres egne Love. Lappenberg er imidlertid i denne Henseende med Foie bleven tilretteviist af sin Landsmand Maurer (»Die Bekehrung des Norw. Stammes« I. S. 136 Anm. 26).

bidroge til, noget at forøge de i Forveien hos Angelsaxerne i rigeligt Maal herskende Udsvævelser og Laster, havde dette dog ikke Meget at betyde i Sammenligning med de store Fordele, Venskabet mellem Edgar og de Danske i andre Retninger ydede England og selv det angelsaxiske Folk. De fordærvelige nationalpolitiske og religiøse Stridigheder mellem Danske og Angelsaxer holdtes nede. Handelen, som ved de Danskes Søfart og Forbindelser begyndte at faae en ny Udstrækning og Betydning[1], trivedes ikke mindre end andre fredelige Sysler. Edgars og Englands Anseelse og Magt var i bestandig Tiltagende. En stærk Flaade værnede om Rigets Kyster, medens den indre Rolighed i Landet selv satte Edgar istand til at udvide sit Herredømme over flere nærliggende mindre Kongeriger, ja, som det hedder, over tilgrændsende norske Riger, navnlig i Dublin, hvis Konger i saa Fald maaskee endog tildeels frivillig have sluttet sig til den mod de Danske og Nordboerne venligsindede Edgar. Blandt disse norske Konger var Sydeøernes og Mans krigerske Konge Mak Haraldson, som med syv andre Smaakonger fra Skotland, Westmoreland og Cumberland forherligede Edgars Nærværelse i Chester (i Aaret 973), idet de til Tegn paa deres Anerkjendelse af hans Overmagt roede ham, der selv sad tilroers, paa en Baad op ad Deefloden. Det var ligesom en levende

[1]) Mynter af Edgar ere de første angelsaxiske Mynter, som begynde at vise sig i noget større Antal i de skandinaviske Myntfund. I Reglen synes de dog deels at være prægede i Edgars sidste Regjeringsaar, deels at være indkomne til Norden i Forbindelse med de senere Mynter af Ethelred den Anden. See Hildebrand: Anglosachsiska Mynt i Svenska Kgl. Mynteabinettet. Stockholm 1846. S. XXI.

Fremstilling af den Hoihed og Glands, hvortil Edgar havde hævet sin Kongemagt.

Det Fortræffelige i Edgars Politik, som vilde yde Danske og Angelsaxer lige Retfærdighed, og det Farlige i at forlade den viste sig strax under hans Son Edvard den Andens Regjering. Efter Edgars Dod (975) havde der nemlig været Uenighed om Kongevalget, idet Nogle, der hadede baade den nye, ved Benediktinerne grundlagte kirkelige Tilstand, og Benediktinernes Venner de Danske, sogte at faae Edgars yngste Son, den stærkt angelsaxisk sindede Ethelred paa Thronen. Det andet Parti, som med den kloge og mægtige Dunstan i Spidsen vilde have den ældste Son Edvard til Konge, gik rigtignok af med Seiren. Men fornemmelig paa Grund af Edvard den Andens Ungdom og Mangel paa Kraft og Anseelse, begyndte de gamle indre Partistridigheder paany at sonderslide England. Edvard blev myrdet paa sin Moders Foranstaltning kort efter (978), og nu tiltog ved den tiaarige Ethelred den Andens Thronbestigelse Spliden i en saadan Grad, at Erkebiskop Dunstan med strænge og ildevarslende Ord paany forudsagde, hvorledes Sværdet uafbrudt skulde rase i Ethelreds Slægt, indtil hans Kongerige omsider skulde tilhore en Fremmed. For den statskloge Erkebiskop kunde det ikke være skjult, at det angelsaxiske Parti aldrig vilde være istand til, især med Voldsomhed, at beherske de Danske, men at det snarere maatte blive dette Folk, som, efter i næsten to fulde Aarhundreder med Kraft at have udbredt sin Indflydelse i England, nu, ved Hjelp fra de danske Stamlande, stod i Begreb med at bane sig Veien til Eneherredommet i England. Til samme Tid iagttog man over hele England luende,

blodigtudseende Skyer og andre Jertegn, der, efter hvad man troede, varslede om Himlens Straf for den ved Kong Edvards Mord begaaede skrækkelige Udaad [1].

Ligesom forhen ved Vikingetogenes første Begyndelse, saaledes var det i England atter nu fornemmelig indsigtsfulde Geistlige, som stærkest vare grebne af Datidens store Brøst, og som meest levende maatte ahne, at en Trængselens og derved omsider en Gjenfødelsens Tid ikke kunde udeblive. Snart skulde ogsaa det engelske Folk faae en følelig Stadfæstelse paa Rigtigheden af den hellige Dunstans truende Forudsigelser.

---

[1] Florentii Wigorniensis Chronicon ad an. MXV. Henrici Huntendunensis Hist. Lib. V ad an. 978. The Saxon Chronicle ad an. 979.

DEN

DANSKE EROBRING

AF

ENGLAND OG NORMANDIET.

TREDIE AFDELING.

DE STORE EROBRINGERS TID.

I.

Danmarks Tilstand ved Aar 1000. Uafbrudt Kamp mellem Hedenskab og Christendom. Kong Harald Blaatand christnet af den tydske Keiser. Oprør af Hedningerne under Haralds Søn Svend Tveskjæg. Svends Forjagelse. Tog til England. Hans Hjemkomst til Danmark. Nyt Oprør. Harald Blaatand dræbt. Svend Konge. Jomsborg og Jomsvikingerne. Svend fanget af Jomsvikingerne. Hans paafølgende Tog til England i Forening med Olaf Trygveson. Dennes Forlig med Kong Ethelred. Svends fortsatte Hærgen. Forlig. Ethelreds hemmelige Blodbad paa de Danske i England. Hævn fra Danmark i Vente.

Uagtet de mange og store Udvandringer, som i det niende og tiende Aarhundrede vare foregaaede fra de skandinaviske Lande, uagtet den idetmindste tilsyneladende Slappelse, som ved Midten af det tiende Aarhundrede havde hindret Nordboerne i kraftigen at understøtte de danske Nybyggere i Danelagen, kunde Norden atter henimod Aar 1000 indgyde sine Naboer velgrundet Frygt. Sverige, som baade ved Vikingetog og fredelige Handelsforbindelser havde grundlagt Nybygder paa Østersøens østlige Kyster og medvirket til Dannelsen af nye Riger i det nuværende Rusland, var fremdeles den største Magt i hine Egne og herskede enevældig paa Havet i den botniske og finske Bugt. Med ikke mindre Enevælde raadede Nordmændene over

hele den nordlige Deel af Atlanterhavet, navnlig over alle Oerne der, hvorfra de endog nu seilede baade over Island til Grønland og selv til Amerikas Kyster, og hvorfra de stadig truede Skotland, Irland og den nordvestligste Deel af England. Men endnu farligere for det øvrige Europa, end de altid mere afsides liggende Lande Norge og Sverige, var aabenbart Danmark. Thi hvad enten det virkelig var dets daværende Konge Harald Gormsøn med Tilnavn Blaatand eller maaskee snarere hans Brodersøn Harald Knudsøn, ogsaa kaldet Guldharald, som understøttede og paany grundfæstede den danske Erobring af Normandiet, saa er det dog vist, at Danmark under Kong Harald Gormsøn maa have været stærkt nok til at yde en slig Hjelp, endogsaa i et fjerntliggende Land. Kong Harald havde nemlig fra Danmark af udstrakt sit Herredømme saavel over Viken eller det sydligste Norge, som ogsaa over den nordlige Deel, hvor Hakon Jarl maatte svare ham Skat. Desuden havde Harald Besiddelser paa Østersøens sydlige Kyster, hvor de Danske havde erobret og tildeels bebygget en Strækning af Samland, og hvor de tillige ved Oderens Munding som Støttepunkt for deres Overherredømme over en Deel af Vendernes Land havde paa Øen Wollin den vigtige, forhen vendiske Handelsstad Jomsborg, i hvilken dengang Orientens og Nordens Varer i riig Mængde bleve omtuskede.

End ikke to hundrede Aars Udvandringer eller indre Kampe havde indtil da formaaet at knække Hedenskabets vilde Aand og sikkre Christendommens fuldstændige Indførelse i nogen Deel af Norden, selv ikke engang i det sydligste Grændseland Danmark. De

uafbrudt fortsatte Indvirkninger deels fra Tydskland paa den jydske Halvø og deels fra England, Skotland og Irland paa de danske Øer og paa den skandinaviske Halvø havde af og til fremkaldt Seire for det jævnt tiltagende christelige Parti. Men den milde Christendom maatte snart igjen vige for det Nordboerne ulige mere tiltalende Hedenskab, der gav den djærve Kriger en lokkende Udsigt til et fortsat, herligt Kampliv med Heltene i Odins lysende Valhalla. Saaledes svandt under Kong Harald Blaatands Herredømme den Christendom, som Kong Hakon »Aðalsteinsfostri« fra England havde søgt at udbrede i Norge, og saaledes svandt paa samme Tid den Christendom i Danmark, hvorfor indtil da især tydske Udsendinge saa ivrig havde virket.

Men de tydske Keisere iagttoge med lige Frygt deres danske Naboers Tilbagefald til Hedenskabet og deres i foruroligende Grad tiltagende Vælde, saameget mere som Keiserrigets egne Grændser ingenlunde vare sikkre for Angreb fra Danmark. Mellem Aarene 970 og 980 skal derfor ogsaa den tydske Keiser Otto selv have gjort et Tog til Danmark. Han blev længe standset af den stærke Grændsevold Danevirke, som var forsynet med faste Træbeklædninger og talrige Trætaarne, og som blev kjækt forsvaret baade af Kong Harald Blaatand og af den ham undergivne Hakon Jarl fra Norge. Men en fordreven norsk Kongeson Olaf Tryggveson, som var en Fjende baade af Harald Blaatand og af Hakon Jarl, fordi de sade inde med hans Fædres Rige, og som tildeels derfor havde sluttet sig til Keiseren paa hans Tog mod Danmark, siges at have givet det Raad at opbrænde Danevirkets Træmure, hvilket Keiseren udførte med saadant Held, at han

uhindret med sin Hær kunde rykke heelt op i Jylland og tvinge baade Harald og Hakon til med deres Mænd at antage Christendommen. Neppe var dog Hakon Jarl hjemkommen til Norge, før han ikke alene selv afsvor, men tillige forfulgte Christendommen, der fra Tydskland af gjennem Danmark havde begyndt at brede sig til Viken. Hakon optraadte derefter igjen som en af Hedenskabets ivrigste og mægtigste Forkæmpere. Heller ikke i Danmark vilde endnu de trodsige Hedninger overalt bøie sig for den nye Lære, der jo ogsaa med Vaabenmagt udenfra var bleven dem paatvungen, omendskjøndt deres Konge tilsidst synes at have holdt fast ved sit Løfte til Keiseren. Det talrige gammelhedenske, senere i den eventyrlige Palnetokes mægtige Skikkelse[1] ligesom levendegjorte Parti, i Spidsen for hvilket Kong Haralds egen Søn Svend Tveskjæg stillede sig, vakte et farligt Opror, som vel blev dæmpet, men som dog efterlod Kampen mellem Hedenskab og Christendom endnu uafgjort.

Svend Tveskjæg var imidlertid overvunden og søgte nu som Landflygtig paa ægte hedensk Viis ud paa Havet paa Hærtog til de vestlige Lande[2], navnlig til England. Rygtet om de her tiltagende indre Partikampe, om Angelsaxernes Mangel paa Kraft og Fædrelandskjærlighed og samtidig om de Danskes stadig voxende Magt baade i og udenfor Danelagen, begyndte at vække stolte Forhaabninger for en dansk Erobrer.

---

[1] Beretningerne om denne foregivne fyenske Høvdings Færd i Harald Blaatands og Svend Tveskjægs Tid turde nemlig i det Hele mere tilhøre Sagnet, end den virkelige Historie. Jfr. ogsaa Maurer (»Die Bekehrung des Norw. Stammes« I. S 244—245 Anm. 6—7).

[2] Olaf Tryggvesons Saga cap. 84, 130.

Men selv om Svend i denne Retning havde modtaget ligefremme Opfordringer fra Frænder i England, kunde han med sine forholdsviis faa Vikingeskibe i det Høieste ikkun tænke paa at begynde med at vinde sig et mindre Rige i England, som flere af hans Landsmænd før ham havde maattet gjøre. Paa sine første Hærgetog i Aarene 980—988 angreb han slet ikke den mere venskabeligsindede Danelags Kyster. Derimod holdt han sig alene til det sydlige og vestlige England, fornemmelig til det angelsaxiske, fjendtlige Wessex, og desuden til Britternes Land eller Wales[1]), hvor Sagnet lader Svends Fosterfader Palnetoke være gift med den brittiske Jarl Stefnirs Datter Olof[2]). Men uagtet upaatvivlelig Britterne, idetmindste stundom, toge Parti med Svend og de Danske imod deres Arvefjender Angelsaxerne, uagtet samtidig norske og norsk-danske Vikinger fra Syderøerne og Man, blandt hvilke selv Syderøernes Konge og hans Søn Gudrød, gjorde ødelæggende Hærgetog til Vestkysten af Wales og England[3]), lykkedes det dog ikke Svend eller de Danske endnu at vinde

[1]) The Saxon Chronicle melder om Hærgninger af Vikingeskibe ved Aar 980 paa Øen Thanet, paa Southampton og Chester; ved Aar 981 paa Devonshire og Wales; ved 982 paa Portland i Dorsetshire og ved 988 paa Watchet i Somersetshire. Kong Svends Navn forekommer vel ikke her. Men efterat der i omtrent halvfjerdesindstyve Aar ikke i de angelsaxiske Kroniker har været Tale om Angreb af danske Vikinger paa Englands Kyster, fremtræde disse Efterretninger netop samtidig med Svends Forjagelse fra Danmark og med de nordiske Sagaers Vidnesbyrd om Svends Ophold og Vikingefærd i de vestlige Lande.

[2]) Det er ikke usandsynligt, at denne Fortælling kan være opstaaet ved en Forvexling mellem Palnetoke og en i Vestengland boende, danskfødt Jarl »Paling«, som senere var gift med Kong Svend Tveskjægs Søster Gunhilde.

[3]) Annales Cambriæ ad an. 982, 987. The Annals of Ulster ad an. 979, 981.

nogen synderlig Fremgang i England. Den kloge og kraftige Erkebiskop Dunstan, som saa længe med Anseelse havde styret Landet, levede endnu og bidrog upaatvivlelig væsentlig til at tilborlige Forsvarsmidler allevegne kom til Anvendelse. De Danske traf hyppig stærk Modstand, og Mange af dem faldt. I eet af disse Slag blev Kong Svend selv tagen tilfange af en brittisk Høvding og kastet i Fængsel tilligemed en heel Deel af sit Følge, hvoriblandt var Islænderen Thorvald Kodranson med Tilnavnet »Viðförli« (eller den Vidtbereiste). En mægtig Mand der i Egnen, hvis Sønner Thorvald tidligere ædelmodig havde udfriet af dansk Fangenskab, tilbød Thorvald til Gjengjeld at ville skaffe ham løsladt. Men den ædle Thorvald vilde ikke forlade sin Konge og sine Venner i deres Nød, hvilket da bevirkede, at de Alle fik Frihed til uhindrede at drage bort [1].

Medens England saaledes var udsat for nye og altid betænkelige Angreb af de Danske, udbrød der en Uenighed mellem Kong Ethelred af England og Normandiets Hertug Richard (den Første) af en saa alvorlig Art, at Ethelred landsatte en Hær ved Barfleur [2] i Normandiet med Befaling til at skjænde og brænde allevegne. Ethelred havde i sin Harme svoret, at hele

[1] Olaf Tryggvesøns Saga cap. 130. Kristnisaga cap. 1. Thorvalds Saga Viðförla &c.

[2] Dette Sted, der i gamle Dokumenter kaldes »Barbaflotum«, »Bareflotum«, »Barefleu«, »Barfleu«, hvoraf senere Barfleur, indbefatter, ligesom de normanniske Stedsnavne Harfleur, Honfleur og Fiquefleur, den oprindelig gammeldanske og gammelnordiske Endelse »fljót«, flot, flaat eller flet. Jfr. N. M. Petersen: »Om danske og norske Stedsnavne«, i Nord. Tidsskr. for Oldkyndighed II. S. 65. Samme: »Om Stedsnavne i Normandiet« (ibd. S. 226).

Normandiet skulde lægges øde med Undtagelse af den tildeels i Havet staaende Klippe Mont St. Michel, og at Hertug Richard skulde som Fange blive bragt til England. Men Ethelreds Hær var for hidsig og trængte for langt frem, uden at sikkre sig Tilbagetoget. Mændene fra Cotentin samlede sig under Anforsel af Niel af St. Sauveur og tilintetgjorde den saa aldeles, at kun en eneste Mand kunde redde sig og melde Ethelred hans Hærs fuldstændige Nederlag. Ved Efterretningen om en saa fordærvelig Kamp mellem to christelige Fyrster, som ellers skulde anvende deres samlede Styrke mod Hedningerne, lagde Paven sig imellem og mæglede Forlig[1]. Ikke umuligt er det, at Svend Tveskjæg, før han begyndte paa at udføre sine Erobringsplaner i England, kan have søgt og erholdt Understøttelse i Normandiet, hvis Hertug Richard netop for en Deel skyldte hans Fader eller Frænde Kong Harald, at det normanniske Herredømme var bleven bevaret for ham. I saa Fald var der fuldgyldig Anledning for Ethelred til at bekrige Richard.

Det afgjørende Nederlag i Normandiet bidrog under alle Omstændigheder ikke til at hæve det angelsaxiske Folks Selvfølelse og Mod. Allerede strax, da Svend havde viist sig som Fjende paa Englands Kyst, saa Folket i ham det Redskab, der var sendt af Gud, for at hævne det paa Kong Edvard begaaede blodige Mord. Edvards Liig blev paany høitidelig begravet i Shaftesbury, men hverken den Ære, der vistes den Afdøde, eller Geist-

[1]) Ved Aar 991. See Willelm Malmesbur. Lib. II cap. 10. Om nogle Tvivl med Hensyn til Tidsbestemmelsen for Toget til Normandiet og om de historiske Kildeskrifters paafaldende Taushed desangaaende jævnfør Lappenberg I. S. 422—424.

lighedens Bønner formaaede at afværge den truende, formeentlige Straffedom. Imidlertid havde Svend ikke strax havt Leilighed til at benytte sig af det store Tab, Angelsaxernes Hærstyrke havde lidt i Normandiet. Vigtige Begivenheder i Danmark havde gjort hans personlige Nærværelse i Hjemmet uundgaaelig nødvendig. Misfornøielsen med hans Fader Kong Harald Blaatand og med den af ham begunstigede Christendom havde nemlig vakt et nyt Oprør af Hedningerne i Danmark. Svend blev udraabt til Konge, og hans og Faderens Hære mødtes til Kamp (omtrent ved Aar 988). Her faldt den gamle Kong Harald, der som god Christen gravlagdes i den af ham opbyggede Hellig Trefoldigheds Kirke i Roskilde, efterat endnu hans Forældre paa hedensk Viis vare blevne høilagte i Jellinge.

Svend havde altsaa ved det hedenske Partis Hjelp naaet at blive Enekonge i Danmark. Sandsynligviis var dog Christendommen saa almindelig udbredt i Landet, at Svend som Konge, skjøndt selv Hedning, ikke kunde tænke paa, fuldstændig at gjenindføre Hedenskabet eller endog kun alene at støtte sig til Hedningerne. Kort efter kom det til et formeligt Brud mellem ham og de mægtige, saakaldte Jomsvikinger, som af Venderne havde erholdt afstaaet den vigtige, Danmark forhen tilhørende, Plads Jomsborg, imod at de skulde forsvare Landet ved Oderens Munding. De havde befæstet Jomsborg overordentlig stærkt, udvidet Havnen og givet strenge Love for deres Samfund af Nordens, navnlig Danmarks meest udmærkede Vikinger, som her efterhaanden fandt et Fristed for Kongernes tiltagende Magt, og som snart bleve stærke nok til

paa egen Haand at optage Kampen med Riger som Danmark, Norge og England.

Strax efter Svends Thronbestigelse lykkedes det Jomsvikingerne ved List at tage Kongen tilfange, hvormed de upaatvivlelig tilsigtede, deels at hævne sig paa ham, deels vel ogsaa at skaffe Jomsborg og de omliggende vendiske Egne Uafhængighed af Danmark. Svend fik dog snart igjen Frihed og Fred, saa han, efter Sagnet, med Jomsvikingernes Høvding Sigvald Jarl kunde i Ringsted feire et dobbelt Gravøl: for sin egen Fader Kong Harald og for Sigvalds Fader, den i Skaane afdøde Jarl Strutharald. Ved dette Gilde aflagde Kong Svend efter Fortids Skik ved Bægeret det Løfte at ville erobre hele England, hvorpaa Sigvald Jarl med sine Jomsvikinger overmodigen lovede at ville erobre Norge (eller maaskee rimeligst ikkun sammes nordlige Deel, som nu lød under den fra Danmark faldne Hakon Jarl). Men selv Jomsvikingernes Tapperhed og Dødsforagt formaaede Intet mod Hakon Jarl, der i det paafølgende blodige Slag i Hjørungavaag paa Norges Vestkyst tilintetgjorde Jomsvikingernes stolte Styrke og hævdede sit Riges Selvstændighed.

Heldigere var Kong Svend med Udførelsen af sit Løfte. Forholdene i England vare nu ogsaa forsaavidt gunstigere, end før, som Erkebiskop Dunstan i Aaret 988 var afgaaet ved Døden og havde efterladt Landet i en bestandig voxende Splid og Svaghed. Svends forøgede Magt som Konge over hele Danmark satte ham desuden istand til med en ganske anden Kraft, end tidligere, at drive paa Erobringen af det store og herlige Land, som han ved sine første Tog allerede saa temmelig havde lært at kjende. Har endogsaa Svend,

som det idetmindste fortælles, paany været fordreven fra Danmark og givet sig paa Hærtog, som Følge af den svenske Konge Erik Seirsæls Eróbring af hans Lande, har han dog sikkert havt en større Flaade og en større Mandsstyrke, end da han første Gang som fordreven Kongesøn flakkede om i Vikingefærd. Togene fra Danmark strakte sig nu ogsaa videre til andre Lande, t. E. til Nordtydskland, hvor de vare saa betydelige og farlige, at Hertug Bernhard af Saxen i Aaret 994 efter et Slag ved Stade indgik Forlig med de danske Vikinger og lovede at betale dem syv tusinde Pund Sølv. Andre Afdelinger af Danske hærgede ved Weserfloden og flere Steder, hvor de af Krønikerne benævnes »Askmanner«[1]. Svends og Hedningernes Seir over det christelige, af de Tydske stærkt beskyttede Parti, maatte naturlig strax fremkalde et fjendtligt Forhold mellem Danmark og Tydskland.

Svend optraadte i England ved Aar 991, altsaa tre Aar efter Dunstans Død. Hvad der gjorde ham endnu farligere for Ethelred, var hans Forbund med den norske Kongesøn Olaf Tryggvesøn, som fordreven fra Norge efter sin Faders Død havde undergaaet mange besynderlige Skjebnens Tilskikkelser. Opdraget i Rusland, hos sin Slægtning Kong Valdemar, havde han af ham faaet Skibe og Mandskab, hvormed han drog paa Hærtog, deels med den tydske Keiser til Danmark, deels til England, Nordhumberland, Skotland, Syderøerne, Man og Irland. Paa Scilly Øerne eller »Syllingerne« blev han døbt, og i England ægtede han

[1]) Adami Bremensis Hist. Eccl. lib. II cap. 21—24. Thietmari Merseburgensis Chron. lib. III. 14, IV. 16 (hos Pertz Mon Script. III. 766, 774—75. Snorre Sturlesøn Olaf Tryggvesøns Saga c. 59.

Gyda, Søster til den dansk- eller norsk-irske Konge Olaf Kvaran (eller maaskee rettere Olaf Kvarans Datter), der tidligere havde været gift med en engelsk Høvding. Olaf opholdt sig nu snart i England, snart i Irland og havde saaledes gunstig Leilighed til at blive bekjendt med Englands Forhold og til desuden at skaffe sig Anseelse og Magt i Landet [1]).

Efterat Svend og Olaf havde lagt Planer op om i Fællesskab at hærge, ja mulig endog gjøre Erobringer, indtoge »de danske Mænd« (991) Gipesvik (Ipswich i Suffolk), og udstrakte deres Ødelæggelser til andre Egne af Østangel. I dette af mange danske Slægter tildeels bebyggede og beherskede Land vare de Danske og Nordmændene i det Hele heldige. Ealdormannen Byrthnoth, som blev haanlig udæsket af dem, skjænkede sine Eiendomme til Kirken, og gav sig derpaa tappert i Kamp mod de Fremmede. Efter en djærv Modstand blev han dog overvunden og fældet, ved Maldon i Essex, og hans Hoved bortført som Seirstegn af de Danske. Angelsaxerne havde sat særdeles Lid til den af Byrthnoth sammenbragte, men nu ødelagte Hærstyrke; thi kort efter hans Fald var Ethelred ude af Stand til med noget Haab om godt Udfald at møde sine Fjender. Paa Grund af den store Rædsel, der allerede herskede ved Søkysten, blev han endog nødsaget til at antage det Raad, som Erkebiskop Sigeric gav ham, nemlig at bortkjøbe de Danske eller i al Fald kjøbe sig Fred af dem paa samme Maade, som de franske Konger i sin Tid havde maattet tilkjøbe sig

[1]) Olafs Barndoms- og Ungdomshistorie er udførlig og kritisk skildret af Munch (Det norske Folks Hist. II. 225 sq.)

Fred af de i Frankrige hærgende Vikingeskarer. Den Sum, England saaledes maatte udrede, beløb sig til 10,000 Pund (Sølv)[1]. Det var første Gang de Danske eller Danehæren i England fik den saakaldte »Danegeld« eller »Heregeld«, der senere gav Anledning til en formelig Skat, som med Hensyn til Størrelse rettede sig efter de forskjellige Tidsomstændigheders Krav, og som anvendtes til Rigets Forsvar mod de Danske, navnlig dog til dermed at underholde »Danehæren« i England eller til ganske at bortkjøbe den.

Tiltrods for den betydelige Sum Penge, de Danske havde faaet, vedbleve de dog at opholde sig i England. I Aaret 993 var Danehærens Stilling igjen saa fjendtlig, at Ethelred og hans »witan« eller Raad besluttede at udruste saa stærk en Flaade, som muligt, imod den. Anførselen over Flaaden blev betroet til Biskopperne af London og Dorchester Elfstan og Escvig, til Ealdormannen Elfric og til Ethelreds egen Svigerfader Thored eller Thord, den samme danske Høvding, som allerede under Edgars Regjering havde anført den angelsaxiske Hær paa et Tog mod Westmoreland. Mærkeligt nok deeltog saaledes en Mand af dansk Æt i med Iver og Kraft at føre den angelsaxiske Flaade imod de Danske, medens en anden af Anførerne Ealdormannen Elfric, der snarest synes at have været af angelsaxisk Herkomst, blev sit Fædreland utro. Da nemlig den angelsaxiske Flaade lavede sig til at angribe og indeslutte den danske, gav Elfric hemmelig om Natten de Danske Underretning om den truende Fare, idet han endogsaa selv med sit Skib sluttede sig

[1] The Saxon Chronicle ad an. 991 (jfr. 993).

til den fjendtlige Flaade. Angelsaxernes Angreb paa den danske Flaade mislykkedes derfor, saa de Danske kun tabte eet Skib. Noget efter kom det til en ny Kamp, i hvilken det lykkedes endeel angelsaxiske Skibe fra London og Ostangel at tage Elfrics Skib tilbage, uden at de dog, som det synes, opnaaede at fange Elfric selv. Ethelred hævnede sig imidlertid paa hans Slægt ved at lade udstikke Øinene paa hans Søn.

Fra det sydlige og sydostlige England, som hidtil udelukkende havde været hærget, gik nu Danehæren imod Norden til de af dens Landsmænd stærkest bebyggede Egne. I Begyndelsen saa det ud som om Danelagens Indbyggere her vilde gjøre Modstand mod de Danske, der efter Indtagelsen af Bamborough vare seilede op ad Humberen, hvor de hærgede saavel i Lindisey som i Nordhumberland. Men da Nordhumbrerne havde samlet en Hær imod dem, viste det sig, at de Danske dog kunde regne paa deres oprindelige Slægtskab med dem; thi de tre nordhumbriske Anførere Frænd, Godwine og Frithegist vare de Første, der toge Flugten. Efterat de Danske og Nordmændene formeentlig saaledes havde forvisset sig om, at Stemningen i Nordengland ikke var ugunstig for dem, vendte de i det følgende Aar (994) med forøget Kraft og paa en for Angelsaxerne høist truende Maade tilbage til det sydostlige England.

Paa Jomfru Marias Fødselsdag (den 8de September) lagde nemlig Olaf og Svend sig udenfor London med 94 Skibe. Efterat de forgjæves havde forsøgt paa at afbrænde Staden, vilde de have taget den med Storm. Men de mødte her en uventet og stærk Modstand af Borgerne, som trygt stolede paa den hellige Jomfrues

Bistand. Da de Danske ikke kunde indtage Byen, forlode de den, for at hærge paa det omliggende Land, paa Essex, Kent, Sussex og Wessex. Efter de tidligere Vikingers Skik under Hærgetogene, især i Kong Alfreds Tid, toge de sig nu Heste, og fore fra Kysten frem til det Indre af Landet. Kong Ethelred maatte, bevæget ved Indbyggernes Jammerskrig og ved Overbeviisningen om Umuligheden af at gjøre nogen ordentlig Modstand, atter bifalde sit Raads Forslag til at kjøbe Fred af de Danske ved at love dem Penge og Levnetsmidler. Tilbudet blev modtaget. »Hele« Danehæren kom til Southampton, hvor den sad Vinteren over, medens Indbyggerne i Wessex maatte skaffe Underhold tilveie til den. Desuden erholdt den udbetalt 16,000 Pund i rede Penge.

Foruden denne mere almindelige Overeenskomst med hele Hæren, sluttede Ethelred endnu et særligt og nøiere Forlig med Nordmanden Olaf. Alene det i denne Anledning udfærdigede og endnu bevarede Aktstykke godtgjør noksom baade, hvor svækket det samme angelsaxiske Rige var, som nylig under Edgars Herredømme havde været omstraalet af saamegen Lykke og Hæder, og tillige hvor anseelig en Magt, de forenede danske og norske Vaaben allerede havde vundet i England. Den landflygtige norske Kongesøn optraadte nemlig som den angelsaxiske Konges Ligemand. Ogsaa de ham ledsagende Mænd eller »Daner« stilledes i enhver Henseende lige med Angelsaxerne. I Tilfælde af at en Skibshær hærgede paa England, fik Ethelred Løfte om Olafs og hans Hærs Bistand, imod at dog Ethelred skulde yde dem Underhold. Blandt endeel andre Bestemmelser blev det fremdeles vedtaget, at

ethvert »Land«, som fredede den eller dem, der hærgede paa England, skulde være i Fjendskab baade med Ethelred og med Olaf og hans Hær. Olafs Ret til formelig at jage Handelsskibe paa Havet erkjendtes i en saadan Grad, at han med enkelte Indskrænkninger endog fik Frihed til at tage dem i Flodmundingerne, hvor ellers Handelsskibene, hvad enten de kom fra et fredeligt eller fjendtligt Land, havde Fred. Alle de, der vare i Fred med nogen af Parterne, skulde ogsaa fremdeles have Fred til Lands og Vands baade inden og uden Havnene. Kom Ethelreds Fredmand til et Land, der laa i Ufred med Olaf, skulde Olaf dog give ham og hans Skib og Gods Fred. Selv om Fredmanden havde bragt sit Gods sammen med Ufredmands, skulde han under visse Betingelser slippe med at miste Godset, men forresten beholde Liv og Frihed. Dræbte en engelsk Frimand en dansk, skulde han bøde med 30 Pund og omvendt; for en Træl, dansk eller engelsk vare Bøderne kun eet Pund. Dræbtes 8 Mand, da var det Fredsbrud inden eller udenfor Borgen. Under 8 Mand skulde der bødes fuld Mandebod. For denne Fred var der, hedder det, til Olaf og Hæren betalt 22,000 Pund Guld og Sølv.

Efter Forligets Afslutning modtog Olaf en Indbydelse fra Kong Ethelred til et venskabeligt Møde i Andover. Olaf sikkrede sig dog ved Gidsler inden han vovede at drage did. Kong Ethelred »modtog ham selv af Biskoppens Haand«, det vil sige, var tilstede ved hans Confirmation (allerede iforveien var han nemlig døbt paa Syllingerne), og skjænkede ham derefter kongelige Gaver. Som ivrig Christen kunde muligen Olaf dobbelt have følt sig fristet til at opgive sit

Forbund med den hedenske eller dog fra Christendommen faldne Kong Svend og til derimod at slutte sig til den christne Konge Ethelred. Muligen kunde ogsaa en Uenighed være opstaaet mellem Olaf og Svend, hvoraf da Ethelred strax har villet drage Fordeel. Saameget er i al Fald vist, at Olaf ved Forliget forpligtede sig til ikke mere at kæmpe som Fjende mod Ethelred eller hans Land, »hvilket Lofte han ogsaa holdt«[1]. Han drog snart fra England til sin Svoger Sigtryg Silkeskjæg i Dublin. Derfra begav han sig over Orknoerne tilbage til Norge. Omstændighederne føiede sig saa heldigt for ham, at han kunde fortrænge Hakon Jarl og efter dennes Drab (995) blive antagen til Konge i Norge, hvor han nu, ligesom Kong Hakon »Aðalsteinsfostri« for ham, af al Magt arbeidede paa at indføre den Christendom, i hvilken han var bleven oplært paa de brittiske Oer.

Men om endog »Danehæren« og Danekongen Svend for en Tid havde indgaaet en Fred eller Vaabenstilstand med Ethelred og Angelsaxerne, var dermed ikke Svends Haab om Erobringen af England, i al

[1] Saavel denne Yttring, som hele Fremstillingen i the Saxon Chronicle ved Aar 994 tyder i Forbindelse med Danehærens senere Optræden formeentlig hen paa, at der virkelig af Ethelred i Aaret 994 er bleven sluttet baade en almindelig Fred eller Vaabenstilstand med den hele Danehær og en Separatfred med Olaf. Jfr. Forliget i Thorpe: Ancient Laws and Institutes of England p. 121. Ved en dobbelt Fred, som ovennævnt, vilde man muligen ogsaa snarest kunde forklare, at Danegeldens Størrelse i Forliget angives til 22,000 Pund Guld og Sølv, medens den i the Saxon Chronicle anføres med 16,000 Pund. Thi at den to Aar i Forveien (991) udbetalte Sum af 10,000 Pund her skulde være medregnet, og at Forskjellen mellem de saaledes sammenlagte 26,000 Pund og Forligets 22,000 Pund Guld og Sølv skulde (som Munch II. 246 mener) hidrøre fra Forskjellen mellem Værdien i Penge og den egentlige Vægt, turde være mindre sandsynligt.

Fald en Deel deraf, opgivet eller tilintetgjort. Det var tvertimod aabenbart, at han af yderste Evne søgte at holde sin Hær i England, indtil Omstændighederne paa een eller anden Maade kunde stille sig gunstig for ham. Efterat den nysnævnte Afdeling af Danehæren, i Overeensstemmelse med Forliget mellem Olaf og Ethelred, havde overvintret i Southampton paa Kongeriget Wessex's Bekostning, forlod den saaledes ingenlunde England. I et Par Aar synes den at have ligget temmelig stille, medens den sikkert forstærkede sig ved Tilstrømninger af nyt Mandskab, og medens maaskee tillige Svend var hjemme i Danmark, hvor han omtrent ved denne Tid atter var kommet i fuld Besiddelse af sin fra Fædrene arvede Kongemagt. Den svenske Konge Erik Seirsæl, som havde gjort saa store Erobringer, muligen endog i Danmark selv, var nemlig død 993, hvorved Svends Magt maatte betydelig styrkes. Ikke længe efter ægtede Svend Sigrid Storraade, Erik Seirsæls Enke. Det venskabelige Forhold, hvori Svend derved traadte til Sverige, sikkrede ham Ro fra den Kant, ligesom han vistnok heller ikke undlod at dække sit Riges Sydgrændse ved idetmindste foreløbige Befæstninger af Danevirke, for uhindret af de tydske Keiseres Trudsler at kunne fortsætte sine Angreb paa England.

Mere end nogle faa Aar kunde Danehæren heller ikke forholde sig rolig i England. Allerede i Aaret 997 seilede Flaaden omkring Kysten af Wessex og ind i Severnfloden, fra hvis Bredder Hæren streifede ind i Wales, der hidtil havde været temmelig skaanet. Fra Wales af drog Danehæren til Cornwall og Devonshire, opbrændte Klostret Tavistok, og førte et umaadeligt Bytte til sine Skibe. Det følgende Aar (998) maatte

Dorsetshire, Øen Wight og Danernes gamle Vinteropholdssted Southampton undgjelde. Næste Aar (999) gik Hæren til Themsen og dens Omegn; Kentboerne, der vilde undsætte det beleirede Rochester, lede et stort Nederlag og kunde ikke forhindre, at de Danske toge sig Heste og fore hærgende ind over Landet. Flere Steder søgte Angelsaxerne at samle deres Styrke mod de frygtelige Fjender, men det lykkedes dem næsten aldrig at udrette Noget. Deels herskede der Modløshed og Svaghed imellem dem, deels endogsaa Forræderi, idet flere baade af Krigerne og Hærførerne enten selv vare Danske eller dog ved Slægt og Venskab nøie forbundne med dem. Ikke bedre gik det med Modstanden tilsøes. Der var vel fra ældre Tid af hos Angelsaxerne en vis Skibsordning, ifølge hvilken de forskjellige Distrikter havde at udrede et bestemt Antal Skibe til den kongelige Flaade. Men det tog al for lang Tid at ordne Skibenes Udredning og Udrustning. Der var her, som overalt, Splid og Mangel paa Eenhed; inden Flaaden blev samlet og kom til sit Bestemmelsessted, vare de Danske langt borte og ifærd med at plyndre og brænde paa ganske andre Egne af Riget. Angelsaxernes »Forsvarsanstalter til Søes og til Lands havde ingen anden Virkning, end at bringe dem selv Ulykke og store Pengetab, og at gjøre deres Fjender bestandig dristigere«[1]. Henimod Aar 1000 udviklede dog Kong Ethelred særdeles Iver, for at tilveiebringe en ordentlig Dækningsflaade for sine Kyster, hvilket maaskee bevirkede, at Danehæren nu drog til det ligeoverfor liggende Normandie,

---

[1]) The Saxon Chronicle ad an. 997—999.

muligen for at forny de Danskes tidligere Venskab og Forbund med Normannerne. Den vendte i al Fald hurtig tilbage til England endnu stærkere og dristigere, end for.

Ogsaa denne Gang (1001) gik det ud over Wessex og fornemmelig over sammes sydligste og sydvestligste Grevskaber. Efterat de Danske ved Alton havde vundet en dyrekjøbt Seir over Mændene fra Hampshire, søgte de mod Vest til Devonshire, hvor de fik Understøttelse af Høvdingen »Paling« eller »Pallig« (Palne?), der, skjøndt dansk af Herkomst og gift med Kong Svend Tveskjægs Søster Gunhilde, havde givet sig i Tjeneste hos Kong Ethelred, af hvem han havde faaet baade anseelige Eiendomme og andre rige Gaver. Ikke destomindre brød han nu sin Troskabseed, for at fremme sine Landsmænds Hærgninger. Ligeledes Dorset- og Somersetshire fik Danehærens Tilbagekomst at føle. Efter at have adsplittet forskjellige mindre angelsaxiske Hære, som hist og her havde villet standse dem, hvorved flere Byer vare gaaede op i Luer, droge de Danske med et stort Bytte og næsten trætte af Hærgningerne til Øen Wight, hvor de toge Ophold for Vinteren. Rimeligviis have de her forberedt et nyt og endnu farligere Angreb. Thi nu blev Ethelred for Alvor bange, og skyndte sig med, ved Hjelp af Ealdormannen Leofsige, at faae et Forlig bragt tilveie med de Danske, ifølge hvilket de, foruden Levnetsmidler, skulde erholde udbetalt en Sum af 24,000 Pund. For at gjøre de normanniske Hertuger uskadelige for England, ja maaskee endogsaa for ligefrem at have en Støtte i dem, giftede Ethelred sig ved samme Tid (1002) efter sine to første Dronninger, Elfledas og Ethelgivas Død, med

Hertug Richard den Andens Søster Emma, »Normandiets Ædelsteen«, som i lige Grad var udmærket ved Skjønhed og Dyd[1].

Men selv efter det senest afsluttede indbringende Forlig fandt de Danske sig ikke foranledigede til at forlade England. I det Høieste turde Svend nu være gaaet hjem til Danmark, hvorimod hans Hær forblev ganske rolig liggende i eller ved Wessex. At denne Danehær ikke alene havde til Hensigt at vinde Bytte, men at den, i Lighed med den store Danehær i Kong Alfred den Stores Tid, forfulgte en bestemt Erobringsplan, sees alene deraf, at den vedvarende lod saagodtsom hele Danelagen være ganske uberørt, hvorimod den saa at sige udelukkende holdt sig til Kongeriget Wessex, altsaa til den gamle angelsaxiske, mod Nordboerne fjendtligsindede Deel af Landet. Øiemedet hermed var kjendelig at svække og maaskee heelt tilintetgjøre den angelsaxiske Magt ved stadig at ramme den paa føleligste Sted, i Kongeriget Wessex. Havde Hæren bestaaet af enkelte, mere tilfældig forenede Vikingeanførere, der kun søgte Bytte, vilde der Intet have været til Hinder for, at den ogsaa stadig kunde have hærget paa Danelagens Kyster. Selv i Norden hjemsøgte Vikingerne ubarmhjertig de nordiske Landes egne Kyster, saa der ikke af Slægtskabs Hensyn alene kunde være Anledning til at skaane det nordlige og østlige England, som tilmed laa Danmark ulige nærmere, end det fjerne Wessex, og som frembød mange Havne og rige Kyster, hvor det vel kunde lønne sig at hærge.

[1]) The Saxon Chronicle ad an. 1000—1002 kalder Emma »Elfgiva«. Willelm. Gemmeticensis Hist. lib. V cap. IV.

Imidlertid maa efterhaanden den Erkjendelse være bleven mere og mere levende hos Ethelred og hans fortroligste Raadgivere, at de ikke længere vare istand til aabenlyst at bekæmpe de Danskes bestandig tiltagende Magt og Indflydelse overalt i England. Ethelred besluttede derfor hemmelig at lade ove et Blodbad paa de i England boende Danske, for at han paa eengang kunde befrie sit Land fra dets farlige Fjender. Befalingen bredtes over hele hans Rige og udførtes med den største Grusomhed paa een Dag, St. Briccii Dag (den 13de November) i Aaret 1002. Det var just Dagen efter Mortensdag, paa hvilken de Danske havde gjort sig stærkt tilgode med Mad og Drikke. Efter disse Festligheder havde de hengivet sig til Rolighed, ja tildeels endog lagt deres Vaaben fra sig. Overfaldet paa dem lykkedes derfor ogsaa saameget desto lettere. Over hundrede Aar efter vidste Rygtet endnu vidtløftig at berette om de skrækkelige Ugjerninger, som ved denne Leilighed vare blevne begaaede. De Danske med Hustruer og Børn myrdedes og indebrændtes, ja selv i Kirkerne vare de, skjøndt Christne, ikke sikkre for deres christne Medbrødres blodtørstige Forfølgelse [1]).

Om den nærmere Anledning til dette frygtelige Brud paa det med de Danske nylig indgaaede Forlig ere Kronikerne ikke enige. De ældste angelsaxiske Kilder søge kjendelig at undskylde deres Konges og Landsmænds Færd mod de forhadte Danske ved at fortælle, at de Danske havde lagt Raad op om at

[1]) Jfr. t. E. Henrici Huntendunensis Hist. lib. VI ad an. 1002. (Mon. Hist. Britt. p. 752)

myrde Kong Ethelred med hans hele Raad og nærmeste Omgivelse, for derefter selv at bemægtige sig Herredømmet i England[1]. Denne Forklaring ville dog andre gamle Krønikeskrivere ikke lade gjelde. En normannisk Historieskriver (William af Jumiéges), som unægtelig synes at have været gunstigere stemt mod de Danske, end mod Angelsaxerne, siger saaledes, at »medens Normandiet blomstrede ved sin udmærkede Hertugs Styrelse, besmittede den engelske Konge Ethelred sit Rige, som længe under mægtige Konger havde indtaget en kraftfuld og anseet Stilling, ved en Handling af saa skjændig Troloshed, at endog Hedningerne betragtede den som den afskyværdigste Forbrydelse. Greben af et pludseligt Raseri og uden at være istand til at anklage de Danske for nogensomhelst Brøde eller noget Ondt, befalede Ethelred, at alle de Danske, som dengang levede fredelige omkring i hans Rige, og som ikke havde den mindste Formodning om Fare for deres Liv, skulde dræbes. Han lod ovenikjøbet deres Hustruer nedgrave i Jorden til Brystet og deres Hals sønderrive af vilde glubende Hunde, ja han lod diende Børn saaledes kaste mod Dørstolperne, at deres Hjerne flød ud«[2]. Under alle Omstændigheder var Blodbadet saa afskyet og misbilliget i Normandiet af de med de Danske beslægtede Normanner, at det over halvtredsindstyve Aar senere kunde blive paaberaabt[3])

---

1) The Saxon Chronicle ad an. 1002

2) Willelm. Gemmetic. Mon. Hist. lib. V. cap. VI (Duchesnius p. 251—252).

3) Nemlig af William Erobreren strax efter hans Landgang ved Hastings (1066).

som en skjændig Udaad, der endnu ikke var bleven tilstrækkelig hævnet.

Blodbadet siges vel almindelig at have udstrakt sig til hele Ethelreds Rige. Men ligesom Beretningerne i Enkelthederne turde være overdrevne, saaledes maa der sikkert her ved Ethelreds Rige kun forstaaes Wessex og tildeels Mercien, altsaa kun den egentlige angelsaxiske Deel af England, men ingenlunde de til Danelagen hørende Landskaber Østangel og Nordhumberland. Thi her vare de Danske aabenbart altfor mægtige og rodfæstede til at de paa een Dag og paa en saadan Maade skulde kunne udryddes. Heller ingen sikkre historiske Efterretninger vide at fortælle, at Blodbadet virkelig fandt Sted indenfor den egentlige Danelags Grændser. Efter Blodbadet træffes stadig talrige danske Elementer i Danelagen. Mange af Ethelreds Mynter, især dog fra Danelagen, udprægedes fremdeles af danske Myntmestre [1]), ja endogsaa blandt Kong Ethelreds egne Høvdinger efter den Tid maa der have været ikke faa Danske (og Nordmænd). Hans Kongebreve vedbleve, som før, at være medundertegnede af Styr, Ulfcytel, Nordman og Ridderne Ulfcytel og Thurcytel. Efter Blodbadet havde Ethelred i sin Hær en mægtig dansk Høvding Thorketil, med Tilnavn Myrehoved, ligesom hans egen Datter Ulfhilde efter den Tid var gift med den danske Jarl Ulfketil Snilling, Shiregreve i Østangel.

Datidens Forhold i England, sammenlignede med Beretningerne i de gamle Krøniker, gjøre det overhovedet høist sandsynligt, at Blodbadet ikke egentlig

[1]) »Minder om de Danske og Nordmændene i Engl., Skotl. og Irl.« S. 158.

har gjeldt de i England tidligere bosatte Danske eller deres Afkom, men snarere Resterne af den Danehær, som under Olafs og Svends Anførsel saa længe havde hærget Kysterne af Wessex, som i Aaret 1002 havde sluttet Forlig med Ethelred imod en Udbetaling af 24,000 Pund, og tillige imod at betinge sig Levnetsmidler, og som i Henhold hertil da kan have spredt sig rundtom i Wessex, for at erholde den betingede Forpleining, netop ligesom den forhen efter Forliget mellem Ethelred og Olaf i Aaret 994 var bleven underholdt Vinteren over i Southámpton paa Kongeriget Wessex's Bekostning.

Paa denne Maade vilde Angelsaxernes Harme mod de Danske og deres Beredvillighed til at udføre Ethelreds blodige Befaling blive mere forklarlig, idet Angelsaxerne saaledes ikke alene havde at udrede en stor Sum Penge til Danehæren, men ogsaa ovenikjøbet at modtage deres Fjender til Underhold som paatvungne Gjæster for en længere Tidsfølge. Om nu de Danske paa een eller anden Maade have misligholdt det kort iforveien indgaaede Forlig, og derved idetmindste givet Ethelred et Paaskud til at bryde dette paa en saa iøinefaldende og grusom Maade, lader sig ikke mere bestemt afgjøre. Men at Blodbadet har staaet i Forbindelse med det nævnte Forlig, vinder Bekræftelse ved den Behandling, som overgik Jarlen »Palings«, »Palligs« eller Palnes Hustru Gunhilde, Danekongen Svends Søster. Rigtignok havde de Danske forhen fundet Understøttelse hos Paling paa hans Besiddelser i Devonshire. Men nu havde Gunhilde indlagt sig Fortjeneste ved at mægle Forliget mellem Danerne og Ethelred og ved at stille sig selv, sin Mand og

sin eneste Søn som Gidsler for Forligets Overholdelse. Med sin Mand og Søn var hun betroet til den forræderske Ealdorman Edric Streon, der var een af Ophavsmændene til Blodbadet. Han tog derfor heller ikke i Betænkning, under de meest udsøgte Piinsler at dræbe først hendes Mand og hendes Søn for hendes Øine og derefter hende selv. Som en sand Danequinde, og som en værdig Søster til den djærve Erobrer Svend, gik hun dog Døden imøde uden at røbe Frygt eller blegne; men døende forudsagde hun, at det saa uskyldig udgydte Blod vilde komme over England og blive skrækkelig hævnet[1]).

Hendes Spaadom gik ogsaa snart i Opfyldelse. Nogle faa unge Mænd af de Danske vare heldige nok til at undslippe fra Blodbadet i London. De bemægtigede sig en Baad eller et Skib, og satte saa hurtig, som muligt, over Havet til Danmark, for at melde Kong Svend de sørgelige Tidender om hans Landsmænds skjændige Mord. Dybt rystet sammenkaldte Kong Svend sine Høvdinger til et Thing, for at opfordre dem til med Raad og Daad at staae sig bi, da det danske Blod raabte til Himlen om Hævn. Alle Danerne erklærede sig som een Mand villige til at gjøre hver Anstrengelse, for at tilveiebringe en Flaade og en Hær, der kunde udføre Hævnen med tilbørligt Eftertryk. Svend lod desuden Budskab udgaae til andre Lande i Norden, for at samle saa mange og saa djærve Krigere, som Omstændighederne tillode.

Paa den Tid havde netop Svends Magt faaet en ikke ringe Udvidelse. Hans Uven den norske Konge

---

[1]) See bl. A. Willelm. Malmesbur. de gest. reg Angl. lib. II cap X, hvor dog Blodbadet henføres til et urigtigt Aar.

Olaf Tryggveson, som paa Danmarks tidligere Overherredømmes Bekostning var bleven Enekonge i Norge, og som senere imod Svends Villie og Vidende havde ægtet hans Søster Thyra, var falden i Slaget ved Svöldr (1000), i hvilket ogsaa Svends Flaade paa Olafs Fjenders Side havde deeltaget. Det Meste af det sydlige Norge var som Følge deraf igjen bleven lagt ind under Danmark og styredes deels umiddelbart af Kong Svend ved danske Sysselmænd, deels ogsaa af den norske Høvding Erik Jarl paa Svends Vegne. Svend kunde saaledes raade over en anseeligere Hærstyrke, end før, især da mange Nordboer udenfor al Tvivl med Glæde have sluttet sig til et Erobringstog, der lovede baade Hæder og Bytte. I det Hele var det nu, som om den sidste Rest af Hedenskabet og dets vilde Vikingeaand i Danmark efterhaanden udtømte sin Kraft paa Englands Erobring. Uhyre Kraftanstrengelser udvikledes. Talrige Skibe rustedes og hen i Aaret 1003 kunde Svend mønstre sin hele Styrke, heise det kongelige Banner og lade Flaaden staae ad England til for fulde Seil [1].

[1]) Willelm. Gemmetic. Mon. lib. V cap. VI—VII (Duchesnius p. 252—253).

II.

Svend Tveskjægs Forbund med Hertug Richard i Normandiet. Landgang ved Exeter. Slag i Østangel. Svend tilbage til Danmark. Nyt Englandstog. Forlig med Kong Ethelred. Jomsvikingernes og den norske Kongeson Olaf Haraldsøns Angreb paa England. Thorkil den Høies og Jomsvikingernes Indtrædelse som Tingmænd i Kong Ethelreds Tjeneste. Kong Svends sidste store Erobringstog. Hans Hylding i Danelagen. London beleiret. Wessex hærget. Kong Ethelreds Flugt til Normandiet. Erobringen af hele England fuldendt (1013). Svend Tveskjæg Konge af England.

I det niende og tiende Aarhundrede var det danske Flaader og Hære, som i Forening havde tilkæmpet sig Herredømmet over Danelagen i England og Normandiet i Frankrige, og det var ligeledes danske Flaader, som derefter lykkelig havde hævdet Normannerne varig Besiddelse af det skjønne Seineland. I det elvte Aarhundrede virkede igjen denne danske Erobring af Normandiet tilbage paa England og Danmark, forsaavidt som de Danske derved bleve hjulpne til at vinde hele England — en Seir, der igjen senere skulde komme Normannerne selv tilgode.

Da nemlig Kong Svend Tveskjæg, som mulig allerede tidligere havde faaet Hjelp i Normandiet, gik paa sit nye, storartede Tog mod England, vendte han sig først til Normandiet, for at slutte Forbund med den normanniske Hertug, ihvorvel denne var en Svoger til Kong Ethelred af England. Richard den Anden, som vistnok var bleven opirret ved det kort forud begaaede Blodbad paa de med ham og hans Folk beslægtede Danske, sluttede ogsaa strax en slig Overeenskomst, ifølge hvilken der skulde være Fred mellem den danske

Konge og Normandiets Hertug. Syge og saarede Danske skulde finde Pleie i Normandiet, hvorimod de Danske igjen forpligtede sig til at sælge alt det Bytte, som de maatte gjøre, til Normannerne [1]).

Da Svend paa denne Maade havde sikkret sig et Tilflugtsted i Tilfælde af at Toget mod England skulde mislykkes, drog han med hele sin Styrke mod det sydvestlige England. Hans Forbindelser med Normannerne synes her at have været ham til Fordeel; idetmindste overgav Normannen Hugo, som af Ethelreds Dronning Emma var sat til Høvding eller Befalingsmand i Exeter, strax denne By til Svend, hvis Krigere derpaa gave sig ifærd med at plyndre og ødelægge Staden. Dette første Held opmuntrede Danerne til ny Fremrykning. Rigtignok blev der fra Hamp- og Wiltshire samlet en stor angelsaxisk Hær, for at standse Danernes videre Fremgang. Men denne Hær stod under Anførsel af Ealdormannen Elfric, der, skjøndt han tidligere havde viist sig som Forræder mod Angelsaxerne ved at gaae over til de Danske, nu var tagen til Naade af Ethelred og gjenindsat i sine Værdigheder. Men da det kom til Kamp, opførte Elfric sig atter som Forræder mod sin Konge og sit Fædreland, og skaffede Danerne en betydelig Seir, som satte dem istand til at hærge Wilton og Salisbury og rimeligviis det Meste af Englands Sydkyst. Svend gik derefter ombord paa Flaaden, sandsynligviis ved Øen Wight, og seilede til Ostangel.

Dette Landskab var vel eet af de Punkter paa Englands Kyst, som tidligst var blevet erobret af de

[1]) Willelm. Gemmetic. Hist. lib. V cap. VII (Duchesnius p. 253).

Danske, og som ogsaa tidligst havde modtaget en heel Deel danske Nybyggere. Men skjøndt det hørte til Danelagen, og skjøndt det saaledes nærmest skulde være forskaanet for Danernes Angreb, blev det dog især fra nu af udsat for temmelig jævnlige og ødelæggende Anfald af de Danske. Muligen har Kong Svend villet begynde sine mere udvidede Hærgetog der, ikke alene med Hensyn til, at dette Landskab grændsede nær op til de hidtil hærgede sydlige Egne, men ogsaa fordi der i Østangel paa den Tid var af Kong Ethelred indsat en Jarl af dansk Herkomst, hans Svigersøn Ulfketil med Tilnavnet Snilling, som ved sin djærve Modstand i fortrinlig Grad maatte ægge de Danske. Han var nemlig »den eneste Mand i England, som dengang med saa megen Iver og Kraft forsvarede sit Land, at de Danske, om de endogsaa seirede, dog lede mere end de Beseirede, hvilket de heller ikke undsaae sig ved selv at tilstaae« [1]).

Alligevel synes Kong Svend denne Gang at have overrasket Ulfketil. Thi kort efter at Kongen havde viist sig ved Østangels Kyst (1004), indtog og plyndrede han Norwich. Men endnu førend hans Hærgen kunde faae en videre Udstrækning, sluttede Jarlen Ulfketil Snilling et Forlig med ham. Jarlen var nemlig med sit Raad kommet til den Erkjendelse, at eftersom man ikke havde en Forsvarshær i Øieblikket samlet, vilde det være rigtigst at tilkjøbe sig Fred af Danerne. Da imidlertid Svend strax brød Forliget ved at rykke videre ind i Østangel og ved med List og Svig at overrumple og brænde Staden Thetford, samlede Ulf-

---

[1]) Willelm. Malmesbur. lib II cap. X.

ketil i største Hast al sin Styrke og gjorde sig rede til at standse den svigefulde Færd. Paa samme Tid, som han selv angreb de Danske tillands, havde han givet Ordre til, at man tilsøes skulde ødelægge de danske Skibe, for at de Danske ikke skulde have noget Tilflugtsted, hvis de bleve overvundne i Kampen. Striden var overordentlig haard, ja saa haard, at de Danske ingensteds i England havde havt at gjøre med en kraftigere Modstand. En stor Deel af de østangelske Høvdinger faldt, men alligevel var det nødvendigt for Svend med Resterne af sin Hær at trække sig tilbage til sine Skibe, og havde disse, i Overeensstemmelse med Ulfketils dertil givne Befaling, været ødelagte, vilde det muligen have seet farligt ud for Svend. Netop nu indtraf en overordentlig stor Hungersnød i England. Svend drog derfor med sin Flaade hjem i Aaret 1005, maaskee tillige, for at søge Forstærkning til Hæren, der vistnok havde lidt meget, især ved Slaget med Ulfketil[1]). Men allerede Aaret efter (1006) begyndte Svend et nyt Tog. Hans idelige, uafbrudte Anstrengelser bære Vidne om, hvor stærk hans Hævnfølelse var, og hvor dybt tillige store Erobringsplaner allerede havde fæstet Rod i hans Sjæl. Han landede ved Sandwich og udbredte derfra sine Hærgninger over det omliggende Land. De haardt prøvede Angelsaxers Mod sank mere og mere. Lykkedes det Ethelred, som her, at faae samlet en Hærstyrke fra Wessex og Mercien (thi fra den egentlige Danelag, især fra Nordhumberland, var det i Reglen vanskeligere at faae tilveiebragt en Hær mod de Danske), kunde

[1]) The Saxon Chronicle ad an. 1003—1004

Hæren længe være samlet paa eet Sted, medens de Danske ved Hjelp af deres Skibe i al Hast gik i Land paa en heelt anden, langtfraliggende Kyst. Da Ethelreds Hær derfor saa, at de Danske næsten uhindrede kunde hærge allevegne og Vinteren imidlertid kom paa, skiltes den ad. Den danske Hær og Flaade kunde derefter med sædvanlig Sikkerhed og Ro tilbringe Vinteren under Oen Wight.

Midt i Vinterens Hjerte brod Kong Svend op fra sin Flaade. Paa de Danskes vanlige Viis lod han antænde »Krigs-Bauner«, for at veilede og sammenholde de forskjellige Dele af Danehæren paa dens Færd gjennem Landet. En stor Mængde Byer, deriblandt Reading, bekjendt af de Danskes befæstede Leir der i Kong Alfreds Tid, Wallingford og Ashdown, ligeledes bekjendte af tidligere Slag mellem Danerne og Angelsaxerne, bleve plyndrede og tildeels brændte. Fra Ashdown gik de overmodige Danske til Cuckamsley-hill, alene for at trodse et Ord, som almindelig gik, at naar de først vare komne derhen, vilde de aldrig mere naae Havet. Tilbagemarschen til Skibene herfra skete igjen ad en anden Vei. Forgjæves søgte Angelsaxerne at standse dem ved Floden Kynet eller Kennet i Wiltshire. Borgerne i Winchester maatte til deres Harme see paa, at de Danske bortførte deres Landsmænds Gods lige for deres Øine. Kong Ethelred, som i denne sørgelige Vinter havde siddet i Shropshire, og rolig seet til, at alle Grevskaberne i Wessex bleve hærgede, medens Skrækken for de Danske mere og mere udbredte sig i Folket, blev atter nødsaget til med sit Raad at gribe den eneste Udvei i slige fortvivlede Omstændigheder. Han indgik (1006) Forlig

med Kong Svend, ifølge hvilket Svend skulde afstaae fra videre Hærgninger imod at faae udbetalt en Danegeld af 36,000 Pund. Danehæren skulde desuden som sædvanlig forsynes med Levnetsmidler og forpleies af det engelske Folk [1]. Æren eller Fortjenesten for denne Fred blev givet Edric Streon, som fik en Datter af Ethelred tilægte, og blev ophøiet til Hertug af Mercien. Ikkun lidet lykkespaaende for Ethelreds Herredømme var det, at en saadan Mand skulde blive hævet til de høieste Æresposter paa en Tid, da der allerede i Forveien herskede de heftigste indre Stridigheder mellem de angelsaxiske Stormænd. Edric benyttede ogsaa strax sin forøgede Indflydelse til, paa den skammeligste Maade at styrte sine Modstandere, ja til endog ved Snigmord at rydde dem af Veien.

Efter det nævnte Forlig drog Kong Svend tilbage til Danmark. Men Ethelred, som ikke troede paa Freden, lod foretage storartede Rustninger paa Englands Kyster. Med levende Farver skildres den sammenbragte Flaades Størrelse. Over 1000 Skibe skulle have ligget ved Sandwich med Udrustning til 40,000 Mand. Men der udbrød snart indre Uenigheder, som svækkede Flaadens og Hærens Styrke. Edrics Broder Brihtric havde fremført en Klage til Kong Ethelred mod hans Broderson Wulfnoth. Denne flygtede med 20 Skibe og begyndte at plyndre og hærge paa Englands Kyster, paa selvsamme Maade, som Danerne. Brihtric tog nu en Styrke af 80 Skibe med sig og seilede ud, for at bemægtige sig Flygtningen. Men en rasende Storm drev hans Flaade paa

[1]) The Saxon Chronicle ad an. 1006—1007.

Land, hvorved Wulfnoth blev sat istand til at opbrænde Skibene. De Klager, Angelsaxernes Kroniker fremføre over dette Tab af en dog forholdsviis lille Deel af den hele Flaade, vidne, at Flaaden ved Sandwich neppe, som det hedder, kan have været »den største Flaade, der endnu var udrustet i England«. I al Fald opgav Kong Ethelred Haabet om at udrette Noget og drog hjem fra Flaaden. Hans Exempel fulgte Høvdingerne og Almuen. Skibene bragtes til London, og den hele store Udrustning, hvortil Angelsaxerne havde knyttet glimrende Forventninger, endte med Skade og Skam[1]. Under alt Dette levede Ethelred tilmed i stadig Frygt for et nyt Angreb fra Danmark. Den islandske Skjald Gunnlaug Ormstunge som i Vinteren 1005—1006 havde været hos Kong Ethelred, og som efter senere Ophold hos Kong Sigtryg i Dublin, Sigurd Jarl paa Orknøerne, hos Sigurd Jarl i Skara og Kong Olaf i Upsala, igjen (sidst paa Aaret 1007) var kommen tilbage til Kong Ethelred, blev af Ethelred anmodet om ikke at forlade ham saalænge der var saa stærk Fare for en ny Krig med Danmark. Gunnlaug fik ogsaa først Tilladelse til at reise i Aaret 1009, da Kong Ethelred formodentlig maa være bleven mere beroliget[2].

---

[1]) The Saxon Chronicle ad an. 1008—1009.

[2]) Sagan af Gunnlaugi Ormstungu ok Skalld-Rafni cap. VII—XI, hvor det (cap. VII) hedder, »at Sproget dengang var eens i England, Danmark og Norge« (»Ein var þá túnga i Einglandi (sem i Danmaurku) ok Noregi«). Dette tør dog ikke tages ganske bogstaveligt. Men da Gunnlaug blev Hirdmand hos Ethelred, som allerede iforveien havde endeel Nordboer i sin Tjeneste, og da Gunnlaug foredrog sine Qvad for ham, er det, hvad allerede Munch har yttret (Norske Folks Hist. II. 441), høist sandsynligt, at Ethelred har forstaaet Dansk, saameget

I Løbet af næsten syv Aar gjorde Danekongen Svend Tveskjæg heller ikke noget nyt Englandstog. Formodentlig var han paa den Tid saa ivrig sysselsat med og optagen af Anliggender i Norden selv og i det nærliggende Venden, at han ikke har kunnet begive sig paa Erobringstog til fremmede Lande. Men istedetfor Svend gik hans tidligere Fjender Jomsvikingerne fra deres faste Sæde Jomsborg, som de muligen paa Grund af indre Bevægelser i de vendiske Lande maatte forlade, nu paa eengang (ved Aar 1009) selvstændig paa Tog til England. Historien indeholder idetmindste intet bestemt Vidnesbyrd for, at de oprindelig handlede i Forstaaelse med Kong Svend, om de nu endogsaa fra første Færd af ved deres vældige Hærgen banede Veien for Svends endelige Seir.

Som den nærmeste Aarsag til Jomsvikingernes Englandstog fortælles det, at deres forrige Anfører Sigvald Jarl var bleven dræbt i England, og at Sigvalds Broder Jarlen Thorkil den Høie vilde hævne hans Drab. Først kom Thorkil med sin Flaade til Sandwich og senere landede endnu to andre Jomsvikingehøvdinger, nemlig hans Broder Heming og Eilif, en Søn af Thorkil Sprakalegg. Til de egentlige Jomsvikinger sluttede sig ogsaa flere Vikingehøvdinger. Den landflygtige norske Kongesøn Olaf Haraldsøn, senere som Konge berømt under Navn af Olaf den Hellige, stødte allerede under Kysten af de frisiske Lande i »Suðrvík« (rimeligviis det tildeels undergaaede Suderwyk paa Pelworm) til Thorkil den

mere som hans første Dronning var dansk, og en stor Mængde af hans Undersaatter ligeledes vare af dansk Herkomst. Enkelte af Sagaens øvrige Beretninger ere paa lignende Maade noget unøiagtige. Jfr. Munch II. 443—444 Anm.

Hoie, og gjorde i Forening med ham Angreb paa de frisiske Kyster, forend de naaede England. Olaf synes ogsaa næsten hele Tiden at have fulgt Thorkil den Hoies Hær under de senere paafolgende Hærgetog i England [1]).

Uagtet altsaa Kong Svend ikke selv var kommen til England, var der dog Aarsag nok til Bekymring for Ethelred og hans svage Omgivelser. Ikke engang Resterne af den store Flaade, som med saamegen Bram var samlet under Englands sydostlige Kyst, gjorde nogen Modstand, saa Jomsvikingerne frit kunde lande. Forskrækkede herover ilede Beboerne af det ostlige Kent, især af Staden Canterbury, med at tilkjobe sig Fred for 3000 Pund. Jomsvikingerne vilde dog, ligesom Kong Svend og overhovedet de Danske, ikke hærge videre paa Danelagen, især længst imod Norden, men vendte sig mod Syd til de Danskes gamle Vinterqvarteer, til Oen Wight. Herfra droge de hærgende ind over Landet, gjennem Sussex, Hamp- og Berkshire. Den truende Fare formaaede Kong Ethelred til at samle en Hær og stille sig selv i Spidsen for den, men Virkningerne bleve ikkun hoist ubetydelige, væsentlig som Følge af det bestandig tiltagende Forræderi blandt hans Hovdinger. Da saaledes Danerne engang fra et Hærgetog vilde vende tilbage til deres Skibe, havde den angelsaxiske Hær faaet en saa heldig Stilling, at den kunde afskjære de Danske Veien.

[1]) Om Olafs Færd her indeholder Olaf den Helliges Saga cap. 28—34 en, navnlig med Hensyn til Tidsfølgen forvirret Beretning. Som Grundlag for Tidsregningen og for Fremstillingen i det Hele, er ovenfor, som sædvanlig, fornemmelig benyttet den ældste, omtrent samtidige angelsaxiske Kilde: the Saxon Chronicle.

Men Ealdormannen af Mercien, Edric Streon, reddede forrædersk de Danske fra den Ødelæggelse, som ellers sikkert var overgaaet dem. Saameget udrettede dog maaskee den ved Ethelred samlede Hærs Styrke, at Jomsvikingerne vendte sig fra det vestlige Wessex og derimod opsloge deres Vinterqvarteer ved Themsen. De gjorde her gjentagne Gange, men uden Held, Angreb paa London. Fra Oxford, som blev opbrændt, gik de langs begge Bredder af Themsen tilbage til deres Flaade. Vinteren og Vaaren tilbragte de i Kent, hvor de udbedrede deres Skibe.

Efter Paasken i Aaret 1010 droge de til det af Danekongen Svend forhen hjemsøgte Ostangel. Her styredes Landet endnu af den brave og krigerske Danske Ulfketil Snilling, som heller ikke denne Gang svigtede den Eed, han havde svoret Ethelred. I Nærheden af Ipswich, hvor Therkil og Olaf vare landede, kom det til en forbittret Kamp paa Ringmarahede — en Kamp besungen i gamle nordiske Skjaldeqvad —, som endte med, at Ulfketil efter den tappreste Modstand blev slagen. Begyndelsen til Ulfketils Uheld var, at een af hans danske Krigere, ved Navn Thorketil Myre- eller Merrehoved tog Flugten, hvorefter en Mængde af Ostanglerne ligeledes ved Flugt unddrog sig fra videre Deelagtighed i Kampen. Sandsynligviis have Ostanglerne indseet, at Ulfketil og Ethelred ikke mere vilde være istand til at yde dem tilstrækkelig Beskyttelse, og at de derfor hellere maatte slutte sig til deres danske Landsmænd. Ved Ulfketils og hans Hærs fuldstændige Nederlag faldt Ethelreds vigtigste Formuur mod de danske Indfald i Ostangel

og paa Englands østlige Kyst i det Hele. De sørgelige Følger heraf udebleve heller ikke længe.

Efter Seiren paa Ringmarahede skaffede nemlig Jomsvikingerne sig Heste, og nu gik det i hele tre Maaneder ud over det for Modstand blottede Østangel. Da Jomsvikingerne ikke mere behovede at frygte for Ulfketils Styrke i Ryggen, rede de, efterat have brændt Thetford, fra Østangel ind i Cambridgeshire, hvor de ligeledes hærgede, og hvor de brændte Byen Cambridge. »Herfra vendte de sig mod Syd til Themsen, og de, som vare tilhest, rede til deres Skibe. Derefter gik de igjen med stor Hurtighed mod Vest til Oxfordshire, derfra til Buckingham, langs med Ousefloden til Bedford og videre frem til Temsford, hele Tiden under Brænden og Skjænden. Da søgte de atter til deres Skibe med det vundne Bytte. Men naar de saaledes først vare ombord, burde (Angelsaxernes) Hærstyrke have hindret dem i at komme i Land. Istedet derfor gik den hjem. Naar de Danske vare mod Øst, stod (Angelsaxernes) Hærstyrke vesterpaa, og naar de Danske vare mod Syd, stod den opstillet nordpaa [1])«. Under saadanne Omstændigheder maatte Jomsvikingerne blive stadig dristigere og dristigere. Efterat have opbrændt Staden Northampton i Slutningen af November (1010), droge de over Themsen ind i Wessex, og da de her vare gaaede saa langt, som de vilde, toge de Veien til deres Skibe, der, som saa ofte forhen ved de Danskes Tog, fornemmelig vare samlede ved Øen Wight.

[1]) The Saxon Chronicle ad an. 1010.

Jomsvikingerne havde nu hærget det sydostlige England, ja næsten hele Sydengland; idetmindste havde de hjemsøgt atten af Englands to og tredive Grevskaber. De mange og gjentagne Angreb havde ogsaa i den Grad svækket Englands Magt, at Ethelred med sit Raad ikke længere saa sig istand til at bringe nogen ordentlig Modstand tilveie mod en enkelt Vikingehær, som frit sværmede om i det Indre af hans Land. »Det, der blev tilraadet og vedtaget til Forsvar, kunde ikke engang opretholdes en Maaned; tilsidst var der ingen Anfører, som vilde samle nogen Hærstyrke, men Enhver flygtede som han bedst kunde; heller ikke vilde det ene Grevskab længere hjelpe det andet«[1]. Kong Ethelred begyndte derfor (1011) at indlede Underhandlinger om Fred, idet han lovede Jomsvikingerne baade Penge og Underhold. Thorkil var heller ikke uvillig til at indgaae derpaa, men fordrede for sig og sin Hær en Sum af 48,000 Pund. Just som Underhandlingerne stode paa, eller endog efterat Freden var sluttet, men før Summen endnu var udbetalt, rykkede Jomsvikingerne i September Maaned (1011) for den rige Stad Canterbury, som eengang tidligere havde frikjøbt sig fra deres Anfald. Ved Forræderi af Erkedegnen Elfmar kom Byen i deres Magt, og den blev nu hærget paa den grusomste Maade. En overordentlig stor Mængde af Indbyggerne dræbtes og Andre bortførtes i Fangenskab, blandt dem navnlig den ærværdige Erkebiskop Elfeg, for hvem Jomsvikingerne haabede at erholde en anseelig Sum i Løsepenge.

---

[1]) The Saxon Chronicle ad an. 1010.

Jomsvikingerne droge derefter med deres Fanger og Bytte til Skibene og leirede sig ved Greenwich ved Themsen, medens Ethelred var samlet med sit Raad i London, for at skaffe den store Pengesum tilveie, der var lovet for Freden. Men imidlertid vare Hedningerne blevne kjede af at vente paa de Losepenge (3000 Pund), som de forlangte for Erkebispen, hvem de nu havde holdt fangen i syv Maaneder. En Dag i Paasken (1012), da de vare ophidsede af et Gjæstebud, ved hvilket de havde beruset sig i hede, sydlige Vine, slæbte de den ulykkelige Erkebisp til deres Husting i Greenwich, og efterat de længe havde mishandlet ham ved at kaste Oxehorn og Knokler paa ham, gjorde omsider en af ham døbt Dansk, ved Navn Thrym, Ende paa hans Lidelser ved at kløve hans Hoved med en Stridsoxe. Thorkil den Hoie selv skal have gjort sig forgjæves Umage, for at redde Erkebispens Liv. Denne Udaad mod Englands øverste Geistlige vakte almindelig Skræk og Afsky. Erkebispens Liig førtes senere til London og begravedes med stor Pragt i St. Pauls Kirken; han blev endogsaa længere ned i Tiden erklæret for en Martyr og Helgen. Hvad der muligen kan have bevæget Thorkil den Hoie til at bestræbe sig for at skaane Erkebispens Liv, kunde deels være, at han selv nærede Agtelse og Velvillie for Christendommen og dens Lærere, især for en saa hoitstillet og ærværdig Geistlig, som Englands første Erkebisp, deels, at han allerede dengang for Alvor har været betænkt paa at indtræde i den angelsaxiske Konge Ethelreds Tjeneste. Thi strax efter Forliget og den fastsatte Sums Udbetaling lykkedes det Ethelred og hans Raad at formaae Thorkil med en

Deel af hans Hær og Flaade, nemlig med 45 Skibe, til ikke alene at ophøre med alle Fjendtligheder mod England, men endog til at lade sig bruge af Angelsaxerne som en staaende Hær til Englands Forsvar mod hvilkesomhelst Angreb, selv af de Danske. Det blev bestemt, at Thorkil og hans Mænd skulde have Underhold og, da de nærmest skulde være Kystvogtere, vistnok tillige for en Deel Land ved Kysten, fornemmelig vel i Østangel, der i denne Henseende havde den beqvemmeste Beliggenhed.

Allerede ved tidligere Forlig mellem de angelsaxiske Konger og nordiske Vikingehøvdinger var det blevet fastsat, at disse skulde bidrage til at forsvare Landet mod fremmede Angreb, endog af deres egne Landsmænd. Men om Kongerne saaledes mere enkeltviis havde havt nordiske Høvdinger i deres Tjeneste, kunde dette dog ikke ganske sammenlignes med den staaende Hær af tingede eller leiede Mænd, som fra nu af optraadte i England under Navn af »Þingliđ«, »Þingmannaliđ«. Det var en Hær, som samlede Krigere fra Nordens forskjellige Egne, især dog fra Danmark, og som beholdt særegne nordiske Vedtægter og Love. Da saamange Jomsvikinger fandtes mellem de første Tingmænd, er det intet Under, om de ved dem fastsatte Love i mange Henseender kunne have havt Overeensstemmelse med Lovene for Jomsvikingesamfundet i Jomsborg. De to første Anførere for Tingmændene (der synes at have havt to Hovedvaabenpladser i England, nemlig i Borgen i London og i Sleswick i Nottinghamshire) vare, næst Thorkil den Høie, ogsaa Jomsvikinger, nemlig Heming, en Broder til Thorkil, og Eilif, en Søn af Thorkil Sprakalegg. Af Ting-

mændene dannedes snart en kongelig Livvagt liig den, der under Navn af Væringerne længe spillede en anseelig Rolle hos de græske Keisere i det fjerne Byzantz eller Constantinopel. Baade mod Øst og Vest fik Nordboernes Udvandrelyst og krigerske Vikingeaand derved en betydningsfuld Afledning, som ikke alene bidrog Sit til at lette Hedenskabets Fortrængelse i Norden, men som ved de hjemvendende, fordetmeste vistnok døbte Væringer og Tingmænd tillige fremmede Nordboernes Kjendskab til andre, forlængst christnede Landes Sæder, Skikke og øvrige Forhold.

Medens Thorkil den Høie og den norske Kongesøn Olaf Haraldsøn havde kæmpet i England og omsider indgaaet Forbund med Kong Ethelred, sad Danekongen Svend Tveskjæg hjemme i sit Rige. Hans tidligere Ophold i England havde tilsidst vendt hans Hu fra Hedenskabet, saa han endog selv forhen fra England havde skikket christne Lærere, sandsynligviis af dansk eller dansk-angelsk Herkomst, til Danmark, navnlig til Skaane[1]. Den stærke Forfølgelse mod de Christne i Danmark, hvormed han havde begyndt sin Regjering, var derfor standset og med den tillige for største Delen den voldsomme indre Gjæring, som saa længe havde lammet Danmarks Kraft. Svends og Danehærens gjentagne heldige Fredslutninger med

[1]) Adami Bremens. Lib. II cap. 27—29. Acta Sanctorum I. 306. De christne Missionærer Eskil, Grimkil, Thormod, Sigurd m. Fl., der samtidig, især med Olaf Tryggvesøn, vare fra England komne til Norge og Sverige, nedstammede upaatvivlelig meest fra oprindelig danske eller norske Slægter, hvorved de saameget mere egnede sig til at udbrede Christendommen blandt deres hedenske Frænder i det skandinaviske Norden »Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Irland« S. 177.

Kong Ethelred havde bragt Danmark betydelige Rigdomme, som end mere forøgedes ved de dengang anseelig udvidede Handelsforbindelser mellem det nordlige og vestlige Europa[1]. Som Følge af de jævnlige Berørelser mellem Norden og England havde ogsaa Danmark, i Lighed med Norge og selv med Sverige, paa den Tid erholdt de første, egne Mynter, der bleve udprægede af engelske (dansk-engelske?) Myntmestre og i engelske Typer[2]. De større Rigdomme, de livligere Forbindelser med andre Lande og den christelige Kulturs Udbredelse medførte en begyndende Forfinelse og selv Overdaadighed i Levemaade, Sæder og Skikke, hvortil Magen neppe forhen havde været kjendt i Norden. Saalænge dog Kampen mellem Hedenskab og Christendom endnu rasede i Norge og Sverige, paa hvilket sidste Sted ovenikjøbet en fordærvelig indre Strid mellem Svearne i Svealand og Gotarne i Gotaland svækkede Landets Styrke, bleve Virkningerne af

---

[1] Vidnesbyrd herom ere de store Masser af angelsaxiske Mynter, som nu begynde at vise sig i de nordiske Lande, fornemmelig dog i Danmark og Sverige (Hildebrand: »Anglosachsiska Mynt i Svenska Kgl. Myntcab.« Stockholm 1846. 4.), ja derfra heelt ind i Rusland (Köhne: Numismat. Zeitschrift, 3te & 4te Fortsetzung). Hidrørte de nemlig (hvad Nogle troe) alene eller endog kun væsentlig fra Danegelden og Nordboernes Vikingefærd i det Hele, vilde de ikke være saaledes blandede med tydske, ungarske, franske og orientalske eller kufiske Mynter og med arabiske Sølvsager, som Tilfældet er. De vilde heller ikke, som nu, fortrinsviis forekomme netop paa de Øer i Østersøen (t. E. Gotland), hvor beviislig dengang det største Handelsrøre herskede.

[2] De ældste nordiske Mynter ere prægede for Svend Tveskjæg i Danmark, for hans Samtidige Olaf Tryggveson i Norge og for Kong Olaf Skødekonge i Sverige. To af den sidstnævnte Konges Myntmestre i Sigtuna have de nordiske Navne »Roilf« (Rolf) og »Dregr« (Dreng). De øvrige Myntmestre paa den Tid i Sigtuna saavelsom i Norge og i Danmark have de angelsaxiske Navne Leofman, Ulfese, Lenan, Snelline og Godwine.

den nye Kultur meest fremtrædende i Danmark, der overhovedet tidligst kom til at indtage sin Plads blandt Europas bestemt ordnede, christelige Stater.

Men i samme Forhold, som Danmark tiltog i Eenhed og Styrke, voxede ogsaa dets djærve Konges Haab om det danske Herredommes Udvidelse. Selv om Christendommens Anerkjendelse havde fjernet en væsentlig Grund til Fjendtligheder mellem Danmark og Tydskland, turde dog Kong Svend neppe fortsætte sine Erobringstog til England uden paany at have sikkret Danmarks sydlige Grændse ved Danevirke og Eideren, saameget mere som de angelsaxiske Konger allerede tidligere havde søgt at styrke sig mod de Danske ved at indgaae Forbund med de tydske Keisere og ved at formaae dem til at gaae angrebsviis frem mod de Danske og derved give disse Noget at tage vare i deres eget Hjem[1]. Allerede under Jomsvikingernes Kamp i England siges imidlertid de Danske og Kong

[1] Jfr. Lappenberg I. S. 410. De nyeste storartede Gjennemskjæringer af Danevirke-Voldens Centrum have mod Syd blottet en mægtig Kampesteensmuur, som aabenbart er traadt istedetfor den af den tydske Keiser Otto afbrændte Træbeklædning, og som, ifølge sin Størrelse og hele Beskaffenhed, neppe kan være opført af nogen Anden, end Kong Svend Tveskjæg. Samtidige Minder om denne Konges Færd og Kampe ved Danevirket ere muligen ogsaa to, lige Syd for Danevirke opdagede Runestene, hvorpaa staaer oversat fra Olddansk: 1) Svend Konge satte Steen efter Skarde sin Hjemfælle, som havde faret vesterpaa, men nu blev død (faldt?) i (ved?) Hedeby«. og 2) »Thorleif, Svends Hjemfælle, reiste denne Steen efter Erik sin Staldbroder, som blev død (faldt?), da Kæmperne sade om (beleirede) Hedeby, men han var Styremand, en saare god Helt«. I hvert Tilfælde indeholder Runestenen Nr. 1 en mærkelig Hentydning til de store Tog »vesterpaa«, hvorom ellers de skrevne danske Kilder ikkun indeholde paafaldende faa Efterretninger. (Jfr. P. G. Thorsen: Danevirke-Runestenen. Særskilt Aftryk af Nordisk Universitets-Tidsskrift. Kbhvn 1858).

Svend i Aarene 1010—1012 at have gjort forskjellige Angreb paa Kysterne af Skotland og holdt Slag med den skotske Konge Malcolm[1]). Men disse Efterretninger ere snarere løse Folkesagn, end virkelig Historie. For Kong Svend turde der neppe have været nogen Grund til at hærge paa det skotske Rige. For ham kom det især an paa at erobre England, og til Opnaaelsen af dette Maal maatte han endog ulige snarere søge Understøttelse hos de skotske Konger, som gjerne laae i Uvenskab med England, end angribe dem og derved gjøre sig ogsaa dem til Fjender. Rygtet om Thorkil den Høies og hans Mænds Held i England kunde derimod ikke Andet, end vække et stort Røre i Danmark. Længe havde sikkert Kong Svend været betænkt paa at fornye sine Tog til England og i den Hensigt sammenbragt baade Krigere og Skibe. I Aaret 1013 rustede han med fordobblet Iver og Kraft; hans Mænd brændte af Lyst efter Bytte og Erobringer, og i kort Tid havde han en Flaade i fuldt rustet Stand, endnu større og mægtigere, end den, hvormed han ti Aar tidligere (1003) for første Gang som Konge over Danmark var gaaet til England. Hans Rustninger denne Sinde vare af en saadan Udstrækning, at hans Hensigt at erobre hele England ikke længere kunde betvivles,

[1]) Der vises ogsaa i Skotland paa flere Steder, t. E. ved Forres i Elginshire, Mindesmærker, hvorpaa man har troet at finde Erindringer om Kong Svends og Danernes Kampe. En høi Steen med mange Figurer ved Forres, »Sveno's stone« eller »pillar« kaldet, og andre Stene, (som »Camus cross« i Angus) siges at være opreiste til Minde om Svends, hans Høvding Camus' og de Danskes Kampe med Skotterne. Men i disse Mindesmærkers Beskaffenhed findes intetsomhelst Kjendetegn paa eller Beviis for deres danske Oprindelse. Alt tyder snarere hen paa det Modsatte. See videre »Minder om de Danske og Nordmændene i Engl., Skotl. og Irl.« Side 267—277.

især da han skal have udstædt den Bekjendtgjorelse, at det nu var hans Agt, ved Vaaben og List at bemægtige sig Landet. Mangfoldige Krigere fra Norge, Sverige og selv vist fra Venden strømmede til hans Hær[1]. I Haab om et heldigt Udfald af Toget, satte han sin Søn Harald til i sin Fraværelse at styre Danmark, medens han medtog paa Flaaden sin anden Søn Knud.

Fra Søstaden Sandwich i Kent, som dengang var een af Englands vigtigste Havne, og som saa ofte forhen havde modtaget danske Flaader, saaes hem i Juli Maaned i Aaret 1013 en Flaade under Opseiling, som udmærkede sig ikke mindre ved Skibenes Mængde, end ved deres pragtfulde Ydre. Paa Skibsstavnene luede gyldne Billeder af Mennesker, af Drager, og af alle Slags, tildeels phantastiske Dyr[2]. Med Skræk erfarede Kentboerne snart, at det var den frygtede Danekonge Svend selv, som var ombord paa Flaaden. Beboerne af Sydengland i det Hele maatte med Grund vente en Fornyelse af de Ødelæggelser, som Danernes Tog saa ofte havde bragt over det vestsaxiske Land. For det Første vilde Svend dog ikke fortsætte sine Tog fra Sandwich af ind i Landet, hvortil muligen det kan have medvirket, at Thorkil den Høie, Olaf Haraldsøn og Tingmændene, som nu vare hans farligste Modstandere, have havt deres Hovedophold i det nær-

---

[1]) Adskillige af de Runestene, der i Norden, især i Sverige ere reiste over Mænd, som have været vesterpaa, angaae mulig nogle af Deeltagerne i Svends Tog. Jfr. »Runic inscriptions in which the western countries are alluded to« i Memoires de la Société Royale des Antiquaires du Nord. 1848—1849. p. 331—352.

[2]) Encomium Emmæ Reginæ (hos Langebek: Script. rer. Dan. II. p. 476—77) indeholder en glimrende Beskrivelse af Svends Udrustning og Flaade.

liggende Østangel eller dog paa Englands sydostlige Kyst. Svend styrede kort efter imod Norden til Nordhumberland, løb ind i Humberen og seilede op ad Trentfloden til Gainsborough i Landskabet Lindisey.

Da de seneste danske Tog, paa ganske enkelte Undtagelser nær, vare gaaede udenom Danelagens nordligste Deel, af Hensyn til de derværende talrige danske Indbyggeres Slægtskab og Forbindelser med de danske Erobrere, er det ikke usandsynligt, at Kong Svend enten kort før eller kort efter sin Ankomst til England har modtaget Underretning om, at de mange Kampe mellem den angelsaxiske og den dansk-angelske Deel af England omsider havde baaret deres Frugt, at England var splittet og svækket, at Angelsaxernes Parti var i stadig Tilbagegang, men de Dansk-Angelskes i ligesaa stadig Fremskriden, og at som Følge deraf Nordhumberland og den allerstørste Deel af Danelagen var rede til at underkaste sig ham, ja til med ham at deeltage i Erobringen af det øvrige England. Da Svend fra Sandwich var kommen til Egnene ved Humberen, til Gainsborough, anerkjendte ogsaa Nordhumbrerne og deres Jarl Uthred villig hans Herredømme, hvilket Exempel snart blev fulgt af Beboerne af Lindisey og af de danske Femborge, ja af »Hæren« eller de danske Krigere overalt nordøst for Watlingastræt, altsaa saagodtsom af Indbyggerne i hele den gamle Danelag. Svend ansaa det dog for raadeligst at sikkre sig sine nye Undersaatters Troskab ved at lade de fornemste Slægter i hvert Shire stille Gidsler. Efterat han havde betroet til sin Søn Knud at tage vare paa Gidslerne og paa Flaaden, lavede han sig selv til at kue den endnu tilbagestaaende halve Deel af England. Han

udskrev ikke alene Mandskab, men tillige Levnetsmidler og Penge til Hærens Nødtørft. En skrækkelig Udsugelse og Ødelæggelse overgik derved det ulykkelige England. Foruden de betydelige Summer, der maatte udredes i Danegeld[1], krævede baade Danske og Angelsaxer daglig Midler til deres Hæres Underhold. Fik de Danske ikke strax hvad de forlangte, var der hverken Sikkerhed for Liv eller Eiendom, og var endelig det affordrede Beløb udredet, blev dette af Kong Ethelred og hans Mænd ofte anseet for et Beviis paa Landsforræderi, som idetmindste maatte straffes med haarde Bøder. I denne lovløse Tid, hvor den Stærkeste alene havde Ret og Beskyttelse paa sin Side, maatte endog anseete Klostre, som Croyland, der maaskee særlig beskyldtes for Forstaaelse med de Danske, give sig ind under en mægtig engelsk Høvding, for at søge Sikkerhed mod Englands egen Konge, Ethelred. Betegnende nok kunde saaledes en enkelt Høvding tjene som Værn eller endog ligefrem sætte sig op imod Kong Ethelreds Befalinger.

Det var i det Hele kommet til en sørgelig Yderlighed med Englands og det engelske Folks Stilling. Ikke nok med, at de utaaleligste Skatter uophørlig maatte ydes til Vikingerne, som alligevel vedbleve at

[1]) Efter nogle, sikkert dog mindre paalidelige Beretninger, var Danegelden allerede dengang en fast, aarlig Afgift til de Danske. Med indædt Harme fortæller saaledes den tydske Krønikeskriver Thietmar af Merseborg (Chronicon lib VII. 26 hos Pertz: Mon. Germ. Script. III. 847—48), at Englænderne, som hidtil kun havde svaret Skat til Paven og Sanct Peders Stol, nu maatte med deres Konges Indvilligelse udrede »en aarlig Afgift« (censum annuum) til »de urene Hunde« (immundis canibus) af Danske.

hærge og at plyndre baade kirkeligt og verdsligt Gods[1]. Men en samtidig Tale (omtrent fra Aar 1012) af en angelsk Geistlig[2]) skildrer med levende Farver, hvorledes Angelsaxerne selv ødelagde deres egne Kirker og tilegnede sig de til dem henlagte Eiendomme — Noget, som ikke engang Hedningerne vilde gjøre ved deres hedenske Gudehuse. Hos Angelsaxerne hørtes der idelig Tale om de afskyeligste Forbrydelse, om Svig og Forræderi, om skjændede Qvinder, om Ran og Mord. Hverken guddommelige eller menneskelige Love bleve adlydte. Ikke alene Trælle flygtede fra deres Herrer og sluttede sig til Vikingehæren. Men selv christne Mænd i et christent Land undsaae sig ikke ved at indlade sig med de Danske, hvem de solgte Christne til Trældom, ja saavidt var det kommet, at »Faderen solgte sin Søn, Sønnen sin Moder, og Broderen sin Broder«. »Ofte kunde ikkun to eller tre Vikinger til det engelske Folks Vanære og Skjændsel drive en heel Skare af Christne foran sig tværs gjennem Landet fra den ene Kyst til den anden«. Angelsaxerne vare endog saa vanslægtede, at »een dansk Viking kunde jage ti af dem paa Flugt«. En slig Fordærvelse i Sæder og en saa vidtdreven Mangel paa Mod og Kraft maatte selvfølgelig i høi Grad lette Seiren for de Danske og deres høitstræbende Konge.

---

[1]) Om de Danskes Plyndringer af Kirker i England er der bevaret det Sagn, at Kirkerøverne stundom, naar de toges tilfange af Englænderne, bleve levende flaaede, og at Stykker af deres Hud bleve fastnaglede paa Kirkedørene. Slige Levninger af Menneskehud fra engelske Kirkedøre ere i al Fald beskrevne af A. Way i Journal of the Archæolog. Institute V. 185—192, IX. 285 og X. 167—168.

[2]) Sermo Lupi ad Anglos, qvo miserrimum hujus nationis statum tempore invasionis Danorum exponit. (Langebek: Script. rer. Dan. II. 463—471).

Snart ansaa ogsaa Danekongen Svend sig for tilstrækkelig rustet til at paabegynde Erobringen af Landet sondenfor Watlingastræt. De storste og vigtigste Stæder som Oxford og Winchester gave sig hurtig i hans Vold og stillede Gidsler som Pant paa deres Troskab. Ikke saa heldig var han med sit Angreb paa Englands Hovedstad London, som blev stærkt forsvaret baade af Kong Ethelred selv, af Tingmændene under Thorkil den Hoie og sandsynligviis tillige af Nordmanden Olaf Haraldson, der endog skal have hjulpet Ethelred ved at bruge List med Broerne, hvis Pæle han oprykkede ved Toug, saa de fremstormende Daner hobeviis styrtede i Themsen og druknede der[1].

Med uforrettet Sag vendte Svend sig fra London og gik mod Vest lige gjennem Landet til Bath, hvor Ealdormannen Ethelmær og Høvdingerne i Wessex underkastede sig ham. Med talrige Gidsler drog Svend tilbage til sine nordpaa liggende Skibe. Ogsaa Borgerne i London bleve nu bange og sendte ham Gidsler. Al Modstand var ophort, og Svend havde naaet at blive almindelig anerkjendt som Konge over hele England i det samme Aar, i hvilket han var landet (1013). Han udskrev fuld Skat og Vinterforsyning til sin Hær. Det Samme gjorde Thorkil den Hoie, som med sin Flaade

[1] Olaf den Helliges Saga i Snorre Sturlesøns Heimskringla cap. 11—12 lader vel Danerne i denne Kamp have London inde tilligemed den ligeoverfor liggende »store Handelsplads Sydvirke (Oldn »Suðrvirki«, nu Southwark), hvor de Danske havde gjort et stort Værk, gravet anseelige Diger og opfort en Dækning af Tømmer, Steen og Jord, bag hvilken der laa en stærk Hær«. Men baade denne og de øvrige nordiske Beretninger om Olafs Færd i de vestlige Lande ere mangelfulde og forvirrede. Jfr. Munch: Det norske Folks Hist. II. 500—513.

laa i Themsen ved Greenwich, medens baade Svend og Thorkil hver for sig alligevel hærgede og plyndrede. Kong Ethelreds Dronning Emma var med sine to Sønner allerede flygtet til Normandiet og Ethelred øinede heller ingen anden Frelse, end Flugt. Efterat have opholdt sig noget paa Thorkils Flaade i Themsen, gik han til Øen Wight, hvor han tilbragte Julen under Sorg og Klage, og derfra satte han over til Normandiet [1]. Svend var da saagodtsom fuldstændig Eneherre i England.

III.

Nordmanden Olaf Haraldson med Ethelred i Normandiet. Kong Svends pludselige Død. Knud udraabt til Englands Konge. Ethelreds Tilbagekomst. Knuds Hjemreise til Danmark. Tilbagegang for Nordmændene i Skotland og Irland. Brians- eller Clontarfslaget. Ethelreds og Angelsaxernes Forfølgelse af de Danske og af Jomsvikingerne. Thorkil den Høie til Danmark. Knuds store Erobringstog til England (1015). Ethelreds Død. Kamp mellem Knud og Edmund Jernside. England deelt efter Danelagens Grændse mellem Edmund og Knud. Edmund dræbt. Knud Enekonge i England.

I Normandiet herskede paa den Tid endnu den samme Hertug Richard den Anden, som lige imod sin egen Svoger Kong Ethelred af England havde indgaaet Forbund med Danekongen Svend [2]. En farlig Opstand

[1] The Saxon Chronicle ad an. 1013.

[2] En Virkning af Richards venskabelige Forbindelser med de Danske eller Nordboerne var det, at han i Aaret 1008 kunde udvirke, at Grev-

af den lavere Befolkning, fremkaldt ved de normanniske Lensherrers Tryk, havde han lykkelig dæmpet, og Normandiet var under hans Regjering skredet stadig fremad i Anseelse og Magt.

At Richard imidlertid nu trods sit Forbund med Svend venligen havde modtaget ikke alene sin Søster og hendes to Sønner, men ogsaa sin Svoger Kong Ethelred tilligemed den ham, som det synes, ledsagende norske Kongesøn Olaf Haraldsøn, var neppe udelukkende begrundet i hans nære Slægtskab med det fordrevne Kongepar. Thi netop dengang skal Richard have været saa haardt trængt af sine Naboer, at han til sin Understøttelse fuldtvel kunde bruge den Flaade og de kraftige Kæmper, som Ethelreds Ven og Bundsforvante Nordmanden Olaf førte med sig. Olaf og en anden nordisk (svensk?) Vikingekonge »Lacman« (eller Lagmand) hærgede paa flere Steder af Frankriges Kyst, hvor de holdt Slag, indtoge Borge og gjorde stort Bytte. Samtidig viste sig store Vikingesværme paa Kysterne af de tildeels af Richards Fjender bestyrede Landskaber Poitou og Aqvitanien. Nordmændene forskandsede sig i Leire, omgivne af Faldgrave, i hvilke det angribende franske Rytteri styrtede. Vikingerne fangede derved mange Folk, for hvis Udløsning de senere erholdt betydelige Summer i Sølv og Guld. Disse Vikingetog vare, efter de franske Krønikers udtrykkelige Udsagn, de sidste, som for-

inden af Limoges, som i tre Aar havde været holdt i Fangenskab af »Normannerne hiinsides Havet«, der havde ført hende bort, fik sin Frihed og blev hjemsendt til sin Ægtefælle. Ademari Cabanensis Chron. (hos Bouquet Recueil X. 151).

uroligede det af Nordboerne forhen saa ofte og saa stærkt hjemsøgte Frankrige[1]).

Men Richards Magt var ved dem sikkert nok bleven støttet og paany grundfæstet. Det var derfor heller intet Under, at han viste Olaf baade Venskab og Hæder medens han opholdt sig i Rouen[2]), hvor Olaf endog siges at være bleven døbt eller rettere confirmeret af Erkebiskop Robert, og hvor Mindet om Norges senere saa berømte Skytshelgen trolig i Tidernes Løb bevarede sig[3]).

---

[1]) Ademarus l. c. p. 155. Willelm. Gemmetic. Hist. lib. XI cap. XI—XII. Depping liv. IV chap. II Notes XIII—XIV.

[2]) Snorre Sturleson, som først skrev sin Heimskringla over to hundrede Aar efter denne Tid og mere end tre hundrede Aar efter Rolfs Erobring af Normandiet, giver en ufuldstændig Forklaring af Olafs gode Modtagelse i Normandiet ved alene at henvise til det gamle Slægtskab mellem Ganger-Rolf og Nordmændene. Snorre siger nemlig (Olaf den Helliges Saga cap. 19): »Richard Rudejarl var en Søn af Richard, og Sønnesøn af William Langspyd, som var en Søn af Ganger-Rolf, den Jarl, som erobrede Normandiet, og han var igjen en Søn af Ragnvald Mørejarl, som før er nævnt. Fra Ganger-Rolf nedstamme Rude-Jarlerne, som længe regnede sig i Slægt med Norges Høvdinger og holdt dem derefter længe i saadan Agt, at de altid vare Nordmændenes største Venner, og alle Nordmænd havde i Normandiet et Venneland, naar de ønskede det. Om Høsten kom Kong Olaf til Normandiet og blev der om Vinteren i Seinen (»Signa«) i god Fred og Ro«. Snorre, som i det Hele ikke synes at have vidst, at Normandiets egentlige Erobrere og Bebyggere vare Danske, har desuden overseet, at der i de første hundrede Aar efter Rolfs Erobring og lige til Olaf den Helliges Tid ikke er Tale om nogen Forbindelse mellem Normandiets Beherskere og Norge eller Norges Konger og Høvdinger, men derimod udelukkende om stadige Forbund mellem Normannerne og de Danske eller deres Konger.

[3]) Willelmi Gemmeticensis Hist. Lib. V cap. XII. Dom Pommeraye beretter i sin »Histoire des Archeveques de Rouen« (p. 245), at nogle Reliqvier af Olaf den Hellige senere kom til Rouen »a qvi meritoit bien d'avoir part à ce riche tresor puisqve c'estoit dans le premier de ces temples qve cet illustre martyr avoit commencé à confesser J. C. par le voeu public de son bapteme«.

Ikke længe havde dog Ethelred, Emma og Olaf været Gjæster ved det normanniske Hof, før der indløb uventede Efterretninger fra England. I faa Maaneder havde nemlig Danekongen Svend Tveskjæg omsider ved sit sidste Tog fuldendt Erobringen af hele dette Land, og med Rette kunde det siges om ham ikke alene, at han var »en stor Kriger og en meget mægtig Konge«[1], men ogsaa at »han næsten var den allerheldigste af alle Datidens Konger«[2]. Men ikkun kort skulde han nyde godt af sin store Lykke. Da han en Dag i Begyndelsen af det næste Aar (1014) tilhest holdt Thing med sine Høvdinger og sin Hær i Gainsborough, hvor han først havde taget sit Hovedqvarteer, og hvor han senere opholdt sig for længere Tid, blev han paa Hesten angreben af heftige Smerter, som vedvarede hele Dagen indtil han om Aftenen døde, den 3die Februar 1014. Legenderne fortælle, at det var Englands Skytshelgen, den hellige Edmund, som dræbte ham, fordi han havde vovet at sige, at Edmund ingen Helgen var, og fordi han ovenikjøbet med Strenghed og under Trudsler af frygtelig Hævn havde fordret, at en Afgift, som var bleven paalagt hele England, ogsaa skulde udredes af Byen Edmundsbury i Østangel, hvor den af de Danske dræbte Kong Edmund var begravet. Legenderne tilføie, at Svend, da han holdt tilhest paa Thinget, var den Eneste, der

[1]) Knytlinga-Saga cap. 6.

[2]) Encomium Emmæ (Langebek: Script. II. p. 474) kalder Svend »omnium sui temporis Regum ferme fortunatissimum«. At derimod det underkuede angelsaxiske Folks Kronikeskrivere alene maatte ansee ham for en grusom Tyran, var en Selvfølge. (Jfr. »Suanus tirannus« i Florentii Wigorniensis Chronicon ad an. MXIV).

kunde see den hellige Edmund komme ansættende, ligeledes tilhest, for at dræbe ham.

Sandsynligviis have de med Englands Erobring forbundne uhyre Anstrengelser fremkaldt Svends tidlige og pludselige Død. Før denne indtraf opfordrede han de forsamlede Høvdinger til at udraabe sin Søn Knud til Konge, ligesom han af denne skal have taget det Løfte, at han vilde lade hans Liig begrave i Danmark, og at han vilde lægge sig Christendommens Sag paa Hjerte. Knud blev ogsaa strax af Flaaden og Hæren kaaret til Konge, en Beslutning, i hvilken de danske Beboere af Lindisey ikke kunde Andet end være fuldkommen enige. Men imidlertid vakte den uventede Tidende om Kong Svends dødelige Afgang og hans unge Søns Kongevalg nyt Liv i den angelsaxiske Leir. De angelsaxiske Stormænd, der neppe have troet den omtrent ikkun attenaarige Knud istand til at hævde Besiddelsen af det stærkt sönderrevne England, sendte strax Bud til Kong Ethelred i Normandiet og bade ham vende tilbage til England, hvor han skulde blive modtaget med sømmelig Ære; »der var Ingen, som de elskede mere eller vilde elske høiere, end ham, deres naturlige og fødte Herre, naar han kun vilde være naadig og retfærdig imod dem«.

Ethelred optog med Glæde dette Budskab, men sendte dog først sin Søn Edvard til England, for nærmere at underhandle med de vigtigste Stormænd. Han lod dem ved ham forsikkre om sin Tilbøielighed til at glemme, hvad Uret der maatte være begaaet imod ham, og til at gjøre Enhver Ret og Skjel. Derefter blev der indgaaet et formeligt Forlig mellem Angelsaxerne og Ethelred, for hvem de forpligtede sig

til, at de aldrig mere vilde tage eller taale nogen dansk Konge over sig. Henimod Paaske vendte da Ethelred hjem fra Normandiet til England, hvor han med Jubel blev modtaget af Hoie og Lave.

For Oieblikket var der saaledes to Konger over England og det tegnede til, at der kunde blive en langvarig Kamp imellem dem. Indbyggerne af Lindisey og vistnok tillige af det nordlige England i det Hele holdt med Knud og havde skaffet ham og hans Hær Heste til deres forestaaende Tog. Men med usædvanlig Kraft og Dygtighed samlede Ethelred en stor Hærstyrke, med hvilken han rykkede mod Lindisey, hvor han skjændte og brændte vidt og bredt. Knud indsaa tilfulde, at han endnu ikke vilde være istand til at holde sig imod Ethelred, og bestemte sig derfor til, forelobig at opgive England og seile tilbage til Danmark. Men han gik forst til Sandwich og landsatte her sine Gidsler, efterat han havde ladet skjære Næse og Oren af dem, — en Fremgangsmaade, der efter Datidens Skik og Brug maatte være berettiget, da det Forlig, som var indgaaet mellem Englænderne og de Danske i Kong Svends Tid, og som var besvoret og bekræftet ved de nævnte Gidsler, ikke længere blev holdt i Kraft. Knud drog derpaa tilbage til Danmark, hvor hans Broder Harald var bleven Konge efter Svends Dod. Knud forlangte Andeel i Regjeringen som Konge over det halve Danmark. Dette vilde Harald ikke indromme, men derimod tilbod han, at han af al Magt vilde hjelpe til en ny Erobring af England for ham. Knud indskrænkede sig af den Grund til at anvende al sin Hu paa at gjenerhverve sin tabte stolte Fædrearv.

Ethelred, hvis Harme over Svends Seir og de ved den fremkaldte Ulykker var ligesaa heftig, som naturlig, lod anstille de nøieste Efterforskninger, for at finde Kong Svends Liig i Lindisey og for at øve sin Hævn paa det. Men en fornem engelsk Qvinde, rimeligviis af dansk Herkomst, havde skjult det og var saa heldig, ubemærket at kunne sende det til Danmark, indsvøbt i kostelige Urter. I Danmark blev det begravet i Roskilde i den samme hellig Trefoldigheds Kirke, hvor Svends Fader, Kong Harald Blaatand, hvilede[1]. At Fader og Søn, som forhen i Kampen mellem Christendom og Hedenskab havde staaet fjendtlige overfor hinanden, nu begge i Døden kom til at slumre i den samme christelige Kirkes Skjød, ja at den forhen arge Hedning Svend paa sit Dødsleie kunde anbefale sin Søn Knud at holde sig til den nye Tro, var et umiskjendeligt Tegn paa Christendommens fuldstændige Seir over Hedenskabet i Danmark. Det var heller ikke tilfældigt, at denne Seir netop indtraf samtidig med Englands Erobring. Thi det var fra England af, at en stærk christelig Paavirkning, især gjennem de i Danelagen bosatte, christnede danske Slægter, stadig og i flere Retninger var udgaaet til Danmark. Paa den anden Side var det ogsaa den nu væsentlig bilagte, ødelæggende Strid mellem Hedenskab og Christendom, som havde givet Danmark en saadan Ro og Kraft, at det ikke alene kunde hævde en anseelig Overvægt i Norden fremfor Sverige og Norge, hvor Hedenskabet endnu ikke var tilintetgjort, men at det

[1] Ligesom Harald Blaatand saaledes er ogsaa Svend Tveskjæg nu begravet i een af Pillerne i Høichoret i Roskilde Domkirke

tillige kunde opkaste sig til Herre over hele England. Erobringstogene selv afledede endelig fra Danmark største Delen af de endnu levende voldsomme og farlige Modstandere af den nye Lære.

Det var iøvrigt en Selvfølge, at Efterretningerne om Danernes Erobring af England, om Svends Død og om den danske Magts Tilbagegang i England maatte indvirke meget betydeligt paa de norske Nybyggere i Skotland og Irland. Fra Orknøerne havde den mægtige Sigurd Jarl gjentagne Gange gjort vidtstrakte Erobringer paa Skotlands Østkyst, holdt mange Slag med Kong Malcolm og først sluttet Forlig med ham, efterat han var bleven gift med en Datter af Malcolm og med hende havde faaet Caithness og Sutherland til Len. Senere sad Sigurd vel mere stille paa Orknøerne, men hans Hof vedblev at være Samlingspladsen for en Mængde Vikinger og urolige Stormænd fra Irland og Norge, som tragtede efter Hæder og Erobringer, og som i Sigurd fandt en beslægtet, høihjertet Aand. Leilighed til stor-artet Kamp udeblev heller ikke længe. Henimod Julen 1013 kom nemlig den irske Konge Sigtryg Silkeskjæg til Orknøerne, for at sikkre sig Sigurd Jarls Bistand imod den irske Konge Brian Boroimhe, som først havde været gift med Sigtrygs Moder Gormløth eller Gormlød, men som senere havde forskudt hende, og som nu havde indtaget en fuldkommen fjendtlig Stilling imod Nordmændene i Irland. Gormløth tørstede efter Hævn og vedblev at ophidse sin Søn Sigtryg, som ogsaa bekrigede flere af de irske Konger, der stode i nøie Forbindelse med Brian. Men med Brian selv var det endnu ikke kommet til nogen egentlig Kamp. Hver for sig søgte baade Brian og Sigtryg at tilveiebringe

saa stor en Hær, som muligt, forinden der skredes til den endelige Strid.

Paa Orknøerne lykkedes det Kong Sigtryg at erhverve Hjelp saavel af Sigurd Jarl som af Vikingehøvdingen Broder, efterat han hemmelig havde lovet Begge sin Moders Haand. Desuden sluttede der sig en Mængde norske Kæmper til ham, baade fra Orkn- og Syderøerne og fra Man. Paa sin Side havde Kong Brian samlet en anseelig Hær, i hvilken der ogsaa befandt sig nogle Nordboer, nemlig Høvdingen Uspak med 20 Skibe. Hærene mødtes omsider Palmesøndag, den 18de April 1014, paa Sletten Cluanatarbh eller Clontarf noget nordøst for Dublin. Sigtrygs Hær skal have havt tusinde norske Kæmper, brynjeklædte fra Hoved til Fod. Nordmændene kæmpede med sædvanligt Mod, men forgjæves. Sigurd Jarls Mærke, en Ravn med flagrende Vinger, maatte ikke alene, som ellers naar Lykken var ugunstig, lade Vingerne hænge slappe ned, men blev her endogsaa nødsaget til at skjule sig. Den ene Mærkesmand efter den anden var bleven dræbt. Sigurd greb da selv Mærket, rev Flaget af Stangen og stak det ind under sin Kappe, indtil han kort efter faldt. Da Nordmændene allerede vare paa Flugten, vendte Høvdingen Broder tilbage og dræbte Seirherren, den 81-aarige Brian, hvorefter han selv under frygtelige Piinsler maatte lide Døden. Irerne seirede fuldstændigt. Største Delen af de norske Vikinger flygtede til deres Skibe, og Sigtryg trak sig med Resten af sin Hær atter ind i Dublin, hvor norske Konger fremdeles i over halvandet hundrede Aar vedbleve at hævde deres Herredømme. De irske Kroniker skildre Mandefaldet med de stærkeste

Farver. De, der angive Tallet høiest, nævne 14000 Mand, og de, som have det laveste Tal, nævne 6000 Mand alene paa de norske Fyrsters Side. »Brians-Slaget« var i hvert Tilfælde i ualmindelig Grad blodigt, og gjorde et stærkt og føleligt Indtryk i Norden selv. Derom vidne bl. A. ogsaa Fortællingerne i Sagaerne om de mange Varsler, som paa Slagdagen bleve sete baade paa Caithness, Sydeøerne, Orknøerne, Shetland, ja selv paa Færøerne og Island[1]. Den paafaldende store Betydning der, især dog i Irland selv, til vore Dage har været tillagt Slaget[2], turde maaskee for en Deel hidrøre fra, at Nordboerne i Irland, opmuntrede ved de Danskes Held i England, have villet forsøge paa at skabe et til det danske Herredømme i England svarende norsk Herredømme i Irland og Skotland, hvorved det nordiske Elements Overvægt paa de brittiske Øer vilde være bleven betydelig styrket, om ikke fuldstændig sikkret. Det er da denne farlige Plan, som er bleven tilintetgjort ved Brians opoffrende Fædrelandskjærlighed og hans Hærs Tapperhed. Det vilde ogsaa kun være lidet troligt, at en saa umaadelig Hærstyrke, som den, der var tilstede i Briansslaget, skulde være bleven sammenbragt alene for at udkæmpe en Strid mellem to rivaliserende Fyrster. I Krønikerne mangle heller ikke Hentydninger til, at flere af Vikingerne og Nordboerne i det Hele havde sluttet sig til Sigtrygs Hær i Haab

---

1) Njáls Saga cap. 154—158. Annals of Innisfallen og Ulster (hos O'Connor Script. I og IV) &c.

2) Clontarf-Seiren betragtes nemlig som een af Irlands største Nationaltriumpher, ja er som saadan endog stærkt fremdragen i de nyeste politiske Bevægelser. See videre »Minder om de Danske og Nordmændene i Engl. Skotl. og Irl.« S. 378—382.

om Erobringer af nye Landstrækninger, som de da kunde bebygge[1]).

De Danskes og Nordmændenes Tab ved Kong Svends Død i England og ved Briansslaget i Irland indtraf omtrent paa samme Tid i Aaret 1014. Men derved synes ogsaa Modet at være voxet i en saadan Grad hos Angelsaxerne, at de snart vovede at gaae mere angrebsviis frem mod Danerne. Strax efter sin Tilbagekomst fra Normandiet havde Ethelred udskrevet en Skat af 21,000, eller, efter Andre, 30,000 Pund til Tingmændene under Thorkils Befaling. Men Angelsaxerne vare neppe meget tilfredse med Udredelsen af en saa betydelig Sum og synes nu for Alvor at have ponset paa en beqvem Leilighed til at blive selv disse Danske qvit. Da Kong Ethelred i Aaret 1015 holdt et stort Møde (»gemot« eller Thing) i Oxford, bleve de to mægtigste Høvdinger i »Syvborgene« (ɔ: foruden de danske Femborge, York og Chester), nemlig Jarlerne Sigfred og Morkar snigmordersk overfaldne og dræbte. Nogle af deres Mænd, som havde villet hævne deres Mord, flygtede til Frideswidas Kirke i Oxford, hvor de forsvarede sig med stor Tapperhed, men hvor de tilsidst, da Angelsaxerne forgjæves havde gjort Forsøg paa at fortrænge dem, bleve indebrændte. Rimeligviis var det ved samme Leilighed, at det hemmelige Blodbad blev foranstaltet, som gik ud over Tingmændene paa deres to Vaabenpladser i London og i Sleswick. Paa dette sidste Sted faldt Thorkils Broder Heming med de fleste af Tingmændene eller »Huskarlene«.

[1]) En udførlig Fremstilling af Slaget giver Munch II. 613—649.

I London derimod lykkedes det Hovdingen Eilif med nogle faa Skibe at redde sig og naae over til Danmark. Ogsaa Thorkil den Hoie undslap til Danmark, efterat han dog havde ladet en ikke ubetydelig Flaade paa 30 Skibe blive tilbage i England[1]).

De indre Uroligheder i England, som forhen havde banet Veien for fremmede Erobringer, vedbleve fremdeles at være i stadig Tiltagende. De nys nævnte danske Jarler Sigfred og Morkar vare blevne dræbte efter Foranstaltning af Edric Streon, der selv onskede at bemægtige sig deres Eiendomme. Ethelred havde ladet Sigfreds Enke Aldgitha fore til Malmesbury, hvor hun skulde holdes i Sikkerhed. Men Ethelreds Son Edmund med Tilnavnet Jernside, begav sig hemmelig til Malmesbury og giftede sig med Aldgitha. Edmund havde saaledes, foruden en dansk Moder, tillige en dansk Hustru, som idetmindste var Enke efter en dansk Jarl. At hun i hvert Fald har været noie knyttet til det danske Parti, er saameget rimeligere, som Edmund derefter snart vandt de danske Femborge for sig. Han forlangte forst Jarlernes Land af sin Fader, og da dette nægtedes, drog han op mod Femborgene, der villig underkastede sig ham. Men eftersom Edric Streon ufeilbarlig maa være bleven hoist fortornet over, at han derved mistede Frugten af sit Forræderi mod Jarlerne, blev dette muligen een af Aarsagerne til Edrics og Edmunds Fjendskab og til Edrics

---

1) The Saxon Chronicle, Florentii Wigorniensis Chronicon, Henrici Huntendunensis Hist ad an. 1014—1015. Willelm. Malmesbur. Hist. Lib. II cap. X. Jomsvikinga Saga cap. 52. Olaf den Helliges Saga (i Oldnordiske Sagaer V. 146—148, Fornmanna Sögur V. 156).

paafølgende Forræderi mod Edmund og hans Fædreland England.

Thorkil den Høie var imidlertid kommen til Danmark, og efterat have faaet Tilladelse til at gaae i Land, thi i Begyndelsen mistænktes han, udviklede han for Knud, hvorledes Sagernes Stilling i England var, hvor let det vilde være, med en Flaade paa et Par hundrede Skibe at erobre hele Landet. Selv tilbød han sin Hjelp. Knud udrustede strax en Flaade og seilede, understøttet af Thorkil den Høie og af sin Svoger Ulf Jarl, som var gift med hans Søster Estrid, til det sædvanlige Landingssted Sandwich. Herhid kom ogsaa den norske Høvding Erik Jarl, som hidtil baade paa egne og paa den danske Konges Vegne havde styret en stor Deel af Norge. Han var gift med Gyda, en Datter af Danekongen Svend, og var følgelig Svoger til Knud og Ulf. Inden han drog bort fra Norge havde han deelt sine Lande mellem sin Søn Hakon og sin Broder Svend.

Den saaledes (1015) ved Sandwich forsamlede nye Erobringsflaade, som bestod af et Par hundrede Skibe, frembød et udmærket Skue. Skibene prangede med Billeder af Sølv og Guld paa samme Tid som de havde et saa krigersk Udseende, at det blotte Syn af dem kunde indjage en Fjende Skræk. Ombord paa hele Flaaden fandtes ikke en eneste trælbaaren eller frigiven Mand. Alle Skibenes Besætning bestod af fribaarne, djærve, kraftige Krigere, som skattede Æren høiere, end Livet. Tiltrods for saa lidet lovende Udsigter for Angelsaxerne, gjorde disse dog nogen Modstand ved Sandwich. Thorkil den Høie, som bedst kjendte Forholdene og som vistnok tillige havde en

heel Deel Uret at hævne, tilbød sig at begynde Kampen med sine 40 Skibe, og saa djærvt Angelsaxerne end kæmpede, saa lidet vare de istand til at modstaae ham[1]. Hæren gjorde alligevel ikke videre Streiftog fra Sandwich, men seilede mod Sydvest til Fromeflodens Munding i Dorsetshire, hvor Knud gik i Land, for at hærge paa Dorset-, Wilt- og Somersetshire.

Kong Ethelred var under disse Begivenheder syg og sengeliggende. Hans Søn Edmund Jernside maatte derfor gjøre Anstalter til at møde Knud. Til Edmund stødte vel ogsaa Edric Streon, Ealdorman i Mercien, med sin Hær. Men Edric fik Edmund indbildt, at der var stiftet en Sammensværgelse, for at dræbe ham, hvilket havde til Følge, at Edmund vendte tilbage og at Hæren adskiltes, uden at møde de Danske i Marken. Kort efter formaaede endog Edric en heel Deel Danske, navnlig Besætningen paa 40 Skibe, der stod i Ethelreds Tjeneste, til at forlade Ethelred og gaae over til de Danske, og dette Samme gjorde han selv aabenlyst. Hele Wessex erklærede sig derpaa for Knud og gav ham Gidsler og Heste til hans Hær. Knud holdt sig da temmelig rolig i Wessex til Midten af Vinteren[2].

Saasnart imidlertid Olaf Haraldsøn i Normandiet havde erfaret, at hans Fjende Erik Jarl, Norges egentlige Behersker, vilde forlade sit Land, for at slutte sig til Knuds Erobringshær, og at følgelig baade Erik Jarl og Knud fik Andet at gjøre, end at værne

---

[1]) Encomium Emmæ (Langebek: Script. rer. Dan. II 481—482). Knytlinga Saga cap 13.

[2]) The Saxon Chronicle, Florent. Wigorn., Henric. Huntendun. ad an. 1015—1016.

om Eriks Herredømme i Norge, besluttede han strax at gribe den gunstige Leilighed til at vinde Kongedømmet i sit Fædrehjem. Endnu før Knuds Flaade var landet, eller omtrent samtidig dermed, kom Olaf fra Normandiet til England. I Nordhumberland udrustede han nogle faa Skibe, hvormed han gjorde Landgang i Norge. Snart boiede ogsaa hele Landet sig for ham, efterat han først havde været saa heldig at forjage begge Jarlerne Hakon og Svend[1].

Efterretningen om det danske Herredømmes Undergang i Norge og om Olafs Ophoielse til Konge der naaede Erik og Knud paa en Tid, da deres vældige Fremgang i England altid maatte yde nogen Trost for det i Norden lidte Tab. I Aaret 1016 var nemlig Knud i Wessex rykket op med sin store og velforsynede Hær og ved Cricklade i det nordlige Wiltshire draget over Themsen ind i Mercien, hvor han fortsatte sine Hærgninger heelt op i Warwickshire. Edmund samlede paany en Hær og sendte Budskab til sin Fader Ethelred i London, at Hæren bestemt ventede, at han selv vilde komme med Forstærkning. Men Ethelred kom ikke, af hvilken Grund Hæren oploste sig. Den stadig voxende Fare bragte imidlertid Edmund til endnu at skaffe en ny Hærstyrke tilveie ved at paabyde en almindelig Udskrivning af alle vaabenføre Mænd. De strengeste Straffe fastsattes for dem, der ikke gave Mode. Omsider kom ogsaa Ethelred med Londonsfolkene. Men Ethelred var neppe modt, før

[1] En Beretning om, at Olaf skulde i England have havt en Sammenkomst med Knud, ja endog sluttet et Forbund med ham imod at erholde Knuds Andeel af Norge, er neppe paalidelig. Jfr. Munch: Det norske Folks Hist. II. S. 511—516.

han, af Frygt for enten at blive snigmyrdet eller lide et Nederlag, atter i største Skynding begav sig tilbage til London, hvor han forskandsede sig med sin Hær. Da det ikke saa ud til, at Danerne og Angelsaxerne for det Første skulde træffe sammen i aaben Mark, begyndte Edmund Jernside med sin Forbundne og Svoger Jarlen Uhtred af Nordhumberland at hærge paa Edric Streons Land, de nordvestlige Shirer Stafford, Warwick, Salop og Chester, medens Knud og Edric hærgende droge gjennem de Edmund Jernside og Uhtred tildeels underlagte Shirer, Huntingdon, Northampton, Lincoln og Nottingham lige op til Nordhumberland og York. Edmund ilede da til London til sin Fader, og Uhtred Jarl, som frygtede for heelt at miste sit Jarledømme, skyndte sig med at underkaste sig Knud, hvem han svor Troskab og stillede Gidsler paa samme Maade, som han forhen havde hyldet Kong Svend. Men kort efter blev Uhtred og med ham en anden mægtig Mand, Thorketil, dræbt af den danske Høvding »Thurebrand«, som det formodes, paa Foranstaltning af Knud, der neppe har havt Tillid til Uhtreds Troskab. Jarledømmet Nordhumberland blev derefter af Knud overgivet til hans Svoger Nordmanden Erik Jarl, paa hvis Troskab han trygt kunde stole. Da Knud saaledes havde sikkret sin Erobring af Nordhumberland, drog han igjen mod Syd og Vest og naaede henimod Paaske sin Flaade, der synes at have ligget ved Øen Wight.

Strax efter Paaske, just som Knud var paa Veien til London med sin Flaade, men endnu før han var naaet dertil, indtraf den vigtige Begivenhed, at Kong Ethelred, der i det sidstforløbne Aar havde været

baade aandelig og legemlig svag, døde i London den 23de April 1015. Borgerne i London og de derværende Høvdinger udraabte strax hans Søn Edmund Jernside til Konge. Bisperne, Abbederne, Jarlerne og endeel Høvdinger samlede sig derimod i Southampton, hvor Knud var, og udvalgte ham til Konge over hele England, idet de forpligtede sig til, at de ikke mere vilde anerkjende nogen Konge af Ethelreds Æt. Foruden de til den egentlige Danelag hørende Høvdinger, var det vistnok væsentlig Edric Streons Parti, som paa denne Maade i Mercien og Wessex sluttede sig til Knud.

En aabenbar Borgerkrig maatte blive den nødvendige Følge af en saadan Spaltning i Landets Indre. Edmund søgte at sikkre sig igjen det tildeels frafaldne Wessex, rykkede ufortøvet ind i Landet og blev overalt modtagen med Glæde af Befolkningen. Ikke usandsynlig have Høvdingerne for en stor Deel holdt med Knud, medens den egentlige Befolkning mere vedblev at være sin gamle Kongestamme tro. Knud paa sin Side var heller ikke ledig. Han gjorde sin Flaade klar, seilede ind ad Themsen, først til Greenwich og derefter til London, som han formelig beleirede. Han omgav hele Staden med en bred Grav og Vold, for aldeles at indeslutte den, og for at afskjære al Tilforsel. Men uagtet alle hans og hans Mænds Anstrengelser, lykkedes det dem dog ikke at indtage Byen, i hvilken Edmund havde lagt en tapper Besætning. Knud opgav derfor ogsaa snart Beleiringen, efterlod en stærk Dækning for sine Skibe og gik ind i Wessex, for selv at møde Edmund, om hvis heldige Fremgang der han havde modtaget forskjellige Budskaber, det ene mere foruroligende, end det andet.

Efter en temmelig ubetydelig Kamp ved Pen, i Nærheden af Gillingham i Dorsetshire, hvori Edmund seirede, kom det til et meget heftigt Slag ved Sceorstan (maaskee Chimney i Oxfordshire ved Grændsen af Gloucestershire?), der varede i to Dage. Det, som gjorde Kampen saa vanskelig for Edmund, var, at mange af hans tidligere Venner og Medforbundne nu stode imod ham, nemlig, foruden Edric Streon og flere Høvdinger, endnu Mændene fra Northampton og Wiltshire. Thi dertil var det kommet, at Mænd fra Hjertet af det forhen danefjendske, angelsaxiske Wessex strede i den danske Erobringshær. Alligevel blev Kampen uafgjort den første Dag, og selv den næste Dag kunde Edmund muligen have vundet en stor Seir, hvis ikke Edric Streon havde taget en falden Englænder, ved Navn Osmar, afhugget hans Hoved, som i høi Grad lignede Edmunds, og foreviist det for Edmunds Folk med Sigende, at deres Konge var falden og at det nu var paa Tide, at de reddede sig ved Flugten. Edmund viste sig vel for sine Folk. Men der var nu eengang kommet Uorden i hans Hær. De vundne Fordele vare atter tabte, og Mørket begyndte at falde paa, hvorved Striden paany standsede. Om Natten befalede imidlertid Knud hemmelig sine Tropper at bryde op og rykke mod London, formodentlig i den Hensigt at overraske Staden i Edmunds Fraværelse. Edmund trak sig derimod længere ind i Wessex, for at forstærke sin Hær. De Danske indesluttede atter London med en Vold og Grav, og holdt Staden beleiret under mangen haard Kamp, indtil Edmund igjen viste sig for Byen og befriede den fra Knuds fortsatte, farlige Angreb. To Dage efter Beleiringens Ophævelse

maatte Edmund kæmpe sit tredie, blodige Slag mod de Danske ved Brandfurda (Brentford), hvilket Edmund skal have vundet, tiltrods for det Tab han leed ved, at en Mængde af hans Folk druknede ved deres altfor store Iver i at sætte over Themsen. Kampen kostede dog Edmund saameget, at han, ligesom efter Slaget ved Sceorstan, maatte begive sig til Wessex, for at samle en ny (eller fjerde) Hær. I Mellemtiden var Knud igjen for London, derfra atter i Mercien og endelig i Kent, hvor han med sine Skibe og Fodfolk gik op i Floden Medway, medens de af hans Folk, der vare tilhest, streifede ind over Landet. Saasnart Edmund havde samlet sin Hær, drog han over Themsen ved Brentford og derfra ind i Kent, hvor han traf de Danske ved Ottaford og tvang dem til med deres Heste at trække sig tilbage til deres ved Shepey liggende Flaade.

Strax efter Slaget ved Brentford, da det syntes som om Lykken var Knud ugunstig og som om Edmund skulde blive den Seirende, var Edric Streon vendt tilbage til Edmund, hvem han saaledes overtalte, at han blev tagen til Naade. Efter hans Raad sparede Edmund ved Shepey Resterne af den danske Hær for fuldstændig Ødelæggelse. Samtidig skal Erik Jarl fra Nordhumberland af have hærget paa Ostangel og i Forening med Tingmændene vundet flere Seire over Ulfketil Snilling. Imidlertid var Knud efter Slaget ved Ottaford, da Edmund igjen drog til Wessex, paany gaaet ind i Essex og Mercien, hvor hans Hærgninger vare af større Udstrækning og endnu langt grusommere, end nogensinde før. Med et stort Bytte vilde han vende tilbage til sine Skibe. Men ved Assandun (Assington?) i Essex mødte han Kong Edmund med den vestsaxiske

Hær. Det angelsaxiske England havde samlet ligesom hele sin Kraft, for at overvælde Knud. Med uhyre Forbittrelse og stort Mandemod angreb Edmund de Danske, og hans Anfald var saa heftigt, at han vistnok igjen havde seiret, naar ikke Edric midt under Slaget var flygtet med en heel Deel Folk, hvorved en ustandselig Forvirring opstod i Edmunds Krigerrækker. Shiregreven i Østangel Ulfketil faldt her tilligemed de allerfleste af Angelsaxernes fornemste Høvdinger. Knud vandt en stor og glimrende Seir.

Mistænkeligt er det tilvisse, at de angelsaxiske Kroniker saa gjentagne Gange beskylde Edric Streon for at have været Aarsag i Edmunds Uheld. Det antydes endog, at Edric Streons Tilbagevenden til Edmund og hans paafølgende Forræderi i Slaget ved Assandun var et ligefrem aftalt Spil mellem Knud og ham. Men det turde være et Spørgsmaal, om ikke stundom Edric Streon har faaet Skyld for Ulykker, som havde en langt naturligere Aarsag i de dengang herskende fordærvelige Partikampe i England.

Efter Nederlaget ved Assandun trak Edmund sig tilbage til Gloucestershire længst imod Vest og fulgtes af Seirherren Knud. De mødtes ved Severnfloden i Nærheden af Deerhurst, hvor den høire Flodbred holdtes besat af Edmund og den venstre af Knud. Nogle af deres meest anseete Mænd gik imellem dem, og der blev berammet et Møde af begge Konger paa Øen Olney i Severn. Efter en usikker Fortælling kom det her først til en Tvekamp mellem dem. Vissere er det, at de bleve enige om, istedetfor videre Krigs-

[1]) Henrici Huntendun. Hist. ad an. 1016.

forelse, at dele Landet fredelig imellem sig. Edmund skulde have Wessex eller den sydlige Deel. Knud derimod fik, foruden det af ham tidligere erobrede og besatte Nordhumberland, tillige Mercien, følgelig saagodtsom det øvrige, nordøst for Watlingastræt liggende Land eller omtrent den gamle Danelag. Danehæren, som fik Løfte om en bestemt Pengesum, drog med sit tidligere gjorte Bytte til Skibene og seilede til London, hvis Borgere kjøbte sig Fred af den. Derefter tog »Hæren« Vinterophold i London.

Delingen af England, som var en ny Virkning af de to Nationaliteter, der herskede i Landet, nemlig den angelsaxiske og den dansk-angelske, varede ikke længe[1]. Edmund Jernside døde, som det hedder, dræbt paa Edric Streons Foranstaltning, og Knud havde ikke mere nogen Medbeiler til det samlede Englands stolte Kongekrone[2].

---

[1] Samtidige Vidner om denne Deling og i al Fald om Knuds Herredømme over Nordhumberland, før han blev Konge i hele England (eller »rex Anglorum«), ere sikkert nogle meget sjeldne Mynter, hvorpaa Knud kalder sig Konge i York, nemlig Advers: CNUT. R. EOFE. Revers: GODMAN. ON. EOFE (afbildede hos Ruding Pl. 22 Fig. 3). Thi at Knud senere som Enekonge i England skulde have ført en slig Titel og i en saadan Grad endnu have anerkjendt Nordhumberland eller York og dens Omegn som et eget Kongerige, er neppe troligt.

[2] Som Hovedkilde har her især været benyttet the Saxon Chronicle og efter den Florentii Wigorniensis Chron. ad an. 1016, Encomium Emmæ lib. II, Knytlinga Saga cap. 8—17 og Olaf den Helliges Saga med de der anførte, tildeels samtidige Skjaldeqvad &c.

IV.

Knud hyldet i London som Enekonge. Fiirdeling af England. Hans Ægteskab med Emma. Edric Streons Drab. Knud Konge i Danmark. Thorkil den Høies og Erik Jarls Død. Tingmændene og Vitherlagsretten. Knuds Omhu for Geistligheden. Engelsk Christendom i Danmark. Knuds Reise til Rom. Uroligheder i Danmark. Angreb af Norges og Sveriges Konger. Knuds Tilbagekomst. Slaget i Helgeaa. Knuds Herredømme i Norge og Skotland. Trudsler fra Normandiet. Knuds Død (1035). Uenighed i England. Riget deelt mellem Harald Harefod og Hardeknud. Strid mellem Danmark og Norge. Hardeknuds Forlig med Kong Magnus af Norge. Tog til England. Ethelreds Sønners mislykkede Fordring paa England. Harald udraabt til Enekonge i England. Hans pludselige Død. Hardeknud Konge. Mishandling af Haralds Liig. De Danskes Overmod. Hardeknuds Død (1042). Danevældets Undergang.

Danevældets høieste Glands afspeiler sig aabenbart i Knud den Riges, den Mægtiges eller den Stores hæderfulde og kraftige Regjering. Det var nu foreløbig ham, der i en Alder af ikkun tyve Aar nød godt af alle de mangfoldige Hærtog, der fra Danmark vare gjorte til England, af alle de Bosættelser af Danske, som havde deelt Landet i to Nationaliteter og derved banet Veien for en fuldstændig dansk Erobring af hele England. Men beundringsværdig var ogsaa den Klogskab og det Maadehold, hvormed Knud, skjøndt saa ung af Aar, forstod at benytte sig af den vundne Seir. Rigtignok beretter en Saga om Knud, at »han var ikke meget viis, ligesaa lidt som hans Fader Kong Svend, hvem han i Alt slægtede paa, eller som forhen Kongerne Harald og Gorm, der heller ikke vare synderlig vise«. Men deels turde Sagaskriveren have været noget forud indtaget mod Knud, og

deels taler Knuds hele Færd baade i England og i Norden selv paa det Bestemteste mod dette Udsagn. Iøvrigt skildrer Sagaen ham som »meget stor af Væxt og stærk af Kræfter, som en særdeles smuk Mand, naar undtages, at hans Næse var tynd, høi og noget krum; han var lysladen, havde et fagert og langt Haar, og fortrinlige Øine, som baade vare klare og skarpe; han var en gavmild Mand, en stor Kriger og en Lykkens Mand i alt, hvad der hørte til Magt og Vælde« [1].

Saasnart Kong Edmund Jernside var bleven dræbt, og Knud altsaa fra at have været Konge over den gammeldanske Deel af England norden for Watlingastræt, nu kunde see sig istand til at beherske det Hele, sammenkaldte han i London et Møde af Englands Høvdinger og Biskopper, og forelagde dem det Spørgsmaal, om Nogen af dem, der i sin Tid havde været tilstede ved Forliget mellem ham og Edmund, kunde erindre, at Edmund havde forud betinget Arveret til sin Andeel af Riget for sine Sønner eller Brødre i Tilfælde af, at han selv skulde døe før Knud. Men da Ingen vidste Noget herom at sige, blev Knud taget til Konge over hele Landet. Han svor at ville herske efter Ret og Skjel, hvorpaa Høvdingerne erklærede Edmunds Slægt for uværdig til nogensinde at bestige Thronen.

I Begyndelsen af Aaret 1017 foregik Knuds høitidelige Hylding som Enekonge og det ligeledes i London, hvor Udsendinge fra hele Landet synes at have fuldt stadfæstet det af Raadet kort iforveien vedtagne Valg. Knuds Herredømme var imidlertid for nyt

[1]) Knytlinga Saga cap. 20.

og for lidet grundfæstet til at han selv alene kunde styre sit vidtstrakte Rige. Han indsaa Nødvendigheden af, at overlade Styrelsen af de vigtigste Landsdele til paalidelige Mænd, ligesom han ogsaa maatte belønne de Høvdinger, der fornemmelig havde hjulpet ham til Seiren. Han foretog derfor en ny Deling af England i fire Dele. Erik Jarl, der allerede forhen havde faaet Nordhumberland, beholdt dette som Len; Thorkil den Høie fik Østangel og giftede sig med den djærve Ealdorman Ulfketils Enke, Kong Ethelreds Datter; Edric Streon fik Mercien, og Knud selv beholdt for sig Wessex som den ham farligste Egn, hvor de meest stridige saxiske Elementer forefandtes. Edmund Jernsides to unge Sønner, der altid kunde blive farlige nok for Knud, skikkede han ud af Landet til sin Halvbroder Kong Olaf i Sverige, som igjen sendte dem til Rusland, hvorfra de længere hen begge kom til Ungarn. Ethelingen Edwig, en Broder til Edmund, og den saakaldte »Bondekonge«, ogsaa af Navnet Edwig, som havde reist et kortvarigt Opror mod Knud, bleve erklærede for fredløse.

Men for end yderligere at tilintetgjøre den Modstand, der kunde være imod det danske Overherredømme i England, besluttede Knud sig til at ægte sin Forgænger og Arvefjende Ethelreds Enke Emma, der opholdt sig hos sin Broder i Normandiet. Knud vilde derved ikke alene vinde Mange i England selv, men ogsaa de normanniske Hertuger, til hvilke de Danske saa ofte forhen havde staaet i de venskabeligste Forhold. En slig fortsat Forbindelse med Normandiets Beherskere maatte nu være dobbelt vigtig, da saavel Normandiets Magt i og for sig, som

tillige den normanniske Indflydelse i England var i stærk Tiltagen. Emma var villig til at indgaae Ægteskabet, der kom istand paa den Betingelse, at hendes Born med Knud skulde være arveberettigede til den engelske Throne, fremfor hendes ældre Born med Ethelred.

Kort efter sit Bryllup med Emma skjænkede Knud vel Bondekongen Edwig Fred. Men det var dog klart, at han nu paa enhver Maade sogte at sikkre sit Herredomme mod Andre, der kunde blive farlige for hans Magt. Saaledes skal Ethelingen Edwig være bleven dræbt paa hans Foranstaltning, og ligeledes kort efter, 1ste Juledag 1017, Jarlen over Mercien Edric Streon, som gjorde sig altformeget til af sine Fortjenester, og som bestandig krævede Mere og Mere til Belonning. Paa et Vink af Knud siges Erik Jarl at have klovet hans Hoved med en Stridsoxe. Edwigs og Edrics Drab fulgtes af flere lignende. Det var uden for al Tvivl meest Hovdingerne for de Misfornoiede, for det angelsaxiske Parti, som nu maatte bode med Livet.

Endnu paa en anden Maade lod Knud det overvundne England fole det nye Herredommes Tryk, idet han udskrev den rigtignok tidligere ligefrem betingede Danegeld af 72,000 Pund, foruden 10,000 Pund, som Londons Borgere betalte alene for sig[1]. Med disse

[1] Rimeligviis var det denne Danegeld eller Skat til »Hæren«, hvorom der allerede paa Olney blev forhandlet mellem Knud og Edmund Jernside. Det hedder nemlig udtrykkelig (i the Saxon Chronicle ad an. 1016) baade, at Afgiften til Hæren blev bestemt, og at Borgerne i London ved »Hærens« senere Ankomst dertil, maatte særlig tilkjobe sig Fred. Upaatvivlelig var det ogsaa denne samme Skat til Hæren, som de engelske Hovdinger ved Knuds Kongevalg i London efter Edmunds Dod lovede at udrede. »At illi (optimates gentis Angliæ) jura-

Penge maatte Knud belønne de Danske, som havde hjulpet ham med Erobringen af England, men som ikke vilde bosætte sig der. Thi den sidste Rest af den danske Flaade, omtrent 50 Skibe, forlod netop nu England og styrede tilbage til Danmark.

Medens Knud i det følgende Aar 1018 grundfæstede sin Magt i England, døde hans Broder Harald, Konge i Danmark, og der var da Ingen nærmere til at overtage hans efterladte Kongedømme, end Knud. Allerede Aaret efter ansaa han sig for saa sikker i Besiddelsen af England, at han vovede sig til at gaae over til Danmark, for at lade sig hylde som Konge. Ja han gjorde endog et Tog mod Jomsborg og Venden, overvintrede i Danmark og kom først i Aaret 1020 tilbage til England. I hans Fraværelse havde det dog neppe været saa ganske roligt her. Thi kort efter sin Hjemkomst holdt Knud et Thing, paa hvilket Bondekongen Edwig og Ealdorman Ethelwerd bleve erklærede for fredløse. Ligeledes Thorkil den Høie, Knuds mægtigste Jarl, faldt i Unaade, blev jaget i Landflygtighed og snart efter dræbt enten paa Knuds Foranstaltning eller dog, i Overeensstemmelse med Knuds Ønsker, af nogle, Knud hengivne Mænd. Heller ikke Erik Jarl overlevede Thorkil længe. Efter en Pillegrimsreise til det hellige Land, blev han syg og da Lægen skulde gjøre et Indsnit paa hans Hals, skar han for dybt, og den djærve Høvding endte sit Liv ved en Forblødning. Ogsaa herfor, men vistnok med Urette, har Knud faaet Skylden, idet det skulde have været efter hans Be-

---

verunt illi (Canuto), qvod eum Regem sibi eligere vellent, eiqve humiliter obedire, et suo exercitui vectigalia dare«. (Florentii Wigorniens. Chron. ad an. MXVI).

faling, at Lægen ikke standsede Blodet. En heel anden Sag var det, at det naturligviis ikke kunde Andet, end styrke Knuds Magt, at han nu ikke længere havde at frygte hverken for Edric Streon eller Erik Jarl eller Thorkil den Høie, de tre mægtige Mænd, med hvem han havde maattet, saa at sige, dele sit Rige, og af hvem han altid kunde befrygte, at de ved at tragte efter Uafhængighed kunde bringe hans eget Herredømme i Fare.

Men netop fra denne Tid af, da Knud virkelig var bleven Eneherre i England, sørgede han med stor Upartiskhed og Maadehold lige meget for Angelsaxer og Danske, ja søgte at smelte dem sammen til eet Folk. Han stadfæstede Edgars Love, som havde Ord for at være gunstige for de Danske. Men endskjøndt han tilmed stadig var omgiven af danske Høvdinger[1], skete der dog ikke Angelsaxerne nogensomhelst Uret. Med megen Iver befordrede han Ægteskaber mellem Angelsaxer og Danske. Den angelsaxiske Jarl Godwin, som havde fulgt Knud paa Toget til Jomsborg og udmærket sig meget der, blev saaledes gift med Gyda, en Søster til Ulf Jarl, der havde ægtet Kong Knuds Søster Estrid. Dette Ægteskab mellem Godwin og Gyda var bestemt til efter Danevældets Undergang at give England, om end kun for en kort Tid, en ny Kongeslægt.

Da imidlertid allerede foregaaende angelsaxiske Konger havde benyttet sig af danske og andre nordiske Mænd baade til Forsvar af deres Kyster og til deres Livvagt, og da desuden Kongerne og Høvdingerne i det

[1]) I Knuds Kongebreve findes blandt Underskrifterne en større Mængde danske Navne end forhen, blandt hvilke f. E. Thurcyl hwita, Thurcyl blaca, Toni hwita, Toni reada og Haldan Scarpæ.

gamle Norden stadig vare omgivne af en tilsvarende Skare af Huskarle, var det naturligt, at Knud som Erobrer og som Dansk maatte bibeholde og selv udvide en slig Livvagt og Forsvarshær, som ovenikjøbet bestod af hans egne Landsmænd. Men omendskjøndt Tingmændenes Hær snart talte flere tusinde (efter Nogle 3000, efter Andre 6000) Mand, blev Optagelsen dog fra nu af indskrænket ikke alene til de tappreste, men ogsaa til de meest storættede Krigere, der ansaae det for en Ære at tjene i en saa udvalgt Skare og hos en saa berømt Konge. Tingmændene fik tillige betydelige Forrettigheder. De kom til at staae under en særegen, paa Dansk affattet Lov, den saakaldte »Vitherlagsret« [1]. Endnu mere, end forhen dannede de Kongens nærmeste Omgivelse. De udgjorde som en Slags Hofadel og bare til Tegn paa deres Værdighed pragtfulde, tildeels forgyldte Øxer og andre Vaaben. Dertil vare de beredne og ledsagede tilhest Kongen baade i Fred og i Krig, hvor de bidroge væsentlig til at hævde og udbrede det danske Rytteries gamle Krigerhæder [2]. Et saa stort Antal frygtede

---

[1] Denne Lov, som fik sit Navn deraf, at enhver Tingmand var undergiven den (»vitherlogin«, »viðrlög«), er vel opbevaret, men kun i en høist ufuldstændig og forvansket Skikkelse. Den blev forfattet af Sjællænderne Oppe hiin Snilde og hans Søn Eskil, der af Knud for den Sags Skyld bleve hentede over fra Danmark til England. Som Hirdlov gjaldt den baade i England og i Danmark; i Danmark endog i over hundrede Aar. Jfr. N. M. Petersen: Bidrag til den danske Literaturs Historie I. 15–19.

[2] Den tydske Kronikeskriver Arnold fra Lybek, som levede i første Halvdeel af det trettende Aarhundrede, siger udtrykkelig, at de Danske udmærkede sig ikke alene i Kampen tilsøes, men ogsaa tilhest, paa Grund af deres Rigdom paa Heste (»Dani propter equorum copiam, in militari palæstra se exercitantes, eqvestri pugna simul et navali gloriantur«. Helmoldi presbyt. Busoviensis et Arnoldi

Kjærnetropper maatte ikke alene gjøre Udslaget i mangen farlig Dyst, men ogsaa afgive en høist nødvendig Betryggelse for Kong Knuds personlige Sikkerhed og derved i det Hele for den af ham gjennemførte danske Erobring af England.

Men det, som fornemmelig bidrog til at styrke og udvide Knuds Anseelse og Magt i England, var hans Yndest for og Velvillie mod Geistligheden. Han, der paa sine Erobringstog uden Skaansel havde plyndret Kirker og Klostre, var nu den ivrige og ydmyge Christen, som paa enhver Maade søgte at gjøre det godt, hvad han og hans Forfædre havde forbrudt mod Kirken. Han byggede ikke alene Capeller paa de Steder, hvor han havde holdt blodige Slag med Angelsaxerne, før han vandt Riget, men han grundede paany et Kloster til Ære for St. Edmund, der paa en grusom Maade var bleven dræbt i sin Tid af Regner Lodbroks Sønner. Ligeledes lod han Liget af Erkebiskop Elfeg af Canterbury, hvem Thorkil den Høies Mænd under mange Pinsler havde myrdet, med stor Høitidelighed føre til Canterbury. Desuden skjænkede han rige Gaver til geistlige Stiftelser og til Kirker, t. E. til Domkirken i Winchester skjænkede han sin Guldkrone. Hans Yndest hos Geistligheden maatte aabenbart ogsaa forøges der-

Abbatis Lubecensis Chronica Slavorum edid. Bangert 1659. p. 306). Fra Arilds Tid af indtil vore Dage have de danske og fornemmelig de jydske Heste været høit skattede, især til Brug for Cavalleriet. Baade det jydske og det øvrige danske Rytteri har ogsaa i den nyeste Tid hævdet sin gamle Anseelse. Om »Jutiæ eqvitatus« i den ældre Middelalder see Saxo Grammaticus Histor. Dan. Lib. V. (ed. Mülleri p. 224) og Lib. XIV. (p. 689), og om de jydske og de andre danske Heste i Fortiden see Langebek: Scriptores rer. Dan. II. p. 140—141. Not. g. Dette forklarer yderligere, at de Danske paa deres Hærge- og Erobringstog i de vestlige Lande saa hyppig føre frem og strede tilhest.

ved, at han lavede sig til at foretage en Pillegrimsreise til Rom, og at han paa enhver Maade søgte, navnlig ved engelske Geistlige, at fremme og styrke Christendommen saavel i sit andet Kongerige Danmark, som i det øvrige Norden.

Allerede tidligere vare engelske Geistlige gaaede til Danmark, Norge og Sverige, især dog til Norge med Hakon »Aðalsteinsfostri«, Olaf Tryggvesøn og senest med Olaf Haraldsøn, som alle havde modtaget deres Daab og deres egentlige christelige Uddannelse i de vestlige Lande. Kirkeforfatningen i Norge blev derfor ogsaa fra først af væsentlig mere engelsk, end i Danmark, hvor de tidligste christelige Indvirkninger fornemmelig vare udgaaede fra det nærliggende Tydskland [1]. Men nu fra Knud den Stores Tid af gik ogsaa engelske Geistlige i større Mængde til Norden, især til Danmark. Knud skal saaledes have grundlagt de første Benediktinerklostre i Danmark og Norge ved engelske Munke [2], ligesom han ogsaa sendte flere Biskopper fra England til Danmark, navnlig den første Biskop i Roskilde, Gerbrand, som blev indviet af Erkebispen i Canterbury. I denne Anledning opkom der Tvistigheder med Erkebispen af Bremen, som gjorde

---

[1]) Ogsaa den Iver for Bevaringen af Modersmaalet, som udmærkede Norges Geistlige og som ikke blev uden Indflydelse paa Sagaliteraturen, har man for en Deel villet hidlede fra Indvirkningen af den angelsaxiske Geistlighed, der netop stærkt værnede om Modersmaalet. See R. Keyser: Den norske Kirkes Hist. I. 34—35

[2]) »Anno Domini MXXX: Sodales Benedictini in Daniam opera Canuti introducuntur«. Hamsfortii Chron. Secunda ap. Langebek: Script. rer. Dan. I. 269. Om de enkelte, af Knud formeentlig stiftede Benediktinerklostre i Danmark og paa Nidarholmen i Norge, see Dangaard: Om de danske Klostre i Middelalderen S. 3—4, og Lange: De norske Klostres Hist. S. 12—13.

Fordring paa, at Danmark hørte under hans Bispestol. Gerbrand erkjendte ogsaa hans Suprematie, og Knud var klog nok til at vise Eftergivenhed i et Punkt, som ellers let kunde have voldt ham farlige Stridigheder. De Englændere, der saaledes kom over til Norden, vare dog neppe egentlige Angelsaxer, men angliserede Danske og Nordmænd, som aabenbart vare fortrinlig skikkede til at prædike og udbrede den nye Lære blandt deres egne Slægtninger og Landsmænd. Men, som i tidligere Tid, synes deres Indflydelse fremdeles at have været stærkest paa de danske Øer, hvorimod den tydske Indflydelse vedblev fra Bremen af at hævde sig paa den jydske Halvo. Blandt Bisperne i de jydske Stifter fra den første Tid findes saaledes faa eller ingen Englændere, men derimod flere Tydskere.

Knud blev ogsaa snart saa mægtig og anseet, at han kunde udvide sit Riges Grændser, idet to skotske Konger fra det sydvestlige og sydlige Skotland maatte anerkjende hans Herredømme. »Han tog nu Skat og Skyld af de rigeste Folkelande i Norden. Men i samme Grad, som han havde større Indtægter, end andre Konger, gav han ogsaa mere ud, end Andre. I hans hele Rige var der saa god Fred, at Ingen vovede at bryde den. Folket holdt indbyrdes Fred og ethvert Lands gamle Lov og Ret overholdtes. Om slige Ting gik der stort Ry i alle Lande« [1]. Det samme Ord, Knud her vandt sig paa en større Skueplads, havde hans Frænde Rolf i sin Tid erhvervet sig strax efter Erobringen af Normandiet. En høist paafaldende Dygtighed til i kort Tid at bringe Orden og

[1]) Snorre Sturleson: Olaf den Helliges Saga cap. 139.

Ro der, hvor forhen kun havde været vild Lovløshed, kan saaledes med Rette siges at have udmærket de fra Norden kommende kraftige Erobrere fremfor Datidens blodagtige Angelsaxer og Franker.

Ved Aar 1024 kunde Knud for Alvor tænke paa, endnu mere at udvide sit Herredømme. Allerede længe havde hans Opmærksomhed været henvendt paa Norge, hvor hans gamle Fjende, Ethelreds tro Bundsforvandte, Kong Olaf Haraldsøn havde tiltaget sig Kongedømmet. Knud havde her Meget at hævne; thi Olaf havde, foruden at hjelpe Ethelred imod de Danske, senere forjaget Knuds Søsterson Hakon fra hans Jarledømme i Norge og selv tilegnet sig Overherredømmet over Viken og de Strækninger af det sydlige Norge, som forhen havde tilhørt Danekongerne, og som endnu med Føie kunde ansees for Knuds rette Arvelod.

Mangfoldige Klager løde desuden fra Norge over Olafs Voldsomhed med Christendommens Indførelse og hans haarde Færd mod Høvdingerne i det Hele. En heel Deel af disse droge endog bort fra Landet over til Kong Knud, ved hvis prægtige og lystige Hof de erholdt en gunstig Modtagelse og rige Gaver i Guld og Sølv. Disse Misfornøiede i Forening med Knuds Søsterson Hakon æggede stadig Kongen til at gjøre sine Fordringer ikke alene paa det sydlige, men paa hele Norge gjeldende. Tilsidst sendte ogsaa Knud i Aaret 1024 Gesandter til Norge, for at opfordre Olaf til at anerkjende hans Overherredømme og blive hans Jarl. Men Olaf svarede haanligt og lod Knud vide, at han af al Magt vilde værne om sit Fædrenerige. Imidlertid vedbleve misfornøiede Nordmænd i betydeligt Antal at gaae til England og ophidse Knud, som ogsaa

omsider besluttede sig til at samle en mægtig Flaade og Hær, for at give sine Fordringer paa Norge tilborlig Vægt. Rygtet om Knuds Rustninger fremkaldte den stærkeste Uro i Norge hos Olaf og hans Mænd. De trak Krigere og Skibe sammen og fordeelte dem ved Kysterne, især dog i det Sydligste af Landet, hvor man især deleshed ventede Angreb fra Danmark af. Tilmed sendte Olaf Gesandter til Kong Anund Jacob i Sverige, for at bevæge ham til at slutte sig til Norge i Kampen mod Knud. Olaf forestillede ham nemlig, at det var en Kamp, der ligesaameget angik Sverige, som Norge. Thi naar Knud først havde faaet Norge i sin Magt, vilde det naturligviis gaae ud over Nabolandet Sverige; hans Ærgjerrighed vilde aabenbart ikke lade sig nøie med Mindre, end med at bære alle Nordens tre Kongekroner. Anund erkjendte fuldkommen Rigtigheden af disse Forestillinger og indgik Forbund med Olaf.

Saasnart Knud ved sin Ankomst til Danmark fik Underretning herom, maa han have anseet det for betænkeligt nok at angribe Norge. Han søgte derfor ogsaa at skille Anund Jacob fra Olaf og skikkede i dette Øiemed Afsendinge til Anund med prægtige Gaver. Men skjøndt Anund iøvrigt var en stor Elsker af Kostbarheder, lod han sig dog ikke bevæge, og Knud indsaa nok, at der fra den Side ikke var noget Venskab at haabe.

I det Hele maa Knud være kommen til den Erkjendelse, at det vilde være raadeligst, endnu noget at udsætte Angrebet paa Norge, saameget mere som Olaf og Anund i Mellemtiden ved en personlig Sammen-

komst yderligere havde forpligtet sig til gjensidig Understøttelse.

I Aaret 1026 drog Knud den Store igjen vesterpaa med sin Flaade, som man troede i Norden, for at drage til England, men i Virkeligheden for at opfylde et Løfte, han allerede tidligere havde gjort, nemlig at foretage en Pillegrimsreise til Rom. Knud gik over Rouen gjennem Frankrige til Italien og blev allevegne modtaget med den største Udmærkelse og de høieste Æresbeviisninger, der kunde tilkomme en saa mægtig og anseet Konge. I Rom overværede han Keiser Konrad den Andens Kroning og traf tillige sammen med Kong Rudolph af Burgund. Af begge disse Fyrster udvirkede han Friheder og Lettelser for de Danske og Englændere, som vare paa Reiser til Rom, til hvis Bedste han tillige paa flere Steder oprettede Herberger. Af Paven erholdt han Fritagelse for de store Afgifter, som de engelske Erkebisper hidtil havde maattet udrede for Pallium. Om alt Dette meddelte Knud sine fraværende Undersaatter Efterretning i et Brev, som endnu er bevaret, og som blev sendt til England ved Abbeden i Tavistock, der havde ledsaget Knud paa Reisen. Knud lovede tillige i Brevet, at han vilde fra nu af regjere sine Lande og sit Folk efter Guds Lov, og, efter bedste Evne, gjøre Enhver Ret og Skjel[1]).

[1]) Om Tiden for Knuds Romerreise ere vel Beretningerne afvigende, idet navnlig de engelske Kroniker henføre den til Knuds allersidste Regjerings- og Leveaar. Men de i Knuds eget Brev anførte Tidsbestemmelser, at han overværede Konrad den Andens Keiserkroning, og at han i Rom traf Kong Rudolph af Burgund, vidne noksom, at det maa have været i Aaret 1027, hvilket ogsaa bedst stemmer overeens med nordiske Skjaldeqvad, med Beretninger i Sagaerne saavelsom i det Hele

Knud den Stores Erobring af England havde vel i mange Henseender været af den største Vigtighed og Betydning for Danmark. Den havde bidraget væsentlig til endelig at sikkre Christendommen og en christelig Kulturudvikling i Landet, hvor indtil da Rester af Hedenskabet havde vedligeholdt sig[1]. Istedetfor at danske Mynter endnu i Kong Svend Tveskjægs Tid vare yderst faa, havde Knuds Erobring nu først befæstet og udvidet den egentlige danske Myntprægning ved engelske Myntmestre, hvis danske eller halvdanske Herkomst dog hyppig røber sig i Navne som Ascetel, Grim (paa Mynter fra Lund), Osgod (Roskilde), Thored, Thorcetl (Lund) og Svartcol (Viborg). Alligevel vare Knuds bestemt danske, i Danmark prægede Mynter, selv forholdsviis, ulige sjeldnere, end de engelske, af hvilke Knud lod udmynte en forbausende Mængde fra »et større Antal Myntstæder, end nogen anden engelsk Konge«[2]. Imidlertid gjaldt engelske Mynter ligesaafuldt i Norden eller i Danmark,

---

med de i Danmark og Norden dengang forefaldne mærkelige Begivenheder. Jfr. P. A. Munch: Det norske Folks Hist. II. 680—685.

[1]) Den tidligere Antagelse, at en stor Deel af de endnu bevarede, ældste danske Kirkebygninger, især i Jylland, skulde være opbyggede i Knuds Tid af engelske Bygmestre og tildeels endog af engelske Stene, har viist sig at være ganske ugrundet. De nævnte Stene ere nemlig indførte fra Rhinegnene, og Kirkerne selv ere opførte idetmindste halvtredsindstyve og sædvanlig hundrede, halvandethundrede Aar efter Knud den Stores Død. I Knuds Tid have de allerfleste Kirker ligesom andre Bygninger i Danmark og det øvrige Norden endnu kun været af Træ. Men af disse Trækirker ere slet ingen opbevarede.

[2]) »The coins of Cnut are exceedingly numerous; about 340 variations of moneyers' names are known, and more places of mintage mentioned, than upon the coins of any other English king«. Hawkins: Silver Coins of England. London 1841. p. 69. Siden den nævnte Bogs Udgivelse ere endnu mange flere Variationer af Knuds Mynter opdagede baade i England og i Norden.

som i England, især da Knud i England synes at have taget den ikkun i Danelagen tidligere gjeldende nordiske og danske Mark til almindelig Mynteenhed og derefter udpræget Mynter efter en Myntfod af 240 Penninge til en Mark [1]).

Ved den dengang herskende livlige Handelsforbindelse mellem Rusland, Tydskland, det skandinaviske Norden og de norsk-danske Nybygder og Riger i Skotland, Irland, England og Frankrige, hvorom baade Kroniker, Sagaer [2]), Runeindskrifter [3]) og Myntfund bære Vidnesbyrd, bragtes ogsaa disse Mynter i store Masser til Norden og ikke mindst til Knuds Hjemstavn Danmark, hvor de bidroge til, betydelig at forøge den Rigdom, som forhen især baade Handelsfærden og Danegelden havde grundlagt. Endelig maatte Knuds fortjenstfulde, fredelige Færd i Forening med hans vidtstrakte, kraftige Herredømme gjøre det danske Navn æret, istedetfor at det før meest kun havde været frygtet.

---

1) »Der bei Knut's in England geschlagenen Münzen vorgefundene Fuss 240 Pfennige von einem Pfund Silber (zu 12 Unzen) ist ohne Zweifel durch Einführung der Dänischen Gewichtseinheit, die Mark (von 8 Ansar oder Unzen) und 240 Stück aus der Mark hervorgerufen«. Holmboe: Das älteste Münzwesen Norwegens (i Köhne: Numism. Zeitschrift Berlin 1846. VI. Jahrgang).

2) En kort Sammenstilling af Sagaernes og Krønikernes Beretninger om Nordboernes Handel findes hos N. M. Petersen: Haandbog i den gammelnordiske Geographi S. 104—120.

3) Endeel idetmindste af de i svenske Runeskrifter som »døde i England« eller »vesterpaa« ommeldte Mænd have upaatvivlelig opholdt sig der for Handelens Skyld. En Sten i Närtuna har ogsaa opbevaret Mindet om en Mand, der baade havde været »østerpaa« (i Rusland) og »vesterpaa« (i England). See videre Rafn: »Runic inscriptions in which the western countries are alluded to.« i Mémoir. de la Société Royale des Antiqv. du Nord 1848—1849. p 331 sq.

Men tiltrods for disse mange og store Fordele for Danmark, synes dog det danske Folk ikke at have været saa lykkeligt eller saa veltilfreds under Kong Knud den Stores Regjering, som det ellers maatte formodes. Thi efter Erobringen ansaaes England mere og mere som Hovedlandet. Det var der Knud stadig opholdt sig, og det var derfra, at alle vigtige Foranstaltninger udgik. Danmark var mere underordnet, betragtedes nærmest som en langtbortliggende Provinds, og styredes som saadan af en kongelig Statholder. Dette synes ikke at have stemmet overeens med Folkets Onsker. Der var indre Gjæringer i Landet, som krævede en kraftig og anseet Konges stadige Nærværelse, og dobbelt saalænge Forholdet til Nabolandene Norge og Sverige var af en saa mislig og tvetydig Beskaffenhed.

Et Tegn paa, at Knuds Opmærksomhed fortrinlig havde været henvendt paa England og paa Ordningen af dets bevægede Forhold, var det ogsaa, at England under Knuds Fraværelse i Rom vedblev at være fuldkommen roligt, medens derimod Danmark var Gjenstand for heftige indre og ydre Kampe. Knud havde til Statholder i Danmark indsat sin Svoger Ulf Jarl og tillige betroet ham sin og Emmas unge Son Hardeknud, hvem han rimeligviis har villet have opdraget paa Dansk som tilkommende Konge baade over Danmark og det for en stor Deel daniserede England. Som et Slags Gidsel havde Knud paa sin Side medtaget en Son af Ulf, nemlig Svend, til England.

Men neppe var Knud borte fra Norden paa sin lange Romerreise, for Ulf ansaa Tiden for beleilig til at gjore sig uafhængig, i al Fald ved at skyde sig ind

under den unge Hardeknud, hvem han fik udraabt til Konge paa Viborgthing. Endog Dronning Emma skal hemmelig have understøttet og opmuntret Ulf, der tillige vistnok har kunnet regne paa en heel Deel af det gammeldanske Parti, som ikke kunde finde sig i, at Danmark skulde være underordnet ligeoverfor et erobret og undertvunget Land.

Paa samme Tid synes Olaf Haraldson i Norge og Anund Jacob i Sverige at have meent, at der nu var en gunstig Leilighed til, i Knuds Fraværelse, at føre Krigen over paa Danmarks Grund og derved afværge den dem fra ham truende Fare. De samlede hver for sig en Flaade og hærgede paa Kysterne af Sjælland og Skaane. Det var netop det Foraar, da Knud i Paasken overværede Keiserkroningen i Rom. Men kort efter begav Knud sig paa Hjemveien. Han havde havt i Sinde fra Flandern af at være gaaet lige til Danmark. Men da han formodentlig underveis modtog Efterretningen om Olafs og Anunds Færd saavelsom om Ulf Jarls Forræderi, har han sandsynligviis ikke anseet sig for tilstrækkelig rustet til strax at møde sine Fjender. Han gik derfor først til England, samlede i Hast en Hær og Flaade og seilede til Danmark, hvor han lagde til i Liimfjorden, som dengang var et Hovedsamlingssted for større Flaader fra forskjellige Egne, især naar det gjaldt Tog til eller fra England.

I Liimfjorden traf Knud Ulf Jarl, som tilligemed Hardeknud faldt Knud til Føde og bad om Naade. Men Knud bød Ulf ledsage sig med hans Skibe og i Gjerningen vise hans Troskab. Knud drog derefter med den hele Flaade mod Olaf og Anund, hvem han traf i Helgeaaen under Skaanes Kyst. I et blodigt

Søslag her kom Knud i stor Fare, hvorfra han reddedes ved den Understøttelse, Ulf Jarl ydede ham. Baade Knud og hans Fjender tilskreve sig Seiren, men at Knud var den egentlig Seirende, fremgik deraf, at Olafs og Anunds Tog ikke alene ophørte, men at deres Flaader endog opløstes. Olaf turde ikke engang vove at seile hjem gjennem Øresund, men gik i Land med sin Hær ved Kalmar og drog gjennem Sverige tilbage til Norge. Knud kunde saaledes efter Rolighedens Gjenoprettelse tænke paa, atter at gaae til England. Under et Ophold i Roskilde lod Knud i sin Heftighed Ulf Jarl dræbe, fordi Ulf havde fornærmet ham ved et Skakspil. Men rimeligviis har den egentlige Aarsag været, at Knud ikke længere stolede paa hans Troskab som Statholder og derfor med Glæde har grebet Leiligheden til at rydde ham af Veien.

Hardeknud forblev ikke desto mindre i Danmark, da Knud derefter gik til England. Endnu mere, end forhen, var Knud styrket i sin Beslutning at vinde idetmindste det sydlige Norge, som hans Forfædre havde havt i deres Besiddelse. Han sendte en mægtig, misfornøiet norsk Høvding Erling Skjalgson til Norge med store Pengesummer, for at skaffe sig et mere vidtstrakt Tilhæng der i Landet. Denne Sendelse lykkedes godt, saa Knud kunde ansee et Erobringstog for tilstrækkelig forberedt.

I Aaret 1028 drog Knud med en anseelig Flaade fra England først til Danmark, sandsynligviis til Liimfjorden, og derfra til Norge. Han gik langs Norges Kyst lige op til Nidaros eller Throndhjem, hvor han paa Ørethinget kaaredes til Norges Konge. Den gamle mægtige Høvding Einar Thambeskjelver underkastede

sig ham, og kort efter hyldedes han i det sydlige Norge, i Viken. Kong Olaf, der havde holdt sig inderst i Dramsfjorden med sine Skibe uden at vove sig til at møde Knud, maatte begive sig ud af Landet til Garderige eller Rusland, hvor han afventede bedre Tider.

Knud var saaledes Enekonge over England, det sydlige Skotland, Danmark og Norge. Men allerede tidligere synes han at have ført Titel som Konge af Norge, idetmindste at slutte fra det Brev, han paa sin Romerreise skrev til sine Undersaatter, i hvilket han ikke alene kalder sig Konge af Norge, men ogsaa af en Deel af Sverige[1]. Dette Sidste er saameget mere mærkeligt, som der gives Mynter af Knud den Store, hvorpaa han kalder sig rex Svevorum, prægede i Sigtuna af den samme Myntmester Thormod, som ligeledes i Sigtuna har præget den samtidige svenske Konge Anund Jacobs Mynter[2]. Dette tyder unægtelig hen paa, at Knud den Store maa have staaet i et mere overordnet Forhold til Sverige, end Historien veed at oplyse. Til Statholder i Norge indsatte Knud for sin Afreise Jarlen Hakon, som dog ikke længe nød godt af sin Ophøielse. Thi da han i Aaret 1029—30 begav sig til England, for at ægte Knuds

1) »Canutus rex totius Angliæ et Denemarciæ et Norreganorum, et partis Svavorum« er nemlig Indledningen til Brevet i Florentii Wigorniensis Chronicon ad an. MDXXXI. At Brevet dog her er henført til et urigtigt Aar, er tidligere antydet See ovenfor S. 000.

2) Paa Adversen sees nemlig Knuds Brystbillede med Omskrift: CNVT. REX. SV. og paa Reversen DORMOD. ON. SIHT eller SIH. Jfr. Hildebrand Anglosachsiska Mynt p. 148—49: »Historien lemnar dock ingen förklaring, huru Cnut skulle kunnat kalla sig Rex Swevorum på mynt, präglade af Anund Jakobs myntmästare och i dess myntverkstad«.

Søsterdatter Gunhilde, forgik han paa Hjemveien i Pentlandfjorden; idetmindste hørtes der aldrig siden Noget til ham eller hans Mænd. Kong Olaf troede nu Tiden beleilig til atter at vende tilbage til Norge. Han samlede heller ikke saa faa Folk omkring sit Banner. Men i det store Slag paa Stiklastad (1030) faldt han med en Mængde af sin Hær, og Knuds Herredømme over Norge blev end yderligere befæstet. Knud sendte derefter sin Søn Svend Alfifasøn som Konge til Norge og lod ham hylde i Throndhjem.

Kong Knud havde forhen kun havt Herredømmet over det sydlige Skotland. Men nu maatte ogsaa Kong Malcolm den Anden af Skotland og Kong Duncan af Cumberland, hvem Knud i Forening med de Danske eller Nordmændene i Dublin havde bekriget, anerkjende hans Overherredømme. Det er i det Hele meget sandsynligt, at Knud som Herre over Norge har tiltaget sig Overherredømmet over de norske Nybygder paa Shetland, Orkn- og Syderøerne, ja maaskee endogsaa over de ellers uafhængige norske Riger i Irland, hvoraf det da yderligere vilde kunne forklares, at der er fundet Mynter af Kong Knud, prægede i Irlands Hovedstad Dublin [1]).

Kong Knud var nu paa sin Lykkes høieste Tinde. Hans Herredømme eller i al Fald hans Overherredømme udstrakte sig over største Delen baade af

[1]) Ruding: Appendix Pl. 28. Da der imidlertid ogsaa haves Mynter af Kong Ethelred, prægede i Dublin (Lindsay: The Coinage of Ireland Table 7 og Pl. 3 Nr. 70—72), og da baade Ethelred og Knud paa disse Mynter kun føre Titlen rex Anglorum (ikke rex Dyflin), kunde det dog igjen tænkes, at vedkommende Myntmestre i Dublin ligefrem ikkun have copieret Mynter af de nævnte Konger.

det skandinaviske Norden og af de brittiske Øer. Men denne Glands blev ikke langvarig. Allerede i Knuds sidste Leveaar begyndte der at vise sig Spor til, at den Storhed, som Knud havde skabt, ikke vilde kunne bevares af hans Sønner. Svend Alfifasons strenge og uretfærdige Regjering i Norge vakte nemlig megen Misfornøielse der, saa man kunde forudsee, at Nordmændene ved første Leilighed vilde løsrive sig. Selv det England, paa hvis Styrelse Knud havde anvendt sin største og bedste Kraft, truedes med en Sønderlemmelse, hvorunder det allerede tidligere saa ofte havde lidt.

Knuds gamle Modstander, Kong Ethelred den Andens Sønner vare nemlig nu voxede til i Normandiet og begyndte at ville gjøre deres Arvefordringer paa England gjeldende. Hertug Richard, Dronning Emmas Broder og Knuds Svoger, havde vel ydet dem et sikkert Tilflugtsted ved sit Hof, men for Emmas og Knuds Skyld vilde han dog ikke tillade dem, saalænge han levede, at vække Uroligheder om Arvefølgen i England. Men Richard var død (1026) og hans ældste Søn og Efterfølger Richard den Tredie var ligeledes død (1028) to Aar efter, hvorpaa Regjeringen tilfaldt hans yngre Broder Robert den Anden med Tilnavnet Djævelen (»le diable«). Formodentlig har Knud vidst, at Robert ikke var ham saa gunstig, som hans Forgængere, af hvilken Aarsag han sikkert har villet søge at knytte ham nærmere til sig. Han skal derfor ogsaa have givet Robert sin Søster Estrid, Ulf Jarls Enke, til Ægte. Men kort Tid efter Ægteskabet blev Robert kjed af Estrid og skilte sig fra hende, hvorved allerede et fjendtligt Forhold til Knud maatte udvikle

sig[1]. Robert sendte endog et Gesandtskab til Knud, for paa Ethelreds to Sønners Vegne at forlange Andeel i Regjeringen over England, og da dette ikke frugtede noget, udrustede han en stærk Flaade. Den blev vel for største Delen ødelagt af en heftig Storm. Imidlertid skal Knud have indladt sig paa Underhandlinger, og den Tro var almindelig i Normandiet, at Knud havde lovet, at Ethelreds Sønner ved hans Død skulde faae Halvdelen af England, nemlig den sydlige, saxiske Deel, som Edmund Jernside i sin Tid havde havt[2].

Ikke længe efter disse Begivenheder døde Knud den Store i Shaftesbury den 11te November 1035, efterat han i nogen Tid havde lidt af en uhelbredelig Sygdom. Han opnaaede saaledes kun en Alder af omtrent fyrgetyve Aar, og dog havde han, som Erobrer, i henved tyve Aar med Ære beklædt Englands Kongestol. Skjøndt han var dansk af Fødsel og Opdragelse, og skjøndt han var en Søn af den frygtede Erobrer Svend, hvem endog Englands Skytshelgen selv troedes at have dræbt, kunde der ikke være Tale om, at han, som Kong Svend, skulde begraves hos sine Fædre i Danmark. Hans Liig fandt ikke alene Hvile i England, men det blev under Folkets og Geistlighedens Klage med stor Høitidelighed begravet i Hjertet af det forhen saa danefjendske Wessex, i Winchester, i det derværende Sanct Peders Kloster. Herfra førtes det senere til Domkirken, hvor de gamle saxiske Konger havde havt deres egentlige Gravsted[3]. En Billedstøtte

[1] Radulph. Glaber. (hos Bouquet Recueil X. 52).
[2] Willelm. Gemmetic. Hist. lib. VI. cap. X—XIII.
[3] I Cromwells Tid bleve Kongernes Grave i Winchester opbrudte og Benene adsplittede. Senere bleve disse igjen, saavidt muligt, samlede

til Knuds Amindelse og Hæder var ogsaa længe efter at see i Domkirken. Med Taknemlighed erindrede Geistligheden de mange og rige Gaver, Knud havde skjænket Kirker og Klostre saavel i England som i mange andre Lande, og med Ærefrygt bevarede Lærde og Læge Mindet om den store Konge, der i sin Hoiheds Glands ydmyg viste sine smigrende Hofmænd, at han med al sin Vælde ikke kunde hindre det stigende Hav fra at trænge frem og overskylle hans Fødder, og at han saaledes var et Intet ligeoverfor Himlens og Jordens Herre, ja som end ikke undsaa sig for, naar han havde overtraadt sine egne, verdslige Love, villig at bekjende og afsone sin Brode [1].

Kong Knuds Eftermæle i det Hele forherligedes sikkert nok ved hans Rundhaandethed, der ikke indskrænkede sig til Kirker og Klostre. »Kong Knud, hedder det i en Saga [2], har været den gavmildeste Konge i de nordiske Lande; thi det er med Sandhed sagt, at han ikke mindre overgik andre Konger i det, at han hvert Aar uddelte store Gaver til sine Venner, end i det, at han tog langt storre Skatter og Skyld hvert Aar af tre Hovedlande, end enhver Anden, som kun havde eet Kongerige under sit Herredomme, hvor-

og nedlagte i Trækister, som hensattes ovenpaa den Muur, der adskiller Hoichoret fra Omgangen. Paa Kisten, der nu gjemmer Knuds Been, læses: »En hac et altera e regione cista reliqva sunt Canute et Rufe regum, Emmæ reginæ, Winde et Alwine Episcoporum«. Ovenpaa Kisten, som saaledes indeslutter Levningerne af flere Liig, sees en halvaffalden, forgyldt Krone. Afbildning i Minder om de Danske og Nordmændene i Engl., Skotl. og Irl. S. 53.

[1] Det er saaledes bekjendt, at Knud efter engang at have forbrudt sig mod Vitherlagsretten, idomte sig selv haarde Boder.

[2] Knytlinga Saga cap 19.

hos dog ogsaa er at mærke, at England af alle nordiske Lande er rigest paa myntede Penge«. Kong Knud, der, i Lighed med sin Fader Kong Svend, stundom selv øvede Skjaldekunsten[1]), havde desuden som ægte Nordbo en særegen Forkjærlighed for Skjalde, til hvem han i rigeligt Maal uddelte Penge, kostelige Ringe og guldprydede Vaaben. De nordiske og især islandske Skjalde, som deels havde ledsaget ham paa hans første Erobringstog, og deels senere dvælede ved hans Hof i England, vare derfor heller ikke i deres Qvad sparsomme med at forkynde hans Roes[2]).

At Knud imidlertid ikke alene kunde erhverve, men i Tidernes Løb bevare en saa smuk og hæderfuld Plads, som faa andre Konger, baade i Historien og i det engelske Folks Erindring, var dog endnu mere eller idetmindste ligesaa meget en Følge af hans Krigerdygtighed,

---

[1]) Et mærkeligt Qvad af Kong Svend Tveskjæg »i selve Oldsproget, iagttagende efter de gamle nordiske Skjaldes Vis de strænge poetiske Regler og med Nordens gamle Guder i Baggrunden« er opbevaret i Flatø Haandskriftet (paa det Store Kgl. Bibliothek) og i den Arnamagnæanske Samling 4to, 552 (paa Universitetsbibliotheket). See P. G. Thorsen om Danevirke-Runestenen S. 11. Ogsaa af Kong Knuds Skjaldeqvad haves et Vers, men affattet paa Oldengelsk og mere i Kæmpeviseform. Det er en Levning af et større Qvad, som Knud digtede, da han engang med sin Dronning Emma og sine ypperste Mænd kom seilende til Klostret Ely. Han sang selv for, medens hans Mænd istemmede Omqvædet. Endnu, da det nævnte Vers blev nedskrevet (ved Aar 1100), var Qvadet almindelig i Folkemunde i England og blev sunget offentlig i Kor. Historia Eliensis lib. I cap XXVII (hos Gale Hist Britt. Script. I. 505). Jfr. S Grundtvig Danmarks gamle Folkeviser III. IX—XI.

[2]) Om Knuds Gaver til Skjalde og navnlig til Thoraren Lovtunge, som blev truet af Knud, fordi han havde vovet at foredrage et altfor kort Qvad om ham, men som derefter vandt Knuds særdeles Yndest ved i een Nat at digte det vidtløftige Qvad »höfuðlausn« eller Hovedløsning, see Knytlinga Saga, cap. 19.

Herskerkraft, Statsklogt og Retfærdighedsfølelse. Ingen engelsk Konge før ham havde endnu baaret saa mange og saa herlige Kroner. Hans Magt og Anseelse var saa stor, at den tydske Keiser betragtede det som en Ære, at hans Søn, den senere Keiser, Henrik (III) fik Knuds Datter Gunhilde tilægte. Over Englands indre Lykke og ydre Storhed glemte Englænderne og selv de egentlige Angelsaxer saa temmelig de blodige Voldsgjerninger, som fra først af vare begaaede af Knud, og som desuden i hiin raa og blodige Tid heller ikke havde været synderlig paafaldende eller usædvanlige; i al Fald vare de ikke at sammenligne med Ethelreds forudgaaede hemmelige Blodbad. Ogsaa de Danske i Knuds oprindelige Hjemstavn Danmark maatte, med al Uvillie over hans stadige Fraværelse og Forkjærlighed for England, ligefuldt erkjende, at ikke nogen Dansk hidtil havde ladet saamegen Hæder straale tilbage paa sit Fædreland eller ladet dets Navn gaae saa vidt omkring udenfor det skandinaviske Nordens Grændser; thi »Knud var af alle Konger, som have talt den danske Tunge, den mægtigste og den som herskede over det største Rige« [1]). Baade Knud og hans Fader Svend vare ligesom et Billede af deres Tid, i hvilken den gammelnordiske, fra Hedenskabet nedarvede Kæmpeaand endnu ikke havde ladet sig kue af den nye Christendom. Men med dem var det ogsaa for det Første ude med Stordaaden i Danmark. Hedenskabets Magt der var brudt og en ny Aand skulde herske. Med Rette siger Sagaen: »Da Kong Knud døde i

---

[1]) Knytlinga Saga cap. 17. Knud kaldes bl. A. her »Gamle-Knud« i Forhold til de senere Konger i Danmark af Navnet Knud.

England, endtes de danske Kongers store Vælde, som Slægten i lang Tid havde besiddet, idet enhver Efterfølgende stedse havde været mægtigere, end hans Fader« [1]).

Allerede inden Kong Knud var død, begyndte nemlig hans store, vidtadspredte Rige at falde fra hinanden. Nordmændenes Had mod Knuds Statholder i Norge, Kong Svend Alfifasøn, havde omsider naaet en saadan Høide, at de indkaldte Kong Olaf Haraldsøns eller den Helliges fordrevne Søn Magnus og kaarede ham (1035) til Konge i Norge. Svend fandt det raadeligst, med sine danske Høvdinger at drage til Danmark, for at søge Hjelp hos sin Broder Hardeknud. Farligt nok kunde det alligevel være blevet for Norges Selvstændighed og Frihed, naar ikke Knuds Død var indtruffen umiddelbart efter. Thi Knuds Sønner fik nu Saameget at gjøre med deres egne Anliggender, at de ikke med tilstrækkelig Alvor og Kraft kunde henvende deres Opmærksomhed paa det frafaldne Norge. Ogsaa i England viste der sig nemlig Tegn til Adsplittelse eller dog til farlige indre Stridigheder, da det Baand, hvormed Knud havde vidst at sammenknytte Angelsaxer og Danske, stod i Begreb med at briste. Ved Knuds kloge Politik vare vel »de angelsaxiske Slægter mere og mere opløste og tilintetgjorte« [2]). Men de vare dog endnu stærke nok til at gjøre gjentagne

---

1) Knytlinga Saga cap. 19.

2) Lappenberg I. 482: »Doch war Cnuts Regierung für Englands fernere Schicksale dadurch entscheidend, dass sie die angelsächsischen Geschlechter immer mehr auflöste und vernichtete, und dadurch der bevorstehenden normannischen Eroberung und deren bedeutenden Folgen den Weg ebnete«.

Forsøg paa at erhverve og hævde deres forrige Overherredømme i England.

Knud efterlod sig tre Sønner, Hardeknud, en Søn af Emma, og Harald samt den fra Norge fordrevne Svend, Sønner af Alfifa (eller Elgiva, en Datter af Jarlen i Northampton, Elfhelm)[1]. Ifølge de tidligere Bestemmelser ved Knuds og Emmas Bryllup, skulde Hardeknud, som for Tiden var Konge i Danmark, tillige være Konge i England. Men Hardeknud var ikke yndet af de Danske i England, maaskee tildeels paa Grund af hans nære Forhold til den angelsaxiske Kongeslægt gjennem hans Moder, Ethelreds forrige Dronning. De Danske i England vilde derfor ikke anerkjende Hardeknud som deres Konge, hvorimod alle Høvdingerne nordenfor Watlingastræt, altsaa i Danelagen, og blandt dem især Knud den Stores Ven, den merciske Jarl Leofric, tilligemed Tingmændene og Borgerne i London, der »ved det lange Samqvem med de Danske næsten havde antaget deres Sæder og Skikke«[2], udraabte Harald med Tilnavnet Harefod (eller den Letfødede) til deres Konge. De angelsaxiske Stormænd vilde ikke slutte sig til Harald, men vare i Begyndelsen noget usikkre om, hvorvidt de skulde hylde Ethelreds Sønner i Normandiet, eller, i Overeensstemmelse med Vedtægten ved Knuds og Emmas Bryllup, tage Hardeknud til Konge over den tilbagestaaende, sydlige, angelsaxiske Deel af Landet. Ikke længe efter afholdtes et Witenagemot i

---

[1]) I England heed det dengang almindelig, at Harald og Svend slet ikke vare Knuds og Alfifas Børn, men at de, efter Overeenskomst mellem Knud og Alfifa, vare hemmelig understukne. The Saxon Chronicle, Florentii Wigorn. Chron. ad an. 1035.

[2]) Willelm. Malmesbur. lib. II. cap. XII

Oxford, og det blev da bestemt, at Riget skulde, som saa ofte forhen, tvedeles og paa den Maade, at Harald beholdt det Nordlige eller Danelagen, medens Hardeknud skulde have det mere angelsaxiske Sydengland, over hvilket hans Moder Emma og Godwin Jarl midlertidig under Hardeknuds Fraværelse i Danmark skulde føre Styrelsen. Mellem Harald og Dronning Emma kunde der under slige Omstændigheder saameget mindre være noget godt Forhold, som Harald kort iforveien havde sendt Folk til Winchester, for at fratage Emma Kong Knuds betydelige Skatte.

I det Hele truede det for en Tid med, at der i England skulde udbryde en Borgerkrig mellem de forskjellige Dele, hvori Riget nu var adsplittet. Erkebispen af Canterbury vægrede sig ved at krone Harald som Konge i England, saalænge Ethelreds Sønner vare til, og det uagtet Witenagemotet i Oxford havde erkjendt Harald for Konge over Danelagen. Den indbyrdes Forbittrelse og Heftighed var saa stor, at Mange, i sikker Forventning om en blodig Kamp, flygtede med deres største Kostbarheder til de sumpige og ikke let tilgængelige Egne omkring Klostret Croyland, for at være i Sikkerhed der. Var Hardeknud kommen over til England, hvortil han uafbrudt modtog Opfordringer, vilde Krigen sandsynligviis være udbrudt. Men Hardeknud havde for det Første nok at gjøre med at ruste sig til Tog mod Norge, og med senere at møde den norske Konge Magnus, som selv gjorde Tog mod Danmark. Svend Alfifason var imidlertid død i Danmark (1036), og Hardeknud ansaa det ikke længe efter for rettest, at indgaae et Forlig med Magnus paa Brennøerne (1038), ifølge hvilket begge Konger skulde

anerkjende hinanden saaledes dog, at den Længstlevende skulde være Konge baade over Danmark og Norge [1]).

Muligen har Hardeknud skyndt sig med at afslutte dette Forlig, for mere udeelt at kunne vende sin Opmærksomhed mod England, hvor imidlertid Begivenheder vare indtraadte, som paa det Noieste berørte hans og hans Slægts Interesser, og som ikke længere tillode ham at sidde rolig i Danmark. Da Emma og Godwin saa ofte forgjæves havde opfordret Hardeknud til at overtage sit Rige i England, voxede Haabet hos Ethelreds Sønner i Normandiet om at gjenvinde deres Faders Throne. Om Moderen Emma hemmelig skulde have opmuntret dem til at komme over til England, er usikkert. Den Ældste af dem, Edvard, gik til England, understøttet af en normannisk Flaade paa 40 Skibe, hvormed han ankrede ved Southampton. Han drog selv derfra til sin Moder Emma i Winchester, men fik kun en daarlig Modtagelse hos Folket, især da Normannerne rovede og plyndrede som i et reent fjendtligt Land. Angelsaxerne begyndte derfor ogsaa at sætte sig saa kraftigt til Modværge imod Normannerne, at Edvard fandt det nødvendigt at seile tilbage til Normandiet og for det Første opgive alt Haab om, paa den Maade at vinde Englands Krone. Endnu ulykkeligere gik det hans Broder Alfred, som over Flandern var draget til England, hvor han landede ved Sandwich. Kentboerne modtoge ham med megen Glæde, og Alfred lod sig deraf forlede til at gaae længere ind

---

[1]) At Forliget paa Brennøerne maa være sluttet ved Aar 1038, er viist af Munch: Det norske Folks Hist. II. 839—842.

i Landet. Godwin Jarl, som havde sluttet sig til Harald og de Danske, lokkede ham til Guildford, hvor hans Mænd, omtrent 600 i Tallet, bleve saaledes fordelte omkring i Byen og overvældede med Mad og Drikke, at det blev let for Haralds Folk om Natten at overrumple dem og tage dem alle til Fange. Næste Morgen bleve de, paa hver tiende Mand nær, som udtoges ved Lodkastning, henrettede, og Alfred selv blev ført til Ely og efter en Slags Dom, der fældedes over ham, blindet, hvilket kort efter voldte hans Død. »En blodigere Daad« (udbryder et samtidigt Qvad i den gammelsaxiske Krønike) »er ikke begaaet siden de Danske kom til Landet og modtoges med Fred her«. Det danske Parti fik derved saa stor Overhaand i England, at ikke alene Emma blev forjaget fra England til Flandern, men at ogsaa Harald kort efter blev udraabt til Konge over hele England med Udelukkelse af Hardeknud, som ved sin Fraværelse havde forspildt sig selv sin Andeel i Herredommet.

Rygtet herom maatte bringe Hardeknud i stærk Bevægelse. Han rustede en Flaade paa ti Skibe og seilede til Flandern, hvor hans Moder opholdt sig i Forviisning. Men just som han kom her, modtog han Efterretning om, at Harald pludselig var død i Oxford den 17de Marts 1039, altsaa efter ikkun fire Aars, men for det danske Parti gunstige Regjering. En Yttring af Haralds Velvillie mod Geistligheden og paa samme Tid mod de Danske var det upaatvivlelig, at han havde skjænket sin Kroningskappe til det af de Danske saameget yndede Kloster Croyland. Knuds efterladte Skatte satte ham dog i Stand til behandle det engelske Folk taaleligt, uden at paalægge det altfor store Byrder.

Hans Eftermæle er derfor ogsaa bedre, end hans Broder Hardeknuds, som tidlig synes at have hengivet sig til et altfor overdaadigt Levnet. Haralds Liig blev begravet i Westminster ved London, vistnok nærmest med Hensyn til den Understøttelse og det gode Forhold, som gjensidig havde hersket mellem ham og Londons Borgere[1].

Af Knuds Sønner var der ingen Andre tilbage, end Hardeknud, og om Edvard i Normandiet kunde der, især efter hans uheldige Tog til Southampton, ikke være Tale, saalænge Hardeknud levede og beskyttedes af Emma og hendes mægtige Parti. Englands Stormænd sendte ogsaa strax efter Haralds Død Budskab over til Hardeknud, som i Flandern laa rede med en Flaade paa 60 Skibe, og anmodede ham om at komme til London og lade sig krone der. Hardeknud modtog villig Tilbudet og drog med sin Moder Emma til England. Hardeknud øvede strax Hævn mod sin afdøde Halvbroder Harald, som saa længe havde forholdt ham Riget. Ved nogle af sine fortroligste Mænd lod han Haralds Liig optage af Graven i Westminster Kirken og kaste i Themsfloden. Her blev det dog igjen fundet, gjenkjendt af nogle Fiskere og bragt til de Danskes Sct. Clemens Kirke ved London, hvor det atter jordfæstedes, først paa Kirkegaarden og senere i et ved Kirken tidligere værende rundt Taarn[2].

---

[1]) The Saxon Chronicle, Florent. Wigorn., Henric. Huntendun., Encomium Emmæ &c.

[2]) Kirken, som ombyggedes i det syttende Aarhundrede, staaer nu inde i London, men paa sit oprindelige Sted i »Westend«, tæt udenfor Cityens gamle Port Templebar, og kaldes den Dag i Dag med det tilliggende Sogn St. Clemens Danes (»Ecclesia Sancti Clementis Danorum«).

Godwin Jarl, som havde hjulpet Harald med at fange og dræbe Ethelingen Alfred og saa mange af hans Mænd, maatte kjøbe sig Fred af Kongen ved at skjænke ham et yderst pragtfuldt Skib med en udmærket Besætning, ligesom ogsaa Godwin maatte aflægge Ed paa, at han ved at blinde Alfred kun havde adlydt den bestemte Ordre, Harald havde givet ham. En anden af Haralds tro Tilhængere, Jarlen Edulf af Nordhumberland, blev derimod dræbt og hans Jarledømme overgivet til Sigurd eller Sivard Bjørnsøn med Tilnavnet »Digre«, en for sin Tapperhed berømt dansk Høvding.

I det Hele synes Hardeknuds Herredømme saa temmelig at være gaaet i dansk Retning, om han end ikke i den Grad fremhævede det danske Parti i England, som hans Halvbroder og Formand Harald havde gjort. Han hædrede sin Fader, Danekongen Knuds Minde ved at stifte Messer for hans Sjæl. Blandt hans nærmeste Omgivelser og Høvdinger forekomme flere nordiske Navne som Styr, Throud, Thor, Thurgils, Thurkyl, Grimketel, Thokig, Ulfkitil o. fl. De Danskes Overdaadighed, Pragtlyst og Overmod havde paa den Tid naaet sin største Høide. Mødte hundrede Angelsaxer een Dansk, maatte de staae stille og vente til han var kommet forbi. Gik Angelsaxer over en Bro, og en Dansk ogsaa skulde over, maatte de ligeledes vente indtil han var øvre, og vare de til Hest, maatte de stige af Hesten, hvis de ikke vilde udsætte sig for Slag og andre Ubehageligheder. De Danske kæmmede, som Skik var i deres Hjem, daglig deres Haar, toge Bad hver Uge, skiftede ofte Klæder, og pyntede sig paa en øinefaldende, deres

Legemsbygning fremhævende Maade, hvilket i Forbindelse med deres fine Væsen gjorde dem til farlige Forforere. Næsten i ethvert angelsaxisk Huus var der indqvarteret en Dansk, som gjorde sig til Herre i Huset og uden Omstændigheder fordrede, hvad der behagede ham [1]).

Til den Misfornøielse, som vaktes herover, kom endnu, at Hardeknud maatte udskrive en meget betydelig Danegeld af over 32,000 Pund, for dermed at lønne den Deel af den danske Flaade, som, efterat have hjulpet ham til Regjeringen i England, nu agtede at vende hjem til Danmark. Som i Knuds Tid, fik hver Roerkarl 8 Mark og hver Styremand 12 Mark. Enkelte Steder kom det endogsaa til Uroligheder ved Skattens Opkrævelse, navnlig i Worcester, hvor Borgerne ihjelsloge de i den Anledning udsendte Huskarle Feader og Thurstan. Dette var Aarsag til, at Hardeknud senere sendte en Hær mod Worcester og tog en blodig Hævn for den mod Huskarlene begaaede Voldsgjerning.

At Hardeknud alligevel ikke eensidig begunstigede det danske Parti i England, fremgik deraf, at han kaldte sin Halvbroder Edvard, Ethelreds Søn, fra Normandiet over til sig, og tilbød ham Ophold og en Stilling, som stemmede med hans høie Byrd og nære

[1]) Disse Efterretninger hidrøre dog fra sildigere Krøniker og indeholde upaatvivlelig endeel Overdrivelser. Jfr. t. E. den i Midten af det tolvte Aarhundrede affattede rimede »L'estorie des Engles« af Geffrei Gaimar v. 4764—4780 (i Mon. Hist. Britan. p. 822, hvor det udtrykkelig siges af Udgiveren i Note a: »These details of the insolence of the Danes are not discoverable in any earlier writer«). Af endnu yngre Oprindelse ere de mere udførte Skildringer hos Wallingford, Bromton og Knighton i deres Krøniker.

Slægtskab til Englands Konge. Edvard modtog ogsaa Indbydelsen og kom, ledsaget af adskillige Normanner, kort efter over til England. Hardeknud ahnede imidlertid neppe, at han havde hidkaldt sin Efterfølger, der snart skulde afløse ham paa Englands Throne.

Hardeknud havde allerede tidligere i Danmark været en stor Ynder af sandselige Nydelser, især af stærke Drikke — en Feil, som paa den Tid neppe uden Grund blev almindelig lagt de Danske til Last. I England forandrede Hardeknud heller neppe sit Levnet. Ved et Bryllup mellem Gyda, en Datter af den anseete danske Høvding Osgod Clapa, og en anden mægtig Dansk Toui Pruda (i Aaret 1042) havde Hardeknud just drukket en Skaal til Brudens Ære, da han pludselig styrtede til Jorden, truffen af et Slagflod. Han blev baaret maalløs hjem og døde efter en Dags Forløb. Bryllupet stod i Lambeth ved Themsen eller, maaskee snarere, paa en Landgaard, tilhørende Osgod Clapa i det efter ham, som det synes, opkaldte Clapham (Clapa-ham eller Clapas Hjem) i Surrey tæt sønden for Kennington, der nu, ligesom Lambeth, er en Deel af London.

Hardeknud blev begravet i Winchester hos sin Fader Knud. I den Muur, der adskiller Høichoret fra Omgangen, er ud imod Omgangen indsat en Steen, hvorpaa bl. A. er udhugget et Krigsskib som et Tegn paa Hardeknuds Slægtskab med de gammeldanske mægtige Søkonger[1].

[1]) Paa Stenen staaer: »Qvi iacet hic regni sceptrum tulit Hardicanutus, Emmæ Cnutonis gnatus & ipse fuit. In hac cista Ao. 1661. Obiit A. D. 1042«. Ogsaa det paa Stenen udhuggede Skibs Form viser hen til det syttende Aarhundrede. See Afbildn. i Minder om de Danske og Nordm. i Engl., Skotl. og Irl. S. 52.

Af de sidste tre danske Konger, der havde hersket over England, bleve saaledes de to, der havde været meest upartiske mod det saxiske Parti, netop begravede i Vestsaxernes gamle Land i Winchester hos de saxiske Konger; den tredie derimod, Harald, var som den meest danske endelig bleven begravet paa de Danskes egen Sct. Clemens Kirkegaard ved London.

Hardeknud efterlod sig intet Afkom. Han var den sidste af Knytlingerne og i det Hele den sidste danske Konge, der herskede over England.

V.

Edvard Confessor Konge i England. Norges Konge Magnus den Gode tillige Konge i Danmark. Fordringer paa England af Magnus og Svend Estridsøn. Magnus død (1047). Harald Haardraade Konge i Norge. Svend Estridsøn Konge i Danmark. Danske forjagede fra England. Strid med Normannerne. Normandiets Tilstand Erobringer i Italien og paa Sicilien. Hertug William. Normannernes Indflydelse paa Edvard. Godwin og hans Sønner forjagede. Deres Tilbagekomst Normannerne, især Geistlige, forjagede. Sigurd Jarl af Nordhumberland død. Toste Godwinsøn hans Efterfølger, men snart forjaget. William af Normandiets Planer om Arvefølgen i England. Kong Edvard døer (1066). Harald Godwinsøn Konge. Angreb af Toste Jarl og den norske Konge Harald Haardraade. Deres Nederlag og Fald ved Stanford-Bro. William af Normandiets Landgang i Sussex. Slag ved Hastings (1066). Harald Godwinsøns Fald. Angelsaxernes Herredømme i England fuldstændig sluttet.

Danevældet i England, som havde været forberedt ved to Aarhundreders Vikingetog og Bosættelser, og som under de kraftige Konger Svend Tveskjæg og

Knud den Store var blevet vundet og hævdet baade med Tapperhed og Snildhed, endte brat ved Hardeknuds lidet hæderfulde Død. Englands og Danmarks forenede Kroner, som, efterat have været baarne af fire danske Konger næsten lige efter hverandre, bleve igjen adskilte, idet hvert Land fik sin egen Hersker.

Da nemlig Osgod Clapa, i hvis Huus Hardeknud var bleven overrasket af Døden, ikke ved de øvrige Danske i England formaaede at gjennemføre noget dansk Kongevalg, satte de engelske Stormænd Ethelreds og Emmas Søn Edvard paa Englands Throne, medens den norske Konge Magnus den Gode, i Henhold til Forliget med Hardeknud paa Brennøerne, tiltraadte Kongedømmet i Danmark. Danmark havde saaledes ved Tabet af England ikke alene mistet en væsentlig Deel af Udbyttet af Aarhundreders Kampe og uhyre Anstrengelser, men det havde endog mistet saavel sin egentlige Selvstændighed som sin Overvægt i Norden. I den Grad havde Danmark udtømt sin Kraft paa Englands Erobring og i den Grad maatte det bøde for Christendommens endelige Seir, at det paa sin forrige Storheds Bekostning maatte, om end kun for en Tid, lyde under en rigtignok norsk, men dog altid fremmed Konge, ja, at det ikke engang paa egen Haand formaaede at tilbagedrive de hedenske Vender, som forhen stadig havde været kuede af de danske Konger, men som nu ved skrækkelige Hærgninger paa de christne danske Lande ligesom gjengjeldte den Ødelæggelse, de hedenske danske Vikinger tidligere havde øvet imod de vestlige christne Riger. Ogsaa i Norge og i nogle Egne af Sverige havde vel nok paa den Tid Christendommen gjort sig almindelig gjeldende til-

ligemed den deraf følgende Svækkelse af den gamle hedenske Kæmpeaand. Men hverken Norge eller Sverige, hvor det store hedenske Hovedoffersted i Upsala ovenikjøbet endnu ikke var omstyrtet, havde dengang gjort saadanne Erobringer eller i det Hele været udsat for saa store Kraftudtømmelser som Danmark. Danevældets Fald i England maatte derved blive samtidig med en kjendelig Tilbagegang for Danevældet, idetmindste for et længere Tidsrum, i det skandinaviske Norden.

Alligevel vilde Danmark ikke, ligesaalidt som det med Danmark nu nøie forbundne Norge, strax uden Videre opgive de formeentlig retmæssige Fordringer paa Kong Hardeknuds efterladte rige Arvelod England. Kort efter Hardeknuds Død meldte sig i denne Henseende Svend Estridsøn, en Søn af Ulf Jarl og Knud den Stores Søster Estrid. Efter først at have været Gidsel hos sin Morbroder Knud i England, havde han, efter sin Fader Ulf Jarls Drab, længe opholdt sig i Sverige, hvorfra han senere var gaaet tilbage til Danmark og derfra til England. Men istedetfor sin Frænde Hardeknud traf han Edvard som Konge der. I Egenskab af Søstersøn af Kong Knud gjorde han nu Fordring paa Riget, men, skjøndt hans Faster var gift med den mægtige Godwin Jarl, hos hvem endog hans Brødre Bjørn og Asbjørn opholdt sig i stor Anseelse, kunde han dog ikke skaffe sig noget Parti i Landet, men maatte tage tiltakke med det usikkre Løfte, som Edvard skal have givet ham, at han, selv om Edvard fik en Søn, dog efter Kong Edvards Død skulde arve Englands Throne.

Svend begav sig derpaa til Danmark, for at fremsætte lignende Arvefordringer imod den norsk-danske Konge Magnus, hvorved Svend ydede Kong Edvard en saare væsentlig Tjeneste. Omendskjøndt nemlig Forliget paa Brennøerne var afsluttet mellem Hardeknud og Magnus, før Hardeknud var anerkjendt Konge i al Fald over hele England, fortolkede Magnus dog Forliget saaledes, at han ifølge det var Arving ikke alene til Danmark, men ogsaa til England. Et Gesandtskab, han i denne Anledning afsendte til Edvard, fik vel ikke opnaaet Noget. Men i England nærede man ikke ringe Frygt for, at Kong Magnus med Magt vilde søge at gjøre sine Arvefordringer gjeldende, saa Edvard endog ved Sandwich udrustede en talrig Flaade, der skulde møde det forventede Angreb. Men Magnus havde imidlertid havt Nok at gjøre hjemme, især i Danmark, deels med at redde Landet og Christendommen mod de hedenske Vender, hvem han i Aaret 1043 tilføiede et frygteligt Nederlag paa Lyrskovshede ved Hedeby eller Slesvig, deels ogsaa med den stadige og blodige Kamp imod Kronprætendenten Svend og de oprørske Daner, der havde sluttet sig til ham. Svend, som imidlertid frygtede for Udfaldet af den ulige Kamp, henvendte sig til Edvard med Bøn om Hjelp mod Magnus, men forgjæves, og Magnus vandt derefter en saadan Seir, at Svend maatte flygte fra Danmark uden at kunne forhindre, at Magnus vedblev at være Enekonge i Norge og Danmark.

Med disse Rigers forenede Magt kunde Magnus være blevet meget farlig for Edvard, naar ikke Magnus igjen fremdeles havde havt at kæmpe baade imod Svend og imod sin Slægtning, den fra Constantinopel hjem-

komne navnkundige Væringehøvding, den norske Kongeson Harald Sigurdson (eller Haardraade), som for sig krævede Halvdelen af Norges Rige. Da Svend og Harald i Forening hærgede paa Danmark, og da Harald tillige havde ikke ringe Tilhæng i Norge, besluttede Magnus at dele Kongedommet i Norge med Harald, for derefter saa meget desto kraftigere at kunne i Danmark bekæmpe Svend, der endog havde nærmet sig til de hedenske Vender i den Hensigt at erholde Understøttelse imod Norge.

Et yderligere Held for Edvard og England var det, at Forbindelsen mellem Danmark og Norge, som, hvis den var vedblevet at bestaae i længere Tid, kunde have bevirket et farligt Angreb paa England, kort efter ophørte ved Magnus' pludselige Død (1047). Ifølge Magnus' egen Bestemmelse paa hans Dødsleie, blev Harald Sigurdson Haardraade Konge i Norge og Svend Estridson Konge i Danmark. Men disse to Konger kæmpede alligevel længe saa heftigt med hinanden, at Edvard, skjøndt han jævnlig rustede Flaader til Kystforsvar, ikke behøvede fra Norden af at frygte for nogen stor Fare. Rigtignok viste der sig strax Aaret efter Magnus' Død paa Englands sydøstlige Kyst en Flaade paa fem og tyve Skibe under de »danske« eller snarere norske Høvdinger Erling og Lodin, som hærgede frygteligt ved Sandwich, paa Øen Thanet og i Essex. Men den forlod dog snart igjen England, for i Flandern at afhænde det gjorte rige Bytte, og for derefter at seile hjem[1]). Baade Kong Harald i Norge og Kong

[1]) The Saxon Chronicle ad an. 1048 (og 1046), Henric. Huntendun. Hist. ad an. MXLVIII.

Svend i Danmark skulle under deres Kamp om Danmarks Krone, som Harald nødig vilde slippe, endog hver for sig have sendt Gesandter til Edvard og anmodet ham om Venskab og Forbund. Edvard turde ikke indlade sig herpaa. Men da han aabenbart meest frygtede Danekongen Svend, hvis Sødskendebarn Edgydha, Godwin Jarls Datter, han havde ægtet, er det ikke utroligt, hvad der berettes, at han kan have beqvemmet sig til at udbetale Kong Svend en aarlig Skat eller Pengesum som en Slags Erstatning før hans Arvefordringer paa England [1].

Det var iøvrigt at vente, at det danske Parti i England vilde komme til at tabe betydeligt under Edvards Herredømme, i Særdeleshed naar Faren for et Angreb fra Danmark mere og mere svandt bort. Strax efter sin Regjeringstiltrædelse havde ogsaa Edvard, foruden at holde sin før Dansksindethed mistænkte Moder Emma under streng Opsigt som i en Slags Forviisning, tillige udjaget flere formaaende Danske af England, navnlig Osgod Clapa og Knuds Søsterdatter Gunhilde tilligemed hendes Sønner Heming og Thorkil. Gunhilde havde været gift først med Nordmanden Hakon Jarl, der var omkommet ved Skibbrud, og senere med Thorkil den Høies Søn Harald, der, paa sin Hjemreise fra Rom, var bleven dræbt i Tydskland. De landsforviste Danske begave sig for det meste til Flandern, hvor overhovedet alle de Misfornøiede havde et Tilflugtsted hos den mod Edvard fjendtligsindede flanderske Greve. Osgod Clapa rustede endog i Flandern en

---

[1] Adam. Bremens. Hist. lib. III. cap. 12.

Flaade paa 39 Skibe, for at kunne benytte en gunstig Leilighed til at hærge paa England.

Men noget senere, efterat Edvard følte sig sikkrere for Kong Harald i Norge og Kong Svend i Danmark, gik det endnu mere ud over de i England bosatte Danske. En Svoger til Kong Edvard, Jarlen Svend Godwinsøn var, paa Grund af en Forbrydelse mod et Nonnekloster, erklæret fredløs, og Styrelsen af hans Jarledømme overdraget deels til hans Broder Harald, deels til een af Tingmændenes Anførere Bjørn, Danekongen Svends Broder. Svend Godwinsøn, som i sin Landflygtighed forgjæves havde anmodet Danekongen om Understøttelse, dræbte derefter ved et lumsk Overfald Kong Svends Broder Bjørn i England. Svend Godwinsøn blev vel atter erklæret fredløs. Hans Fader Godwin Jarl, som hidtil væsentlig havde holdt til med de Danske i England, men som nu begyndte at slaae sig fra dem, forskaffede ham dog, ved Hjelp af sine Venner, ikke alene Tilgivelse, men udvirkede endogsaa, at Bjørns Broder Asbjørn Jarl blev tilligemed en stor Mængde af de andre, meest indflydelsesrige Danske forviist fra England. Asbjørn begav sig derefter til sin Broder Kong Svend i Danmark.

I Aaret 1049 afskedigede Edvard endvidere ni danske Skibe med deres Besætning af Krigere, der sandsynligviis som Tingmænd havde staaet i hans Tjeneste. Det hedder, at han beholdt fem Skibes Besætning tilbage, men kun for det næste Aar, efter hvilken Tids Forløb ogsaa disse Tingmænd skulde afskediges [1]).

---

[1]) The Saxon Chronicle ad an. 1049.

Den reent danske Indflydelse paa Styrelsen af de offentlige Anliggender i England maatte aabenbart ved disse Begivenheder faae et stærkt Knæk. Alligevel var det ingenlunde de egentlige Angelsaxer selv, som efter den Tid under Edvards Regjering kom til at føre Herredømmet. Thi Virkningerne af de Danskes tohundredaarige Toge til og Bosættelser i England lode sig ikke mere fortrænge. Efter de angelsaxiske Kongers tidligere mislykkede Forsøg paa at danne en virkelig angelsaxisk Heelstat af Wessex og Danelagen, havde den angelsaxiske Nationalitet været i en stadig Tilbagegang forsaavidt som en hidtil ukjendt stærk Blanding af angelsaxiske og danske Slægter, især under de danske Kongers Herredømme, var foregaaet ikke alene i Danelagen, men efterhaanden i hele England. Om derfor endogsaa enkelte, Danekongen og Danmark særligt hengivne mægtige Høvdinger vare tilligemed endeel danske Tingmænd forjagede fra England, kunde dog Kong Edvard eller de ledende Mænd ved den Tid ikke tænke paa at skaffe den angelsaxiske Nationalitet Herredømmet igjen i Danelagen, hvor den væsentligste Deel af Befolkningen allerede var idetmindste halvdansk med egne Love, Sæder, Skikke, ja tildeels med en egen Dragt, og hvor ogsaa fremdeles den anseete danske Høvding Sigurd Digre vedblev at styre Nordhumberland. Ligeledes udenfor Danelagen var der efter de Danskes Forjagelse fra England i Aaret 1049 endnu talrige danske eller halvdanske Slægter og navnlig mange Mænd, der som Myntmestre, »Huskarle« eller Tingmænd, ja selv som Høvdinger stode i Kong Edvards Tjeneste og hørte til hans nærmeste

Omgivelser[1]). Englands meest formaaende Mand paa den Tid, Godwin Jarl, havde to Gange været gift med danske Hustruer, gjennem hvem han var nær i Slægt med Danekongen Svend. Længe havde han kæmpet for de Danske i England, ligesom hans halvdanske Sønner (hvis Navne Toste, Svend, Harald og Skule bare Vidne om det nordiske Slægtskab) ogsaa senere hyppig sluttede sig til deres danske Frænder i England og Danmark og til Nordmændene baade i Irland og Norge. Hertil kom endnu, at Godwins Datter Edgydha, Edvards Dronning, var halvdansk, medens ikke engang Kongen selv, skjøndt en Søn af Kong Ethelred, var at betragte som oprunden af reen angelsaxisk Æt eller i al Fald som ivrig Forkæmper for den angelsaxiske Nationalitet. Tvertimod, som født af en normannisk Moder og som senere opdragen hos sine Frænder i Normandiet, der upaatvivlelig lode haant om Angelsaxernes ynkelige Svaghed ligeoverfor de Danske, var han bleven fremmed for, ja sikkert endog mindre velsindet imod de egentlige Angelsaxer og deres nationale, ovenikjøbet stærkt fordærvede Sæder og Skikke. Deres Geistlighed var nemlig uden Lærdom og altfor verdslig i Hu. Selv nærede de heller ikke den tilbørlige Ærefrygt for Religionen. Deres Levnet var lastefuldt. De Store undertrykte de Smaae, og solgte stadig Christne, ja endog frugtsommelige Qvinder til Trældom. De havde prægtige Klæder, men ikkun lave og elendige Huse, i hvilke de fortærede alle deres Indtægter i Fraadseri og Drukkenskab, »i stærk Mod-

[1]) Herom see Minder om de Danske og Nordm. i Engl., Skotl. og Irl. S. 158—159 og 189—192.

sætning til Normannerne og de Franske, der levede maadeholdent, men i stolte og prægtige Boliger« [1].

Edvards Regjering i England gjengiver i det Hele heller ikke Billedet af et hidtil undertrykt Folks sidste kraftige Forsøg paa at hævde et virkeligt og varigt angelsaxisk Overherredømme i England. Den viser ikkun Billedet af en aldeles blandet dansk-angelsaxisk Befolkning, som sønderrevet i sit Inderste af idelige National- og Partikampe mellem Høie og Lave manglede Eenhed og Kraft til at styre sig selv, og som derfor snart igjen maatte kunne blive et Bytte for en Erobrer. Forskjellige Omstændigheder begyndte ogsaa, især i Edvards sidste Levetid, at tyde hen paa, at en saadan Erobrer neppe længe vilde lade vente paa sig, naar først den svage Konge havde lukket sine Øine.

Englands indre Adsplittelse og krafteslose Tilstand havde imidlertid vakt Erobringsdrømme ikke alene i Danmark og Norge, hvilket i og for sig kunde have Rimelighed, men ogsaa i det af Danske oprindelig grundlagte Jarledømme i Normandiet. Forlængst havde Hertugerne her havt deres Opmærksomhed henvendt paa Englands Anliggender. Navnlig havde de ydet de Danske Understøttelse mod Angelsaxerne, indtil de med en vis Misundelse og Frygt havde seet Danevældet hæve sig til dets store Høide under Knuds Herredømme. Danevældets Fald skaffede dem ved deres Slægtskab gjennem Emma baade med det angelsaxiske og det danske Kongehuus en kjærkommen Anledning til, med større Fynd, end forhen, og med stigende Haab for Fremtiden, at blande sig i Englands Forhold,

[1]) Willelm. Malmesbur. Hist. lib. III. ad an. 1066.

saameget mere som een af Englands indflydelsesrige Nabofyrster, Greven af Flandern, tillige ved Ægteskab med en normannisk Prindsesse, Hertug Richard den Tredies Søster, var bleven knyttet til Normandiets Interesser.

Medens Kong Edvard af England endnu som Landflygtig havde opholdt sig hos sine Frænder i Normandiet, havde han havt den bedste Leilighed til at see og beundre det normanniske Folks stadig fremadskridende Magt og Indflydelse, ogsaa udover Normandiets og Frankriges egne Grændser. Netop Edvards religiøse Sind maatte det tiltale, at Normannerne vare grebne af et stærkt religiøst Sværmeri, som drev store Skarer og blandt dem Hertug Robert med Tilnavn Djævelen paa Pillegrimsreiser til det hellige Land, og som dengang (i det ellevte Aarhundrede) fremkaldte Opførelsen af et forholdsviis næsten større Antal prægtige Kirkebygninger i Normandiet, end i nogen anden Deel af Frankrige [1]. Disse Kirker bleve vel væsentlig opbyggede i den samme romanske Rundbuestiil, som før Spidsbuestilen eller Gothiken herskede i Frankrige og de øvrige christne Lande. Men de udmærkede sig dog ved en dristigere Udvikling af de givne Forbilleder og ved flere Enkeltheder, der som Yttringer af den eien-

[1]) »In diebus illis maxima pacis tranquillitas fovebat habitantes in Normanniâ, et servi Dei à cunctis habebantur in summa reverentia; unusquisqve optimatum certabat in prædio suo ecclesias ædificare et monachos qui pro se Deum rogarent rebus suis locupletare«. Willelm. Gemmetic. lib. VII. cap. XXII. Jfr. Mr. de Caumont: Cours d'Antiquités Monument. IV. (Paris 1831. 8vo.) p. 111 sq.: »Aucune partie de la France ne présente peut-être autant de fondations d'églises et d'abbayes dans un intervalle aussi court qve l'ancienne province de Normandie«.

dommelige, normanniske Folkeaand, gave Normandiets nye Kirkebygninger et noget særeget Præg[1]. Thi mellem Normannerne og de øvrige Indbyggere i Frankrige, var der som Følge af forskjellig Herkomst, dengang en stærkt fremtrædende Forskjel[2]. Normannerne havde rigtignok, i al Fald med enkelte Undtagelser i Egnen af Bessin og Cotentin, antaget det franske Sprog[3]. Men hverken i det Indre eller Ydre fornægtede de iøvrigt deres danske Oprindelse. Tilligemed deres anseelige eller dog kraftige Væxt, deres blonde Haar og deres tildeels danske Navne havde de bevaret Snildhed og stolt Frihedsfølelse, som ikke sjelden udartede til Trættekjærhed, Processyge og

---

[1]) Les Normands ont toujours été plutôt des praticiens hardis qve des inventeurs; ils ont su, de tout temps, s'approprier les découvertes de leurs voisins et en tirer partie chez eux. Il ne faudrait pas leur demander ces efforts de l'imagination, ces conceptions qvi appartiennent aux génies plus méridionaux, mais bien des applications ingénieuses, réfléchies, une exécution suivie et savante, la persistance et le soin dans l'exécution des détails. Ces qualités se retrouvent dans les édifices anglo-normands bâtis pendant les XIIe et XIIIe siecles. Viollet-le-duc: Dictionnaire raisonné de L'Architecture Française IV. (Paris 1859) p. 124.

[2]) Wace i sin rimede, i det tolvte Aarhundrede nedskrevne »Le Roman de Rou et des ducs de Normandie« skildrer levende den uafbrudt herskende Animositet mellem Normanner og Franskmænd.

[3]) En italiensk Historieskriver beretter, at en normannisk, fra disse Egne stammende Greve, som endnu i det ellevte Aarhundrede var ved det sicilianske Hof, erklærede, at han ikke kunde tale Fransk. Hugonis Falcandi Hist. Sicula (Muratori Script. rer. Ital. VII. p. 322). Omtrent indtil denne Tid udtaltes þ i Normandiet endnu paa gammelnordisk Viis som en halv S'Lyd. Af den Grund skrev man »tethaurus« istedetfor thesaurus, »Othmund« istedetfor Osmund o. s. v. Paa nordisk Viis udtalte Normannerne heller ikke to N'er i Enden af Navne alene med N'Lyd, men Warenne blev til »Warethne«, Brionne til »Briothne« og »Briosne«. Meddeelt af Leopold Delisle og Auguste le Prevost.

Uregjerlighed, endvidere Tørst efter Blodhævn, Lyst til ridderlig Vaabendaad, for derved at vinde Hæder og Bytte, Gjæstfrihed, Forkjærlighed for Veltalenhed og Skjaldekunst, og endelig levende Iver for Søfart og Skibsbygning, hvori de stadig efterlignede de gammelnordiske Former, især af Drageskibene[1]. »Høvdingerne, som higede efter at blive navnkundige, formaaede ofte Ungdommen, der ligesom hele Folket var begjærligt efter Vinding, til at forlade Hjemmet og drage til fremmede Egne, hvor der var Udsigt til at erhverve større Rigdomme. At ride gode Heste, at jage med Falke og at besidde skjønne Vaaben og Klædninger, var Alles største Glæde, men naar Nøden bød det, kunde de ogsaa udholde Hunger og Kulde, og med Taalmodighed bære alle Krigens Besværligheder«[2].

Den fremmede Christendom og den fremmede Kultur i det Hele havde saaledes endnu ikke formaaet at kue eller tilintetgjøre den eventyrlige, gammelnordiske Vikingeaand hos det normanniske Folk. Normandiet var med al sin Skjønhed og Frugtbarhed ikke istand til længere at fængsle Normannerne til deres Hjem eller til at afholde dem fra at udvandre[3]. Fra

[1]) See Forestillingerne af Skibe paa det berømte Bayeux-Tapet.

[2]) L'Ystoire de li Normant, et la Chroniqve de Robert Viscard, par Aimé, Moine du Mont Cassin. Publiées par Champollion Figeac. Paris 1835. p. 9, hvor Normannernes Navn af den italienske Krønikeskriver hidledes fra deres formeentlig oprindelige Hjemstavn: Øen »Nora« (»Nor-mant«).

[3]) Det mærkelige Pergamentshaandskrift i Bibliotheket i Avranches »Cartulaire du Mont St. Michel«, som i det 12te Aarhundrede er copieret efter et ældre Værk af Munkene Gatho og Osmund, begynder med følgende begeistrede Beskrivelse af Normandiet: »Provincia Lugdunensis Secunda qve nunc dicitur Normannia non inmerito asseritur precipua

de tidligere Pillegrimsfærder til det hellige Land vare de i Reglen vendte tilbage til Normandiet. Men paa en saadan Hjemreise kom fyrgetyve høie og smukke normanniske Pillegrimme i Aaret 1016 tilsøes til Nedreitalien, hvor der paa den Tid herskede flere smaae græske og longobardiske Fyrster, som indbyrdes kæmpede med hverandre om den øverste Magt, og hvor tillige Araberne, som havde frataget de græske Keisere det nærliggende Sicilien, stadig hærgede. Normannerne hjalp Gaimar, Fyrsten af Salerno, med at forjage Araberne fra hans Land, og da Gaimar hørte, at Normandiet var riigt paa ligesaa tappre ridderlige Mænd, »der ingensinde havde vendt nogen Fjende Ryggen«, søgte han ved Sendebud at formaae nogle af disse udmærkede Krigere til at drage til Italien. Dette gav Stødet til, at efterhaanden en Mængde baade efter Bytte og eventyrlig Hæder tørstende Normanner gik til Nedreitalien og Sicilien, hvor de kæmpede med saa stor Tapperhed, og hvor de tillige med saa megen

ceterarum quas infra se continet gallia, ut pote qve non solum est sufficiens sibi omnium affluentissima copia, verum etiam circumiectis provinciis non minima probatur conferre subsidia. Namqve aeris salubritate, opime telluris ubertate, vinearum fertilitate, silvarum delectabilitate, nemorum fruciferarumqve arborum apricitate, hortorum salubriumqve herbarum amoenitate, metallorum qvorumqve congerie, silvestrium domesticarumqve bestiarum multiplicitate, avium cuiusqve generis multitudine, piscium marinorum dulcinmqve aqvarum copiosa effusione, navium cunctarumqve mercium assiduitate, clarissimarum urbium dignitate, nobilium coenobiorum numerositate, illustrium virorum animosissimorumqve militum populositate, ut testimonio sunt cenomannicus pagus, anglica regna, campania, apulia, calabria, sicilia, aliaqve plura ab eis armis adquisita diverso tempore, cunctis ad postremum commodis humane vite, omne sue vicinitati noscitur longe prestare«. Haandskriftet meddeler tillige adskillige Efterretninger om Rolfs Ankomst »cum ingenti Dacorum juventute« og i det Hele om de første normanniske Jarler.

Snildhed forstode at benytte sig af de mellem Longobarder, Grækere og Arabere herskende Stridigheder, at de, efter først at have erhvervet sig en fast Borg i Campaniens Sumpe og tillige Borgen Aversa la Normanna, senere kunde erobre hele Apulien, som de deelte i tolv Dele med tolv Borge og ligesaamange Høvdinger, fremdeles Calabrien, ja tilsidst selv Øen Sicilien, der i længere Tid forblev et normannisk Kongedømme i Robert Viskards Æt. Flere af de meest fremragende normanniske Høvdinger i Italien bare nordiske Navne, t. E. Asmund Drengot, Anqvetil, Rolf, Thorstein og Stig, og skildres paa en saadan Maade, at deres oprindelige nordiske Herkomst endnu kjendelig aabenbarer sig gjennem deres nyere halvfranske Dannelse. Normannerne havde saaledes vel en Tidlang kæmpet for de græske Keisere, i Forening med disses nordiske Livvagt Væringerne, imod Araberne paa Sicilien. Men skjøndt de endnu hyppigere optraadte fjendtlig imod Grækerne, omtales de dog af den græske Keiserinde Anna Comnena med stor Begeistring. Hun nævner Robert Viskard som udmærket ved Legemsbygning og Evne til at herske, ja som en Achilles i Strid, som en Odysseus i Snildhed, men tillige som grusom, vindesyg og higende efter Uafhængighed og Frihed. For Grækerinden maatte de høie, blonde og kraftige Normanner endog staae som Mønstre paa mandig Skjønhed, naar hun om en Mands Ydre ikke vidste at sige nogen større Roes, end at han var »deilig som en Ridder fra Normandiet«. Til Italien medbragte Normannerne deres levende Iver for Opførelsen af Kirker og Borge paa normannisk Viis, ligesom de ogsaa der for en Deel indpodede normanniske

23*

Institutioner og normannisk Skjaldekunst, hvis Virkninger vedbleve at være kjendelige, selv efter de af dem stiftede Rigers Undergang[1]).

At den engelske Konge Edvard kunde være stolt af at nedstamme fra et saadant Folk, som Normannerne, og at han kunde foretrække disse sine Slægtninge, til hvem hans bedste Ungdomserindringer vare knyttede, baade for de kraftløse Angelsaxer og for hans Faders Arvefjender de Danske, var meget naturligt. Allerede ved hans første Tilbagekomst til England havde der i hans Følge været endeel normanniske Høvdinger og Geistlige, som siden stadig vare tiltagne i Antal, og som lidt efter lidt havde faaet Besiddelsen baade af vigtige faste Borge med dertil hørende indbringende Len og af flere af de høieste geistlige Embeder i England[2]). Over Kongens altfor stærkt foretrukne normanniske Omgivelser reiste der sig en saameget heftigere national Forbittrelse, som den normanniske, af Kongen aabenbart begunstigede og til Paven nøie knyttede Geist-

---

[1]) F. Schiern: Udsigt over Udvandringerne fra Normandiet til Italien og Normannernes første Erobringer i Neapel og Sicilien, i Annaler for Nordisk Oldkyndighed 1844—1845 S. 218—259.

[2]) Normanniske Folkenavne begynde ved denne Tid at træde hyppig frem i England. »From the time when the invasions of Ingwar and Guthorm, and the victories of Cnut prepared the way for the eventual triumph of the Normans, and during which that denationalizing process was going on which the false halo of Æðelstâns and Eádgâr's reigns concealed, we find numerous instances of foreign names, uncouth to our English ears, but still naturalized among us (Durcytel, Oscytel, Tofig, Iric, Haldan, Harald, Scurfa etc) till in the closing twilight of our history, the Norman Tancreds, Rodberts, Wilhelms, Hugos and Gisos teach us, how rapidly we were preparing for the great catastrophe which was to extinguish the Anglosaxon name for ever«. Kemble: »The Names, Surnames and Nicnames of the Anglosaxons«, i Proceedings of the Archæolog. Instit. at Winchester. 1845.

lighed let kunde afstedkomme stor Fare for den hidtil af Paven temmelig uafhængige engelske Kirkes fremtidige Selvstændighed. Det national-engelske Parti, som havde jublet ved Danernes Forjagelse, opdagede snart, at det kun havde skiftet Herrer, og at indfødte Englændere nu mere og mere bleve tilsidesatte for de fremmede Normanner, af hvis Stolthed og overmodige Herskesyge de maatte døie fuldt saa megen Haan og Mishandling, som forhen af Danerne i deres Magts meest glimrende Tid. Da derfor en Afdeling Normanner under Anførsel af Kong Edvards Svoger, Grev Eustath af Boulogne, med Vold havde villet indqvartere sig i Dover, saa Borgerne havde maattet værge sig med Vaabenmagt, hvorved ikke faa Folk paa begge Sider vare faldne, brød Englændernes længe dulgte Harme ud i aabenbar Kamp mod de forhadte Normanner. I Spidsen for Englænderne stillede sig Godwin Jarl (til hvis Len Dover ovenikjøbet hørte) og hans Sønner. Men de vare endnu ikke stærke nok til at holde sig imod Normannerne, som fandt Støtte i Kong Edvard og hans troeste Mænd, og maatte derfor flygte fra England (1051). Godwin Jarl begav sig med sin Hustru og tre af sine Sønner til Flandern, medens hans næstældste Søn Harald gik til Irland, for at søge Hjelp hos de der bosatte irske Nordmænd, som ofte tidligere havde blandet sig i Englands og fornemmelig i Danelagens Anliggender, og som vistnok tilmed ikke længe i Forveien havde anerkjendt Danekongen Knuds Overherredømme.

Normannernes Seir over det national-engelske Parti maatte selvfølgelig vække stor Glæde i Normannernes Hjem saavel hos Folket, der fik forøget Udsigt til at vinde indbringende Stillinger i England, som

ogsaa hos Hertug William, i hvis Hoved sikkert allerede dengang Planer gjærede, som nærmest kun en Efterkommer af de eventyrlig dristige Vikinger var istand til at udklække og bringe til en lykkelig Ende.

Hertug William var en ægte Typus for det ellevte Aarhundredes Normanner. Over hans Fødsel og Barndom hvilede allerede et eventyrligt Skjær, idet hans Fader Robert med Tilnavn Djævelen paa en Udflugt til Falaise havde fattet Kjærlighed til en Datter af en Garver, og derefter ægtet hende »paa dansk Viis«. Frugten af dette Ægteskab var Sønnen William, som neppe var otte Aar gammel, da Budskabet kom til Normandiet, at hans Fader Hertug Robert paa en Pillegrimsreise til det hellige Land var død i Nicæa i Bithynien (Aar 1035). Hans Ungdom henrandt under blodige Krige deels med normanniske Vasaller og deels med Nabofyrsterne, der vilde benytte sig af Omstændighederne til at bekrige og mulig erobre idetmindste Dele af Normandiet, hvis Anseelse og Magt havde vakt deres Bekymring og Misundelse. Men til Lykke for William bevaredes hans Fædrenerige for ham indtil han selv kunde optræde som dets Forsvarer. Med ubetvingelig Kraft qvalte han Opstandsforsøg i det Indre og holdt sine ydre Fjender borte. Han viste ikke alene Grumhed, naar han ansaa det for nødvendigt, men han besad ogsaa en sjelden Forstillelsesevne og Snildhed. Med urokkelig Standhaftighed forfulgte han det Maal, han engang havde sat sig, og skyede Intet, for at gjennemføre sine Planer, saa høitflyvende disse end maatte synes. Sin Magt havde han betydelig styrket ved at ægte Mathilde, en Datter af den mægtige Greve af Flandern, som iforveien var beslægtet med

ham. Hans Sødskendebarn Kong Edvard havde i sit Egteskab ingen Børn, hvorfor Haabet om at blive Edvards Efterfølger nok kunde opstaae hos en Mand med hans Ærgjerrighed. Strax efter Godwins og hans Sønners Forjagelse havde ogsaa William aflagt sin Frænde et Besøg i England og sandsynligviis derved yderligere besluttet sig til at vove Alt, for at vinde Arven efter Kong Edvard.

Godwin Jarls og det national-engelske Parties Indflydelse i England var imidlertid endnu ikke aldeles tilintetgjort af de fremmede Normanner. Harald Godwinson havde faaet Hjelp hos Nordmændene i Irland, og medens nogle norske Høvdinger, som vare i Følge med ham, hærgede paa Vestkysten af England og Wales[1], gik han selv med sine Skibe ind i Bristolbugten til den sydvestligste Deel af England, hvor flere Shirer bleve grumt hærgede. Paa samme Tid var Godwin Jarl, som i Flandern havde faaet en lignende Hjelp, med sin Flaade kommen til Sydengland, hvor han stødte sammen med Sønnen Harald. I Forening seilede de derefter opad Themsen og tiltvang sig af Kong Edvard Gjenindsættelse i deres Værdigheder og Rettigheder. Godwin og hans Sønner bleve derved saa mægtige, at det egentlig var dem, som styrede England[2], hvorfor ogsaa Touren nu kom til de indvandrede Normanner, især de forhadte Geistlige, at forlade Landet. Flere af dem maatte ved en hurtig Flugt redde sig for Udbruddet af det engelske Folks

[1] Især Høvdingen Guthorm paa Ringenes. Harald Haardraades Saga cap. 46. Hos Snorre cap. 46. Munch: Det norske Folks Hist. III. 171—172.

[2] Adam. Bremens. Hist. lib. II. cap. 13.

længe gjemte Harme. Ikke desto mindre bleve de Gidsler, som Godwin og hans Sønner maatte stille Kong Edvard, af denne oversendte til Hertug William i Normandiet [1].

Af Godwins hele Slægt blev Harald snart den mægtigste. Godwin selv døde nemlig kort efter sin Tilbagekomst til England (1054), og Harald fik hans Jarledømme. Edvard havde Kongenavnet, men Harald blev nu den virkelige Hersker i England. Han udfoldede megen Virksomhed og Tapperhed, som ogsaa gjordes nødig ved de aldrig ret standsede Stridigheder mellem Englands Store og de dem underlagte Folk af forskjellig Herkomst. Harald maatte saaledes kæmpe mod den anseete angelsaxiske Jarl af Mercien, Leofrics Søn Elfgar, som var bleven forjaget fra Mercien, men som havde faaet Hjelp deels af Indbyggerne i Wales og deels af norske Flaader, baade fra Irland og fra Syderøerne og Norge. Kong Harald Haardraade i Norge havde nemlig fundet det nødvendigt at udruste en Flaade (paa hvilken hans unge Søn Magnus var ombord), for at hævde Norges Overherredømme over Øerne ved Skotland, og for tillige at sikkre Norges Indflydelse paa Skotlands Fastland, hvor de orknøiske Jarler havde havt større Riger, men hvor den skotske Kongemagt, understøttet af Kong Edvards tro Tilhænger, Sigurd Jarl i Nordhumberland, nu var i betænkelig Tiltagende [2].

For dog denne for England ødelæggende Kamp mod Elfgar og hans Søn Edwin var endt, beredtes

[1] See især Willelm. Malmesbur. Hist. Lib. II. cap. 13.

[2] The Saxon Chronicle og Annals of Tigernach ad an. 1058, jfr. Munch III. S. 267—268.

Harald Godwinson nye Vanskeligheder fra det danske Parti i Nordhumberland ved dets krigerske Hovding Sigurd Jarls Dod. I Kampen i Skotland havde Sigurd mistet sin Son, men trostede sig ved det Budskab, at Sonnen var skudt i Brystet og ikke paa Ryggen; thi, yttrede han, »ingen anden Dod vilde somme sig for min Son eller mig«. Da han selv mærkede, at Doden nærmede sig, og at det ikke skulde blive ham forundt, mærket med Spydsod at falde paa Valen, lod han sig ifore sin Rustning, tog Hjelmen paa Hovedet, den forgyldte Stridsoxe i sin hoire Haand og Skjoldet paa den venstre Arm, for at han idetmindste kunde doe rustet som en Kriger[1]). I ham og sikkert i mange af hans halvdanske Nordhumbrere gjærede saaledes endnu den hedenske Vikingeaand, som, tiltrods for Christendommen, foragtede Straadoden og sikkert nok hemmelig glædede sig ved Tanken om det herlige Kampliv i Valhalla. Da Sigurds Son Valthjof endnu var for ung til at styre de urolige Nordhumbrere, blev Sigurds Jarledomme overdraget til Haralds Broder Toste. Men, skjondt halvdansk selv, overholdt Toste ikke Knuds Love, paa hvilke Nordhumbrerne satte stor Priis. Han var desuden grusom og lod myrde flere anseete danske Hovdinger, som Gamel Ormson, Ulf, en Son af Dolfin m. fl. Derover gjorde Nordhumbrerne Opror, forjoge Toste, efterat have dræbt en stor Deel af hans Huskarle og Tilhængere, og toge Morkar, en Broder til Edwin, Elfgars Son, til deres Jarl. Med en stor Hær baade fra Nordhumberland og fra Lincoln, Nottingham og Derbyshire, altsaa fra Hjertet af Danelagen, rykkede Morkar

[1]) Henric. Huntendun. Hist. ad an. 1052 og 1055.

mod Oxford. En saa kraftig Bevægelse af Danelagens Befolkning, som var bestemt paa, ikke længere at ville taale de tiltagende Indskrænkninger og Forurettelser, og som sikkert i det Hele nærede Mistillid til Godwinsonnerne, der allerede tidligere havde svigtet den danske Sag, forfeilede heller ikke sin Virkning. Morkar fik Stadfæstelse paa sit Jarledømme, og Kong Knuds Love bleve gjenindførte hos Nordhumbrerne. Toste Jarl maatte endog forlade England og søge Ophold hos sin Svigerfader Grev Balduin af Flandern, hvis Datter Judithe, en Søster til den normanniske Hertug Williams Hustru Mathilde, han havde ægtet. Ikke ganske uden Grund synes Toste at have næret Skinsyge eller endog aabenbar Fjendskab mod sin ældre Broder Harald, som mulig hemmelig havde spillet under Dække med de Danske, for at erhverve sig selv deres Understøttelse til at sikkre sig Thronfølgen i England efter Edvards Død.

Edvard kunde ikke strax overtale sig til at efterlade Kongedømmet som Arv til Harald. Han lod først fra Ungarn hente Edmund Jernsides Søn Edvard, for at kunne i ham faae en Efterfølger. Men Edvard døde pludselig kort efter sin Ankomst til London, og hans efterlevende Søn Edgar var kun et Barn, til hvem den vanskelige Styrelse af England ikke kunde overgives. Kong Edvard skal da have valgt Hertug William til sin Efterfølger, ja endog sendt Harald Godwinson over til Normandiet, for at meddele William de nye, glimrende Udsigter, der aabnede sig for ham. Men William, som altid frygtede for Harald, benyttede denne Leilighed til at tage den Eed af ham, at han ikke vilde tragte efter den engelske Krone eller lægge William Hindringer i

Veien, men at han vilde lade sig nøie med en Deel af Landet som Jarledømme saaledes, at han tillige skulde ægte en Datter af William. En anden Beretning vil, at Harald Godwinson i en Baad var gaaet ud for at fiske under Englands Sydkyst, og at han tilfældig af Storm blev dreven til Frankriges Kyst; her tog Greven af Ponthieu ham tilfange og førte ham senere, efter Hertug Williams Opfordring, til Normandiet, hvor William aftvang ham Eeden om at afholde sig fra at efterstræbe Englands Throne. Ifølge endnu en anden, herfra forskjellig Forklaring, var det af egen Drift, Harald gik over til Normandiet, for at bevirke Frigivelsen af to Brødre, der vare stillede som Gidsler til Kong Edvard og af ham oversendte til Hertug William, hvilket han da ogsaa skulde have opnaaet imod at sværge William den forlangte Eed.

Hvorledes nu end dette i det Enkelte er tilgaaet, synes dog Harald Godwinson paa en eller anden Maade ved Eed at have forpligtet sig til ikke at modarbeide Williams Planer. Thi aldrig saasnart var Kong Edvard Confessor eller Bekjenderen efter en fireogtyveaarig Regjering død (1066) og Harald Godwinson, som det heed, ifølge Edvards sidste Bestemmelse, antaget og kronet til Konge i England, før William fra Normandiet sendte Gesandter til ham, for at erindre ham om, i Henhold til hans tidligere Eed, at afstaae Englands Krone. Hertug William havde saa meget større Grund til Misfornøielse, som Harald ligeledes, tvertimod det indgaaede Forlig, havde, med Tilsidesættelse af Williams Datter Elda, ægtet den engelske Jarledatter Elgitha. Men Harald svarede stolt, at et aftvunget Løfte ikke havde nogen Gyldighed, at han nu med de

engelske Stormænds Villie var retmæssig Konge i England, og at han vilde forsvare sit Land og sit Folk til det Yderste. For at give denne Erklæring endnu mere Vægt, lod han Englands Sydkyst sætte i Forsvarsstand, og samlede en stor Flaade, som laa rede til at afværge ethvert, fra den Kant kommende Angreb.

Hertug William sammenkaldte forbittret sine Baroner og meddelte dem de skete Forhandlinger tilligemed sin Plan at ville drage over med en Hær, for at erobre hele England. Betænkelighederne vare snart overvundne. Tilliden til Williams Hærførerdygtighed og Haabet om rigt Bytte i det herlige England virkede, i Forening med Lyst til ridderlig Vaabendaad og Eventyr, saa mægtigt paa Normannerne, at flere Baroner stillede dobbelt saa mange Skibe, som de ellers vare pligtige at udrede, og allevegne fra strømmede kamplystne, vindesyge Krigere til Williams gammeldanske Ravnefane [1]. For at give sine Fordringer paa England større Eftertryk, henvendte William sig til Paven med Bøn om hans Velsignelse. Paven, som med Glæde tænkte paa, at de ham saa hengivne Normanner kunde blive Herrer i England og derved bringe dette Land mere ind under hans Indflydelse, end det forhen havde været, tøvede heller ikke med at sætte Kong Harald i Ban for hans Meeneed og overdrage Udførelsen af

[1] Paa Tapetet i Bayeux føres foran Hertug William en Fane af en særegen Form, ligesom halvrund og prydet med Fryndser, i hvis Midte sees en Fugl, upaatvivlelig Odins Ravn. Jfr. »Minder om de Danske og Nordmændene i Engl., Skotl. og Irl.« S. 83—94. En lignende Ravnefane havde den kort i Forveien afdøde danske Jarl i Nordhumberland Sigurd Digre. Den kaldtes »Ravenlandeye« og opbevaredes længe efter Sigurds Død i Mariekirken i York.

Bansættelsen til Hertug William, hvem han sendte en indviet Korsfane til Toget imod Harald.

Men paa selvsamme Tid, hvor en saa stor Fare truede England fra Normannerne, blev Harald ængstet af en ikke mindre truende Fare fra Normannernes oprindelige Hjemstavn: det skandinaviske Norden. England havde under Edvards Regjering fortæret sin indre Kraft ved uafbrudte Kampe mellem Britter, Angelsaxer, Danske og Normanner. Det var fornemmelig de to sidstnævnte Folk Danske og Normanner, som hidtil havde havt den væsentligste Andeel i denne Strid ved fra hver sin Side at bekæmpe og tilbagetrænge Angelsaxerne. Efterat det neppe længere kunde være tvivlsomt, at de ødelagte Angelsaxer ikke mere vare istand til at hævde Herredømmet over England, var Spørgsmaalet nu kun om, hvorvidt det skandinaviske Norden selv eller dets eiendommelig udviklede Nybygd Normandiet skulde nyde den egentlige Frugt af de Danskes Seire og Bosættelser i England. Afgjørelsen heraf var nok en Kraftprøve værd.

Et mægtigt Drivhjul i den hele mod Kong Harald og England baade fra Normandiet og Norden rettede krigerske Bevægelse var Haralds Broder, den fra Nordhumberland til Flandern fordrevne Toste Jarl. Strax efter Haralds Thronbestigelse og omtrent samtidig med, at Befolkningen i Tostes forrige Jarledømme Nordhumberland og flere andre af Danelagens Indbyggere vare begyndte med at blive urolige og reise sig mod Harald, havde Toste, der meente egentlig at være ligesaa meget, ja, skjøndt yngre, endnu mere berettiget til Englands Throne, end Harald, nøie sluttet sig til sin Svoger Hertug William af Normandiet, hvem han stærkt op-

hidsede til at angribe England. Senere gik Toste, ikke usandsynlig som Williams Sendebud, til Danmark, for at søge Hjelp til et saadant Angreb. Men efterat være kommen til Norden og efterat have overbeviist sig om, at Nordboerne neppe vilde kæmpe som Hjelpetropper under Williams Fane, synes Toste, formodentlig ogsaa ledet af Frygt for Williams altfor store Herskesyge, meest at have handlet paa egen Haand, for som sin Part af Byttet at sikkre sig idetmindste Halvdelen af England.

Toste opnaaede imidlertid Intet hos sit Sødskendebarn Kong Svend Estridsøn i Danmark. Ikke at tale om Svends tidligere Overeenskomster med Kong Edvard Confessor, kunde han vel som Danekonge og ovenikjøbet som Knud den Stores Søstersøn optræde med gyldige Fordringer paa Englands Throne, og han kunde tilmed vente at finde ikke ringe Understøttelse hos mange danske og halvdanske Slægter i England, navnlig i Danelagen. Men den samme ulykkelige Kamp med Norge, som allerede oftere forhen havde virket lammende ind paa de Danskes Færd i England, og som havde hindret Svend i at forfølge sin Arvesag videre mod Kong Edvard, vedblev nu ogsaa, skjøndt bilagt kort iforveien (Aar 1064) ved en Fred med den norske Konge Harald Haardraade, at hindre Svend i at angribe Kong Harald Godwinsøn. Thi den næsten syttenaarige, blodige Krig, der lige siden Magnus den Godes Død var ført mellem Svend og Norges Konge, Harald Haardraade, havde, ved saagodtsom aarlige Hærgninger af Nordmændene paa Danmarks Kyster, efterladt Danmark i en saa afkræftet Tilstand, at Svend (som han selv udtrykte sig) ikke kunde tænke paa at udføre en

slig Stordaad, som hans Morbroder Kong Knud den Mægtige; det var allerede Meget, naar han vedblivende kunde værge sit nuværende Rige mod Nordmændene. For Svend, som endnu levende maatte bevare Erindringen om Danevældets Glands i England, kunde det overhovedet heller neppe være fristende at fornye sine Forfædres Erobringstog paa en saadan Maade, at han idetmindste skulde dele Fare, Hæder og Bytte med en saa tvetydig Mand som Toste Godwinson, ja mulig endog med dennes ærgjerrige og rænkefulde Svoger Hertug William af Normandiet.

Toste Jarl, som efter dette i sin »Frænde« Kong Svend snarere saa en »Fjende«, end en Ven, drog harmfuld over til Svends gamle Fjende Kong Harald Haardraade i Norge. Toste mindede ikke alene Harald om de (rigtignok høist tvivlsomme) fra Norges Forbindelse med Danmark stammende Arvefordringer paa England, som han strax efter Magnus den Godes Død havde villet gjøre gjeldende. Men Toste udmalede stærkt den herskende Misfornøielse i England og den store Hjelp, som ventede ham hos Landfolket i hans eget forrige Jarledømme Nordhumberland, naar han kun kom over med en anseelig Styrke. Han forstod tillige saa godt at ægge den krigerske, efter Vaabendaad og Berømmelse tørstende Harald, som, skjøndt Halvbroder til den hellige Kong Olaf, dog i sin hele Færd meest bar Præget af en djærv, hedensk Viking, at Harald ikke længere kunde modstaae det fristende Haab, ved det rige Englands Erobring at berede sig og Noregsvældet en lignende Glands, som den, der tidligere var bleven Knud og Danevældet tildeel. Toste tilbød nemlig at ville efter Erobringen lade sig nøie

med Halvdelen af England som et Jarledomme under Harald, hvem Englands Kongekrone skulde tilfalde. Da en saadan Overeenskomst endelig var afsluttet, ilede Toste tilbage til Flandern, for med en Flaade at angribe Sydengland og i hvert Tilfælde virke sammen med Haralds nordfra kommende Styrke.

Medens derfor Hertug William af al Magt i Normandiet rustede sig til sit Erobringstog mod England, arbeidedes der i Norge med ikke mindre Iver paa at gjøre en vældig Flaade seilklar i det selvsamme Øiemed. Midt under formeentlig uheldspaaende Varsler og Drømme, som forøgede Frygten hos de Mange, der ikke delte Kong Harald Haardraades stolte Forhaabninger, lykkedes det alligevel Kongen i faa Maaneder at tilveiebringe en større og prægtigere Flaade, end der nogensinde før var udgaaet fra Norge. Efterat han i Nidaros eller Throndhjem havde, for sidste Gang, aabnet Sanct Olafs Helgenskriin og klippet Ligets, som det sagdes, endnu voxende Haar og Negle, hvorpaa han selv havde kastet Nøglen til Helgenskrinet i Vandet, gik han, ved Begyndelsen af September 1066, med sin Dronning Ellisif, sine Døttre Ingegerd og Maria og sin Søn Olaf saavelsom ogsaa med sine store, i Constantinopel i sin Tid erhvervede Skatte af Guld og andre Kostbarheder, og sit berømte, seirsvante Krigsbanner Landøde, ombord paa den ved Solund-Øerne samlede Flaade, der tilsammen talte 240 egentlige Krigsskibe med en Besætning af paa det Nærmeste vistnok 20,000 Mand.

Endnu før Hertug William var rede til at begynde sit Tog fra Normandiet, bød Kong Harald strax i de første Dage af September, sin Flaade lette Anker og seile til

Hjaltland eller Shetland og derfra til Orknøerne, der ligesom Shetland og Syderøerne hørte til Norges Skatlande. Allerede tidligere havde Toste Jarl paa egen Haand aabnet Kampen mod England ved med sin i Flandern samlede Flaade at hærge deels paa Sydengland, paa Kysten mellem Øen Wight og Sandwich, deels nordpaa i Nordhumberland. Men tilbagedreven i Syden af Kong Harald Godwinsons store Hær og Flaade, og i Norden af Jarlerne i Nordhumberland, Morkar og Edwin, havde han med betydeligt Tab maattet begive sig til Kong Malcolm af Skotland, for hos ham at oppebie sin stærkere Bundsforvante Kong Harald.

Fra Orknøerne, hvor Kong Harald havde efterladt sin Dronning og sine Døttre, medtog han de orknøiske Jarler og deres Skibe tilligemed den Undsætning, der forresten var kommet til ham saavel fra Syderøerne som fra de i Irland bosatte Nordmænd. Da han med sin saaledes samlede Flaade, der nu bestod af henved 300 Krigsskibe med 20—30,000 Mands Besætning, var seilet ned forbi Skotlands Østkyst, begyndte han strax at hærge paa det nordøstligste England, hvor Toste Jarl, som hans tilkommende Vasal, med sine Folk sluttede sig til ham. Intetsteds paa Kysten, hvor de hærgede og gjorde Landgang, mødte de nogen synderlig Modstand. Thi den store Flaade, Kong Harald Godwinson havde rustet til Forsvar for Englands Kyster, var netop i de samme Dage fra Sydengland, hvor den længe havde ligget paa Udkig efter William af Normandiets Landgangsflaade, opløst og hjemsendt, da den, af Mangel paa Levnetsmidler, ikke mere kunde holdes i Søen. Med Undtagelse af ubetydelige Kampe ved Scarborough og Holderness, hvor Landfolket søgte

at værge sig, kunde derfor Kong Harald og Toste saagodtsom uhindrede seile opad Humberen og Ouse-Floden, og ganske rolig ankre op ikkun to smaae danske Mile (8 engelske) søndenfor York.

I Førstningen gik Alt godt og det tegnede til en let Seir for Nordmændene og Toste. De engelske Jarler Morkar og Edwin gjorde vel et Forsøg paa at standse Harald og Toste, da disse fra deres Skibe tillands vilde rykke frem til York. Men ved Fulford, ikke langt fra Staden, tilføiede Harald Jarlerne et afgjørende Nederlag og forfulgte Jarlehæren lige ind under Yorks Mure, hvor der endnu skete stort Mandefald. Den vigtige Stad York og det omliggende Landskab faldt derved i Haralds Hænder, og alle Tostes baade virkelige og tilsyneladende Tilhængere skyndte sig med at anerkjende ham og tilsige ham den Hjelp, han attraaede til at fortsætte sin Erobring videre mod Syd. Paa et den 24de September i York afholdt Thing blev det bestemt, at Nordhumbrerne og Nordmændene gjensidig skulde stille hverandre Gidsler som Sikkerhed for de imellem dem trufne Overeenskomster, og at Gidslerne fra Yorks Omegn skulde møde Dagen efter, omtrent halvanden danske (syv engelske) Mile østfor York ved Derwentfloden og Stanford-Bro, hvor Harald og Nordmændene allerede eengang tidligere, før Yorks Overgivelse, havde været leirede. Harald og Toste begave sig derefter, glade i Hu over deres stigende Held, tilbage til deres Skibe, for at overnatte.

Næste Morgen (den 25de September) efterlod Harald den ene Trediedeel af sit Mandskab under sin Søn Olaf, de orknøiske Jarler og Høvdingen Eystein Orre som Dækning for Skibene, medens han selv med de

to Trediedele af Hæren brød op ad Stanford-Bro og York til. Det var en herlig, varm Efteraarsdag, og Nordmændene, som overmodige heller ikke tænkte paa nogen Fare, havde ikke medtaget deres tunge Brynjer. Uden at møde nogensomhelst Hindring havde de allerede naaet Stanford-Bro, da de, til deres Overraskelse, i det Fjerne opdagede svære Støvskyer og blinkende Vaaben. Deres første Formodning, at det mulig kunde være Venner, maatte snart vige for den lidet glædelige Vished, at det var den engelske Konge Harald Godwinson selv, som med en stor og velrustet Hær kom dem imøde.

Neppe havde nemlig Kong Harald Godwinson erfaret sin Broder Tostes og Nordmændenes Landgang ved Humberen, før han med den ham egne Raskhed rustede en dobbelt saa stærk Hær, som den norske, og i største Skynding rykkede op imod York. Hvor uforsigtig den norske Konge Harald Haardraade havde handlet i at indlade sig med den af Nordhumbrerne forhadte og tidligere forjagede Toste Jarl, og hvor lidet Harald som danefjendsk Nordmand i det Hele kunde regne paa nationale Sympathier hos Nordenglands danske eller halvdanske Befolkning, viste sig strax deraf, at den engelske Konge Harald Godwinson med saa stor en Hær havde kunnet ikke alene naae op til og vise sig for York, men endog, tiltrods for Stadens nylige Hylding af Nordmændene, blive indladt og modtaget med aabne Arme umiddelbart efter at Nordmændene havde forladt Byen, uden at Harald Haardraade eller Toste havde faaet mindste Nys derom. Den Fare for Nordmændene, som den engelske Konges Hær allerede ved sin dobbelte Styrke frembød, forøgedes endnu

mere derved, at Hæren indeholdt saavel Fodfolk, som især et fortrinligt Rytteri, medens Nordmændene, paa Hovdingerne nær, maatte kæmpe tilfods. Rytteriet i den engelske Hær bestod af danske Tingmænd[1]), der fornemmelig synes at have været oversendte fra Danekongen Svend Estridsøn til hans Frænde Kong Harald Godwinson som Hjelpetropper imod Svends og Danmarks farlige Fjende Kong Harald Haardraade, der jo ved en Erobring af England vilde skaffe Norge en aabenbar, Danmarks Selvstændighed tilintetgjorende Overvægt i Norden[2]). Disse danske Tingmænd vare saa berømte for deres Vaabendygtighed, Tapperhed og Mod, at mange Nordmænd, allerede før Harald Haardraade forlod Norge, havde fundet det betænkeligt nok, at de skulde kæmpe mod de samme Tingmænd, om hvem det heed, at »een af dem var bedre, end to af de bedste Mænd i Harald Haardraades Hær«[3]).

Den første Anordning, Kong Harald Haardraade gjorde ved Stanford-Bro, idet han opstillede sin Fyl-

———

[1]) Dette fremgaaer allerede af Snorre Sturleson: Harald Haardraades Saga cap. 94. Jfr. Munch III. 333 Anm. 3: »det er tydeligt nok, at Rytteriet netop udgjordes af de saakaldte, fornemmelig danske Thingmænd eller Leietropper.»

[2]) Den samtidige Willelmus Pictavensis, William Erobrerens Capellan, siger udtrykkelig i »Gesta Guillelmi Ducis Norman. et regis Angl.« (Duchesnius: p. 201): »Copiosa quoqve auxilia miserat eis cognata terra Danorum.« Allerede Lappenberg I. s. 549 har, vistnok med fuld Føie, heraf sluttet, at Hjelpen var sendt af Kong Svend Estridsøn, hvilket, som ovenfor viist, var høist naturligt. Under Edvard Confessors Regjering vare desuden de fleste af de danske Tingmænd hjemsendte, og Harald Godwinson kunde paa egen Haand neppe endnu have havt Tid til at skaffe sig en ny, større Styrke af Tingmænd i sin Hoftjeneste. Munchs Indvendinger (III. 341. Anm. 1) mod Lappenbergs Opfattelse ere derfor ikke fyldestgjørende.

[3]) Snorre Sturleson: Harald Haardraades Saga. cap. 82.

king imod den fremrykkende engelske Hær, havde ogsaa Hensyn til Tingmændenes frygtede Rytteri. Kong Harald Haardraade, som forfængelig stolede paa sin vante Krigslykke, havde nemlig ikke villet høre Tostes fornuftige Raad, at vende tilbage til Skibene, hvor den hele Styrke kunde blive forenet, og hvor man i hvert Tilfælde foreløbig var i Sikkerhed for Rytteriet. Harald lod sine Nordmænd imod Rytteriet danne en Skjoldborg eller en stor, skjolddækket Kreds, indenfor hvilken Bueskytterne stode. Den yderste Række fik Ordre til at vende Spydene mod Brystet paa Rytterne, og den næste mod Hestenes Bringer. Samtidig afgik saa hurtig, som muligt, Ilbud tilhest til Skibene, for at kalde de der efterladte Folk til Undsætning.

Medens Kong Harald reed omkring, for at bringe Alt i Orden, hændte det sig, at hans Hest snublede, og at han selv faldt til Jorden. Harald, som med Rette frygtede, at hans Mænd skulde ansee dette for et nyt, uheldigt Varsel, havde Aandsnærværelse nok til at udbryde: »Fald betyder Lykke paa Farten». Men den engelske Konge var da allerede saa nær, at han tydelig kunde see Faldet. Han spurgte: »hvo den høie Mand i den blaa Vaabenkjortel med den smukke Hjelm var.» Og da man svarede ham, at det var den norske Konge selv, yttrede han: »Det er en stor og drabelig Mand, men med hans Lykke turde det nu være ude.»

Da Hærene mødtes til Kamp, sprængte først en i Rustning tæt indhyllet Kriger, ledsaget af en Snees Tingmænd, hen fra den engelske til den norske Hær. Han reed frem foran sine Ledsagere og bød Toste paa den engelske Konges Vegne Forlig og Andeel i Herredømmet over England, enten nemlig Nordhumberland

eller maaskee endog en Trediedeel af England. Men da Toste spurgte, om der ikke ogsaa var tænkt paa Vederlag til Norges Konge for den af ham stillede Hær og Flaade, svarede Ridderen, at »han skulde faae syv Fod Jord eller Saameget, som han var høiere, end andre Mænd». Toste afslog da ethvert Tilbud om fredelig Overeenskomst, eftersom »han og Harald Haardraade tilsammen vilde vinde England eller døe med Ære». Da Harald Haardraade senere ønskede at vide, hvo hiin Ridder havde været, og Toste havde fortalt ham, at det var hans Broder Kong Harald Godwinson selv, gjorde Kong Harald Haardraade Toste Bebreidelser, fordi han ikke i Tide havde underrettet ham derom, at han kunde have ladet Harald Godwinson dræbe. Men Toste forsikkrede, at han hellere selv vilde døe, end svige sin Broder, der kom for at gjøre ham store Tilbud om Magt og Herredømme og trygt stolede paa frit Leide. Kong Harald lod sig derved stille tilfreds og yttrede, at den engelske Konge »kun var en lille Mand, men at han sad fast i sine Stigbøiler».

Harald Haardraade og Toste toge derefter Plads indenfor Nordmændenes Skjoldborg, hver i sin Ende og Kongen under sit Banner »Landøde», hvorpaa Slaget begyndte. Saalænge Nordmændene forbleve rolig staaende i deres Fylking, kunde selv Tingmændenes Rytteri, trods nok saa heftige Angreb, ikke bryde de faste, sluttede, Rækker, som modtoge Tingmændene baade med løftede Spyd og med en tæt Pileregn. Men da Rytteriet efter sit mislykkede Angreb trak sig tilbage, ansaae Nordmændene dette for Flugt og i deres Iver for at forfølge den formeentlig slagne Fjende, brøde de selv deres gode Fylking. Tingmændene sam-

lede sig atter, og en skarp Strid begyndte, i hvilken den langt talrigere engelske Hær haardt trængte ind paa Nordmændenes adspredte Skarer. Forgjæves gjörde Kong Harald Haardraade Underværker af Tapperhed hvor Striden var hedest og Faren storst. Han faldt, dodelig saaret af en Piil i Halsen. Hans Dod ophidsede Nordmændene endnu mere. Under en Standsning i Kampen tilbod Kong Harald Godwinson Resten af den norske Hær Fred. Men Nordmænderne afsloge det, og paany rasede Kampen. Toste Jarl, som i Harald Haardraades Sted havde stillet sig under »Landode«, gik frem i Striden med Fortvivlelsens Mod og med en Tapperhed, som vandt almindelig Hæder. Men ogsaa han faldt snart. Det kunde nu hverken nytte, at en enkelt Nordmand forbausede den engelske Hær ved ene i flere Timer at forsvare Stanford-Broen og ved at nedlægge fyrgetyve Englændere, for han selv ved List blev dræbt, eller at omsider Eystein Orre ankom fra Skibene med den længe savnede Undsætning. Thi baade Eystein og hans Folk vare ved Ankomsten saa udmattede af den store Skynding, hvori de vare ilede til Valpladsen, at flere af dem i Slagets Tummel sank dode om af Anstrengelse. Orre Stormen, som Slutningskampen efter Hovdingen Eystein Orre blev kaldet, varede derfor ikke længe. Storste Delen af Eysteins Folk faldt, da heller ikke de vilde modtage Fred af Englænderne, men foretrak at folge deres hoihjertede, tappre Hovding Kong Harald Haardraade i Doden. Forholdsviis faa Nordmænd reddede sig ved Flugt, og af hele den stolte norske Flaade skal der kun være bleven nogle og tyve Skibe tilbage. Med dem seilede Kong Harald Haardraades Son Olaf igjen op

til Orknøerne, efterat have taget den faldne Toste Jarls to Sønner med sig. Men baade sin Faders Liig og hans umaadelige Skatte, som efter Sagnet neppe kunde bæres af tolv Mand, maatte Olaf lade blive tilbage i sine Fjenders Hænder i England. Paa Orknø ventede ham endnu den bedrøvelige Tidende, at hans Halvsøster Maria var død samme Dag, ja i samme Time, som Faderen Kong Harald var falden [1]).

Nordmændenes Nederlag ved Stanford-Bro var følgelig aldeles fuldstændigt. Dyb Sorg maatte det vække i Norge, at ikke alene dets berømte Konge Harald Haardraade var falden, men at den med saa stor Omhu og Opoffrelse udrustede Erobringshær var tilintetgjort, og at hermed alle stolte Drømme om Noregsvældets Udstrækning over England og derigjennem maaskee tillige over flere Lande, vare med eet Slag henveirede. Norge selv blev ovenikjøbet deelt mellem Haralds to Sønner Olaf og Magnus, og det var let at forudsee, at en saadan Svækkelse af Norges Magt maatte blive hilset med Jubel i Danmark, hvor Kong Svend og hans Folk nu for første Gang i mange Aar kunde føle sig trygge for Nordmændene, ja mulig endogsaa tænke paa at gjenvinde Danmarks tidligere Overherredømme over Norge eller i al Fald dog at øve Hævn for Nordmændenes ødelæggende Hærgninger i Danmark. For Datidens djærve, krigersksindede Nordmænd var det i Sammenligning hermed kun en daarlig Trøst, at det mislykkede Erobringstog til England forsaavidt ydede Norge Gavn, som det fortærede en stor

[1]) Jfr. især Snorre Sturleson: Harald Haardraades Saga cap. 81—94. Harald Haard. Saga (Fornmannasogur VI) cap. 112—120.

Deel af den endnu levende hedenske Vikingeaand og derved forberedte Gjennemførelsen af et fredeligere, christeligt Liv i Landet. Endnu mindre kunde Datiden forestille sig, at Nederlaget alligevel skulde blive af ikke ringe verdenshistorisk Betydning forsaavidt som det havde afledet og mægtig svækket den engelske Hær og derved bidraget til, at Hertug William af Normandiet saa hurtig og let kunde virkeliggjøre baade sin eventyrlige Landgang i Sydengland og sin Erobringsplan mod hele det engelske Rige.

Kong Harald Godwinson havde nemlig ikke forvundet sin Seirsruus i York, da Ilbud bragte Melding om, at Hertug William to Dage efter Slaget ved Stanford-Bro (eller den 27de September) havde landsat sin store Erobringshær i Sussex, hvor han stærkt forskandsede sig ved Hastings. Overmodig meente Harald, at han snart skulde blive færdig med den normanniske Hertug paa samme Maade, som nylig med Norges Konge. Ankommen til London afslog han derfor ogsaa alle Williams Tilbud om Forlig, hvorimod han ivrig paaskyndede saavel Forstærkningen af sin svækkede og udmattede Hær som ogsaa Udrustningen af en Flaade til dermed at forhindre William i at vende tilbage til Normandiet. Men Harald maatte erfare, at en Kamp mod William hverken blev anseet for saa let eller for saa retfærdig, som Kampen imod hans Broder Toste og den norske Konge, og at derfor Folket ikke var saa villigt, som ellers, til at følge hans Opraab om Hjelp. Hertil kom endnu, at Williams Hær, som udgjorde henimod 60,000 Mand med et fortrinlig beredet og øvet Rytteri, viste sig at være langt stærkere, end Harald havde tænkt sig, og at desuden

det for Harald saa vigtige Rytteri af danske Tingmænd, som i Slaget ved Stanford-Bro noget nær havde gjort Udslaget, nu i det sidste Øieblik erklærede, at de ikke vilde kæmpe mod William og hans Normanner. Aarsagen til denne Beslutning af Tingmændene kan hos saa berømte Krigere neppe, som det antydes, have været Frygt for Normannerne eller William. Men enten vare Tingmændene mulig kun oversendte af Danekongen Svend for at bekæmpe hans Fjende den norske Konge Harald Haardraade, og følgelig ikke for stadig at støtte den engelske Konge i Besiddelsen af en Throne, hvorpaa Svend selv havde Fordring, eller ogsaa kunde maaskee William, ved foreløbig tilsyneladende at støtte sig til det undertrykte og misfornøiede danske Parti i England, have vundet Tingmændene for sig. William søgte idetmindste strax at opflamme sin Hær baade ved at gjenkalde Mindet om Rolfs og Normannernes tidligere Stordaad og ved tillige at erindre dem om, at de i England havde at tage Hævn for det i sin Tid paa deres danske Frænder øvede skrækkelige Blodbad.

Saameget er i al Fald vist, at da Kong Harald Godwinson (i Midten af October Maaned 1066) fylkede sin Hær mod William ved Hastings, holdt de danske Tingmænd sig tilbage[1]), saa Harald i Hovedsagen alene havde Fodfolk at stille mod Normannernes baade af

---

[1]) Willelmus Pictavensis (Duchesnius p. 201) beretter nemlig endvidere (see ovenfor S. 372 Anm 2) om de danske Hjelpetropper: »Non tamen audentes cum Guillelmo ex æquo confligere, plus eum qvam Regem Noricorum extimentes, locum editiorem præoccupauere, montem siluæ per quam aduenere vicinum. Protinus equorum ope relicta, cuncti pedites constitere densius conglobati«.

det ovennævnte talrige og farlige Rytteri og af Fodfolk bestaaende Hær[1]). Ikke destomindre reiste Harald uforsagt sit Kongemærke, Dragebanneret[2]), og overtog selv Ledelsen af sin mod Rytteriet paa en Hoide tæt sluttede, kileformede og skjolddækkede Fylking. Efterat i den normanniske Leir Skjalden Taillefer (Oldnordisk Þoðleifr?) paa ægte gammelnordisk Viis, som tredive Aar tidligere Islænderen Thormod Kolbrunaskjald i Slaget ved Stiklastad i Norge, og som endnu næsten hundrede Aar senere Skjalden paa Grathehede i Danmark, havde sunget opmuntrende Krigssange for Hæren, idet han skjondt tilhest, ligeledes efter nordisk Skik, kunstig legede med flere Sværd og Spyd paa eengang, begyndte han Slaget ved at dræbe flere Englændere med sine velrettede Spydkast og ved derefter freidig at styrte sig ind i Fjendens tætteste Skare, hvor han dog snart blev overmandet og faldt. Englænderne værgede sig i det Hele med stor Rolighed og Tapperhed mod det normanniske Rytteri, som ikke formaaede at bryde deres fast sluttede Fylking. De engelske Bueskytter anrettede stor Odelæggelse blandt Normannerne, og det saa farligt nok ud for William, under hvem endog flere Heste vare dræbte, da det omsider lykkedes Normannerne ved forstilt Flugt at faae den

[1]) Tapetet i Bayeux fremstiller ogsaa i Slaget Angelsaxerne væsentlig tilfods og Normannerne tilhest.

[2]) Willelm. Malmesbur. lib. III. ad an. 1066 siger rigtignok, at Haralds Banner, som af William senere blev sendt til Paven, forestillede en kæmpende Mand. Men ligesom det angelsaxiske Kongebanner forhen havde været en Drage, saaledes sees ogsaa paa Bayeux-Tapetet ved det Sted, hvor Kong Harald falder, netop et Dragebanner. Foruden det egentlige Kongebanner kunde dog Harald muligviis tillige have havt et særeget Familiebanner.

engelske Hær til at forlade den skjolddækkede Fylking og den fordeelagtige Stilling paa Høiden. Normannerne kastede sig derefter med ustandselig Kraft over de adspredte Englændere, der, mærkeligt nok, nu, under saagodtsom ganske lignende Forhold, netop fik samme Skjebne, som de selv saa kort i Forveien i Slaget ved Stanford-Bro havde beredet Nordmændene. Ligesom der Kong Harald Haardraade og Toste, saaledes faldt ogsaa her Kong Harald Godwinson og hans to Brødre, efterat have kæmpet med den største Manddom. Med dem segnede for bestandig det angelsaxiske Kongebanner Dragen, i hvis Sted de normanniske Hertugers gammeldanske Ravnemærke og deres af Paven indviede Korsbanner seirrig vaiede paa Valpladsen som synlige Tegn paa den angelsaxiske Kongemagts Undergang og paa det nye verdslige og religiøse Herredømme, der nu ved de fransk-danske, Paven hengivne Normanner skulde raade i England.

VI.

William Erobrerens Kroning. Uroligheder i England. De Danske i Danelagen understøttes af Danekongen Svend Estridson (1069). Asbjørn Jarl bestikkes. Williams Ødelæggelse af Danelagen. Ny Hjelp fra Danmark (1074). Hakon Jarls Forræderi. Danekongen Knud den Helliges tilsigtede Englandstog. Hans Død (1086). Williams Død kort efter. Erik Lams Englandstog (1138). Normannernes Erobring af de norske Kongeriger i Irland. Norges Afstaaelse af Syderøerne til Skotland. Planer om forenede fransk-danske Landgange i England. Danmark-Norge berøves Orknøerne og Shetland. Danske Minder i Normandiet og Nordengland. Dansk-normannisk Aand raadende i det nye England.

Kort efter Seiren ved Hastings vilde William Erobreren lade sig krone som Englands Konge, endskjøndt ikkun den mindste Deel af Landet i Virkeligheden adlød hans Herredømme. Mod Vesten henimod Wales stod hans Magt kun paa saare svage Fødder, ligesom hele Danelagen endnu var fuldstændig ubetvungen. De normanniske Høvdinger, der væsentlig tragtede efter Bytte og tilmed frygtede for, at Williams Ophøielse til Konge kunde blive dem farlig, vare i Forstningen heller ikke stemte for Kroningen. Men ved Haabet om Grevskaber og store Jordegodser lode de sig bevæge til at lade deres Indsigelser falde. Erkebiskopperne af York og Canterbury ledsagede Hertug William til Westminster Abbediet ved London, hvor den normanniske Biskop af Coutances spurgte først Normannerne og siden Englænderne, om de vilde tage William til Konge. I denne Anledning opstod et Jubelskrig, som de Normanner, der vare samlede udenfor Kirken, antoge for Tegn til Oprør imod deres Høvding. De ilede til London og begyndte at antænde

Staden, for i den derved opkomne Forvirring bedre at kunne redde sig. Med den yderste Nød fuldbyrdedes Kroningshoitideligliederne i Kirken, hvor William tilsidst næsten befandt sig ganske alene med Præsterne, da alle Andre styrtede ud, for at sorge for deres eller deres Slægtninges Liv og Eiendom.

Kroningen ydede strax William den store Fordeel, at mange mægtige Mænd underkastede sig ham. Ved de store Pengesummer og Kostbarheder, som faldt i Williams Hænder, og deriblandt ikke mindst ved den af hans Forgænger fra den norske Konge Harald Haardraade i Slaget ved Stanford-Bro erobrede umaadelige Guldskat, kunde William desuden paa normannisk Viis til sin Vaabenstyrke foie Bestikkelser og Gaver i viid Udstrækning, for at fremme sin Magt. Allerede Aaret efter (1067) var hans Herredomme saavidt sikkret, idetmindste i det ved de tidligere Kampe med de Danske stærkt svækkede angelsaxiske Sydengland, at han selv kunde tilbringe en rum Tid i Normandiet, medens hans Broder Biskop Odo forte Regjeringen i det nyserobrede Land. Kampen om Herredommet her var dog endnu ingenlunde tilende, skjondt det forelobig lykkedes William at dæmpe nogle truende indre Uroligheder. Sonnerne af den i Slaget ved Hastings faldne Kong Harald Godwinson havde nemlig i Forening med Irer og Britter fra Wales gjort Angreb paa de vestlige Kyster af England. Ligeledes var Staden Exeter af Harald Godwinsons Moder bleven ophidset til en temmelig alvorlig Opstand. Ogsaa Edmund Jernsides Sonneson, Kronprætendenten Edgar Etheling, som endog lige efter Slaget ved Hastings var i London udraabt til Englands Konge, havde begivet sig til

Skotterne, i Forening med hvem han indgik noie Forbund med de mod William fjendtligsindede Indbyggere i den tilgrændsende Danelag.

Thi endnu i Aaret 1068 havde Normannerne ikke undertvunget denne Deel af England, hvis Indbyggere saagodtsom »vare blevne eet Folk med de Danske« [1]. Normannerne stødte ikke længere her, som i det gammelsaxiske Sydengland, paa en allerede i Forveien underkuet og demoraliseret Befolkning, der vel med Knurren, men dog uden Sværdslag eller alvorlig Modstand oplod sine tidligere Eiendomme til Deling blandt de fremmede Erobrere. Tvertimod traf Normannerne i Danelagens danske eller dansk-angelske Slægter et Folkefærd, der havde paafaldende Meget tilfælles med dem selv som en naturlig Følge deels af fælles oprindelig Herkomst fra Danmark, deels ogsaa af senere Blanding med saa nærbeslægtede Folk som Angelsaxer og Franker. Normannerne forefandt i Danelagen den samme levende Iver for Religionen, den samme stærkt udviklede Frihedsfølelse og det samme Had mod al Undertrykkelse, som de havde medbragt fra deres eget Hjem. I Modsætning til Sydengland var der i Danelagen en mærkværdig Mængde frie Jordbesiddere eller Selveiere, sandsynligviis Efterkommere af de første danske Erobrere. Agtelsen for den personlige Frihed var saa stor og almindelig udviklet, at der paa den Tid i Danelagen kun fandtes ganske enkelte Trælle i Sammenligning med de talrige Trælle i den sydlige, angelsaxiske Deel af England [2], netop ligesom i Nor-

[1] Willelm. Malmesbur. lib. II. cap. 5. Jfr. ovenfor S. 168 Anm.

[2] Idet Turner (Hist. of the Anglo-Saxons III. boock VIII. ch IV. og IX.) fremhæver, deels at »there can be no doubt that nearly three-fourths

mandiet, hvor beviislig Trældommen var afskaffet omtrent to hundrede Aar tidligere, end i nogen anden Deel af Frankrige[1]. Den for Normandiet og Danelagen fælles Frihedsaand havde ogsaa paa begge disse Steder grundlagt fælles frie Institutioner, som ellers ikke kjendtes i Frankrige og England. Navnlig synes dette at have været Tilfældet med Nævnen eller Juryen, hvortil de første Spor i det vestlige Europa,

---

of the Anglo-Saxon population were in a state of slavery», deels, at det var »only to the freemen of the counties, as we now call them, freeholders, and to the free inhabitants of the burghs or boroughs, and cities, whom we now call burgesses and citizens, that any legislative representation can have applied in the Anglo-Saxon times« og at »the freeholders appear to have multiplied from the Northern invasions«, gjør han tillige efter Domesday-book opmærksom paa den Kjendsgjerning, at der samtidig (omtrent ved Aar 1080) fandtes en ulige større Mængde frie Mænd og Selveiere (»liberi homines« og »sochmanni«) i Danelagens Grevskaber, end i den sydlige, angelsaxiske Deel af England. »This intimates to us the political benefits which resulted from the invasions of the Northmen. They appear to have planted in the colonies they occupied a numerous race of freemen; and their counties seem to have been well peopled« — »It was perhaps as much by the destruction of the Anglo-Saxon great proprietors, as by Northman colonists near the Baltic, that the numbers of the free were so numerous in the districts where the Danes had predominated«. Det meest danske Grevskab i Danelagen Lincoln har ogsaa i Domesday-book uden nogen Sammenligning forholdsviis det største Antal Selveiere (»sochmanni«) i England, nemlig 11,322 og det var dog paa en Tid, da allerede flere af Normannernes skrækkelige Ødelæggelsestog vare gaaede hen over Danelagen. I »Jubilee Edition« af »The whole works of King Alfred the Great« (Oxford and Cambridge 1852. Vol. I. p. 510—512) anslaaes, vistnok nogenlunde rigtigt, den daværende danske Befolkning i England til omtrent en Trediedeel og Angelsaxerne til to Trediedele, hvorhos det dog udtrykkelig bemærkes, at det langt overveiende Antal Frimænd fandtes blandt de Danske. Jfr. Minder om de Danske og Nordmænd. i Engl., Skotl. og Irl. S. 217—222.

[1] Leopold Delisle: Études sur la condition de la Classe Agricole et l'État de l'agriculture en Normandie. Evreux 1851 p. 21—25 og fl. St.

om end i en ufuldkommen og fra den nærværende forskjellig Form, forekomme i Danelagen næsten hundrede Aar for den normanniske Erobring af England, og i Normandiet selv omtrent samtidig med denne Erobring. Omendskjøndt danske Love i Normandiet aldrig fik en saadan Udstrækning eller Betydning, som i Danelagen med dens særegne Danelov, havde Normandiet aabenbart endnu flere danske Retsinstitutioner fælles med Danelagen, t. E. Nam, hvorved en Creditor under visse Formaliteter selv kunde gjøre sig betalt for sit Tilgodehavende af sin Skyldners Eiendele, og Holmgang (hvorved Retssager afgjordes ved Tvekamp), der ogsaa var et Udtryk af trodsig Frihedsfølelse blandet med Lyst til Selvtægt og Kamp[1]. Selv

[1] De ikke faa Historikere og Retslærde, som i Normandiet have villet finde de første Spor til den i Vesteuropa og navnlig i England udviklede Jury, og som i den Anledning paaberaabe sig Overeensstemmelser ikke alene med det skandinaviske Norden selv, men ogsaa med den gammelnordisk-varægiske Nybygd Nowgorod i Rusland (t. E. Biener: Das englische Geschwornengericht. Leipzig 1852. S. 34), have altfor meget overseet, at disse Spor i Normandiet ikke med Sikkerhed kunne føres længere tilbage, end til William af Erobrerens Tid, hvorimod tilsvarende Spor allerede hundrede Aar tidligere forekomme i Danelagen i Nordengland. See Minder om de Danske og Nordmændene i Engl., Skotl. og Irl. S. 207--217. Efter de nyeste Undersøgelser turde det imidlertid være tvivlsomt, om ikke Danelagens her paaberaabte, for Nævninger anseete »lahmen« eller »lagemanni« snarere have hørt til den af Øvrigheden valgte Ret eller Domstol (»dómr«), som efter Vidneforklaringerne og Nævningernes Kjendelse afsagde den endelige Dom. Forhaabentlig ville kommende kritiske Forskere bedre, end hidtil, vide at skjelne mellem de stadig sammenblandede Medeedsmænd, Nævninger og de egentlige Dommere, hvilket turde være en nødvendig Betingelse for en klar Opfattelse af de Danskes Fortjeneste af Juryen i de vestlige Lande. En omhyggelig Sammenligning mellem Retsforholdene i det gamle Norden og de særegne, dansk-norske Institutioner i de nordiske Nybygder i Vesterleden, navnlig i Danelagen, hvis Love indeholde adskillige danske Benævnelser og Retsudtryk (t. E.

i Udseende og Væxt maae Danelagens Beboere have lignet deres Frænder Normannerne, med hvem de hyppig havde kjendelig danske Navne tilfælles [1]. Baade ved deres Skjæg og Dragt, ved deres med Dansk stærkt blandede Sprog og hele Udtale adskilte de sig bestemt fra de egentlige Angelsaxer i Sydengland.

»Drenghs«, Bonda«, »Leisinga« (en Frigiven), »Lahslit«, »Thing« m. fl.), som tildeels hentyde paa eiendommelig danske eller nordiske Institutioner, vilde være meget ønskelig. Hvorvidt Holmgang eller Duel kan ansees for, først at være kommen til Frankrige med Normannerne eller, som det antages, allerede tidligere at have været udbredt der, vilde ved en slig Sammenligning formeentlig ogsaa blive endelig oplyst. Om Nam see Kolderup-Rosenvinge: Leges Canuti Magni. 1826. 4to. p. 48 og Retshist. II. 202.

[1] Ifølge Domesday-book og samtidige normanniske Kroniker og Breve t. E. Rolf, Asketil, Knud, Harald, Thorgeir, Thorgrim, Thorketil, Thorolf, Thorstein, Ketil, Hacon og flere. Saavidt man kan skjønne, havde idetmindste nogle af de fælles Navne antaget en lidt anden Form i Frankrige, end i England. Isærdeleshed synes de Danskes Efterkommere i Normandiet at have yndet Former som »Turgis«, »Turold«, »Turchetil« (eller Turqvetil), »Anschetil« (eller Anqvetil), medens deres Frænder i Danelagen mere kaldte sig »Torgis«, »Torold«, »Torchetil« og »Aschetil«. Paa begge Steder benyttede de paa gammelnordisk Viis Tilnavne; i Normandiet t. E. Asmund Drengot, Turstin Scitel; i Danelagen »Uluuard wite«, »Toui Pruda«. Ligeledes bibeholdt de Danskes Efterkommere i England Benævnelserne efter deres Fædre med Tilføielse af -son, t. E. »Godricus Tokesone«, »Outy Grimkelson« (hvoraf upaatvivlelig en stor Deel af de nulevende engelske Slægter have faaet deres Navne paa -son) I Normandiet derimod blev dette samme -son oversat til filius, fils eller fitz, t. E. Turstin-fitz-Rolf (hvoraf igjen de senere, oprindelig normanniske Navne Fitzwilliam, Fitzherbert o. fl.). Indtil det 13de Aarhundrede omtrent vedblev man i Normandiet, i Dokumenter idetmindste, ved Folkenavnene at tilføie fils eller filius, t. E. Anschitellus filius Anslec. Men fra den Tid af udelodes filius og det heed kun »Roger Turqvetil«, »Robert Toustain«, »Guillaume Turgot«, endskjøndt endnu i Begyndelsen Efternavnet sattes i Genitiv, altsaa med Underforstaaelse af filius. At man i England ulige mere og længere bevarede det oprindelige -son, var en ligefrem Følge af det danske Elements større Udbredelse, Reenhed og Styrke, af hvilken Aarsag ogsaa de danske Folkenavne i Danelagen i det Hele taget vare langt talrigere, end i Normandiet.

Ligeoverfor en saa kraftig, frihedselskende og i det Hele urolig Befolkning som Danelagens, er det ikke usandsynligt, at den snilde William Erobrer i Begyndelsen kan have anvendt smigrende Ord om gammelt Slægtskab i Forbindelse med gyldne Lofter om Opretholdelsen eller endog maaskee almindelig Indforelse af danske Love[1]. Men da dette i Virkeligheden aldrig kunde stemme med hans og hans Normanners Erobringsplaner, hvorfor han ogsaa snart handlede i en heel anden Aand, og da han grumt tilintetgjorde Angelsaxernes Eiendomsret i Sydengland ved at uddele

[1]) Efterretningerne herom findes imidlertid ikke i samtidige Kildeskrifter, men i de saakaldte Edvard Confessors Love (hos Thorpe: Ancient Laws and Institutes of Engl.), som i deres nuværende Skikkelse ere langt senere nedskrevne (ved Aar 1200), og som i det Hele indeholde flere Unoiagtigheder. Det hedder nemlig: »Erat etiam lex Noricorum et Danorum: Norfolk, Suffolk, et Grantabridgeshyre et Deira . . . qvam cum Rex Wilhelmus audisset cum aliis sui regni legibus, maxime appretiatus est eam, et præcepit, ut observaretur per totum regnum. Proferebat enim, qvod antecessores ejus, et omnium baronum fere Normannorum Norwegienses extitissent, et qvod de Norweja olim venissent. Et hac auctoritate leges eorum, cum profundiores et honestiores omnibus aliis essent, præ cæteris regni sui legibus asserebat se debere seqvi et observare«. Thi ikke at tale om den let forklarlige Sammenblanding af Danske og Nordmænd, er Danelovens Udstrækning i England her angivet altfor ringe, med mindre Danelovens Omraade strax efter det danske Herredømmes Undergang skulde være bleven indskrænket, hvorom dog Intet vides. Det er hævet over al Tvivl, at idetmindste en Deel af det til Danelagen horende nordlige Mercien, nemlig de fleste af Femborgene og deres Distrikter lode under den danske Lov, ligesom der vistnok heller ikke kan være Sporgsmaal om, at hele Landskabet Lindisey eller Lincolnshire, som var den meest danske Deel af England, og som af den Grund endnu forholdsviis har de fleste danske Stedsnavne at opvise, jo ogsaa maa have hort til Danelovens egentlige og oprindelige Distrikt. Om William Erobrerens Paaberaabelse af Slægtskab med de Danske i England og om hans Foregivende at ville hævne det danske Blodbad see forovrigt Henrici Huntendun. Hist lib. VI. ad an. 1066, hvor dog Beretningen heller ikke er samtidig.

Landet til sine Normanner, idet han tillige omstødte den af de Danske yndede og beskyttede engelske Nationalkirkes tidligere Selvstændighed, maatte det blive klart for Folket i Danelagen, at det ved Williams Fremrykning nu for dem gjaldt om at bevare saavel deres Eiendomme som deres borgerlige og religiøse Frihed mod Normannernes Angreb. Først efter store Anstrengelser og en haard Kamp lykkedes det Kong William hen i Aaret 1068 at sætte sig i Besiddelse af de danske Femborge, der laae som en Formuur for Danelagen. Bestyrtede herover søgte Danerne i det øvrige Nordengland ikke alene at samle deres hele Styrke mod William. Men de henvendte sig ogsaa med Bøn om Hjelp til den danske Konge Svend Estridsøn, der som Efterkommer af Kong Knud den Store ansaa sig for arveberettiget til den engelske Throne.

Danmarks Anseelse og Magt var netop paa den Tid atter i stærk Stigen. Sverige var optaget af en heftig Kamp mellem Hedenskab og Christendom, og Norge kunde efter Harald Haardraades ulykkelige Tog og Rigets Deling mellem hans Sønner ikke længere maale sig med Danmark. Forholdene baade i Norden selv og i England synes derfor ogsaa, idetmindste for en Tid, hos Kong Svend Estridsøn at have vakt Haabet om at forny Danevældets Glands som i hans Morbroder Knuds Dage. Strax efter William Erobrerens Kroning havde Svend ved en til England afsendt Hirdmand forlangt, at William skulde anerkjende ham som Overherre og udbetale ham en aarlig Skat; i modsat Fald truede Svend med at ville med al sin Magt angribe og tilbageerobre sit Arverige England. Omtrent

samtidig gjorde Kong Svend et Tog til Norge med en anseelig Flaade og Hær, for at hævne Nordmændenes tidligere Hærgninger paa Danmark i Harald Haardraades Tid, eller nærmest vel for at undertvinge hele Norge, hvis Forening med Danmark vilde kunne bidrage væsentlig til en endnu større Udvidelse af Danmarks Herredømme. Men William Erobreren, der med Rette betragtede Svend som en farlig Modstander, forstod som ægte Norman ved List, Overtalelse og, gjennem særegne, til Danmark udskikkede Sendebud, tillige ved Bestikkelse og endelig ved den ham hengivne bremiske Erkebisps Forestillinger og Hjelp foreløbig at bevare Freden med Kong Svend. Sandsynligviis har heller ikke Svend for Alvor kunnet tænke paa Englands Erobring, før Krigen med Norge lykkelig var tilendebragt.

Ved Aar 1068 vare dog ikke alene Fjendtlighederne mellem Danmark og Norge standsede, men Forsoningen var yderligere bleven bekræftet ved aftalte Ægteskaber baade mellem Danekongen Svends Datter Ingerid og Norges Konge Olaf (der snart efter ved sin Broder Magnus' Død blev Enekonge) og tillige, som det synes, mellem Kong Olafs Stedmoder, Harald Haardraades Enke Ellisif og Danekongen Svend selv. Under alle Omstændigheder var Forholdet mellem Norge og Danmark nu paa den Tid, da de nordhumbriske Daner opfordrede Kong Svend til at bekrige William Erobreren, af en saa venskabelig Natur, at William med Grund kunde frygte for en Samvirken af begge Landes Flaader og Hære imod sig. Da han derfor hørte, at Svend i Danmark med stor Iver rustede sig til et Englandstog, ilede han med at formaae Kong

Olaf af Norge, som i det Hele, hvad ogsaa hans Tilnavn Kyrre (den Fredelige) antydede, yndede Fred, til at forholde sig rolig og ikke yde Kong Svend nogen Understøttelse.

I Mellemtiden havde William skyndt sig med at erobre den ene Stad i Danelagen efter den anden og tilsidst Hovedstaden York, som han lod befæste eller rettere sikkre ved Opførelsen af to Kasteller. Allevegne foer han frem med stor Grumhed mod Indbyggerne, og det saa daarligt ud for de Danskes Sag, endskjøndt Skotterne og Edgar Etheling sluttede sig til dem. Den danske Flaade udeblev ogsaa længere, end man havde ventet.

Men det var heller ingen ubetydelig Flaade, Kong Svend havde samlet. Den indbefattede ikke alene Skibe og Mandskab fra Danmark, men som det hedder, fra mange af de omliggende Lande. Anførselen ledetes af Kong Svends Broder Asbjørn, den Samme, som tidligere var bleven forjaget fra England, desuden af Svends to Sønner Harald og Knud, af Jarlen Thorkil og endelig af Biskop Christian af Aarhus, en Søn af Odinkar den Yngre. Henimod Eftersommeren landede Flaaden, som skal have bestaaet af 240 Skibe, først ved Sydengland, formodentlig i det Haab at virke sammen med Haralds Sønner, der atter havde gjort Angreb paa det vestlige England. Men da Haralds Sønner allerede vare slagne tilbage, gik Flaaden til Østangel, hvor de Danske søgte at lande, men hvor de lede et stort Tab. Flaaden vendte sig derfor mere mod Norden og hen i September (1069) seilede den op ad Humberfloden.

Med Glæde bleve de Danske her modtagne af deres Landsmænd. Ved en tidligere Reisning havde Nordhumbrerne i Durham nedhugget den normanniske Besætning, og noget efter havde Edgar Etheling tilligemed endeel Skotter og Nordhumbrere bemægtiget sig Durham og tillige den ene af Borgene i York, hvor William Erobrerens Søn Robert faldt. Men den anden Borg i York holdt sig indtil William selv kom til Hjelp. Under mange Grusomheder og udstrakte Ødelæggelser tilbagevandt William det Tabte og efterlod da en anseelig Besætning i de paany forskandsede Borge. I Forening rykkede nu Nordhumbrere, Daner og Skotter mod York[1]. For yderligere Sikkerheds Skyld vilde Normannerne her befrie deres faste Borge for de mange tilstødende Vaaningshuse, og stak derfor Ild paa dem. Men da disse Huse for en stor Deel vare af Træ, greb Ilden saa stærkt om sig, at næsten hele Byen afbrændte. Danerne og deres Bundsforvante indtoge alligevel kort efter de fritliggende Borge og nedhuggede samtlige deriværende 3000 Normanner. Haabet hos de Forbundne om »at erobre hele England« maatte derved finde ny Næring, især da ogsaa samtidig længere mod Syd og Vest de undertrykte Angelsaxer begyndte at reise sig mod de forhadte Normanner. Men efterat William med Kraft havde dæmpet disse Opstandsforsøg i deres første Begyndelse, rykkede han under skrækkelige Ødelæggelser skyndsomst mod Nord, hvor han atter satte sig i Besiddelse af York, der ved hans Komme var bleven forladt af Danehæren. I Julen (1069) var han tilstede i Domkirken i York, ifort sin prægtige Kroningsdragt, ved hvilken han aabenbart vilde indvirke paa Nordhumbrerne. Edgar Etheling

og Skotterne havde imidlertid begivet sig hjem til Skotland. Den danske Hær og Flaade vedblev derimod at holde sig ved Kysten i Yorks Nærhed. William besluttede derfor at gribe til det Middel, han ofte med stort Held havde afbenyttet, nemlig Bestikkelse. Ved store Gaver skal han have formaaet Asbjørn Jarl, Overanføreren for den danske Flaade, til at ligge stille eller i al Fald til kun at hærge paa Kysterne. Saaledes hengik Foraaret. Henad Sommeren (1070) hærgede og plyndrede de Danske, i Forbindelse med endeel fredløse angelsaxiske eller angelsaxisk-danske Oprørere og deres djærve Høvding Hereward, de rige, af Normannerne besatte Klostre Peterborough og Ely. Men hermed endte det store danske Tog, hvortil saa glimrende Forventninger havde været knyttede. Med Skam og Skade vendte Flaaden tilbage til Danmark, hvor ogsaa Kong Svend i sin billige Harme lod Asbjørn Jarl dømme fredløs.

Ovenpaa de Ødelæggelser, William havde ladet Danelagen eller Nordhumberland gjennemgaae, vilde han, i rigtig Erkjendelse af den derfra stadig truende Fare, ligesom søge at vinde den dansksindede Befolkning ved at udnævne den unge, almeenyndede Valthjof (en Søn af den danske Jarl Sigurd Digre af Nordhumberland), som havde underkastet sig ham, til Jarl først i Huntingdon og Nordhampton og siden i Nordhumberland. Valthjof blev desuden gift med Judithe, en Slægtning af William. Men omendskjøndt den normanniske Erobring af England nu i det Hele taget var fuldendt, udbrød der dog snart nye Stridigheder, idet nogle af Williams egne Høvdinger, blandt dem ogsaa Valthjof, sluttede en Sammensværgelse imod ham.

Valthjof fortrod at have deeltaget heri og aabenbarede hele Planen til William, som strax gik angrebsviis frem mod sine Fjender, af hvilke Jarlen Radulph af Østangel maatte flygte. Radulph drog over til Kong Svend Estridson i Danmark, hvem han paany indstændig opfordrede til at komme de mange Misfornøiede i England til Hjelp. Svend lod sig overtale til at vove endnu eet Forsøg paa at gjenvinde England. Han afsendte atter (1074) en Flaade paa henimod 200 Skibe under Anførsel af sin Søn Knud, der alt havde været med paa det første Tog, og af Jarlen Hakon. Danehæren trængte vel frem til York og plyndrede Domkirkens Skatte. Men Flaaden udrettede i det Hele ikke engang saa Meget, som den forrige, og seilede snart tilbage til Danmark, hvor Hakon Jarl beskyldtes for at have ladet sig bestikke af Kong William. Hakon blev ogsaa, ligesom Asbjørn, landsforviist. Ved Danekongen Svend Estridsons Død kort efter (1076) befriedes William for een af sine farligste Modstandere, med hvem han havde havt saagodtsom uafbrudt Strid om Kongedømmet i England[1].

De indre Uroligheder i Danelagen vedbleve ikke destomindre at gjære. Tiltrods for Jarlen Valthjofs beviste Anger og tiltrods for hans Hustrus Slægtskab med William, lod William ham til stor Sorg for hele Danelagen henrette udenfor Winchester. Hans Liig

[1]) Efter den samtidige Adam Brem. Hist. lib. II, III, Fortsættelserne af The Saxon Chronicle og Chron. Florent. Wigorn. (som begge fra først af have sluttet med Slaget ved Hastings 1066), Orderici Vitalis Hist. Eccl. lib. IV (Duchesnius p. 513—515), Lectiones de legatione Helsini Abbatis in Daniam (Langebek: Script. III. 252—258), Willelm. Malmesbur. Hist. lib. III. &c.

fortes senere til det af de Danske fortrinsviis yndede Kloster Croyland, hvor han til Williams Harme dyrkedes som en Helgen af Danelagens fortrykte Befolkning. Store Skarer af Misfornøiede havde ogsaa samlet sig i de Sumpe og Moradser ved Bugten »the Wash«, som især netop gjorde Egnen omkring Croyland og Ely til temmelig sikkre Tilflugtsteder mod Williams svære Rytteri og svært bevæbnede normanniske Krigere. Blandt Høvdingerne for disse fredløse Mænd nævnes flere med nordiske Navne, som Sweyn og Sitric, og fra deres Tid stamme sikkert nok ikke faa af de gamle Sagn og Sange om Fredløse og Bueskytter, som i mange Henseender røbe Lighed med Sagnene i det skandinaviske Norden. Andre misfornøiede danske og angelsaxiske Mænd flygtede heelt ud af Landet, nogle til Flandern, Frankrige og Tydskland, men endnu flere til Skotland, hvor fra nu af det danske Element gjorde sig mere gjeldende, end før, fremdeles til Danmark og selv til det fjerne Byzantz eller Constantinopel, hvor de, efter tildeels at være indtraadte blandt Væringerne, fik afstaaet et eget Stykke Land, og hvor de i Væringernes Rækker havde Leilighed til oftere at kæmpe for den østromerske Keiser imod de forhadte Normanners i Syden bosatte eller der kæmpende normanniske Frænder[1].

---

[1] En meget levende, men maaskee temmelig poetisk Fremstilling af Nordenglands Undertvingelse af William findes i Augustin Thierry's »Histoire de la conquête de l'Angleterre par les Normands«. Ogsaa Lappenberg har (i »Geschichte von England« 2ter Band) givet en udførlig Oversigt af de samme Begivenheder. Men Lappenberg, der i det Hele, som bemærket ovenfor (S. 231), har miskjendt det danske Folkeelements Betydning baade i Danelagen og i det øvrige England, har ogsaa her ladet sig paavirke af sin Sympathi for de

Men selv en William Erobrers frygtelige Ødelæggelser i Danelagen, som efter hans egne Ord havde til Hensigt at gjøre Nordhumberland til en Ørken, havde ikke formaaet at kue den Uafhængigheds- og Friheds-Aand, som med gammelnordisk Seighed stadig vedligeholdt sig der. Haabet om Befrielse fra Normannernes tunge Herredømme luede atter op, da Svend Estridsøns Søn Knud, senere med Tilnavn den Hellige, efter sin svage Broder Haralds Død (1080) var bleven Konge i Danmark. Knud havde allerede to Gange selv været paa Tog mod England og hver Gang seet alle Anstrengelser fra Danmarks Side mislykkes paa Grund af de Øverstbefalendes Forræderi. Knud besluttede sig derfor til selv at afvadske den paa de danske Vaaben hvilende Skamplet i det stolte Haab, at en Knud paany skulde komme til at bære Danmarks og Englands forenede Kroner.

Udsigterne hertil tegnede heller ikke ringe. Normannerne i det Hele vare paa Grund af deres Grumhed og Rovsyge forhadte saavel af Angelsaxerne som af Danske, Skotter og Britter. William havde desuden at kæmpe ikke alene mod sine egne mægtige Baroner, men ogsaa mod sin egen Broder Odo, Biskop af Bayeux (som eftertragtede Pavestolen, og som i den Anledning hemmelig vilde snige sig ud af England), ja selv mod sine egne Sønner, som tidlig indtoge en fjendtlig, udfordrende Stilling imod ham. Rygtet om, at den danske Konge Knud, der var gift med en Datter af den William fjendske Greve af Flandern, ivrig

tydske Angelsaxer, uagtet han ikke tør nægte, at disse ved deres ynkelige Svaghed, Adsplittelse og store Fordærvelse selv fremkaldte deres Underkuelse og Tilintetgjørelse.

forberedede et Tog mod England, og at han havde faaet Løfte om betydelig Understøttelse baade af sin Svigerfader, Greven af Flandern, og af sin Svoger, den tidligere neutrale norske Konge Olaf Kyrre, satte derfor William i den største Uro. Han lod det ikke være nok med at befæste sine Kyster og allevegne fra England af at samle Krigere. Men han lod hente Tropper fra Normandiet, Frankrige og andre Egne, hvor han kunde komme til at hverve. For at bestride de hermed forbundne Omkostninger, opkrævede han atter Danegelden, den forhadte Skat, hvorfor Folket i England længe havde været befriet. Desuden forbød han de Danske i Danelagen at bære deres eiendommelige Dragt, ligesom han ogsaa begyndte med at befale dem at lade deres lange Skjæg afklippe, for at de fra Danmark ventede Krigere ikke paa Dragten skulde kunne kjende deres Landsmænd.

Ulige virksommere var Williams sædvanlige Middel ved slige truende Farer: Bestikkelse. Medens der i Danmark havde samlet sig en Flaade paa 1000 Skibe i Liimfjorden, hvoriblandt 60 Skibe med velrustede Tropper fra Norge, sad Kong Knud i Hedeby og tøvede med at komme til Flaaden. Her havde imidlertid Williams Guld og Løfter virket paa Høvdingerne, og blandt Andre fornemmelig vel paa den fra Landflygtigheden tilbagevendte Asbjørn Jarl, som allerede forhen havde ladet sig bestikke af William. Asbjørn var idetmindste een af Hovedmændene for den Uenighed og Misfornøielse, der udbrød blandt det forsamlede Mandskab. Flaaden skiltes ad, med Undtagelse af Nordmændene, som bleve liggende med deres Skibe til Kongens Ankomst. Toget maatte opgives og Knud,

som vilde straffe sine i Forveien ved nye Tiendepaalæg til Geistligheden ophidsede Krigere med haarde Boder, fordi de egenraadig vare dragne hjem, faldt kort efter som Offer for en oprorsk Bevægelse i Odense (1086)[1]. William kunde atter i dette Tilfælde prise sin gode Lykke.

William Erobrer overlevede imidlertid ikke længe Danekongen Knud den Hellige. Under et Ophold i Rouen Aaret efter (i September 1087) døde Normandiets og Englands mægtige Behersker saagodtsom forladt af Alle. Hans Død gav Tegn til Splid og Adsplittelse i hans Rige, idet Normandiet for en Tid blev adskilt igjen fra England. Under Williams to Sønner og nærmeste Efterfølgere paa Englands Throne William den Anden og Henrik den Første skete vel intet Angreb fra Danmark. Men Kong Henrik saa med Bekymring, hvorledes Norges krigerske Konge Magnus Barfod ved gjentagne Tog søgte for Norge at erhverve Overherredømmet over Irland i Forbindelse med Herredømmet over Man, Syderøerne, Orknøerne og Shetland, hvilket let kunde blive farligt ikke alene for Skotland, men ogsaa for England selv, i Særdeleshed paa Grund af de Forbindelser, som de Misfornøiede i Nordengland sikkert nok over Wales, Man og Syderøerne fra gammel Tid af vedligeholdt med de norske Kongeriger og de norsk-danske Slægter i Irland. Det var derfor en god Nyhed for Henrik, da Kong Magnus i Irland uventet

---

[1]) The Saxon Chronicle, Florent. Wigorn Chronicon ad an. 1084—1086, Willelm. Malmesbur. Hist. lib. III. Ælnothi vitæ Sancti Canuti cap. 12 (Langebek Script. r. D. III), Svenonis Aggonis Reg. Dan. Hist. cap. 6. Saxonis Grammatici Hist. Dan. lis XI (ed. Müller I p. 582). Knytlinga Saga cap. 41 og 49—61.

faldt ved Overrumpling af Irerne (i Aaret 1103). Ovenikjøbet, ligesom Kong William Erobrer efter den norske Konge Harald Haardraades uheldige Forsøg paa at vinde Englands Krone havde faaet Haralds store Skatte af Guld, fik, mærkeligt nok, nu Williams Søn Henrik efter Kong Haralds Sønnesøn, Magnus Barfods mislykkede Erobringstog til Irland ogsaa dennes efterladte Skat af 20,000 Pund Sølv, der indtil da havde henligget hos en rig Kjøbmand i Lincoln, af hvem Kong Henrik fordrede den udleveret[1].

Uenigheder i Henriks Slægt efter hans Død (1135) medvirkede yderligere til, at Befolkningen i Nordhumberland eller Danelagen endnu i Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede, nemlig ved Aar 1137, under Kong Stephan af Blois' Herredømme, kunde nære Haab om Befrielse fra Normannerne ved Danekongernes Hjelp. Omendskjøndt Danmark ligeledes paa den Tid var svækket af indre Stridigheder og ydre Kampe, især mod Venderne, skal dog Kong Erik Lam Aar 1138 have rustet en Flaade med Fodfolk og Ryttere ombord, for at slutte sig til det dansksindede Parti i England. Men de danske Krigere, som kom i Land i England, bleve adsplittede og for største Delen dræbte. Dette utilstrækkelige Forsøg havde kun til Følge, at Normannerne gik saa meget haardere frem mod Danelagens trodsige Befolkning, og at Normannernes Herredømme blev endnu stærkere grundfæstet.

Medens Danmark under Valdemar den Stores og Knud den Sjettes hæderfulde Regjering havde Nok at gjøre saavel med at standse de tydske Keiseres Erobre-

[1]) Orderici Vitalis Hist. Eccl. lib XI (Duchesnius p. 812).

syge, som ogsaa med at lede Korstog, for at bekæmpe og christne de hedenske Vender paa Østersøens sydlige Kyster, og medens krigerske Uroligheder og endelig Døden hindrede Valdemar Seir i at virkeliggjøre sine Drømme om Fornyelsen af Daneherredømmet over det rige England, kunde Normannerne her føle sig saa rolige for Danmarks Konger, at de endog fra Aar 1170 af kunde begynde at udvide deres Herredømme til Irland. Efter en haard Kamp omstyrtede de vel de i Irlands vigtigste Stæder endnu bestaaende norske Kongeriger, men de udryddede dog ikke de talrige i Landet udbredte, tildeels ogsaa med Irerne blandede norske og norsk-danske Slægter. Disse Slægter havde, ligesom Danerne i England, ved deres tidligere Kampe og Blandinger med de Indfødte aabenbart svækket Irlands Magt og derved lettet Normannerne deres paafølgende Erobringer[1]. Til Gjengjeld herfor vedbleve de dog uafbrudt, ogsaa under det normanniske Herredømme, til stor Fordeel for Irerne at fremme Irlands Handel og Søfart. Den samme normannisk-engelske Konge Henrik den Anden, der havde erobret Irland, naaede ogsaa at blive anerkjendt som Skotlands Overlensherre.

---

[1]) Om de talrige, tildeels endnu bevarede Minder om Nordmændene eller »Østmændene« i Irlands største Stæder og fornemmelig i Dublin, hvoraf en særegen Deel den Dag i Dag benævnes »Oxmantown« (forhen Ostmantown), see »Minder om de Danske og Norm. i Engl., Skotl. og Irl.« under Afsnittet Irland. I et Document af Aar 1200, hvorved Kong Johan bekræfter Staden Dublins Privilegier, nævnes: »ecclesia Sanctæ Mariæ de Osmaneby«. Et Document af Aar 1201, udstædt af samme Konge, nævner ligeledes »cantredum Osmannorum« (ɔ: Østmændenes Distrikt) i Limerick. Jfr. Rotuli Chartarum in Turri Londinensi asservati. Accur. Th. Duffus Hardy Vol. I. Pars. I. 1199—1216. 1837. fol. p. 78 b. og p. 84 b.

Udsigten for Danmarks Konger til med en i det Høieste tvivlsom og stadig svindende Understøttelse af Nordengland, men til forøvrigt med egne Kræfter at overvælde det mere og mere befæstede og om sig gribende normanniske Herredømme i England, maatte efterhaanden betydelig formindskes, saa meget mere som der ovenpaa Valdemar Seirs dristige og vidtsvævende Planer var fulgt et Aarhundrede, opfyldt af indre Uroligheder og sørgelige Ulykker for Danmark. I Mellemtiden var ogsaa Norges Herredømme over Syderøerne og Man gaaet tilgrunde. De skotske Konger havde længe deels med det Gode, deels med Vold, søgt at faae disse Øer i deres Magt. For at hævde Norges Ret, gjorde Kong Hakon den Femte eller den Gamle med en anseelig Flaade et Tog til Skotlands Vestkyst, hvor hans Ankomst endog synes at have vakt Forhaabninger hos Nordmændene i Irland, og tildeels maaskee hos Irerne selv, om Hjelp imod Normannerne. Paa Sletten ved Largs, ikke langt Syd for Glasgov ved Clyden, holdt Hakon et stort Slag med Skotterne, i hvilket disse paastaae at have seiret. Snarere var dog maaskee Fordelen paa Hakons Side. I al Fald tilbagevandt han det Herredømme, Kong Magnus Barfod forhen havde havt, og det var kun frygtelige og ødelæggende Storme, som tvang ham til at søge mod Nord igjen med sin Flaade, for at overvintre paa Orknøerne. Her døde han kort efter i Kirkwall (i December 1263). Et Par Aar senere (1266) afstod hans Søn Kong Magnus, mod en Godtgjørelse i Penge, Norges Høihedsret over Syderøerne og Man til den skotske Krone. Orknøerne og Shetland derimod vedbleve at være Skatlande under Norges Rige.

Hakon den Gamles Tog fra Norge til Syderøerne var det sidste, som udgik fra det skandinaviske Norden, for at værne om Besiddelser, paa hvis Erhvervelse Norden saa længe havde anvendt saa Meget af sin bedste Kraft. Forskjellige Planer, der under de langvarige Krige mellem Frankrige og England navnlig næredes i Frankrige om, ved Understøttelse af Danmarks Arvefordringer og af nordiske Flaader, som endnu længe vare blandt de betydeligste i Europa, at iværksætte Landgange i England, kom ikke til Udførelse. Allerede i Aaret 1193 havde nemlig den franske Konge, Philip August, ved at anholde om den danske Konge, Knud den Sjettes Søster Ingeborgs Haand tillige forgjæves som Medgift udbedt sig Afstaaelsen af Danmarks Arveret til England og derhos en dansk Flaade og Hær til Hjelp til en Landgang i England. Omtrent hundrede Aar efter (1295) søgte Frankriges Konge, Philip den Smukke, at slutte Forbund med den norske Konge, Erik Præstehader, som meente at have Arvefordringer paa Skotland, om at Kong Erik skulde imod en Erstatning af 30,000 Pund Sterling understøtte Frankrige mod England med en Flaade paa hundrede store Skibe, to hundrede Galeier og med 50,000 Mand i fire Maaneder aarlig, saalænge Frankrige laa i Krig med England.

Senere, da Danmark under den ligesaa krigerske som statskloge Konge Valdemar Atterdag havde hævet sig til stor Anseelse og Magt, og da den franske Konge Johan den Sjette som Krigsfange var kommen i Englændernes Vold (1356), fornyedes Planerne om en lignende Samvirken mellem Frankrige og Danmark imod England. En tidligere paatænkt Forbindelse mellem Kong Valdemars Søn Christopher og een af den franske

Konges Døttre, imod at Valdemar for en Sum af 600,000 Gylden skulde have sendt 12,000 Mand over til England, for at erobre eller hærge Landet, var bleven standset ved en af Grev Henrik af Holsten og flere tydske Fyrster, efter Englands Opfordring, mod Danmark paabegyndt Krig. Men om end Englænderne saaledes, netop som i fordums Tid [1], søgte at styrke sig mod de Danske ved Forbund med Danmarks Fjender i Tydskland, havde de Danske heller ikke glemt, hvorledes deres Fædre forhen stadig ved Angreb paa England havde sluttet sig til Englands Nabofjender i Wales og Skotland. Thi da Krigen mellem Danmark og de tydske Fyrster var tilendebragt og Planen til en fransk-dansk Landgang i England paany optagen, indgik Kong Valdemar, i Aaret 1359, Forbund med Skotterne og de oprørske Britter i Wales, for at give sit tilsigtede Angreb paa England desto større Vægt. Imod Udbetalingen fra Frankrige af de ovennævnte 600,000 Gylden forpligtede Valdemar sig til at gjøre et Tog til England, for at udfrie den fangne franske Konge og for at ødelægge eller erobre hele det ham som Danekonge og Knytlingernes Arving med Rette tilhørende Land. For det Tilfælde, at Toget skulde mislykkes, forpligtede han sig end yderligere til, paa egen Bekostning at gjøre et nyt Tog, selv om han derfor skulde sælge eller pantsætte sine Lande. Døde han forinden, skulde denne Forpligtelse ogsaa være gjeldende for hans Søn, hvem han tilbød som Gidsel at ville udlevere til Frankrige.

[1] Jfr. bl. A. ovenfor Side 279.

Men allerede Aaret efter (1360) sluttede Frankrige Fred med England, og faa Aar senere (1363) døde Valdemars Søn Christopher af Følgerne af et i et Søslag mod Lybekkerne erholdt Saar. Valdemars Planer med sin Landgang i England og med sin Søns franske Ægteskab vare dermed tilintetgjorte. Danmarks Overmaal af Kraft fik ogsaa snart et andet Afløb, idet Valdemars Datter, den store Margrethe, lykkelig samlede de tre nordiske Rigers Kroner paa sit Hoved. Ved Norges Forbindelse med Danmark, som i Aarhundreder overlevede den store skandinaviske Union, kom Shetland og Orknøerne ind under den forenede dansk-norske Krone. Men efterat Kong Christian den Første Aar 1469 havde foreløbig aftraadt disse Øer til Skotland som Pant for den Medgift, han skulde udbetale sin Datter Margrethe, der ægtede den skotske Konge Jacob den Tredie, fjernedes Øerne mere og mere fra Norge og Danmark og det nyttede Intet, at de dansk-norske Konger gjentagne Gange fordrede dem indløste imod Udbetalingen af den Sum, hvorfor de vare pantsatte. Det svagere Danmark-Norge maatte finde sig i det stærkere, nu forenede Englands og Skotlands lovløse Færd, som berøvede det skandinaviske Norden de sidste af dets fordum saa vidtstrakte Besiddelser paa de brittiske Øer. Næsten en Forudfølelse af en slig Uret eller i al Fald Danmarks Frygt for Englands tiltagende Magt var det, som nogle Aar iforveien (1456) havde bevæget Kong Christian den Første til at indgaae en Forbindelse med den franske Konge, Karl den Syvende, imod England. Kong Christian forpligtede sig nemlig til, paa Frankriges Opfordring og Bekostning, at stille sex til syvtusinde Mand

paa fyrgetyve eller halvtredsindstyve Krigsskibe til Brug ved en fransk Landgang paa England. Men ligesaalidet som de foregaaende Forbund i samme Retning, blev dette nogensinde virkeliggjort[1].

De langvarige Stridigheder mellem Frankrige og England fik omsider en Ende, og Canalen blev en fast Grændse mellem begge Riger. Normandiet adskiltes saaledes ogsaa for bestandig fra England og forenedes med Frankrige.

Men end ikke denne nøiere Sammensmeltning af Normandiet med det øvrige Frankrige formaaede ganske at udslette den normanniske Befolknings særegne, tildeels nordiske Præg. Dens utrættelige, eventyrlige Aand havde ikke følt sig tilfreds med Erobringerne af Apulien, Sicilien og af England[2]. Da Korstogene fra Frankrige ret kom i Gang, droge Normanner i forholdsviis stort Antal til det hellige Land. Mellem Rouen og Jerusalem var der stadig Samqvem, som ogsaa betydelig lettedes ved de normanniske Nybygder i Italien. William Erobrerens ældste Søn Hertug Robert og mange andre Normanner udmærkede sig fortrinlig paa disse Korstog og bidroge jævnlig til de Christnes Seir over de Vantroe. Den normanniske Tapperheds Ry blev derved udbredt langt ind i Orienten.

[1]) Udførligere Efterretninger om de senere danske Erobringsplaner findes hos F. Schiern: »Om en paatænkt Landgang i England af Kong Valdemar Atterdag i Forening med de Franske.« (Annaler for Nordisk Oldkynd. og Hist. 1858. S. 331—371.)

[2]) »Normanni possident Apuliam, devicere Siciliam, propugnant Constantinopolim, ingerunt metum Babyloni« heed det allerede under William Erobrerens Herredømme i England. Willelm. Pictav. Gesta Willelm. ducis (Duchesnius p. 207).

Robert selv fik Tilbud om at blive Konge i Jerusalem, hvilket han dog ikke modtog. En Norman blev imidlertid Patriark af Jerusalem og en Norman blev ligeledes Kantsler hos Jerusalems nye Konge.

Ogsaa den gammelnordiske Forkjærlighed for Havet og for dristige Søtog havde et blivende Hjem i Normandiet. Fra dets Havne, især fra Djeppe, udgik ved Middelalderens Slutning flere store Opdagelsesreiser til de canariske Øer, Afrika, de indiske Øer, Sumatra o. fl. St. De samme Havne, som siden Normannernes Bosættelse have havt stor Betydning for Frankriges Søfart og Handel[1], ere i denne Henseende stadig nogle af Hovedpunkterne i Frankrige. Fra Djeppe udsendes aarlig store Fiskerflaader til Islands og Amerikas Kyster. Fra Havre vedligeholdes uafbrudte Forbindelser med Amerika og andre fjerne Lande. I Cherbourg er een af den franske Krigsflaades tre vigtigste Havne. Flere Ord i det franske Sømands-Sprog, som sigler (seile), haler (hale), mast (Mast) o. s. v. erindre om de gamle Normanner og deres nordiske Herkomst. Endnu ansees Normannerne for Frankriges bedste Søfolk, ligesom det heller neppe er tilfældigt, at flere af Frankriges berømteste Admiraler netop have været Normanner[2]. Med Rette fremhæve derfor nyere franske

---

[1]) En mærkelig Notits om en directe Handelsforbindelse mellem Island og Normandiet i den tidligere Middelalder findes i et Dokument af Aar 1198: »de venta XVII saccis lane de remanente navis Islandie«. Rotuli scaccariæ Normanniæ ed. Stapleton II. p. 306.

[2]) Recherches sur les voyages et découvertes des navigateurs Normands en Afriqve dans les Indes orientales et en Amériqve, suivies d'observations sur la marine, le commerce et les établissements coloniaux des Francais par L. Estancelin. Paris 1832. 8vo.

Historieskrivere Normannernes store Fortjenester af den franske Marine [1]).

Til Forskjel fra de øvrige Franskmænd ere Nutidens Normanner, som deres Fædre, bekjendte for deres, idetmindste tilsyneladende rolige Kulde, deres Snuhed, Pengebegjærlighed, Processyge og Trodsighed. Fra den tidligste Tid af have de stadig værnet om deres Rettigheder og Friheder [2]) og med Kraft reist sig mod al verdslig og religiøs Undertrykkelse. Under Religionskrigene havde Protestantismen Tilhold og betydelig Udbredelse i Normandiet, hvor ogsaa republikansk Aand og republikanske Bevægelser, især i Stæderne, fandt en villig Jordbund. Normannernes oprindelige Sprog var imidlertid ganske gaaet tilgrunde, og selv deres nordiske Udseende maatte lidt efter lidt tabe sig. Men end ikke saa mange Aarhundreders Blandinger have formaaet at udslette de ægte nordiske Slægtsnavne i Normandiet, hvoraf flere, midt under det

[1]) »Un grand mérite des Normands, c'est d'avoir rendu une marine à la France« — »Il n'y avait plus de flotte chez les Francs, et ils avaient cessé d'être comptés au nombre des peuples maritimes. Les Normands rétablirent la marine, et Guillaume-le-Conquérant parvint à former une flotte telle qve la France, à aucune époqve, n'en avait vu de semblable. Les conquêtes faites par les Normands en Sicile avaient tenu aussi, en partie, à leur supériorité dans la navigation. Plus normand qve le reste du pays, le Cotentin fournissait les meilleurs matelots et pilotes.« Depping Hist. des expéd. maritim. des Normands liv. IV. chap. III.

[2]) Om de særegne Institutioner i Normandiet, som efter Foreningen med Frankrige tildeels bibeholdtes, see Floquet: Histoire du Parlement de Normandie. I—VII. Rouen 1840. 8vo. Navnlig den øverste Domstol »l'Echiquier« var ikke i Normandiet, som i de øvrige franske Len, afhængig af Frankriges Konge. Længe havde ogsaa Normannerne Ret til alene at dømmes i Normandiet, ja endog saaledes »qv'en Normandie même il y avait des limites très rapprochées qve les justiciables n'étaient point tenus de dépasser pour se faire rendre la justice.«

fremmede Tryk, den Dag i Dag have bevaret Former, der ere saa hedenske, at de i Norden selv, og navnlig i Danmark, idetmindste som Slægtsnavne forlængst ere forsvundne [1]).

Den samme eventyrlig-dristige og poetiske Aand, som til Monster for Datiden udviklede Normannernes stolte Ridderlighed, havde i Normandiet tillige udklækket en ædlere Blomst, hvis Frøkorn allerede vare medbragte fra Norden, nemlig Sandsen for Historie og Digtekunst. Det var en Skik i Normandiet, at Gjæsten maatte underholde sin Vært med Fortællinger og Sang. Normannerne bevarede ogsaa deres nordiske Fædres Lyst til at mindes i Sagn og Skjaldeqvad, paa samme Tid som deres Tapperhed, Snildhed og store Bedrifter ydede rigeligt Stof til Kroniker og Folkesange. Hen i det ellevte og tolvte Aarhundrede fik Normandiet baade rimede og prosaiske Historieboger og historiske Romaner, i hvilke en nordisk Grundtone og selv Ligheder med den nordiske Sagastil tydeligt nok fornemmes. Medens i det Hele Provence og det sydlige Frankrige var den franske, lyriske Digtekunsts Fosterland, blev Nordfrankrige, og der ikke mindst Normandiet, den episke Poesies egentlige Hjemstavn i Frankrige. I al Fald havde Normannerne ikke ringe Andeel saavel i den franske som den italienske Poesies Udvikling [2]); blandt

---

[1]) T. E. Anqvetil, Turqvetil eller Truqvetil, Estur (Styr), Quetel, Thouroude (Thorold), Turgis, Turgot, Toquet, Havard, Yver, Canut eller Canu (Knud), Tostain, Thorel, Osmond m. fl., som forekomme rundtom i Normandiet, baade i Stæderne og paa Landet.

[2]) Et Bidrag til Belysning heraf afgiver Gisli Brynjulfsson's Afhandling: »De l'ancien roman Français et de l'influence exercée sur son développement par les Normands« (traduit par L. S. Borring: Mémoires de la Société Royale des Antiqvaires du Nord 1848—1849 p. 358—430).

Andet turde det vistnok nærmest være en Følge af Normannernes strængere, alvorligere Charakter i Sammenligning med de egentlige Franskmænd, at af Frankriges faa Tragoedieskrivere ere flere af de berømteste (t. E. Corneille og i nyere Tid Casimir Delavigne) netop fødte i Normandiet.

Men naar Normannerne i Normandiet, tiltrods for deres oprindelig forholdsviis ringe Antal, og tiltrods for deres senere betydelige Udvandringer, især til Italien og England, have i den Grad og til vore Dage kunnet ikke alene bevare mange af deres gamle Særegenheder, (saa de endnu næsten ikke ansees for rigtige Franskmænd), men endog ved disse Særegenheder mærkelig indvirke paa det øvrige Frankrige, bliver det dobbelt forklarligt, at Normannerne, efterat de først vare blevne Herrer i England, ogsaa i dette erobrede og undertvungne Land maatte komme til, og i en heel anden Udstrækning, end i Frankrige, at gjøre deres nationale Eiendommeligheder gjeldende. Allerede de overhovedet faa Normanner, som vare udvandrede til Italien, havde dog ført deres Hjemstavns Sæder og Skikke med sig did. Samtidige Forfattere udtrykte ogsaa strax efter Williams Erobring deres levende Forbauselse over de mange nye og storartede Bygningsværker, som under Normannernes Hænder næsten daglig reiste sig i England, og som i Stiil vare kjendelig forskjellige fra hvad man hidtil havde seet der. Disse Bygninger, hvortil Forbillederne væsentlig vare medbragte fra Normandiet, vare ikke alene faste Borge, der, ligesom under Normannernes Erobringer i Italien, vare fremkaldte af Nødvendigheden for Forsvars Skyld, men det var ogsaa navnlig prægtige Kirker og Klostre, der afgave yder-

ligere Vidnesbyrd om Normannernes stærke, religiøse Begeistring[1]. I alle Retninger begyndte desuden et nyt Liv og en ny Folkeaand at yttre sig i England. De første normanniske Konger havde vel fuldtop at gjøre deels med at grundfæste deres Herredømme over Britter, Angelsaxer og Danske, deels med at sikkre den engelske Kirkes nylig gjennemførte Afhængighed af Paven, og deels med at tæmme de altfor mægtige og overmodige Baroner, som hyppig tragtede efter Oprør og Uafhængighed. Men da de første haarde Kampe vare overstaaede, da Hadet mellem de forskjellige Folkefærd i England udjævnedes mere og mere ved de indbyrdes Blandinger, hvoraf det nyere engelske Folk fremstod, viste sig ret Normannernes mægtige Indvirkning paa Udviklingen af Englændernes levende Frihedsfølelse, af deres Kjærlighed til Digtekunst og Historie, af deres seige Foretagelsesaand, af deres rolige Kulde og dog ustandselige Lyst til dristige Eventyr, af deres Greb paa at anlægge Nybygder i fremmede Lande og af deres store Sømandsdygtighed, som senere saa længe har sikkret England Herredømmet paa Verdenshavet.

I alle disse Retninger fulgte Normannerne trolig det Spor, som før deres Ankomst til England, var bleven traadt af Danelagens danske Indbyggere. Ved Danelagens nærmere Forbindelse med Danmark og Norden havde de Danske der kunnet bevare deres nordiske Eiendommeligheder endnu bedre, end deres fjernere boende normanniske Frænder, og ved deres oprindelig ulige større Antal og Udstrækning havde de

---

[1]) Willelm. Malmesbur. Hist. lib. III.

fra først af kunnet øve en heel anden Indflydelse i England, end Normannerne havde opnaaet i Frankrige. Om Danelagens danske Befolkning vilde det overhovedet med fuld Føie kunne siges, hvad der er indrømmet med Hensyn til Normandiet, »at Vikingerne der unægtelig have havt den Fortjeneste, at gjenføde en aldeles sløv og charakterløs Befolkning«[1]. Det kunde derfor heller neppe feile, at Resterne af denne danske Befolkning i Danelagen omsider maatte i Normannerne finde baade Blods- og Aandsbeslægtede, der i al Fald stode dem nærmere, end deres gamle Modstandere Angelsaxerne.

Normannerne havde nemlig ikke, uagtet alle deres skrækkelige Hærgninger af Danelagen, kunnet uddrive eller ødelægge den danske Befolkning i Nordengland, og endnu mindre udslette dens særegne, nordiske Præg. I Begyndelsen af det trettende Aarhundrede fremhæves det udtrykkelig, at de Angler, som boede Nord for Humberen, havde baade i Tale og Sang faaet en kjendelig Lighed med de Danske, hvorimod Beboerne af det sydlige England og Devonshire havde bevaret det gamle Sprog mere ufordærvet[2]. At ogsaa den særegne, gammelnordiske Runeskrift længe maa have holdt sig i Nordengland, er ikke usandsynligt, da Runeskrift endnu hen i det ellevte Aarhundrede benyttedes af Danske midt inde i London[3], og da, maa-

---

[1]) Depping liv. IV. chap. III.

[2]) Efter den samtidige Giraldus Cambrensis.

[3]) En for nogle Aar siden paa Set Pauls Kirkegaard i London opdaget Gravsteen fra det ellevte Aarhundrede med en indhugget Drageſigur og følgende Brudstykke af en Indskrift med Runer: kona . let . legia . stin . þensi . auk . tuki . (ɔ: .... kona(?) lod lægge denne Steen, og Toke ....) er afbildet og beskreven af Rafn i Annaler for Nord. Old-

skee endog noget efter denne Tid, de Danskes og Nordmændenes Efterkommere paa Øen Man vedbleve at reise Runestene til berømmelige Afdødes Amindelse [1]). Den for Danelagen fra tidligere Tid af gjeldende Danelov, som var een af Englands fire Hovedlove, blev bekræftet af de normanniske Konger i det tolvte Aarhundrede og synes endnu senere at have været i Kraft [2]). Allerede dette antyder, hvad Kroniker og Dokumenter fra den Tid bestemt godtgjøre, at der i Nordengland, saavel i Stæderne som paa Landet, fandtes mange danske Slægter, ovenikjøbet med reent danske Navne, som i deres Former paa det Nøieste stemmede overeens med de derværende talrige danske Stedsnavne. Ikke faa af disse Slægter havde, ligesom i Normandiet, endog Tilnavnet »den danske« [3]).

---

kynd. og Historie 1852 S. 271—301 og Tavle XII, hvor dog Indskriftens Forklaring neppe er fuldkommen fyldestgjørende.

1) De manske Runestene ere afbildede og beskrevne hos Rev. J. G. Cumming »The Runic and other monumental remains of the isle of Man. London 1857. 4to., hvormed maa sammenholdes P. A. Munch: Rune-Indskrifter fra Øen Man og Sydерøerne (Annaler for Nord. Oldkynd. og Hist. 1850. S. 273—288), og Minder om de Danske og Nordmænd. i Engl., Skotl. og Irl. S. 348—357.

2) I Henrik den Førstes Love (1100—1135) siges der (hos Thorpe Ancient Laws and Inst. VI § 1), at England deles i tre Dele: i Britternes Land, i Westsaxen og Mercien, samt i de Danskes Land (»Danorum provincia«), hvortil føies (§ 2): »Ogsaa den engelske Lov falder i tre Hoveddele: den vestsaxiske Lov, den merciske Lov og Daneloven (Denelaga)«. Naar Daneloven og den særegne Benævnelse for de Danskes Provinds, Danelagen, ophævedes eller forsvandt, er endnu ikke tilstrækkelig oplyst.

3) I Domesday-book forekommer bl. A. Turchil, Strang, Fin, Osmund, Tol, Simond, Oinus og Anunt — Alle med Tilnavnet danus eller dacus. Sammesteds omtales ikke faa »huscarle« (eller Tingmænd), efter Navnene at dømme, vistnok meest Danske, som havde været i Tjeneste deels hos Kong Edvard deels hos nogle af hans mægtigste Høvdinger t. E. »Auti huscarle comitis Algari«, »Gouti« og »Widenesci Tovi hus-

Gjennem hele Middelalderen til vore Dage ere Efterkommerne af de samme Danske, i Modsætning til Angelsaxernes Ætter i Englands sydligere Egne, vedblevne, paa lignende Maade, som deres Frænder i Normandiet, at bevare mange af deres umiskjendelig danske, i Formen næsten hedenske Slægtsnavne, der i Tidernes Løb fra Danelagen af tillige for en Deel have bredt sig ud over det øvrige England[1]. Foruden

carle Heraldi comitis«. Ligeledes viser Domesday-book, at flere danske Navne, som Grim, Hacon, Ketel, Snain eller Sven, Toka, Torchil, Toui, Tuli o. fl. havde udbredt sig fra Danelagen til den øvrige Deel af England. Ved Aar 1193 var omtrent en Trediedeel af Medlemmerne af Kjøbmandsgildet i Leicester af dansk eller nordisk Herkomst. J. Thompson: Immigration of the Scandinavians into Leicestershire, i The Gentleman's Magazine Decbr. 1853. p. 573. I Cumberland og Westmoreland, som vel ikke hørte til Danelagen, men som dog, hvad Stedsnavnene godtgjøre, havde en anseelig dansk og norsk(?) Bebyggelse, var der i Middelalderen talrige danske Folkenavne, af hvilke imidlertid flere, som sædvanligt, vanskeligt nok lade sig skjelne fra de nærbeslægtede normanniske. Jfr. The Pipe-Rolls or Sheriff's annual accounts for the Counties of Cumberland, Westmorland and Durham, publ. by the Soc. of Antiqv. of Newcastle up. Tyne. 1857.

[1]) T. E. foruden de almindelige Navne paa -son, som Urmson, Swainson, nemlig Thorr, Thurkettle, Haldane, Ulfketle, Anketle, Harrold, Orme, Swaine, Sigtryg, Thorlak, Thorfast, Thurkle og mange flere. I det gammeldanske Lincolnshire, hvor der i Oldtiden var en Shiregreve af Navnet Thorold, og hvor der senere fandtes fem Slægter af samme Navn, som havde store Landeiendomme, er der endnu en anseet og velhavende Familie Thorold (Sir John Thorold Baronet), upaatvivlelig af dansk Oprindelse. Flere Medlemmer af det ældre engelske Aristokrati, t. E. Lorderne af Stafford-Jerningham, og Marqvierne af Northampton (Efterkommere af »Turchil« af Warwick) hidlede deres Æt fra de Danske, ikke at tale om, at adskillige andre adelige Familier t. E. Greverne af Berkeley og de gamle Hertuger af Nordhumberland siges at stamme fra Danmark, idet deres Stamfædre oprindelig med Rolf skulle være komne til Normandiet, hvorfra igjen da Ætlinger senere gik med William Erobreren til England. Desuden have ikke faa Efterkommere af danske Slægter ved Stordaad trængt sig ind i det nyere engelske Aristokrati, nemlig Lord Nelson, Lord Hardinge og General Havelock. Dr. Vaughan siger derfor ogsaa i sin »Revolutions in English

mangfoldige, i Sydengland ukjendte olddanske og oldnorske Ord i Talesproget, har Befolkningen i Nordengland endvidere bevaret idetmindste Rester af nordisk Legemsbygning og Udseende, og endnu sikkrere Træk af gammelnordisk Charakter. Den Snuhed, Charakterfasthed og djærve Uafhængighedsfølelse, som fortrinsviis udmærker Nordenglænderne, ansees ikke uden Grund for en Arv fra de i Danelagen oprindelig i saa stort Antal bosatte frie og frihedselskende danske Erobrere[1]). Selv Hustingene (»the hustings«) i flere af Englands Stæder, Hustingene ved Parlamentsvalgene og de aarlige Thingmøder paa »Tynwald« eller Thingvold Høien paa Man af Øens udvalgte Mænd gjenkalde levende Erindringen om de danske og norske Frimænds fordums Thingmøder paa de brittiske Øer[2]).

Den endelige Adskillelse af England og Danelagen fra Danmark havde derfor heller ikke ganske kunnet

---

History« (1859) Vol. 1: »It is certain that our great sea-captains, and our men of genius in all departments, have their full share of Danish names among them«.

[1]) Jfr. t. E. Creasy: The rise and progress of the English Constitution. London 1853. pag. VI og 35—41. Jubilee Edition of the whole works of King Alfred p. 512—513: »We ourselves familiarly attribute some peculiarity of bodily structure or physiognomy to the inhabitants of the districts occupied by the Danes; the shrewdness of our northern countrymen has passed into a proverb; and the dialect prewailing in a wide extent of country is very different from the softer provincialisms of the south and west of England, and seems to speak its foreign origin«.

[2]) Om Domstole af Navnet »husting« i London, Winchester, Lincoln og York see Minder om de Danske og Nordm. i Engl., Skotl. og Irl. S. 41—42, 44, 65; om det manske Parlaments »Tynwald« Møder see sammesteds S. 365—368 og Rev. J. G. Cumming: The isle of Man (London 1848), hvori nærmere Oplysninger om Mans særegne Stilling i det brittiske Rige som Følge af dets tidligere Selvstændighed som et norsk-dansk Kongerige.

afbryde de gamle, fast sluttede Forbindelser mellem de danske Nybygder i Nordengland og deres oprindelige Hjem: det skandinaviske Norden. Heelt ned i Middelalderen vedbleve danske Handlende i England, sandsynligviis som en Levning fra Daneherredømmets Tid, at nyde særegne Begunstigelser fremfor norske, tydske og andre fremmede Kjøbmænd. I London havde nemlig de Danske ikke alene Ret til at opholde sig med deres Handelsvarer til enhver Tid hele Aaret rundt, men de maatte ogsaa med samme Friheder og Begunstigelser som Cityens egne Borgere gaae hvorhen de vilde til Markeder overalt i England, hvorimod de tydske og norske Kjøbmænd alene vare indskrænkede til Cityen uden, idetmindste paa den Maade, at kunne deeltage i Markeder udenfor dens Mure [1].

---

[1] Efter een af Londons, i Guildhall opbevarede, paa Pergament skrevne Privilegiebøger (»Liber Custumarum«), hvor det blandt Kong Henrik den Tredies Confirmationer og Privilegiebreve for Cityen hedder (fol. 39): »Ceo est la commune ad Hommes le Empereur dalmayne: Qil poent herberger denz les murs de la citee de Loundres la ou il voldront fors cil de tiesle et de brune et de anwers ne passeront le Pount de Loundres si il ne voillent estre desinenez par la ley de Loundres«. —

»Botesac Danorum Ly Daneis ount Bot. sace, ceo est a savoir sojour tut lan mes il ount la lei de la citee de Loundres de aler par tut en engletere a foire et a marche«.

»Botesac Norweyorum. Ly Noreys ount botsace, ceo est a savoir sojour tut lan mes ceo devez savoir qe dehors la cite ne poent aler en nul lieu pur marche faire«.

Disse Bestemmelser, som i Henrik den Tredies Tid (1216–1272) sikkert kun vare Fornyelser af ældre Privilegier og Sædvaner, ere indførte i en Afdeling af den ovennævnte Pergamentsbog, som, efter Stilen at dømme, maa være sammenskreven i Midten af det 14de Aarhundrede, paa hvilken Tid de nævnte Bestemmelser aabenbart endnu vare i Kraft. Det yngste, i Privilegiebogen indførte Dokument er fra Aar 1400. Forskjellige i det engelske Statsarchiv opbevarede Aktstykker godtgjøre endvidere, at danske Skibe i det tolvte, trettende

Som en naturlig Følge af den engelske Christendoms tidligere Indvirkninger paa Danmark og fornemmelig paa Fyen, Sjælland og Skaane, vedbleve ligeledes engelske eller i al Fald halvdanske Geistlige længe efter Daneherredømmets Undergang fra England af at gaae over til Danmark. I sidste Halvdeel af det ellevte og i det paafølgende tolvte Aarhundrede var der flere Biskopper af engelsk Herkomst i Odense, Roskilde og Lund[1]. Ogsaa jydske Bisper ved den Tid nedstammede fra England eller havde for Studeringers Skyld opholdt sig der[2]. Kong Knud den Hellige, som fra England lod Sanct Albani Been bringe til Odense til det der oprettede Sanct Albani Kloster, fik ogsaa senere en Levnetsbeskriver i en engelsk Munk Ælnoth, som ved

---

Aarhundrede, især fra Ribe i Jylland, jævnlig kom til Yarmouth, hvorhen ogsaa dengang mange norske og islandske Skibe søgte. De danske Kjøbmænd, som hyppig vare tilstede ved Markederne i Hoiland i Lincolnshire, indførte talrige Heste og Falke til England. Rigtignok sendte ogsaa de engelske Konger Skibe til Danmark, for at kjøbe Falke (»ad aves emendas«). Men danske Falke vare dog ikke saa søgte, som de islandske, der af de engelske Konger bleve »skattede høiere, end Guld og Sølv«. See »Reports of the Deputy Keeper of the public records. Presented to Parliament«. London 1843—1844. fol.

[1]) Saaledes Eilbert eller Egilbert, tredie Biskop i Odense ved Aar 1048—1072; Hubald, en engelsk Benediktinermunk, fjerde Biskop i Odense ved Aar 1101; Vilhelm, oprindelig Capellan hos Knud den Store, senere tredie Biskop af Roskilde, hvor han (1048—1076) gjorde sig høilig fortjent af Roskilde Domkirkes Bygning; Henrik, forhen Capellan hos Knud den Store, derefter Biskop paa Orknøerne og senere første Biskop i Lund 1048—1060. I det Hele frembyde dog de danske Kirkebygninger færre Spor af den engelske Bygningsstils Indflydelse, end man under saadanne Omstændigheder skulde formode.

[2]) T. E. den tolvte Bisp i Ribe Radulf, som havde været Valdemar den Førstes Kantsler, og som døde 1171, var en Englænder. Ved Aar 1166 opholdt Biskop Svend af Aarhus sig i England. Allerede i Knud den Stores første Tid havde Biskop Othinkar af Ribe ligeledes studeret i England.

Aar 1085 var kommen over fra Canterbury til Danmark. I Sverige, Norge og paa Island, hvor Christendommen fra England, Skotland og Irland havde ovet endnu større Indflydelse, end i Danmark, fortsattes paa lignende Maade stærke religiose, til Handelsfærden forovrigt noie knyttede Forbindelser[1]. Ligesom Nordboerne, især fra Island, Orknoerne og Norge, jævnlig paa deres Reiser til Rom og paa Valfarter eller Korstog til det hellige Land lagde Veien over England og Normandiet, saaledes valfartede de ogsaa til Helgenskrine i England, hvis Helgene stundom bleve dyrkede i Norge selv. Til Gjengjeld bleve norske Helgene dyrkede i England og især vel af de der bosatte Daner og Nordmænd. Endnu tidligere, end Danmark, som forst længe efter Danevældets Undergang i England fik sin Skytshelgen i Kong Knud den Hellige, havde nemlig Norge i Sanct Olaf faaet en national Helgen, hvis Dyrkelse og Anseelse i paafaldende kort Tid udbredtes ikke alene i det skandinaviske Norden, men ogsaa udenfor Norden, hvor Nordboer i storre Antal vare samlede. Sct. Olafs Kirker reiste sig hos Væringerne i det fjerne Constantinopel, hos Nordboerne i Holmgaard i Rusland, hos Nordmændene i Irland og hos Danerne baade i Nordengland og i flere af Englands sydligere Stæder[2], selv i London, hvor den Dag i Dag ikke mindre end fire Kirker ere viede til hans Ære. Foruden disse er

[1]) At ikke alene Islændere i den tidlige Middelalder kom til England, men at ogsaa Englændere jævnlig kom til Island, vise Bestemmelserne i den gamle islandske Lovbog Grágás (Arfaþáttr cap. VI) om de i Island afdode engelske Mænds efterladte Eiendele

[2]) T. E. i York, Lincoln, Derby, Chester, (Chichester. Sanct Olave's i Suffolk) »and many other towns in various parts of England« Jubilee-Edition of the works of King Alfred p. 500.

der ligeledes i London en Kirke, som fra gammel Tid er viet til en anden norsk Helgen, den orknøiske Jarl, Sanct Magnus Martyr. En endnu mere bestemt dansk Kirke i eller ved London var dog den tæt udenfor Cityens gamle Port, Temple-bar, beliggende »Set. Clemens Danes«, som længe efter den Tid, da Knud den Stores Søn og Efterfølger Harald Harefods mishandlede Liig her havde fundet sit sidste Hvilested, vedblev at være Sognekirke for de i London bosatte Danske, i hvilken Henseende den, betydningsfuldt nok, netop var viet til Handelens og Søfartens Skytshelgen. Fra Vikingernes og Søkongernes Tid og lige til vore Dage har saaledes det danske Navn i England stadig og nøie været knyttet til Havet, hvor vel ogsaa de Danske længe fandt en Tumleplads for deres største Bedrifter. men hvor deres Glands dog skulde fordunkles af det med dem nær beslægtede, med dansk Vikingeblod rigelig blandede nyere engelske Folk.

Endnu levende Minder om Danernes fordums stærke Bosættelser og anseelige Indvirkninger i de vestlige Lande føie følgelig utvivlsomt nye Vidnesbyrd til den skrevne Histories om,

at de danske Nybygder i Danelagen i England og i Seinelandet eller Normandiet i Frankrige gjenfødte og forædlede de derværende, vanslægtede angelske og frankiske Befolkninger;

at disse danske Nybygder hver for sig og paa forskjellig Maade bidroge til at undergrave og omstyrte det tydsk-frankiske Herredomme i Frankrige og det

tydsk-angelsaxiske Herredømme i England, hvor et stort og mægtigt dansk Rige i Stedet derfor oprettedes;

at de derhos begge i nøie Fællesskab forberedte og muliggjorde den paafølgende normanniske Erobring af England;

og endelig at det, siden de efter det angelsaxiske Folkeherredømmes Undergang mellem Britter, Angelsaxer, Danske og Normanner foregaaede Blandinger, fornemmelig er den dansk-normanniske Folkeaand, som har været raadende i det nye England, og som meest har fremmet Englands Overmagt paa Verdenshavet, dets Frihed og Storhed i det Hele.

Foruden de mange Goder, som den egentlige danske Erobring af England, navnlig ved Christendommen og dens høiere Dannelse, bragte Danmark og det øvrige Norden, har det danske Folk derfor vundet den Hæder, at det ved sine Nybygder og Færder vesterpaa væsentlig har bidraget til at grundlægge ikke alene det ligesaa eventyrlige, som i flere Retninger baade for Nord- og Sydeuropa følgerige normanniske Herredømme ved Seinen, men ogsaa det nye dansk-normanniske England — Folkefrihedens kraftige Bolværk — hvis Daad indtager en saa fremragende Plads i Menneskehedens Udviklings Historie.

Trykfeil og Rettelser.

Side	18, 19, 20		Mercias og Mercia læs: Merciens og Mercien.
-	70	Lin. 24	Sheppey læs: Shepey.
-	91	- 11	Helgenerne læs: Helgenene.
-	93	- 14	Helgenerne læs: Helgenene.
-	302	- 2	den 23de April 1015 læs: den 23de April 1016.

Hos Undertegnede erholdes (for 4 Rd.) et til dette Skrift af Hr. Magnus Petersen tegnet Bind, paa hvis Forside er fremstillet en gammeldansk Ravnefane (fra Tapetet i Bayeux), knyttet ved et Sværdbelte til to Vikingesværd (Originalerne i Hans Majestæt Kongens particulære Samling); paa Bagsiden sees et normannisk, skjoldrandet Skib (fra Tapetet i Bayeux), og paa Ryggen en Stridsøxe og Bue mellem tre tværlagte Skjolde (efter gamle, dansk-nordhumbriske Mynter), — Alt omgivet med Drageslyngninger (som paa nogle af de paa Øen Man opbevarede norsk-danske Runestene).

Kjøbenhavn, Aabenraa Nr. 27.

D. L. Clément,
Universitetsbogbinder.

